

చెన్న పట్టణము, నవంబరు ౧౯౩౧

సంపుటము ౮

ప్రజోత్పత్తి సంవత్సరము కార్తికమాసము

సంఖ్య ౧౧

వీ ర పూ జ

విద్వాన్, కజ్జీ సాంబమూర్తిశాస్త్రిగారు

శ్రీ ల కిరవయి నకలసుఖముల
కాలయంబయి కీర్తికాంతకు
కేళిగృహమగు తెలుగుదేశము
లీల గానమునేయురా ?
ఆంధ్రవీరుల కర్ణపూజల
నాచరింపక యాంధ్రభువి నీ
రంధ్రనంపద లొంది సుఖపడి
రాజులంగలనో ?
దివ్యకీర్తి గడించి శాశ్వత
దివ్యధామము గన్నపూర్వుల
భవ్యచరితము పాడుట య
వ్వారిపూజ యగుక.

శాతవాహనచక్రవర్తి య
శంబుమీరగ నిల్పె రాజ్యము
తెలుగునాటను జన్మమంది వి
ద్విగంతరసీమలక.
ఆంధ్రరాజ్యం బుఖలదిక్కుల
నావరించి యనాహతప్రభ
మగధభూముల మాటుమోగిన
మహిమ ముఱచిరిరో ?
యుద్ధమల్లుడు విజయనాటిక
శుద్ధశైవమతంబు నిల్పు ప్ర
సిద్ధసమయము తెలుగునాట ని
బద్ధమణికాదో ?

రాజధాజన రేంద్రుని సభా

ప్రాంగణంబున భారతాంబుని

తెలుగుపలుకుల పెల్లివిరిసిన

తెరగు దలఁరొకో?

నన్న పాఠ్యదు తఱుకుజమ్మని

జన్న మొనరిచి భరతిచరితము

తెన్న దెలిపిన తెనుగుకైతల

తేట మఱచితిరో?

ఆలకదుపుల విడచి యాకట

సోలివచ్చిన మగని సుతయు

జాలి తలఁపక నులుకమంచము

చాచె నొకబాల.

ఆలమందున రాతిఘాతకు

దాళలే కగుడెంచినా డని

పాలువిరిచి కుమారు దూతెను

బ్రాథ యొకజనని!

మొక్కవోవని బీరమున గడు

వెక్కనంబగు పగఱ మూకల

నుక్కడంచిన భిక్షుత్రిక్కన

నోపిపాడరుగా!

మనుమసిద్ధిన్యపాలు మానము

మనుగడయు గణపతిన రేంద్రుని

వలన గాచిన తిక్కమంత్రికి

వలదె మ్రొక్కులిడక?

తెలుగుదేశము తెలుగుజాతీయు

తెలుగుభాషయు దీప్తిసొందగ

తెలుగుభారతమును రచించెను

దిక్కుయజ్ఞకదా!

కాకతియుల్ల ప్రాభవము లో

కైకవిడితం బయి వెలింగిన

ప్రాకటం బగు కాల మేదెన

బాటిపోయినదో!

గణపతికి దగు పత్ని రుద్రమ

ఘనమనీషాశైర్యసంపద

జమల నేలిన చరిత మాంధ్రులు

మనము భయమగా!

రంగధాము ప్రసాదముం గని

రామచరితము ద్విపదగూర్చిన

రంగనాథుని నతని సుతులను

రాదె వినుతింపక!

ఆదికావ్యం బాంధ్రభాషను

ననువదించిన భాస్కరుని మది

పాదుకదలని భక్తి గొలువగ

బాడియగు మనకుకా.

భాస్కరుడు పకలార్థివారిజ

వారమున కన నెగడె రాయన

భాస్కరున కిల దాత లెవ్వరు

వత్తురే యెవరై?

పాల్కురికి సోమనకవింద్రుడు

మేల్కవితలో కైవత త్త్వము

గీల్కొలిపి హృత్తమ మడంచిన

కీర్తిగొని చనియెకా.

కొండవీటను రెడ్డిన్యపు లు

ద్వంద్వబలసాహసము లొలయగ

దండిమంగలై ధరణి నేలిన

తటి తలంపు రొకో.

లీల శ్రీశైలాగ్రమున బా
తాళగంగకు నేకసోపా
నాభిగూరిచి వేమభూపతి
హరుని పద మొందెన్.

శంభుదాసుని వలన పూరివం
శంబు కృతిగొని యన్న వేమన్న
జంభభేదను డజరకీర్తియు
శర్వపద మొందెన్.

లలితవ్యాఖ్యానంబు శాకుం
తలమునకు నిడి కాటవేముం
డెలమి ఖండంతరుల పొగడిక
తనగ వెలుగొందెన్.

సాటిలేని పరాక్రమము పల
నాటివీరులయందె కలదని
చాటిచెప్పిన బాలచంద్రుని
చరిత మరచితిరో?

పొంగిపొరలిన విభుత రాజక
లింగగంగమహీశ్వరుండు తె
లుంగుకవులను గారవించు తె
లుంగరొకొ మీరల్.

దక్షవాటి భీమలింగని
కుక్షివలన జనించి కవులకు
రాక్షసుండై నెగడు భీమన
బ్రస్తుతింప దగున్.

ఎలమి నష్టాదశపురాణము
తెలిగి నాచనసోమ సత్కవి
యలవరించిన యాంధ్ర హరివం
శాఖ్య కృతి గనరో?

సర్వసంగపరిత్యాగము
సర్వరాజ్యధురంధరత్వము
ధర్మ కర్మ ప్రవచనము మా
ధవునకే చెల్లున్.

పదనుబాయని భక్తిరసమున
యదుపతికి నభిషేకమొనరుచు
పదవి పోతన సుకవికే యల
వడియె నిలలోనన్.

భాగవతము పరాత్పరుని పద
భాగముగ నర్పణ మొనర్చిన
భోగవిముఖుడు పోతనార్యుడు
పూజ్య డెల్లెడలన్.

రామనకపతి ప్రేమ గోరి మ
హీమహేంద్రుల ధిక్కరించిన
భూ మహితు డగు పోత సుకవికి
పోల్కి లే దిలలోన్.

కనుల గాటుకనీరు గార్చెడి
కమలగర్భుని రాణివాసము
తనియ నెక్కటి ప్రతివగొన పో
తన్నకే తగియెన్.

సింగభూపతి సర్వవిదు డడు
గంగ నీ నని చెప్పవైర్య మి
లంగలదె పోతనకద కొక్క
లాతికవి కెందున్?

రాజు రాణువ నంపినంత వ
రాహుహము నొంది రాముడు
తేజమెఱసి యదర్చి పోతన
దేర్చి కాచెకదా!

పోతనార్యుని భాగవతమును
బూతిమతిని బఠించు నాంధ్రుల
కాతతప్రథ సకలసంపద
లవియ చేకూర్చు.

వివిధభూముల దిరిగి భాషలు
వివిధములు గడియించి కైతలు
వివిధరీతుల శ్రీనాథుడు
వినిచె లోకులకు.

దండిమగ లగు పండితుల కు
ద్దండభీతి జనింప గాళి
ఖండము నయఃపిండముగ నే
కవియొనర్చు భువి.

నైషధీయచరిత్ర భాషా
యోష కుత్తమభూషగా నిడి
యాషధము పండితుల కిచ్చిన
యాధ్యు డెవ డిలలోక?

భూభృదావళి మెచ్చగా గన
కాభిషేకము దేవరాయమ
హిభృదాస్థానమున బొందగ
నర్హు డెవ్వ డిలలోక?

ఎంచదగు పాండిత్యగరిమను
మించు డిండిమభట్టు నోరిచి
కంచుధక్కను బగులగొట్టిన
ఘను డెవం డిలలోక?

ఎట్టనక శ్రీనాథుపదముల
బట్టి భజియించెడి జనములకు
నెట్టి సత్పదవైభవంబు ల
భించునో యహహా!

విష్ణునకు మఱుమాపమగు శ్రీ
కృష్ణరాయమహీధవుండు జ
యిష్టు డాతని చరితములు ప్రథ
విష్ణుగేయములౌ.

భువనవిజయనభాంతరంబున
నవనవోన్నేషముతో స
త్కవుల గోష్ఠిని దవలి యుండుట
తలపుబాయ దొగి.

కటకమాదిగ గల్లు భూముల
బటుతరపరాక్రమము మెఱయ న
ఘటితఘటనాదక్షుడై జయ
కంబముల నిర్వే.

ఉదయగిరి భేదించి మాడుగు
సదయతను దహియించి కటకము
మృదుగతిని జేకొన్న యాతని
మేలు మఱచితిరో?

ఆకులంబన నెఱుగకయ క
న్యాకుమార్వగంబు మొదలుగ
నా కటకపర్యంతభువి నత
డక్రమత నేల.

తేనెలాలి కెడి తెలుగుభాషకు
భూనభోంతరసీమలం దెన
గానరాదని చాటిచెప్పిన
ఘను డతడుగాడే?

తెలుగునాటికి తెలుగుజాతికి
తెలుగుభాషకు సాటిగానీ
యిల నొకండును లేదనుచు నెలు
గెత్తి చాటడోకో?

ముక్తికాంతను గవయుటకు నే
యుక్తులును సరిగావనుచు నా
ముక్తమాల్యము నిచ్చి రంగని
భక్తిప్రకటించె.

విష్ణుభక్తుల చరితములు ప్రభ
విష్ణులగు నాంధ్రులకు దెలువగ
విష్ణుచిత్రియము రచించిన
వీరు మఱచెదరో?

సమ్మతిని శ్రీ కృష్ణరాయని
కిమ్మహితల మెల్ల గూర్చిన
తిమ్మరుసు మంత్రీశ్వరున కిల
దీటురా డెవడు.

రాజపరమేశ్వరుడు కృష్ణధ
రావరుం డతివినయమున న
స్వాజయని పిలువంగ బ్రబలిన
యాధ్వ డాతడుకా.

దుష్టకవులకు గుండె లదరగ
శ్రేష్ఠకృతుల రచించి మించిన
యష్టదిగ్గజములకు నీడగు
నాంధ్రకవి కలడే.

వీరునుం గనలేని తెరువుల
చారుకవితల గూర్చు పింగళి
సూరనకపీండ్రునకు సరియగు
వారు లే రిలలో.

వాణి రాణియటంచు బల్కిన
జాణయగు పినవీరభద్రుని

మానితంబగు మహిమ దెలియక
మనకు జయ మగునో!

పరహితాచరణుండు కాళో
దరము నం గుటిముల్లు వెఱికిన
పరహితాచార్యుం డనగ ధ
స్వంతరియ కావో!

నాదమే పరతత్త్వ మదియ య
నాది యంతవిరహితమని న
మోదమున నెఱిగించె త్యాగయ
కృతులమూలమున.

రాగభోగము లొందగోరక
రామభజన మొనర్చుటే పర
యోగమని యెలుగెత్తి చాటెను
త్యాగరా జిలలో.

భూనభోంతరనీమలం ద
జ్ఞానదుఃఖము నొందుజంతుల
ప్రాణముల నెలయించునది యీ
గానరసమె కదా!

కీర్తిశేషుల చరితములు దుః
ఖార్తి శమనము లనుచు; క. సా.
మూర్తిశాస్త్రి రచించె నీకృతి
పూర్వపుణ్యమున.

బంధములు వాయంగ నాంధ్రుల
కంధకారి విరించినందుని
గంధిజామాతను భజించుట
ఘనశుభప్రదమా.

రెండవవ్యాసమునందు-ఆంధ్రభాషకు గల శబ్దస్తోమములో పెక్కుమాటలు ఇతరభాషలనుండి వచ్చియున్నవని చెప్పెను, ఆయాభాషల నామనిర్దేశముహాడ చేసియుంటిమి. ఆయాభాషలను గుఱించి మనవారి భోధలో కొన్ని యపాధువులను నభిప్రాయము లుండుట చేత, నాభాషలలో నొక్కొకటిని శేర్కొని యిక్కిరిచిద్వీచరము వ్రాయవలసియున్నది. ఆయినను ఆవిచరమును ఇంకొక వ్యాసమునకు నిలిపి తలచుగ వాడబడుచుండునవియు, ఆవశ్యకములును నయిన పదముల కొన్నిటిని ఈవ్యాసమునందు విమర్శితము.

౧౮ హిందువులు

భరతఖండనివాసులలో నధికసంఖ్యగలవారు హిందువులు. ఈనామముచే నిర్దిష్ట లెవరని యుండుటకు తెలిసినవిషయమే-ఈపే రెట్లు కలిగినది? ఇది యేభాషలోనిది? లోకమంతయు వ్యాపించియున్నది. దీని కొక సర్వాయపదమును లేదు. ఇతరులు ఈనామముతో మనలను శేర్కొనుటయే గాక, మనమును మననామముగ నీశబ్దమునే వాడుచున్నారము, ఇప్పటికి దాదాపు ముప్పదిసంవత్సరములక్రింద, నెల్లూరువాస్తవ్యు లొక విద్వాంసులు ఆకాలపు వార్తాపత్రికలలో 'నీశబ్దపు విచారమును తేసియుండిరి. 'ఆపాదుషము నాద్యమ్మ'నను శాస్త్రము నాధారపఱచి, 'హిదేగత్యా'మని కాబోలును ఆరంభించి, యిది కేవలసంస్కృతపదమని వాదించినారు. ఖారు చెప్పినది పొరపాటు.

సంస్కృతమునందు సింధుశబ్దము గలదు. ఇది సముద్రమునకు వాచకము. నదియును నద్రముగూడ గలదు. నదీశబ్దపర్యాయముగ గాక ఈపదమును గోదావరీ, కృష్ణా, ఆన్నట్లు నదులకు శేరుగ హాడ వాడుట కలదు. కొన్ని

తావుల నల్లనదులకుగూడ నామముగ వచ్చియున్నది. ఆర్యావర్తమున పశ్చిమభాగమున సింధునదియని సుప్రసిద్ధమయిన నది గలదు. ఆనది ప్రవహించు దేశమునకును ఆనామమే కలిగినది.

కావుననే 'వేదే నద విశేషేఽథా సింధు ర్నా సరితి స్త్రియా'మని యుయడు. మాలవరాజ్యములో నొక యల్లపరిక్తునకుగూడ సింధువను నామ నిర్దేశము కలదు. ఈనదిని శేర్కొని, పూర్వ మేఘమునందు 30-వ శ్లోకమునందు యత్తును మేఘమూతకు కొన్ని సందిర్శములను చెప్పియున్నాడు. దానికి ముందుండు శ్లోకము నందు (29) 'నిర్విధ్యా' అను నదియొక్క వృత్తాంతమును చెప్పినాడు. 30-వ శ్లోకమున ప్రళమపాదమునకు రెండు పాదము లున్నట్లు తెలియవచ్చినది. మల్లి నాథ నూరి అంగీకరించిన పాద మిట్లున్నది: "వేదీధూత ప్రతను సలిలా పాత్యతీతస్య సిన్ధుః" - పాతాంతరము :-

".....తా మతీతస్య సిన్ధుః". మల్లి నాథ నూరి లోకోత్తరుడగు విద్వాంసుడు. ఆయన దాక్షిణ్యము - మాలవరాజ్యములోని నదులసంగతి వారికి తెలియలేదు. ఈమాటను దోషాలోపణముగా చెప్పలేదు. ఈశ్లోకవ్యాఖ్యానములో వారు పొరపడినారని చెప్పుటవలన వారి యశస్సింధువాహినికి లోటు గలుగదు. నాకును దీనివలన నెక్కువ గలుగదు. 3 - వ వ్యాసమునందు మన విద్వాంసులకు కొంచెము ధూగోళ పరిచితి కావలసియున్నదని చెప్పితిని. అందుల కుదాహరణముగ నీవిషయమును చెప్పచున్నాను. కానినో నీ ప్రశంస యప్రస్తుతము. మాలవరాజ్యమునందు సింధువును శేరు గల చిన్న నది యొకటి గలదని చెప్పితిని. నిర్వింధ్యయు నీ'సింధువును' ('చంబల్') చర్యవ్యాతీ అనుకొప్ప నదికి ఉపనదులు. ఈచిన్న నదిని ప్రాచీన నవీనధూగోళ

పరిసితిని తెలియపఱచు పటములలో ఈ పేరుతో చూడవచ్చును. పాతాంతరము నంగీకరించిన వ్యాఖ్యాతలు హిందుస్థాన వాస్తవ్యులు. వారికి మాలవరాజ్యమునందలి సింధునదియునికి తెలిసి యుండవలెను. కాలిదాసు మాలవరాజ్యమున పుట్టి పెరిగినవాడుగనో, లేక నచ్చట పెరిగినవాడుగనో యుండును. పూర్వ మేఘములో ఘనీభవములకు సంబంధించిన వలకు మాలవరాజ్య స్త్రీత్ర పాతము కవి హృదయముగ నుండినది. కావుననే మేఘమాతను 'వక్రః పథా యదసి' అను నవతారికతో నధ్యాసమునకు ద్రవ్వినాడు. మల్లి నాథుడు పాతభేదము నూడివేసి యెరుగఁజేసినాడు. 'తా మతీతస్యోతి పాత మాత్రత్య సిన్ధుర్నామ కశ్చి న్నచః కాశ్మీరదేశే లై-నదీకు కుత్రాఽపి నాస్తీ త్యుపేక్ష్య మిత్యాచక్ష తే' అందుచేత ౨౯-వ శ్లోకమునందు చెప్పబడిన నిర్విన్ధ్య అను నదీప్రసక్తియే తిరుగా ౩౦-వ శ్లోకమునందు కేయ బడినట్లు భావించి వ్యాఖ్యానముచేసినాడు. పాతాంతరములో 'అతీతస్య' అనుదానికి 'నిర్విన్ధ్యము దాటినవానికి' అని యర్థము. నిర్విన్ధ్యము దాటి సింధునదిని చూడగలవనుట. మల్లి నాథమూలపాతములో 'అతీతస్య' అనుదానికి 'కాలాతీతస్య' అని సమన్వయము చేయవలసినట్లు తటస్థ సిద్ధిపడి.

దీనికి ఆధారముగ మూలమున వ్యంజక మేమియు లేదు. కాలాత్యయ ముండినచో ౨౯-వ శ్లోకమునందే నూచింపబడియుండును. మఱియు 'కాలాతీత'మగుట యెట్టిది-ఆషాఢస్య ప్రగమదివసే అని ఉపాధ్యాయప్రకరణముననే తెలిసియున్నాము. పిమ్మట ఏకాదశినాడుగాని చాతుర్మాస్యల కారంభము లేదు. ఆషాఢము గలిగి, నభోమాస ముపక్రమించినపిదప వర్షర్తువు. మేఘుడును వెంటనే ప్రయాణపన్నాహము జేసినవాడు. ఇట్టిసన్నివేశములో కాలాతిక్రమణ మెట్టిది. ఇదియునుగాక నిర్విన్ధ్యము చేరునప్పటికి మేఘునికి కాలాతిక్రమణ మయియుండగలదని ఆషాఢప్రగమదివసమునందే యత్తుడు ఎట్లు తెలిసికొనగలిగెను. వ్యాఖ్యానము సరియైన యెడల యత్కి అవధారణవాచకముగ నున్నదే గాని

సందేహమున కేమి, ఉపాధివర్తకముల కేమి, అవకాశము లేదు.

మఱియు 'సింధుః' అనుదానికి నదీమాత్రమని యర్థముచేసి, దీర్ఘదస్థితాదినై, రూఢమయిననామము కాదని భావించి, పూర్వోక్తనిర్విన్ధ్యాప్రకంసనే కవి పునరేవ చేయుచున్నాడని తీర్మానించిరి. కాగా ౨౯-వ శ్లోకములో యత్తుడు మేఘునినిర్విన్ధ్యకు చేయమని చెప్పినదిగాక, వ్యాఖ్యాత ౩౦-వ శ్లోకములో కాలాతిక్రమణప్రాయశ్చిత్తార్థము, మేఘుని తిరుగా నిర్విన్ధ్యా సేవ చేయుచున్నాడు, 'అధిక స్వాఽధికం ఫలం.' ఒక సంవత్సరము వ్యాఖ్యాతమనస్సుకు రాలేదు. ౨౯-వ శ్లోకమునందలి వర్ణనను జూడ నీ నిర్విన్ధ్య యనునామ, యువకులు చెప్పుమాటగ, 'పిష్పల్ల బస్తా' వలె నున్నట్లు తెలియును. మఱియును, ఉద్రేకము గలిగి హావభాసి చేప్పితములవలన నీ మేఘునికి మరులుకొలుపు ప్రయత్నములో నున్నట్లున్నది. ఇట్లుండ, నా నిర్విన్ధ్యయే, ఉత్తరక్షణములో [౨౯-వ శ్లోకములోని హితోపదేశము చరితార్థమయినపిదప] ఈ మేఘునిమీది బహుకాలపు వలవంతచే నంగవరుగునరే శుష్కించి, పంచమీ మహావాష్పలో పడి, మాటపలుకు లేక ప్రాణములు నేత్రగతములుగా, చావుకు సిద్ధమై యున్నదట. ఇదియు నసంభావ్యము. 'ప్రమాదో ధీశతామహి, ఈ ప్రమాదమునకు కారణ మేమి? ఈమహానీయునికి మాలవరాజ్యపు భూమి పరిస్థితులు తెలియకపోవుటయే. భూగోళ విశేషములు ఆకాలపు విద్యులలో చేరలేదు. 'ప్రకృత మను సరామః'—క్రీస్తుశకమునకు అయిదువందల సంవత్సరములకు ముందు పౌరణీక చక్రవర్తులు భిరతఖండమునందలి పాశ్చాత్యభాగమును అనగా కాశ్మీరము, పాంచాలము, సింధుదేశము, ఈ భూములను వశముచేసికొని ఏలుచుండిరి. (౩-వ వ్యాసమును చూచునది.) ఈ మాగాణమునకు సింధునదిని తూర్పు ఎల్లగ నిశ్చయించిరి. సంస్కృతమునందలి సింధుశబ్దము ప్రాచీన పౌరణీకమునందు హిందు అని యుండును. సంస్కృతమున సకారమున్నచోట్ల అక్షరస్థానములో సకార ముండును. సం-

సంస్కృతపు సాకారము ఆభాషలో దస్త్యజకారముగ నుండును. అవైస్తవేదములోని శ్రౌషసూక్తమునందు ఈ మనసింధునదము పారసీకరాజ్యమునకు తూర్పు మేరగ చెప్పబడియున్నది. ఆవాక్య మిట్లున్నది: “ఉష్స్త ఇరె హిందోవ్ దహిమతఇరెగ్న” అనగా పూర్వదేశీయం దుండు సింధునదినదమండే పశ్చిమమున ‘నీవా’ అను రాజధానివలకు నని యర్థము. ఆకాలపు పారసీక ప్రభువులు తమ యేలుబడిలోని భరతఖండి భాగమునకు ‘హిందు’దేశముని సింధునది నామమును వాడుచుండిరి. [గోదావరిజిల్లా, కృష్ణాజిల్లాఅని వాడుకలోనుండునట్లు.] ఈవల ఆభాగములు యవనుల, అనగా గ్రీకుల, పరిపాలనలో జేరినవి. వారు ఈపారసీకశబ్దమును హిందుపదమును స్థిరపఱచుకొని, ఆర్యావర్తమున కంతయును ఆ నామధేయమును చెప్పుచు వచ్చిరి. దేశనామమునే వాస్తవ్యులను నిర్దేశించుటకు గూడ వాడుచు వచ్చిరి. మన వారిని ఈయవనులు ‘హిందోయి’, ‘ఇందోయి’ అని పేర్కొనుచుండిరి. గ్రీకులవలన రోమనులును, వారివలన నితరయూరోపియనులును, ఈశబ్దమును మనదేశమునకును, మనకును నామముగ వాడుట యేర్పడి నిరవధి పోయినది. హిందువులు—ఇండియా.....

౧౯. యవనులు

సంస్కృతగ్రంథములలో ప్రాచీనములగు వాటి యందు ఈయవనశబ్దము వచ్చినచోట నంతయు గ్రీకులని యర్థము. ఈశబ్దము సంస్కృతమా లేక తదితరమా? ఈ విషయము రామాయణమును జెప్పిన మహర్షికి తెలిసి యుండినది. వసిష్ఠవిశ్వామిత్రోపాఖ్యానమున గాధేయుని వైష్యముల పెరుగొనిపోరుటకు వసిష్ఠునిశిష్యులప్రతియోధులను సృష్టిచేయబూనినది. అప్పుడు ఆశిబలయొక్క యోని దేశమునుండి పుట్టినవా రయినందున వీరు యవను లయిరి; అంతకు ముందు వీరి సృష్టి లేదు. ‘యోనిదేశాచ్చ యవనా శ్శక్యదేశా చ్చకా స్యుతాః.’

ఈనిర్వచనము వాల్మీకిమహర్షికి స్వతహాగా వచ్చినది గాదు. రామాయణము జెప్ప సంకల్పించినపుడు, వేద పంపున నారదుడు వచ్చి భూతభవిష్యద్వర్తమానము

నంతయు వాల్మీకిమహర్షికి ఎఱిగించినసందేశములో చేరి యుండవలెను. కాకుండిన నీనిరుక్తరహస్యము పరమేష్ఠికిదప్ప ఇతరుల కెట్లు తెలియును? ఈనిర్వచనము ఇతరభూములయందలి జనములకును, యవనులకునుగూడ తెలియనందున, ఈనామధేయము సస్యథా సమర్థించి యున్నారు. గ్రీకుదేశమునం దొక చిన్నభాగమునకు పురాతనమున ‘ఐయోనియా’అని నామముగ నుండినది. అక్కడి జనులకు ఐయోనీః అనినామము. ఈ గోత్రజ్ఞులు గ్రీకుదేశములోని ఇతరగణములవారికన్న కడు మేధావంతులని ప్రసిద్ధి గాంచినవారు. వీరు మిక్కిలి వృద్ధిజెంది ఆసియామయినరు సమద్రతీరములయందుమాడ జేరి, గొప్పపట్టణములను నిర్మించి, స్వరాజ్యపరిపాలన చేసి కొనుచువచ్చిరి. వాణిజ్యమునందు, విద్యలయందు, కళలయందు, శిల్పవిద్యాసములయందును, సమధికులుగ నుండిరి. ‘ఏఫీసస్’అను నగరమునందు ధ్యానా, జానా, జ్ఞానా, అనునామము గల‘జ్ఞానప్రసూనాంబకు’ వీరు నిర్మించిన దేవళము ఈప్రపంచములోని సత్తమహాద్భుతములలో నొక్కటిగా చెప్పబడుచుండినది. ఈగణమువారు ఆలెగ్జాండరుకుముందు ఆసియాలో విశేషించి తెలియవచ్చిన వారు. ఆలెగ్జాండరుకన్న ముందు ఒకపారసీకచక్రవర్తి కొందఱు గ్రీకులను పట్టి తెచ్చి కాశ్మీరోత్తరభూములలో నివేశింపజేసినాడని 3-వవ్యాసములో చెప్పియుంటిమి. ఇట్లు వివాసితులలో నిగణమువారు చేరియుండిరి. కాగా కాశ్మీరపాంచాలాదిదేశములవారు ప్రగమమున వీరిని, పిమ్మట గ్రీకుల నందఱిని, యవనులు అని వైకృతోక్తిగ పేర్కొనుచుండిరి. ఇట్లేయవనశబ్దమునకు పుట్టుక కలిగినది.

మధ్యఆసియాలో యవనులు క్రీస్తుశకమునకు ఈవల ఒకశతాబ్దములోపల నస్తమించి పోయిరి. భరతఖండము నందు, కాశ్మీరము, పాంచాలము, సింధుదేశము ఈభాగములయందుండిన యవనులు హిందువు లయిపోయిరి. అటుపిమ్మట వీరికి పేరు ఊరు లేకపోయి, ఆర్యావర్తము నందలి జనులు ఈచరిత్ర విషయములను సంపూర్ణముగ మఱచిపోయిరి. ఇట్లు కొన్నిశతాబ్దములు జరిగిన పిదప

ఈయనశబ్దమునకు పునర్జన్మము కలిగినది. అయినను మొదటిరూపము పునర్జన్మములో రాదు గనుక, ఈ రెండవరూపమునందు యవనము అనగా అరాచియా అని అర్థము ఏర్పడినది. అది యిప్పటికిని వాడుకలో స్థిరపడి యున్నది. మూతరగతివారము బాల్యములో పాఠశాలలో విద్యార్థులముగా నుండినపుడు 'యవనము అనగా అరాచియా' అని మాకు ఒజ్జలు చెప్పుచుండుటయు, మేము కంఠపాఠము చేయుచుండుటయు జరుగుచుండినది. మఱియు పండితులకు తెలిసియుండినది ఈ యర్థమే అయినందున, ప్రాచీన గ్రంథములలో వెక్కడ గాని యవనశబ్దము తటస్థించినయెడల అరాచియా, అరబులు అని యర్థము చెప్పుచుండిరి. ఇది శేవలము అనర్థముగ పరిణమించినది.

దీనికి కారణము 3-వ ప్యోసమునందు, ఈశిప్తు దేశమును క్రీస్తుశకము ఆరంభకాలమున రోమనులు ఆక్రమించినవియును, విదప రెండుశతాబ్దముల లోపల శురుష్క అసియానంతయును వశపర్చుకొని రనియును, వారి ప్రభుత్వము ఈభూభాగములలో పైగాంబరు మహమ్మదుగారి నిర్వాణమునకు జరుగుచువచ్చిన దనియును, చెప్పియుంటిమి. ఈవల ఆతావులయందు మహమ్మదీయుల ప్రభుత్వము ఏర్పడినది. ఈ యన్నికాలములయందును పశ్చిమసముద్రముమీద భరతఖండముతో వాణిజ్యము నిరంతరము జరుగుచునే వచ్చినది. ఈవర్తకము విశేషించి అరబ్బీ దేశపు సాంయాత్రికుల స్వాధీనములో నుండినది. అరాచియా దేశమునకును ఈశిప్తుకును నడుమ నుత్తరదక్షిణములుగ నొక దీర్ఘమయిన సముద్రకాళి వ్యాపించియున్నది. ఈ సింధుకాళి దక్షిణ భాగమున అనగా అరాచియాలో నిర్మలిభాగమున అరాచియాలో చేరినదయిన 'యమన్' అను మండలము గలదు. రోమ నులకాలములో నేమి ఈవలనేమి ఈ 'యమన్' దేశ స్థులు ప్రబలమయిన వర్తకవ్యాపారములను చేయుచుండి మహాతైశ్వర్యములో నుండిరి. వారి ప్రతినిధులు నిరంతరము భరతఖండపు పశ్చిమపురేపు స్థలములలో నుండురు. పశ్చిమసముద్రముమీది వాణిజ్య మంతయు నిం చు మిం చు గ వీరి చేతులలో నుండినది.

కాగా నీ'యమనులు' మనవారికి సామాన్యముగ తెలియవచ్చిరి. దేవును అమనవము దేముడు అని గ్రామ్యముగ నేర్పడినట్లు, యమనులు అమనది యవనులు అని మాటి నది. కావున యవనులు అనగా అరాచియావారు, యవనము అనగా అరాచియా, అని పండితపరంపరకిక్తులో నేర్పడిపోయి ప్రాచీనసంస్కృత గ్రంథములలో కూడ యవనశబ్దము తటస్థించినట్లు దానికి ఆధునికముగ నదే అర్థము చెప్పబడుచున్నది. ఈయమనులు మనవారికి తెలియవచ్చి, మనభాషలలో నీశబ్దము చేరినకాలమునకు, ఈయమనులు మహమ్మదీయు లయియుండిరి. కాగా యమను లనునది అరాచియాదేశపు మహమ్మదీయుల నిర్దేశమయి, ఈవల మహమ్మదీయసామాన్యవాచకముగ పరిణమించినది. మహాకవిజగన్నాథపండితరాయకృతియగు భామినీవిలాసమునందలి యాక్రిందిశ్లోక ముదాహరణముగ నుపచరించును.

"యవనీ నవనీరకోమలాంగీ, భవనీ చేన్యమ భామినీ భవిత్రీ, ఆచనీతలమేవ సాధు మశ్యే, నవనీ మాధువనీ వినోదహేళు". ఇచట యవనీ అన్నది ధిల్లీ పాదుషాహాతుడు, లవంగీ. అను బాల. పాదుషా మొగలయి ప్రభువు. ఆరబ్బీవారు కాదు. మఱియు పండితరాయల కృతులయందు తాత్కాలికపు భరతఖండవాస్తవ్యులగు మహమ్మదీయులను చెప్పటకు తమిరుగ యవనశబ్దమును వాడుచువచ్చినాడు. ద్వితీయయవనశబ్దపు పుర్విస్థితి తెలిసియుండదు. ఈపండితరాయడు గొప్పపారసీవిద్వాంసుడు. శ్రుతధరుడు. వీరినిగుఱించిన వివరము మహనీయుడు కావలిచెంకలరామస్వామిపండితుని 'Biographies of the Dekhan poets' (1882) లో చూడవచ్చును.

౨౦ అసురులు

అసురశబ్దము సంస్కృతమునందు అనేకార్థములను పొందియున్నది. వీటిలో నుప్రసిద్ధమైయుండునది ఔత్య నామపర్యాయము. ఈశబ్దము ఒకకాలమందు ప్రతస్తమగు సర్థమునందు నిలిచియుండి, ఈవల జఘన్యముగ పరిణ

మించినది. వేదములలో కొన్ని భాగములయందు ఈ ప్రాశస్త్యము కానవచ్చుచున్నది.

౧. ఋగ్వేదము, ౧-వ మండలము, ౬-వ అనువాకము.

క్షయ స్మ సృష్ట్య మసుర ప్రచేతా
రాజ స్నేహానీ శత్రుభక్త్యాని.

ఇచ్చట నసురశత్రుత్వము 'అవిష్ట తేపద' లిలం అన్నారు.

౨. ఋగ్వేదము, ౧-వ మండలము, ౩-వ అనువాకము.

విసుపర్ణో అస్తరితాః గృభ్యత్
గభీరవేపా అసుర స్సనీహః.

ఇచ్చట నసురశత్రుత్వమునకు 'శత్రూణాం నిరపితా' అని యర్థము చెప్పినారు. ప్రాణముల నిచ్చువాడని నూడ చెప్పిరి.

౩. ఋగ్వేదము, ౧-వ మండలము, ౩-వ అనువాకము.

హిరణ్యహస్తో అసుర స్సనీహః
సుమృతః స్యవా యా త్వర్వాత్
అపవేద నక్షసో యాతుధానాన్
అస్థా దేవః ప్రతిహోమం గృణానః.

ఇచ్చట నసురశత్రుత్వమునకు ప్రాణముల నిచ్చువాడని యర్థము చెప్పిరి. [ఈఋక్కులో మాడవపాదము నందలి 'రక్షసో యాతుధానాన్' అను పదములను వక్ష్యమాణ రాక్షసశబ్ద విచారవిషయమై గమనింతురని ఎచ్చరిక.]

౪. ఋగ్వేదము, ౨-వ మండలము, ౧-వ అనువాకము.

త్వ మగ్నే రుద్రో అసురో మహో దివః.

ఇచ్చటమాడ అసురశత్రుత్వమునకు వైయర్థమునే చెప్పినారు.

౫. ఋగ్వేదము, ౨-వ మండలము, ౩-వ అనువాకము.

దేవా విశ్వస్య భువనస్య గోపాః
దీర్ఘాధిమో రక్షమాణా అసుర్యమ్.

ఇచ్చట నసుర్య మనగా మేఘమునందలి యుదక మన్నారు. అసుర అనగా మేఘ మనియును, అసుర్యం తత్సంబంధి యుదక మనియు చెప్పిరి. అసు=ఉదకమును, ర=ఇచ్చునది, కావున మేఘముని.

౬. ఋగ్వేదము, ౨-వ మండలము, ౪-వ అనువాకము.

ఈశానా దశ్య భువనస్య భూరే
ర్నవాఽఽహయోష ద్రుద్రా దసుర్యం.

ఇచ్చట నసుర్యశబ్దమునకు బలముని యర్థము చెప్పినారు.

౭. ఋగ్వేదము [౩-౩౩-౩(?)]

దేవా శ్చిత్రే అసుర్యప్రచేతనః
యజ్ఞియం భాగ మానసః.

౮. తెత్తిరియసంహితా (కృష్ణయజుర్వేదము)

౧ వ కాణ్డము, ౪ వ ప్రపాఠకము, ౩౪ వ అనువాకము.

అగ్నే రనీక మప ఆవివేశ
అపాం నపా త్వీతిరక్ష న్నసుర్యం
దమేదమే సమిధం యత్యగ్నే.

ఇచ్చట-'అసుర్యం' అనుదానికి 'అసురైః క్రియ మాణం యజ్ఞ విధుతం (ప్రతిరక్ష=ప్రతినివారయ-)' అన్నారు. ఈతావుల నసురశబ్దమునకు-పరదేవత యని యును, అసుర్యశబ్దమునకు-దైవ్యం అనియును చెప్పిన సమంజస మగును. అపాం నపాత్ ప్రతిరక్ష న్నసుర్యం అన్నచోట యజ్ఞవిధుతము ననియును అసురుల కృత్యము ననియును చెప్పవలసినట్లు కనుపడలేదు. అసుర్య మనగా-తమ పరదేవతారాధనకు సంబంధించిన విషయ మునుట యొప్పును. వీరి పద్ధతులలో చేరిన ఇచ్చెత్తూర్తములు, దేవయజనాదికమును.

వేదములోని అసురశబ్దమునకు ఈక్రింద వివరించిన యర్థములను కొందఱు వైఖండికులు లక్షించి యున్నారు. పరమాత్మ, విరాడ్రూపము, దైవ్యము, సూర్యుడు-తొక్కి సంస్కృతమునందును కొంతవేదమునందును దైత్యనామముగ రూఢమయి దేవద్యవులను తెలుపును.

ఈపదమునకు సంస్కృతకోశముల వ్యాఖ్యలయందును నిఘంటువులయందును వ్రాసియుండు రూప నిష్పత్తి, వ్యుత్పత్తి, వీటిని పరికిలించుట ముఖ్యమయి యున్నది.

౧. అ + కుర = కురము (సారాయిని) త్రాగనివారు. ఇప్పుట ప్రముఖము, సాధారణముగా భావింపబడినది. [అహ! మధ్యమును త్రాగువారు యోగ్యులు, దేవత లయిరి. వానిని త్రాగమాడదను నియమాను గలవారు ఆయోగ్యు లయిరి.]

౨. అ + కుర = అనగా కురలకన్న నితరులు. కురులు కానివారు. ఇక్కడను ఆకారము సాధారణము.

౩. అస్యన్తి దేవా నిత్యసురా - అనుకేపనే - దేవతలను తన్ని తలమువారు.

౪. యజ్ఞభాగాన్నిరస్యన్త ఇలివా, యజ్ఞభాగ ములవలన త్రోయబడినవారు.

౫. అనుక్ ప్రాణా రాని గృహం తీరినా; రా అదానే - ప్రాణములను గొనువారు.

౬. అనుభు రమస్తేవా - దేవతల, లేక పరుల, ప్రాణముల (తో) యందు క్రిడించువారు.

౭. బృహదారణ్యోపనిషద్భాష్యమునందు, అనురశబ్దమునకు చెప్పిన నిర్వచనము స్వీకృత్య అనుభు కమణాత్ - ముశ్యోహ అన్యత్వాత్ - అనియున్నది. దేవతలను అనురులును ప్రజాపతయొక్క ప్రాణములు, వాక్కు, మొదలగు తత్త్వములనియును, అందులో సేవలనుచు శాస్త్రవిజ్ఞానమును, కర్మమును, స్వీకరించిన ప్రాణాంతత్త్వములనియు; అనురులు స్వాభావికప్రత్యక్షజనితభావమును, కర్మమును, స్వీకరించిన తత్త్వములనియు చెప్పినారు. కావున నీయిరు త్తములు అంత ప్రత్యవి శేషవాచకములే కాని నూర్తిమైత్యములయి జంగమకోటిలో చేరిన ప్రాణిజీవేషములు కావవలసి. ఇట్టిచందస్థములో 'స్వీకృత్య అనుభు రమస్తే' ఇత్యోగ కమునకు అర్థము కనుపడలేదు. మఱయు నేదములయందును ఇతిహాసాదిగ్రంథములయందును చెప్పబడిన అనురులు గాని, దేవతలుగాని మిథ్యాకల్పన అని దేర్చవచ్చును. ఇట్టి వాటికి భాష్యకర్తలుగాని యితరులుగాని పుస్తకములను వేదకుట పృథాప్రయాసము.

ఇట్టి ద్వాపరబహుత్వమువలన యథార్థము తెలియలేదని దేర్చబడుచున్నది. సజనమాధానములలో

నొకటి నయినను ప్రతస్థానమునందు తెప్పబడిన వైదిక కోక్తియగు 'అనుర'శబ్దమునకు సరిపడజాలదు.

అనె ప్రశ్రుతులయందలి అనురశబ్దమును మాతము సంస్కృతమునందలి 'అకారము' అనె ప్రభావయందు హకారముగ నుండు నంటిమి. అట్లే ఆభాషయందీశ బ్దము 'అహుర' అని యున్నది.

అనె ప్రశ్రుతులయందు ఒకపరాత్పరవ్యక్తియందు నమృతము తెలియుచున్నది. అదియే ధైర్యవీర్యాత్ములో చేరినది. అపరాధూపము ననుచరించుచు ఇతర దేవతలు, అమాత్యప్రాయులు, అధిపతులు గలరు.

క్రామడు, పృత్రఘ్నుడు-ఇత్యాదులు.

అపరాధూపమునకు ఆహుర అనియును, అహు కమణ్ణాః అనియును నామములు. అహురశబ్దమున కర్థము ప్రాణములను తీసివేయునవారిని కాదు. ప్రాణముల నిచ్చువాడని యర్థము. 'అహురమణ్ణాః' అనుపదములో, మణ్ణాః అనునది సంస్కృతమునందలి మేధాశబ్దము. వ్యవస్థాపని యర్థము. [మేధాపక్షిదానూర్తి.]

మణ్ణాః = మేధా అయినవిధముననే - అనె ప్రశబ్ద మున 'నజ్జి' (Nazd) అనునది సంస్కృతమున 'నేదీ యన్' అని యుండును. [చెంటికిని ఒకటియర్థము.]

అనె ప్రశ్రుతులందు క్రిందివంటి నూర్తి అభిధాన్త్రీ ఋషి చేసిన యొక ప్రశ్న ఇట్లున్నది.

"క్వ నరగం ఇరిస్తనగం తనూం బరామః?

"అహురమణ్ణ క్వ విభామః?"

"చనిపోయిన నరులదేహములను ఎక్కడకు కొని పోవుదుము. ఓ సర్వజ్ఞాడవయిన అనురుడా! ఎవట నుండును?"

వేదములలోని భాష (ముఖ్యముగ ఋగ్వేదము లోనిది) సంస్కృతము కాదు. తెత్సావ్యరూపము. అప్పటికి వ్యాకరణశాస్త్రము పరిపక్కించబడి లేదు. కావుననే ఈనల స్థితపడిన వ్యాకరణమునందు వైదికపద ప్రక్రియనుగూర్చి వేలది నూర్తిములు ఏర్పడియు, అదు గదులకు 'బహుళం ధన్విసి, 'వా శన్వసి' అని ఎచ్చరిక

చేయబడుచున్నది. శ్రుగులను జూచిని ఋషులందఱిపాండిత్యమును సమానమునిగాని, అత్యుత్తమ మనిగాని చెప్పుటకు లేదు. ఇట్టివిశేషములు లోకమునందలి యన్ని భావలయందును గలవు. వేదములు పూర్వములను నొకకు వ్యాకరణము లేర్పడి, భాష సంస్కరింపబడి, తాళిక సంస్కృత మారంభమయి, ఈయ వృద్ధి జెందినది. కాలక్రమమున వేదములలోని కొన్ని యత్యుత్తమములు ను, వ్యాకరణశాస్త్రములను, పద్యములను, సాహిత్యము ఉత్తమములయిపోయి, తాళిక సంస్కృతమున చేరకుండుట తలపెట్టి నది. అట్టిశబ్దముల యర్థవిశేషములు ఈవిధానికి తెలియకుండుట సమాజము గదా. వేదభాష్యములు ఆధునికములు. ఈ భాష్యము లుపక్రమింపబడుటకు అనేక కారణములకు ముందే ఆవేదములభాష చాలవఱకు అర్థమింది పోయినది. నిలిచినవఱకు తాళిక సంస్కృతములో మాత్రమే అవచ్చియున్నది. ఈ భాష్యములను రచించినవారు వారికాలమందు అద్వితీయులగు విద్వాంసులు. ఆయినను వారికి సాధారణంపద లెక్కువ. విశేషించి మీమాంసా దర్శనములను, పాణినీయవ్యాకరణమును, నిరుక్తమును, ఆధారపఱచుకొనుచుండిరి. ఆయినను, కను ప్రాచీనములయి ఈవల వాళము జెందిన పదములను ఈసహాయ సంపదలననే సమన్వయించు తెఱగు కలుగదు. ఏలనగా త్రాహ్యముల కాలమున కేమి, పాణినీయముల కాలమున కేమి, మీమాంసికుల కాలమున కేమి, నైరుక్తల కాలమున కేమి కైదికశబ్దములక నేకముల కర్థమును పుష్కలమున తెలియక ఊహలచే సాధింప యత్నించుట కానవచ్చుచున్నది.

కాగా భాష్యోక్తలు అనేకఫలములయందు ఆర్థము తెలియక సంపర్కానుసారముగ ఊహలు చేసి వ్రాయుచున్నది. శబ్దములయొక్క నిజమయిన యర్థము ఇది మిథమని యట్టితావుల తెలిసి వ్రాయుట కాదు. ఇట్టివే ఆసురశబ్దార్థములు. ఇట్టిపరిస్థితిలో నీభాష్యములయందు అనేకములు అపార్థనిర్ణయములు గలవు. సంపర్కానుసార మనుటలో అధునాతనసందర్భములే అనుసరించి రెండు వేలసంవత్సరములక్రిందమాడ నిట్టిసందర్భముల యుండిన

నని భావించి చేయబడిన ఊహలవలన తిష్ఠులు భేదకయ్యుండవు.

క్రీస్తుశకమునకు ముందు శంకువేలసంవత్సరముల కాలమునకు బాబిలోనియాగలములనుండి కొండలు వేలి పోయి పారసీకరాజ్యమునకు వాయువ్యంతుమన నొక కొత్తప్రభుత్వమును స్థాపించుకొనిరి. (3-వవ్యాసమును చూచునది.) వీరు కొన్నిశతాబ్దములు తిస్రలో నుండి క్రమక్రమమున వృద్ధి జెంది వేయిసంవత్సరములు నిగంకులయి, ప్రతిపక్షభయంకరులయి, ద్వివిజయములు చేయుచు ప్రభవించియుండిరి. వీరు తమ భగవంతుని 'అమూర్', 'అమూర్' అను నామముతో నిర్దేశించియుండిరి. ప్రథమము వారు నిర్మించిన రాజధానికి భగవద్భక్తముగ 'అమూర్' అని పేరుపెట్టిరి. తమ రాజ్యమును, ధర్మమును 'అమూర్' అని చెప్పుచుండిరి. తద్వారా తమ పేరును 'అమూర్తులు' అని వాడుచుండిరి. ఇతిరుల ఉచ్చారణలో నీపకారము సకార మయినది. కాగా వీరిచేవుడు అసురుడు. వీరలు అసురులు. (3-వ వ్యాసమును చూచునది.) బాబిలనువారును, వారికి ఆకాలములయందు పశ్చిమమున ఆసముద్ర ముండినవారును, వీరిజాతివర్గములనా రయి ఆసురగణములో చేరినవారయిరి. ఆర్యభాషలో చేరిన సాంస్కృతికులయు పారసీకులయు పూర్వులు ఒకకాల మందు ఈయసురగణములతో మిశ్రమయ్యుండుకొని చెప్పియుంటిమి. పురాణ్యజ్ఞానాన్యకాశిముల కధిదేవతల నీమూర్తులు భావించి కొల్పించుకొని చెప్పితిమి. ఒక మెట్టు అధికముగ పెక్కిపోయి యిట్టి చిలుతి దేవతలపయి అధికృతుడును, ఈప్రపంచమునకు సృష్టిసితిలయకారకుడును, జ్ఞానస్వరూపుడును పను మేధామూర్తి పరాత్పరరూప ముండునని భావించుటకు కొంత కాలము చెల్లినది. అట్టిప్రబోధ ఈయసురుల నిగమమువలన కలిగినది. అంతట నీసాంస్కృతికులును, పారసీకులును భగవన్నామచయిన యాయసురశబ్దమును తమ భావలలో చేర్చుకొనిరి. అట్లు కొంతకాలము సాంస్కృతికుల శ్రుతులలో నీశబ్దము పూజ్యార్థమునం దుండినది.

కాలక్రమమున నీయార్యభాషలవారి కేక్తి సామర్థ్యములు తగ్గుటయు, అసురుల ప్రభావము హెచ్చు

టము తిట్టించిన పిదప, సరస్వతము బడవిలోను
సంభవించగా, ఆకాలములయందు అసురులకును, దేవతల
కును నిరంతరము యుద్ధములు జరుగుచుండుటయు,
జగదాపజయములు కలుగుచుండుటయు సంభవించి, యీ
విశేషములు వేదములలో వర్ణపడుచుండునవి. ఈ దేవ
ములు కాలముగా సాంస్కృతికులు అసురశబ్దము తిను
విరోధులనామమై అనుననము నాడుకలో నుండుటచే
ధిగవన్నామముగ వాడుటను నిలిపివేసివారు. అట్టి కాల
ములయందు సాంస్కృతికులును, పాదసీకులును దేవతలు;
విరోధులు అసురులు. పాదసీకులు ఈ యసురశబ్దమును
స్వీకరించివని మొదలు వారి ద్వైతసిద్ధాంతములకు అను
కూరించియుండుటచే, దీనినే ధిగముచేసికొని కడవనుకు
ధిగవన్నామసిద్ధికియుగ వాడుచుండిరి. ఇట్లుండ, కొంత
కాలమునకు ఈ సాంస్కృతికులకును, పాదసీకులకును
ద్వైతమయ్యి సంభవించి ప్రబలింపె. అంతట ఈ పాదసీ
కులు 'అహు'మట్ట' లేక 'అహు' (అనగా అసుర)
అను పదమునకు ఆరాధించువా రగుటచేతను, అయసుర
శబ్దము అంతకు ముందు ప్రసిద్ధముగ నిరువురులకును విరో
ధులను అసురులను దేవుననిగా నుండుటచేతను, సాం
స్కృతికులు ఈ శ్రోత్రవిరోధులను, ఈ భౌతిస్వయలను
పూర్వతరవిరోధులతోపాటు నిరసించి, అసురశబ్దముచే
కీర్తినిపాడ నిర్దేశించుట కారంభించి, తమను తాము
పూర్వకాత్ దేవతలని చెప్పుకొనుచుండిరి. దాని కేషమే
ధిగవన్నామము. ఇట్టి సామర్థ్యము అహుగవర్ణనలకు
ఉండుకపోలేదు గనుక వారును వెంటనే ఈ దేవశబ్దమును
భాగములు విశాసములు అను పదమునకు వాడుటకుప
క్రమించిరి. కాగా అవస్తా ప్రములయందును, ప్రాచీన
వేదములనేవాణియందును, దేవశబ్దమునకు విశాసమనియు
గొడుగుపొందు అర్థము నికపడిపోయినది. ఇప్పటికిని
పాదసీయందును హిందూస్థానీభాషయందును దేవ అన
గా భూతము, విశాసము, రక్కసి అని యర్థము. మన
దేవులను నిర్దేశించుటకయి 'దేవ' అని హిందూస్థానీలో
చెప్పుదురు.

వేదము లాదిగ మనకుగల గ్రంథవిశ్వముల వలన
తెలియునది, ఈయసురులు దేవగణములు, దేవయోనులు

కారు. దేవయోనిగణములో పతింపబడలేదు. వీరు మన
దేవతలకన్న నధికులు, పూర్వజులు; సమత్వ మారశిద్ధులు.
దేవతలనలేనే నారికిని హవిర్భాగములకు అధికారము
గలరు. కాని, దేవతలు వాయుశక్తివముచే లేకుండ వేసి
వారు. వీరినుగువు శక్రావార్యుడు. బృహస్పతికన్న
తక్కువవాడు కాదు. విద్యులయందును నాగశక్తియు సం
గును దేవతలకన్న పూర్వమును, అధికులును. శాశ్వతరా
క్రమములయందు దేవతలు వీరితో సమానులు కారు.
కాగా నెప్పుడుగాని వీరిని తొలగించుకొనుటకు కష్ట
మహేశ్వరు లడ్డుపడవలసి యుండినది. వీరి స్త్రీలు దేవ
తాస్త్రీలకన్న యోగ్యులొందు. కావుననే త్రిపురా
సురులను జయించువార్తను లేచిని యేర్పడగా, దేవర్షి
నాకరుడు వాదీస్త్రీలకు మనోహరము చేసి మరణానంతరము
లను నేర్పించెనట, నా యసురులు జయ్యులను కని
పొతోపకతము చేసి, అట్లు వారకుడే స్వయముగ పోయి
కావించినపిదపనే ఈశ్వరుడి రథము సాగినది.

ఈయసురుల నిగమములు, ఆగమములు, శ్రాత
స్మార్తప్రక్రియలును, దేవతలకు కలయట్టివే. వీరు తొల
ముగ మన గణములో లేదని మహేశ్వరరాజునరిప్ప
రులు. బాహుగుడు, హిరణ్యకశిపు, త్రిపురాసురుడు,
త్రిపురాసురులు: వీరి సంగతి కపులముగా తెలిసియే
యున్నది. వీరిల తపస్సుచే నుండుటచే మన బ్రహ్మ
కేవుడే వీరిలకు అపూర్వవరదానములను చేయుచు వచ్చి
వాడు. మన దేవతలనలేనే వీరును యజ్ఞ యాగాదికముల
సక్తిమానించువారు. స్వాధ్యాయ బ్రాహ్మణమనించును,
శుక్లలయం దితరతావులయందును తెల్లము.

"సూర్య దేవానాం చాసురాణాం చ యజ్ఞ
ప్రతతా వాస్తాం వయోం స్వర్గం లోక మేష్యమి
వయ మేష్యమ ఇతి....."

"దేవతలను, అసురులను, ఉభయగణముల నాడు
ను, యజ్ఞ ముచేయుట కుపక్రమించిరి. మేము స్వర్గము
నకు పోయెదము; మేము పోయెదము అని పరస్పరము
స్పర్ధించిరి." దీనివలన ఉభయ గణములవారును చేయ
బూనిన యజ్ఞము ఒకటే అని తెలియును. మఱియును

ఆయజ్ఞమునలని పులమయిన స్వర్గమును ఒకటే అని యేర్పడుచున్నది. కానియో స్వర్గ యేల? ఈ రంభమయిన ములపట్ల భేద ముండియెవల స్వర్గకు అవికాశ మేమి? ఎవరి కుమితోమయిన యజ్ఞమును వారు ఆచరించి, ఎవరికి నిమిషమయిన స్వర్గమును వారు పొందుదురు. ఒకరికి మతేయోగకు అద్భుతదరు. ౬

ఒక కాలమందు నూర్యోపాస్త్ర ప్రపంచమంతయు ప్రబలియించితి. నూర్యుడి స్పృశ్యితి లభు కావపు యు గ్రహించుచునని నమ్మియుండి. నీనికి కోరియు చెప్ప బడియున్నది.

“అప్రత్యక్షస్వర్గః ప్రత్యక్షో భగవానయతః; సర్వ దేవాః కాలవళాః, కాలకాలో (రో)దివాకరః.”

“ఇతరదేవత లందఱును కంటి కగపడువారు కాదు. నూర్యోగవశానాన ప్రత్యక్షమగువాడు.

ఇతరదేవతలందఱును కాలమానమునకు లొంగిన వారు; దివాకరకాలమును చేయువాడు, కాలము నుపసంహరించువాడు.”

ఈమహర్షులను నూర్యోపాస్త్ర చేయుకాల మందు వారి భగవన్నామమయిన యసురశబ్దమును నూర్యునికి వాచ్యముగ చెప్పినారు. అట్లే ప్రాచీన సంస్కృతమనందును అసురశబ్దమునకు నూర్యుడను అర్థముమాడ గలదు.

అసురశబ్దమునందలి ప్రముఖము సభ్యకము గాను. ఆకారమును బోధింపజేసి, సురశబ్దము చేర్చుటని గొని యొక్క మంత్రములు చేప్పియున్నారు. అట్లు కాక జూయినను సురశబ్దమునకును, అసురశబ్దమునకును ఏకాదీ సంబంధమును లేదు.

౨౧ రాక్షసులు

శబ్దసిద్ధి లోకంబునందెలియు నని చెప్పి నూత్ర కారు నిట్లు వదిలివెళుచున్నారు. ‘అశోక’ అనాస్యాపృశ్యే నిత్యశ్చ’ ఇది నిజము కాదు. పదముల రూపము, అర్థము, ప్రయోగమును ఏభోషయించు గారి అన్ని కాల ములయందును ఒక్కతరునేకే యుండుట కనీయు. ఇం

దుల కుదాహరణముగ నసురశబ్దమును, రాక్షసశబ్దమును కనవచ్చును. రామానుజము ప్రాయుకాలమునకే ఈశబ్ద మునుంక్తి సర్వయోచ యర్థము ముఖ్యుగా చేరిపోయినది. ఈవలనాడ నట్లే, రాక్షసశబ్దమును అసురశబ్దమును పర్యాయపదములుగ వాడుట సామాన్యమయినది. ‘అన్ని మోత్రాశ్చ కేవాశ్చ రాక్షసానాం గృహీగృహీ’ అను మాట యథార్థము కాదు. రాక్షసులును అసురులును ఒక గుఱవేఅని బాకించి చెప్పబడినది. రాక్షసులకు అన్ని మోత్రములుగాని, నేమియులుగాని లేవు. వారు యజ్ఞ విధ్యించకులు. రామలీలను రాక్షసులయిపోయినాడు. కులేరునివలె రాక్షసాధిపుత్రమయ్యను రాక్షసుడు గాను. ఈరాక్షసులు దేవగణములోనివారు కారు. దేవయోని గణమువారు. ఆగమములోమాడ జరుక్కులు. కోశజాలకు తెలిసియుండితి.

అమరుడు—“విద్యాగరోష్ఠ్యరోయక్షరక్షిగన స్మిన్నో రాగ, విశాఖో మధ్యాక స్మిన్తో భూతోఽహి దేవయోనయః.” మతేయు, రాక్షసశబ్దమునకు ప్రతిసంస్కృతములును చెప్పినాడె యీక్రింది శ్లోకము లను వ్రాసినాడు. “రాక్షసః కాగపః క్రవ్యాత్కృత్ వ్యానోఽప్రప ఆతరః, రాత్రించగో రాత్రిచగో కర్ణు గో లిగపాత్కృతః; యానుధానిః పూజితో వైశ్వరో యానురక్షసీ.”

దీనివలన నీవర్యాయపదములలో చేరమాడనిది చేర్చియున్నామని చెప్పవచ్చును. అనగా పురాణమయిన నీపాంశ్కృతములు ఎవరిని రాక్షసులని నిర్దేశించుచుండి రని విస్మృతమయి, కేవలము అవలక్షణములు గలవారి నందలిని వివేకముతోనే చేర్చిరి కావవచ్చుచున్నది. అయినను ఈపదగ్రామములో కొన్నిశబ్దములవలన పూర్వజ్ఞానమును నూచింపవచ్చును.

కాగప—అనగా కేవలము, మృతకశేబరము లను, టికి తినువాడు. లోకమునందు కొన్ని రావుల నిప్పుజేసి మానుమనులు గలరు గాని, ఈకృత్వియ మన వారికి తెలిసిన రాక్షసులది కాదు. విశాచములదిగా నుండవచ్చును. విశాచగణ మన్ననో రాక్షసేతరముగా పఠింపబడియున్నది.

క్రవ్యాకో—అనగా మారసమును తినువాడు—
ఇది యొకతత్వము కాదు. పురాలిలమున తినువాడు యెవరు?
స్వాము లందఱును తినుచుండిరి. ఋషులు, శ్రోత్రి
యులు, ఆహితాస్నులు, అందఱును పితృతాపకులే.
కావుననే 'మహాశూన్యవా మహాశూన్యవా శ్రోత్రియా
మోషకల్పమేవ' శ్రాద్ధమునందు నిమగ్నములకు
మాంసమును పెట్టి మర్కము విచ్చుచువచ్చిరి. కావుననే
ఈలను లోలు శ్రాద్ధ 'మస్త్రీయ' యన 'మక్షికాశ
యన్వాప్యకాస్యధికారి' ప్రస్తుతి. యర్థప్రయోగ్యమిన్వ
న్నభిషు సర్వతా దేవ్యుపి దేవేవ్యస్తు."

మధ్యమస్త్రీములు ౧. "విశ్వదేవా! మధు
మధు సంపన్నం" 'అస్తు సంపన్నం—' "(యజమాన
స్య) పితృతాపకులే! మహాశూన్యవా! మధుమధు సంప
న్నం" 'అస్తు సంపన్నం'—

౨. "విశ్వదేవా! భుక్త్యంతరం ఇయం
నిస్తృప్తి" 'అస్తు తృప్తి.' "(యజమానస్య) పితృ
తాపకులే! మహాశూన్యవా! భుక్త్యంతరం ఇయం నిస్తృ
ప్తి" 'అస్తు తృప్తి.'—

౩. "వాజీవాజీ వత వాజీనో నోధనేషు, విప్రా
అమృతా ఋషిభా! జ్యోతి మగ్ధ్యో సేవత, మామహ్యం,
శృప్తా యాత పథిభి ద్వేనయానై."

ఇట్టిభోజనమువలనను, పానమువలనను భోక్తలు
మహిషాపునపుడు కాలానక పడిపాపురురను భీతిచే,
యజమానుడు వారిని ఎచ్చరించును. 'ఆహిమాస్త్ర మను
వ్రతేయం'. దానికి వారు దయార్థస్పృహయలయి
'మానువ్రజ' (మా + ఆనువ్రజ) అని చెప్పవలెను.
క్రవ్యాదులకు శోధ్యములను మాంసములను నిష్కేసమును
స్మృతులయందు నిస్తరింపబడియున్నది.

'యుగాంతరోఽయం విషయః'—ఉండును గాక, రాక్ష
సులకు క్రవ్యాగులని కేరు పెట్టినవా రెవరో వారి
స్మృతంతము, రాక్షసుల పితృతాపమును యుగాంతమే.
'క్రవ్యాకో' అను దాని యర్థము పద్మిమాంసమును
తినువా డనుట.

అశ్రవః—శ్రవమును శ్రాసువాడు. పురాలిలకాల
మున యుగ్ధములను జయింపబడిన శత్రువు శక్తమును
కొన్ని గణములలో కొందఱుచాత్రము కాదాచిత్కిముగ
శ్రాసుమవచ్చిరి. అట్లు చేయుటచే ఆశక్త్రువు కుండిన
దేవాలము త్రావినవానిని చేరువని భావము. వాయును
కుడు, భీమకేనుడు, యుగ్ధకరునికీ, బృహదశ్వదా,
ఋషి, చెప్పినట్లు దేవసముద్రేన యనునాడు, పునర్ద్వార
మున నోటానుడి, వివాహినినయి, యరణ్యావాసమునకు
పోవుచున్నది, దుష్కాసనిని శక్తమును పానముచేయునట్లు
ప్రతిపదేసి యుగ్ధమునందు తనచేసిన ప్రతిజ్ఞాపూరణం
జానరించెను (కర్ణపర్యము). ఇది కేవలము ఘోరము
యిన విషయమని నేటతల్లమనుట, ప్రతేనకులు దీనిని
శ్రీశ్రీలొపపద్యమునందు సవరింపబడియు భీమసేనునిచే
జరిగియు జరిగింది. ఈవిధానపర్యమునందు 'అవార్య
జనావీరిం' అను గాంధానీశక్త్యమును 'అసురభంజి' అని
యాంధ్రీకరణము చేసి యున్నది. ఇది పారపాటు.
వయిన చెప్పినట్లు అసురశక్త్యమును రాక్షసపర్యమునుగ
వాడియున్నది. అకారయతియును, చిన్నమాటయను
కావలసియుండి యాశక్త్యము చేరినది. అసురులు శత్రు
వుల శక్తపానమును చేసినవారు కారు. మన 'అసురుడు'
చరిత్రము గావని కేసినవాడు. అసురశక్తిపర్యాయపద
ములో ననవులని లేదు.

౨౨. యాతుధానః—యాతు-అభిచారిక చర్య
లను చేయు శక్తిప్రయంత్రప్రయోక్త. శాస్త్రము, లోదు
బోధు, శాస్త్రపడి, చిట్టింకి అను నిట్టి ప్రయోగములను
చేయువాడు, నిట్టి ఇంగ్లీషులో Black magic అం
దురు. ఇప్పటికిని పీఠియందు సమర్థమును, ఇట్టిప్రయో
గములను కలిగియున్నది. వేదములలో నాభిచారిక
ప్రయోగములకు కొంత గ్రహము సమర్పియిమయ్యున్నది.
అశానుకుము గాక! అట్లుండుగా దీనియందు తక్కిమి?
యాతుశక్తియు శాతుర్థమునంత అజ్ఞెన్ద్ర శ్రుతియందు
వృత్తిన్న మూక్తమునందు ప్రయుక్తమై యున్నది.
అనునాతివ పాదసీభాషణలో భారు అని నిలిచియున్నది.
పుణ్యజను అనునది విపరీతిలక్షణముగ చెప్పబడినది. అ
పుణ్యజనులు అనగా పాపిష్ఠు లనుట.

అ. 3. వైర్యులు, అ. 4. నిక సాత్వము, అ. 5. కర్మ
 లు (అ. 6. కర్మములు) - ఇవియును రాక్షసనామసర్వము
 పదములు, వీటిలను నీ సాంస్కృతికులకును పారసీక
 భాషావాసిని ప్రసాదమున తెలియవచ్చిన రాక్షసు లేవ
 తని దేవేంద్రులను, వైర్యులను నిర్మతి శబ్దమునండి
 యుత్పన్నమయినది. నిర్మతి, యొకటికున్నకు లేక విని
 క్కున్నకు లేదు, అదిక్కున్నకు పాలకుడు లేక అధిపతి
 కిని లేదు. అక్షిణంతునకు పల్కించుచునకును నవమనుడు
 కాని.

రాక్షసులకు ఈనామ మిడుటకు కారణము, ఆ
 పేరు పట్టినా గుండు మండలమునకు వీరు నిర్మతి
 పార్వ్యమున నివసించు వారుగ నుండవలెను.
 తురుష్క-అసియా అను భూభాగమునకు ఉత్తర
 మునకు రష్యాదేశమునకు దక్షిణముగను అనగా
 ఈ కంటికి నడుమ, పల్ల సముద్రముని (Luxine) Black
 Sea యొక సముద్రము గలదు. ఈ సముద్రపు టుత్తర
 భాగమున క్రిమియా అని, భూగోళపటములలో తెలియ
 నచ్చు దీర్ఘమున్నది. ఈ సముద్రములో నిశంతరమును
 ఆకాశము పట్టుచున్నది రాగమంచులో మంతారముగ
 నుండును. ప్రకంపనములు, హింసావాతములు, అంధ
 తమగ్నములు, కైంకర్యములు, బాతరానిక్కుల
 దయోహుల తాముగ వరుసయ జనచ్ఛేదము జరుగచునే
 యుండును. ఈ సముద్రమునకును, అసముద్రపు దీవు
 లయంగును, దక్షిణదీవులను, ప్రత్నికాలమున నివసించు
 మండితవారు కిమిగులునువారు. బహుప్రారకర్మము.
 నాగనికతలో మిక్కిలి తిక్కుకవారు. సుఖించుమిండు
 పరూపరాజ్యములు జనపదులుపైజిది దోచుకొనుమం
 గురు. సముద్రవాణిజ్యమును అరికట్టి దోచితి నేయుమం
 గురు. స్త్రీలను మోహింపగలుగు. అన్యదోషములను,
 నాకాభంగములలో వానికట్టులను, కొనిపోయి తనుదేవత
 యను భద్రకాళికి వర్తబని యిస్తురు. వీరియందు భూత
 మును, ఉక్తాత్మకము ననుభవించి భావములు మృగ్యములు.
 అర్చకాభిలషారు ప్రభువును రష్యాదేశపు దక్షిణభాగ
 మున నుండినని కొంచెలు విద్వాంసు లభిప్రాయపడి
 యున్నాకని 3-వ వ్యాసమునందు చెప్పితిమి. ఈ గ్రంథ

కర్త యభిప్రాయము నట్లే. అట్లుండినతో నిశ్చయముగ
 నీహునకర్మము అర్చకములవారికి నిర్మతిభాగమునం
 గుండురు. కాగా వారికి ప్రభువును తెలియవచ్చిన రాక్ష
 సులు వైర్యులయిరి. పిదప రాక్షస
 సామాన్యవాచక మగుట ములభసాగ్యము. ఈ వైర్యు
 లును ప్రభువునును నార్యకాభిలషానివారే. ఆర్యు
 లలో వెక్కువ వసతిగలవారికి దాసవర్గముగ నుండురు.
 బహుష్కములయి, లేక పలాయితులై వేలుధూమిని
 తోచ్చి పృథ్వీమలయిరి. వీరి పూర్వనిర్మితమును దే
 మోనికట్టును లేటపడుచును.

అ. 3 నిక సాత్వము.

ఈగణములకు పూర్వపితామహుడు, వైరిలులో
 చెప్పబడిన, 'అష్ కనాక్ష' అను నాతడు. ఈతడి పేరు
 కొన్ని స్థలనిర్దేశములలో పూర్వోక్తమున దక్షిణభాగ
 మున నిలిచియుండినది. ఈ సల్ల సముద్ర మునదానికి ప్రభు
 వునామము ఈ రాక్షసనిశామహుని నామములన కలి
 గినది. ఆనామము ఈనల ముఱుచునచ్చి యూరోపులో
 కొన్ని రాజ్యములలోను ఇంగ్లీషుమండలములలోను సల్ల
 సముద్రముని వాడెబడుచున్నది. - ఇరులుక్రము సముద్ర
 మునుట.

అష్ కనాక్ష లేక అష్ కనాక్ష లేక అష్ కనాక్ష అను
 నామములో అష్ అనునది తపనకర్తకము. ఆ కిన్తీ
 అని యర్థము. తతో అనునది వానికలో విడిచిపోయినది.
 వినిలిన శబ్దభాగము నికడ అని ఆర్యుల వాణిలో పృథు
 దరాదిగ మాణివచ్చినది. కాగా వీరు నిక సాత్వములు.

అ. 4 కర్మములు

ఇది రాక్షసనామముగ నున్నది. సరే. కర్మ
 శబ్దమునకు వేలుఅర్థము కలదు. 'నిత్యనిత్య' కల్యాణ
 శబ్దైతే 'శక్త' కర్మ' అని అమరుడు. ఇంగులో 'శండు
 మాటలుముఖ్యము, కిమిగ్గర-కర్మ, కిమిగ్గర శబ్దమునకు
 యాపాంతరము, కిమిగ్గర, కిమిగ్గర అనియును గలదు.
 మఱియు నీ కర్మ కిమిగ్గర శబ్దములు గ్రీకు భాషయందు
 మాడ గలవు. వాటినిమాడ నీతికలో చేర్చుకొనవల

యును. గ్రీకుభాషలో కర్ణురశబ్దము కర్చుర అని యుండును. దీనికి ఏకవచనమునందితము: ఒక యువ కింకరుడు, శ్వరూపమున యువలోకద్వారమును కావలి కాంచువాడు (కాలక్షేపపుష్పం). ఈశబ్దమునకు శత్రోక యర్థము అంధకార మని కలదు. బహువచనమునందు కిమ్యూరశబ్దమునకు బహుళశా ప్రయోగింపబడియున్నది.

కిమ్యూరశబ్దము గ్రీకులో బహుళవచనాన్తము. ప్రభువుమన విలిపాసికములలో సముద్రాంతముందు నిరంతరంధితమిచ్చున కొంచెము గణములు నివసించుచుండినని వారి నామముగ చెప్పబడినది. ఈవల కొంతధూగో శక్తానము వృద్ధియొనపిచిప, క్రింద చెప్పబడిన ఏకమైత్యకాల శేరుగ వాడుకలో నిలిచినది.

సంస్కృతమున నీ కిమ్యూర-కర్ణురశబ్దములు వర్ణ సాంకర్యమువలన కలిసివరుండునకు శేరుగ చెప్పబడినది. వర్ణశబ్దము రంకునుండి బాలినామముగ మాలిపట్టు, కర్ణుర, కిమ్యూరశబ్దములును, ఒకరాక్షసగణమునకు నామమై రంకులను శేర్మొనుట యేర్పడినది. దురాచారంశులను ప్రూరకర్ణులను ఈబాలి ఆబాలి యనక పాతాచర్యమువలన శేమి, దౌశవ్యమువలన శేమి, చెయ్యలవలన శేమి-ఈరాక్షసగణములో చేర్చి నిక్షేపించుచుండుచే రంకునకుంబటి నీరాక్షసగణమునకును వర్ణసాంకర్యము. రాక్షసపర్యాయపదములలో కర్ణురశబ్ద ముపలక్షణము, కిమ్యూరశబ్దమునుగూడ చేర్చుకొనుచున్నది. సుహృథారతమున వనపర్యారంభమున భీమసేనుడు యువము చేసి చెంపినది కిమ్యూరుడను రాక్షసుని. ఇదిట కిమ్యూరు డనునది అరక్కసి రూఢినామము కాదు; అగణములోనివా డనుట. మలీయు సయితెప్పిన నల్ల సముద్రపు భూములలో ప్రాతకాలములయం దుండిన వారు కిమ్యూరులని చెప్పబడి రంటిమి. కావుననే శ్రీమయాఅని పై తెప్పబడిన ద్వీపమునకు ఆనామము సిద్ధించుట క్రిక్కిరియ-శ్రీమయా-విక్రమి. మలీయు, ఈరాక్షసుల భావ యందు కిమ్యూరులన శ్రేష్ఠులనవారని యర్థము. ఆనము ద్రపు చక్షిణితరమున, మధ్యభాగమున, అభియాసియా అను తావున పురాతనమున నొకగణ్యారమును చూపించురు. అక్కడి స్థలపురాణములో నీగణ్యారవర్ణము

పాతాలమునకు పావుచుండును, పుణ్యయుగములో, హీరక్లీస్ (Heracles) అనువీరసమును, వింహబుడు, ఆవార్తమున పాతాలమును చేరి అచ్చట మంకిత కాత్మరచ అను కాలక్షేపపుష్పని కట్టికేసి యాగిహ్యవార్తను నుండి నీధూమికి ఈచ్చుకొని వచ్చెననియును ఇలిచానను కలదు. ఇట్టిసందర్భములలో ఈ రెండుపదములును రాక్షసనామపర్యాయము లగుట తెల్లము.

శ్రీ. కి. మందు ఏమనూలుల సంకర్షణముల కాలమందు, ఈకిమ్యూరులు తమ తెలపుల విడిచి పక్షిముగ, సమంఖ్యాకులయి, మినుతలించుచు వ్యాపించి, ఆమరులు మోలనవారి గాజ్యములయొడ పడి, రాష్ట్ర విప్లవమును విలయమును కలుగజేసి, జనపదములను 'పరశురామశ్రీతికి' సమర్పించి, జనములను యమశ్రీతికి సమర్పించి, స్త్రీలను తమ శ్రీతికి స్వీకరించి, పరుల సామ్యుల తమ సామ్యుగ భావించి, యువశత్రువులు కాఞ్చ పెట్టిరి. అప్పటికి పరామను లంఘము ఏకమయి కీరిని తలుచుకొట్టగలిగిరి. ఇట్టిపనులు ఇప్పటికిని వందయాత్ర లలో జగునుచునేయున్నవి. కదవటి జగ్గముయుద్ధము నందు జరగియున్నది. ఒకరులు ఇట్టిపనులకు చేసినవో నవి రాక్షసకృత్యములు. మనము చేసినపుడు అది మన శక్తిపరాక్రమములను తెలియజేయు విజయోత్సాహలక్షణములు. కావున నీవిధి అమ్యయితేశను లంఘము, ఆ కాలపునాదు, వాగ్విగ్రహములలో రాక్షసులనుగ చెప్పుచుండిరి. బయిలిలోని గాగ్-మగాగ్ అనువారును-మన పురాణములలోని మధు-కైటభులును - ఆవైష్ణవుల యందలి కయధంబు కాఞ్చిగ్యులును పితృకిరును కీరినరువులను కురుతగణముల నాదురు. దీనినినుటించిన వివరము మధుకైటభశబ్దముల వ్యాఖ్యానమందు చక్షుమానము.

ఈవ్యాసము నిదట నిలవకలసియున్నది. గ-ని వ్యాసమునందు స్త్రీచ్ఛ, మహావైభవ, కాల్యాయశీ శబ్దముల వివరము వ్యాఖ్యాతమగును.

కాల్యాయశీశబ్దముతో పండిత శబ్దమును మాడ చేర్చుకొనుము. కాల్యాయ పురాతనకాలమున శీకాల్యాయనులకును పండితులకును మిక్కిలి శేష్తము కలిగి యుండినది. కావున వీడు వీడకొట్టుట సరికాదు.

సంజకెంజాయలో జంకంబు నవరించి నరసేను సూర్యునిబంబులోన
 పదునారుదినములు పడుపువచ్చిన నిండు చంద్రుని కవళిహాసములలోన
 పూలతోటలతోడ ముద్దుముచ్చట పెట్టి చెరిలాడు ముని కతెమ్మెరలలోన
 నీలమేఘంబుల నెఱియలలో గుత్తి పడు వెట్టి పురుగుగర్జనులలోన
 హాయిగాఁ బవ్వలించి బ్రహ్మాండములను - బుగ్గరించుచునున్న దివ్యవృహావ!
 హృదయమును తీర్చి పూజ లర్పించుకొందు. నందఁకొనిపోమ్ము; వ్యవధి లేదనక రమ్ము!
 పిట్టలు బీచుకీచు మరిపించుచు వేగుచు లంతి తోసిటం
 బట్టి గులాలిగుల్లలు, నభంబునఁ బుచ్చుడివమ్ము కేగ, నీ
 విట్టి నిన్దగ్ధపూజాకుఁ డృక్కి నహింతువో; నాస్తవంబులో
 బట్టముఁ గట్టుకొందువో? కృపానిధి, గుండెలు గుమ్మరించక.
 ఈతొలికోడికంఠమునకీ, యనలింబము నిద్రవోయెనో
 రాత్రి, తూర్పు కొండ లభిరామము లైవని, దీని వక్రపుం
 గూతల మర్మ మేమి? కనుగొమ్మని యల్లన హెచ్చరించి, ప్రా
 భాతనమిరపోతములు కైకొనియెడ దొలిపంజకానువులే.
 వేగురు జక్కతో నిలిపేసిన నీ గదియందు వెళుకు
 గాగితమైన యాకాశమునకా తిరువవ్వలు గుమ్మరించుచుకా
 దాగిన నేమి? యధవననానాన, నేమని వ్రాసి కొంటివో
 నాగతి కమ్మలోన గదలానిధి, చిత్తిము పిహ్వలించెడి.
 ఆ నిదురించు పెద్దపులి యాస్వలింబున నెన్ని జంతువుల
 బోనములై యదృశ్యములుపోయెనో! కేవళిభుక్తికా దమా
 లైనమ్మగులు లేవదలయం కన్రెగాము తెలుగ కుపుమై
 మేనులు వాలెనో! యెఱిగి మిన్నక చూచుచు సంగటాత్తువా?
 ప్రకృతివదార్థజాండములపై, నువనూస్తమయంబులందు, నీ
 యకలుప పాదవద్మము రిహస్యముగా లిఖించి పోవు
 క్కొకనమయాన నేను కనుగొందునుగాని, గ్రహింపఁజాల నెం
 దుకు నృతియింటివాడవోననుక ఘనుడ యనమగ్రబుద్ధిగక!

గాంధీ మహాత్ముని లండను చిత్రములు

౧. గాంధీమహాత్ముడు, కాంటర్బరీ మతగురువు డీను జాన్సనుగారు (P. P. B.)

౨. గాంధీమహర్షి, ఆగ్రాను, శ్రీమతి నరేంద్రదేవి ... రిడ్జిహాట్ లు (G. S. A.)

[Telugu Type-writing]

“తెలుగువిషయం దత్సంస్కరణమును*” అను నాన్యోనముయొక్క చిట్టచివర పైపు రైటరు విషయమై వ్రాసిననంటిని. అవిషయమునుసూచిన న్యాసమే యిది. ముందు నే వివరించుచో ప్రతిపక్షములను పోకచుహానినబడు జక్కగా తోగినట్లుగా ముద్రా క్షరనిలేఖనయంత్రములు (Type-writers)లోని భేదము లను, ఆయంత్రముల ప్రధానభాగములయందలి కీళ్ళను లను నిండుక వర్ణించెద.

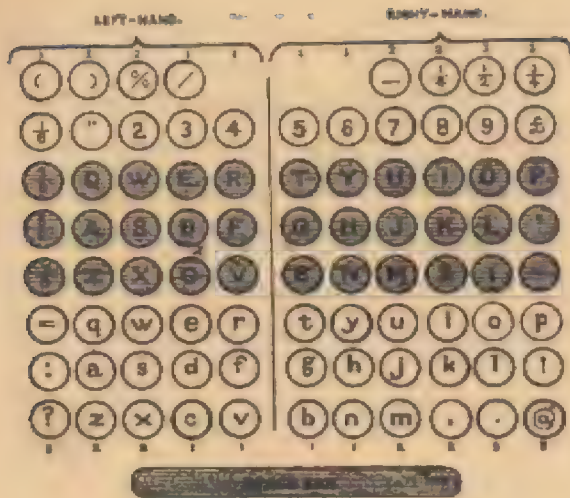
ముద్రాక్షరవిలేఖనయంత్రములలో ముద్రాక్షర శింకాయంత్రము (Type bar Machines) లోయు, ముద్రాక్షరక్రయాంత్రము (Type wheel Machines) లోయు విధిభేదములు కలవు. ముద్రాక్షరశింకాయంత్రములందు వరుసగా సూక్ష్మబడిన యిహా శింకలు (Bars) చిక్కిభ్రామింపుచుండును. ముద్రాక్షరక్రయాంత్రములందు, అట్టిశింకలు కాగితియును నొక్కచుట్టు పోకిరియును ముద్రించబడినవి. ప్రతిశింకకును ఆక్షరభాగమున నొక కుంచిక (Key) యనుర్వచిడి, యకుంచికయొక్క చివరభాగమున నామిదిగోలుచుండునట్లు యుక్తము యొక్క గొలుపును పోషింపుటకై నొండునలు. అట్టిశింకలలోని యక్షరములలో మన కావ్యక్రమయిన యక్షర మునకుఁ జెందినకుంచికను నొక్కనచో, వెంటనే యయిడియునకు. పంపిండ్లించిశింకలో చివ్వన నొక కీళ్ళునును నొక్కనట్టి యిడివివ్యాసము కలెంచును. మిశికాన బన్నియును నిండుకలను నొక్కనపుడు నొకటి ముద్రించునట్టి పుష్కలభాగమున నేర్పడుచుండిన యొక ప్రత్యేక క్షరమునకు వచ్చి చేరునట్లు లక్ష్యంబుకాకర ముగా సూక్ష్మబడియించును. ముద్రాక్షరక్రయాంత్ర

ములలోఁ జేయబట్టి లక్షరములు శింకలచివరభాగమున సమర్పబడియుండువు. అందొక యూలసలాదెడి (Oscillating) చక్రము, సూక్ష్మభాగము (Segment) గా సూక్ష్మబడియించును. ఆచక్రముయొక్క యంపున ముద్రాక్షరములు సూక్ష్మబడియించును. అట్టి యంత్రములందు చివరంపునలో నునకుం గాచునట్టి యక్షర మునకుఁ జేరినచోదానిది నొక్కదు మీద, వెంటనే నునకు నొకనయంత్రము ముద్రాక్షరమునకు కచ్చునట్లు అంత్రము క్లియవం దిరుగును. అంత్రముయమున కింను లకై తోవ్వనకుఁబడిన యొకచిన్న గుత్తె పుష్కలమునకు నుండి కనలి బట్టి యాయంత్రముమీదును మోచుకొని ముద్రణ మొనరించును.

ఈ కుంచికములను యంత్రములలో ముద్రాక్షర శింకాయంత్రములే విశేష ప్రణాళములలో నున్నవి. ఇవి నిట్టియంత్రములయందలి ప్రధానభాగములలో నొకము ముద్రించుచు పోకిరిచుండునట్లు కుంచికాశ్రయము (Key Board), సామాన్యముగా నాంగ్ల భాష ముద్రాక్షర విలేఖనయంత్రములు (English Type-writers) లోఁ గుంచికాశ్రయములు చూడుచుండుములుగా నేర్పరు లొనరించుచున్నవి. పుష్కలములు—

(౧) ఒక్కొక్కయక్షరమున ఒక్కొక్కకుంచిక లొక్కన నెర్పయినపుడు, దీనినే “Duplicate arrangement of Upper and Lower case” అందురు. ఈ పద్ధతికిఁ జెందినకుంచికాశ్రయముయొక్క ప్రతిరూపము (Facsimile) క్రిందఁ బొందునట్లు చున్నాఁడు. చూడుడు ఒకటవ చిత్రము:—

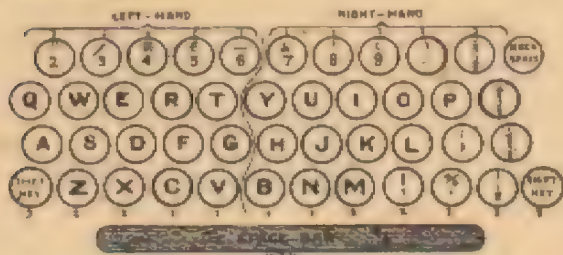
* ఈన్యాసము ౧౯౩౧-౩౨ సం. ఆగష్టు ౨౦-౨౧ నేటిని భాగవత పత్రికలోఁ బ్రచురింపఁబడియున్నది.

చిత్రము ౧.

ఇందు మొత్తము ౮౫ కుందిక లున్నవి. ఇట్టి పద్ధతినే యోస్ట్ మంత్రము (Yost No. 10)ను, స్మిత్ ప్రీమియరు (Smith Premier No. 10) యంత్రమును నిర్మింపబడియున్నది.

(౨) రెండురెండక్షరముల కొకకుందికచొప్పున నేర్పబడుపద్ధతి. దీనినే "Shift-key arrangement of Upper and Lower case" అందురు. ఈపద్ధతికిఁ జేందినకుందికాఫలకముయొక్క ప్రతిరూపము (Facsimile) నీక్రింది నిచ్చుచున్నాఁడు. మాడుడు: నేందిన చిత్రము:—

చిత్రము ౨.

ఇందు మొత్తము ౪౨ కుందిక లున్నవి. ఇట్టి పద్ధతినే రెమింగ్టన్ మంత్రములును (Remington Nos. 7, 10 & 11), యోస్ట్ (Yost No. A 15) అండర్వుడ్డు (Underwood No. 5), యల్. సి. స్మిత్తు అండు బ్రదర్స్ (L. C. Smith & Bros. No. 2) మున్నగుయంత్రములును నిర్మింపబడియున్నవి.

(3) మూడుమూడక్షరముల కొకకుందిక

చొప్పున నేర్పబడుపద్ధతి. దీనినే "Double shift-key arrangement of Upper and Lower case" అందురు. ఈపద్ధతికిఁ జేందినకుందికాఫలకముయొక్క ప్రతిరూపము నీక్రింది జూపుచున్నాఁడు. మాడుడు: మూడురెండక్షరముల:—

చిత్రము ౩.

ఇందు మొత్తము ౨౮ కుందిక లున్నవి. ఇట్టి పద్ధతినే యెంపయరు (Empire) యంత్రము, ఇంటిరియలు (Imperial) యంత్రము, ఆలివరు (Oliver) యంత్రము, హామ్మండు (Hammond) యంత్రము, విల్లియమ్స్ (Williams) యంత్రము, కరోనా (Corona) యంత్రము మున్నగుయంత్రములు నిర్మింపబడియున్నవి.

పైఁగవివరించిన కుందికాఫలకములను మూడురెండక్షరములుగా నేర్పబడుచుండుచి మఖ్యోద్దేశము సాధ్యమై నంతవఱకుండు కుందికలసంఖ్యను తగ్గింపవలయుననుటయే. ఇందు మొదటిరకమున ౮౫ కుందిక లున్నవిగావునఁ బ్రతికుందికకును నొక్కయక్షరముచొప్పున ౮౫ అక్షరము లిం దిముద్ద్రబడియున్నవి. రెండవ రకమున ౪౨ కుందికలున్నవి. ప్రతికుందికకును రెండక్షరములచొప్పున ౮౪ అక్షరము లిం దిముద్ద్రబడియున్నవి. మూడవ రకమున ౨౮ కుందిక లున్నవి. ప్రతికుందికకును మూడక్షరములచొప్పున ౮౪ అక్షరము లిం దిముద్ద్రబడియున్నవి. మాడుడు, ఇట్లు కుందికలసంఖ్య తగ్గింపబడినను, అక్షరములసంఖ్యమాత్రే మన్నిరకములలోను సమానముగ నే యున్నది. పైఁచేక్కోనఁబడిన యీ మూడురకములను కుందికాఫలకములను "Universal standard key-boards" అని పిలువఁబడుచున్నవి. హామ్మండు (Hammond) మున్నగు మద్రాక్షరచక్ర

యంత్రములలోని కుంచికాఫలకములు "Ideal key-boards" అని పిలువబడుచున్నవి. ఇది యంగ్ల భాషా ముద్రాక్షరవిలేఖనయంత్రములలోని కుంచికాఫలకనిర్మాణపద్ధతి. ఇత, దీనికి పన్ని హితసంబంధముగల పరివర్తన కుంచిక(Shift-key)నునుండియించుకొనినవియైను.

పైని విర్ణయించిన మూడురకములగు కుంచికాఫలకములలో మొదటి రకపుగుంచికాఫలకముతోఁ గూడిన యంత్రములయందు ఒక్కొక్కకుంచిక కొక్కొక్క యక్షరముతో పున సక్షరము లిమిద్వబడి యుండుటచే ఇట్టియంత్రముల నెల్లరును జాల వేరికగా వాడుకొన విప్పుచుగాన నావివయమై వి శేషించి యిట వ్రాయుటనవసరము. రెండవరక పుగుంచికాఫలకమునందు ఒక్కొక్కకుంచికకు రెండురెండక్షరములతో పునను, మూడవ రకపుగుంచికాఫలకమునందు ఒక్కొక్కకుంచికకు మూడు మూడుక్షరములతో పునను సక్షరము లిమిద్వబడి యుండుచుగా! ఇట్టి నమూనాకపు యంత్రనిర్మాణపద్ధతిఁ బరివర్తనకుంచిక(Shift-key)యే శీఘ్రము యై యుపయోగించుచున్నది. ఈకుంచికను నొక్కొక్కటినినో వాహనము (Carriage)ను చిన స్వస్థానమునందుండి స్థాంతరమునకు— అనగా నిండుకయుపరిభాగమునకు—తోపు నట్లు లానరించుచున్నదిగాన నిది పరివర్తనకుంచిక యనఁబడుచున్నది. రమిండ్లను మున్నగుయంత్రములయందుఁ బ్రతికుంచికకును రెండురెండక్షరము లిమిద్వబడి యున్నందున నాయంత్రములకుఁ బరివర్తనకుంచిక కూడఁ జేర్చబడియున్నది. ఆపరివర్తనకుంచిక కుడిచేపున నొక్కటియు, ఎడమచేపున నొక్కటియు నుండునట్లు లేర్పరపబడియుండును. ఇట్లు లేలచేయబడి యున్నదిందురా? కుంచికాఫలకమునందున్న పునండిలియక్షరములను నొక్కవలసినప్పు డెడమచేతిచేతితో నెడమచేపు నండిలి పరివర్తనకుంచికను నొక్కొక్కటినుటకును, ఎడమచేపునండిలి యక్షరములను నొక్కవలసినప్పుడు కుడిచేతిచేతితోఁ గుడిచేపునండిలి పరివర్తనకుంచికను నొక్కొక్కటినుటకును ననుకూలించుటకనియే. ఇయ్యది యేకపరివర్తనకుంచికాపద్ధతి (Single shift-key arrangement) నాఁబడును. ఇట్టి పరివర్తనకుంచికయొక్క

సాయములలోని కుంచికాఫలక మునండిలి యక్షరములలో మన శిష్టమువచ్చినదానిని ముద్రింపవచ్చును. ఎట్లు అనఁగా: పైఁగనిన కుంచికాఫలకములలో రెండవరకపు ఫలకమును (చిత్రము 2) నుదాహరణముగాఁ దీసికొని డిము. ఇందు అక్షరములుగల కుంచికలలోఁ గ్రిందిభాగమునఁ జిన్న యక్షరములు (Small letters) ను, పైభాగమునఁ జెడ్డయక్షరములు(Capital letters)ను నమర్చబడియున్నవి. అంతెలుమున్నను నితరకుంచికలయందుఁ గ్రిందిభాగమున నంకెలుమున్ననువియును, పైభాగమున విరతులుమున్నను నితరచిన్నములును నిమిద్వబడియున్నవి. ఈకుంచికాఫలకమునందలి చిన్న యక్షరములును, (Small letters) అంకెలు మున్ననువియును కేవలము అక్షరములకుంచికలను నొక్కొక్కటినినంతమాత్రముననే ముద్రింపబడును. చెడ్డయక్షరములు (Capital letters), విరతులు మున్ననువి వ్రాయబడినప్పుడు పరివర్తన కుంచిక (Shift-key) ను నొక్కచేతిచేతితో నొక్కొక్కటినిన యనంతరము, అక్షరములకుంచికలను వేటొక్కచేతిచేతితో నొక్కొక్కచో మనము కొనిన యక్షరములను ముద్రింపవచ్చును. హామండు (Hammond), విల్లియమ్సు (Williams), కరోనా(Corona) మున్నగుయంత్రములందుఁ బ్రతికుంచికకును మూడు మూడుక్షరము లిమిద్వబడియుండునని చెప్పియుంటిని గదా! ఇట్టియంత్రములకు రెండురెండు పరివర్తనకుంచికలమర్చబడియుండును. ఆపరివర్తనకుంచికలు కుంచికాఫలకమునం దెడమప్రక్క నమర్చబడియుండును. మూడుండు మూడుండుంత్రము. కొన్నియంత్రములందుఁ గుడిచేపున కిందిను, ఎడమచేపున కిందిను నుండులాగున నమర్చబడి యుండుటయుఁ గలను. అట్టిపరివర్తనకుంచికలసాయంబున కుంచికాఫలకమునండిలి యక్షరములలో మనశిష్టమువచ్చినదానిని ముద్రించుకొనవచ్చును. ఎట్లుఅనఁగా: పైఁగనిన కుంచికాఫలకములలోని మూడువ రకపుఫలకము (చిత్రము 3) నుదాహరణముగాఁ దీసికొనిండుము. ఇందుక్షరములకుంచికలలోఁ గ్రిందవై భాగమునఁ జిన్న యక్షరములును, (Small letters) పైభాగమునఁ చెడ్డ యక్షరములును, (Capital letters) అంతెక్

[illegible]

అక్షరము ద్రుణమునకును, ముద్రాస్థ ముంపఁబడు
కాశమును వహించుటకును, బొక్క యక్షరముగా
మద్రించునపుడు క్రమముగా నొక్కొక్క మెట్టు (Degree)
వంతున నాకాశినియును నుత్తిష్టపునుండి నామెత్తిష్ట
నకుఁ దీసికొని పోవుచును, ఆంశ్యకమైనది మఱు
నాకాశియును నుత్తిష్టపునకు నొక్కొక్క మెట్టు (Deg-
ree)వంతున దీసికొని వచ్చుచును నుపయోగించెడి
ప్రేభిక (Cylinder) కున్న నుత్తిష్టని నిగించుట, పరి-
చలించునపులుఁ జేయుట నివారించుచు కుండ్రాక్షరము
వాహన (Carriage) నుచి వ్యవహరించుచునున్నది.
ఈకుండ్రముమీఁక పట్టుకొనియును నుత్తిష్టపున
నమర్చుచును యొకప్రధానమున భమపు (Main
spring) కుండుకనగాని, వ్యవధానశీలక (Space-bar)
నగాని నొక్కపట్టికపై దీనివలనను నుత్తిష్టకముండి
యొచ్చుపక్కకుఁ జొరవట్టుచువచ్చుచున్నది. దీని

వాహనముయొక్క కుడినైపునవలన చిహ్నభాగమునకు లంకవేయబడి యుండును. అందువలన గెల్లప్పుడును ప్రధానధనువుయొక్క బలముచే వాహనము లాగబడుచున్నది. ఈవాహనము వేగముగాను, కొలతప్రకారమును నడుచుచుండునట్లు నాకొలత బిచ్చమునుగలది (Graduated) గెల్ల మోహనముయొక్క మార్గమున నమర్చబడియుండును. ఈకొలతచట్ట మొక పండ్లచక్రముమీదుగా గమనాగమనముల సబ్బుమందును. ఈచక్రమునీ నివీరమున (Pinion wheel) అనునది, మోహనచట్టముయొక్క పక్కాదృగ్భాగమున నుండుకావలసిన పండ్లచక్ర మొక్కటి యుమెప్పుడును నుండును. దీనిని విచ్ఛేదనమున (Escapement wheel) అందును. ఈచక్రము గెల్లప్పుడును నొక్క పట్టుకొని యుండు మంత్రిభాగమునకు "కుక్కము" (Dogs) అని పేరిడబడియున్నది. అందు రెండుకుక్కములు ఇరువు, ఒకటి కఠినమైన (Rigid dog) మిగియు, రెండవది స్వేచ్ఛాదారి (Loose dog) కుక్కమనవలె నుండును. స్వేచ్ఛాదారికుక్కము కఠినమైనకుక్కము యంత్రాధిపతి (Operator) కి సమానముండును. ఈరెండుకుక్కములు నొక క్రేటనుండే యుండును. ఇందుకొనియు పండ్లచక్రము (Escapement wheel) నుండి విచ్ఛేదనముచేసి స్వేచ్ఛాదారికుక్కము కొంచెముగా నెడనుప్రక్క కగసి వెంటనే పండ్లచక్రముయొక్క కేటాకమునకు వచ్చి పట్టుకొనును. ఇట్లు పలుప్పుకొనబడుటగాని చిర స్వేచ్ఛాదారికుక్కము చేప్పుటకును నున్నది. మంత్రిముయొక్క మార్గప్రక్క కుంకా శిలాలకుండు రెండుమీసలు (Lever) అనునవి వీరియుండును. ఈమీసలు లన్నియును కేటాకములమున వీలమంత్రి (Rocker mechanism) అనునది వీరివేయబడి యుండును. ఈవీలమంత్రిమునకుం జైత్రమును నీ పట్టుకొని మిగియు లన్నియువేయున్నది. ముద్రానునకుండునగాని, స్వేచ్ఛాదారికుక్కమున నొక్క పట్టుకొనియు, కుంకాశిలాలకుండు రెండుమీసలుగాని, కృతధానకేటాకముం జెందిన మీసలుగాని ఇలనమొందుచున్నది.

LEFT - HAND								RIGHT - HAND							
4	4	3	3	2	2	1	1	1	1	2	2	3	3	4	4
BACK SPACE	()	/	౧	౨	౩	౪	౫	E	2	౩	—	—	=	'
ఐ	ఓ	ప	ఇ	ఎ	భ	బ	ఘ	ఙ	౪	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦
క	ఖ	గ	ఘ	ఙ	చ	ఛ	ఞ	ట	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧
త	థ	ద	ధ	న	ప	ఫ	బ	భ	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧
మ	ర	ల	ళ	ఱ	క	గ	ఘ	ఙ	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧
ఢ	ణ	ట	ఠ	డ	ణ	ట	ఠ	డ	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧
శ	ష	స	హ	అ	ఇ	ఎ	ఐ	ఓ	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧
ప	ఫ	బ	భ	మ	ర	ల	ళ	ఱ	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧
క	ఖ	గ	ఘ	ఙ	చ	ఛ	ఞ	ట	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧

By H.S. Venkayya.

చిత్రము ౪.

పరివర్తన కుండికారహితంబగు తెలుగు కుండికా ఫలకము.

[చతురంగుల పద్ధతి]

ఈకుండికాఫలకమును యోగ్యు ౧౦-వ నెంబరు (Yost No. 10) యంత్రపుపద్ధతి నేర్పబడితిని. ఇందు ౧౨౦ కుండిక లమర్చబడియున్నవి. ప్రతికుండికకును నొక్కయక్షరమునొప్పున ౧౨౦ అక్షరము లిండిముద్ద్రబడి యున్నవి. ఇట్టికుండికాఫలకముతో నూడినయంత్రమును వాడుకొనుటయం దట్టిశ్రమము నుండదు. పరివర్తనకుండికను నొక్కప్పుడలసిక యావశ్యకత యుండును. కాని, యందు కుండికలసంఖ్య యధికముగానున్నందున, ముద్రాక్షరవిలేఖకుల(Typists)కు శ్రమము గలిగించునని కొందఱు తలంపవచ్చును. అది ఇట్టిశ్రమ, ఇట్టి పద్ధతిని విర్జీయపఱచిన యాంగ్ల భాషయంత్రములు కలికగా వాడబడుచునే యున్నవి. యంత్రప్రయోగమునం దలిసాలభ్యాసాలభ్యములు యంత్రవాడుకుని(Operator) నేర్పరితనమున, నభ్యాసపటిమను బట్టియుండును. ఇతర కుండికాఫలకమునందలి విశేషములకొంత విడిచింపెద.

ఇం దొక్కొక పరుసనుండును ౧౬ కుండికల నొప్పున ౮ పరుసలుగాఁ గుండిక లిముద్ద్రబడియున్నవి.

ప్రతిపరుసయందును ౮ కుండికలు కుడివైపునను ౮ కుండికలేమిమ వైపునను నున్నవి. ఈ కుండికలను నొక్కవలసినప్పుడు కుడివైపునందలి కుండికలను కుడిచేతిలోని నాలుగుచేళ్లను గొనియును, ఎడమవైపునందలి కుండికలను ఎడమచేతిలోని నాలుగుచేళ్లను గొనియును నొక్కవలయును. అనగా ప్రతి ఒక్కటికీ నెండుకుండికలునొప్పున నాలుగుచేళ్లకును (౪ X ౨=౮) పనిమిది కుండికలు స్వాధీనము గాఁగలవు. ఇట్లు చేయియొక్కటికీ నెండుమిది కుండికలునొప్పున నెండుచేతులకును (౨ X ౪=౮) పనునాలు కుండికలు స్వాధీనము గాఁగలవు. ఈకుండికాఫలకమునందు అధోభాగమునందలి కుండికలకుఁ గ్రిందును, ఉపరిభాగమునందలి కుండికలకు మీఁదను చిన్న చిన్న యంకెలు ముద్రింపబడియున్నవి. అందుఁ గుడివైపునందు ౧-వ అంకెల క్రింది కుండికలను కుడిచేతి జుట్టవ్రేలితో నొక్కవలయుననియు, ఎడమవైపునందలి ౧-వ అంకెల క్రిందికుండికలను ఎడమచేతి జుట్టవ్రేలితో నొక్కవలయుననియు,

ఇట్లు లే కుడియొడమలయందలి ౨-వ అంశలక్రిందినచిక్కులను గుడియొడమచేతులలోని నడిమిచేళ్లతోడను, మూడవ అంశలక్రిందినచిక్కులను ఉంగరపుచేళ్లతోడను, ౪-వ అంశలక్రిందినచిక్కులను చిటికనచేళ్లతోడను నొక్కవలయుననియు నెఱుంగవలయును. ఇట్లే ధృతిని ఒక్కొక్క వరుసయందలి కుంచికలను నొక్కవలయును. వ్యంభానకలకను మూర్తి మెల్ల స్థుమను గుడిచేతి బొటన చేతితో నొక్కుచుండవలయును. ఇట్టి కథాని ముద్రాక్షరవిలేఖన మొనరించుటను ఆంధ్రీ విన్యాస (Fingering) మందురు. ఇందు బ్రతిపాస్తమునందును నాలుగుచే క్లుప్తమొగింపఁబడుటలన విధి చెరుకొనునీ విన్యాసపద్ధతి (Four finger method) వాఁబడెను. ఈయంధ్రీవిన్యాసప్రణాళికయొక్క మఖోన్యైదేకము చేళ్లకు శ్రమము లేక కుంచికాఫలకమునం దీమూల నామూల నుండెడికుంచికలను దేలికగా వాడుకొనుటయే.

ఈకుంచికాఫలకమునందు మొదటివరుసలో ఆంశలు మున్నగు చిహ్నములను, రెండవవరుసలో హ, ఘ, ఇత్యాదుక్షరములకు నెఱసిన కొన్ని విశేషరూపములు, అనుస్వారము, విరగులు మున్నగుచిహ్నములను, మూడవ-నాల్గవందు-ఈవరుసలలో వ్యంజనాక్షరములు, స్వరవర్ణములనూపొంతిరములు మున్నగునవియును, అలంకరిత-నిమిది-ఈవరుసలలో ఒత్తులు, స్వరవర్ణములు మున్నగునవియును నమన్వరితములన్నవి. ఈయొత్తులలో, గొన్నింటికి బ్రక్కనను, గొన్నింటికి టైపను, గొన్నింటికి గ్రిందును బింద్యాకారపు క్షు (Dotted lines) లుంపఁబడియున్నవి. అవి యొత్తుల నునమొగించువిధమును నూదించుచుండును. ఎట్లునఁగా: లంబరేఖ (Vertical line) కుఁ గుడిచిక్కు నుండెడియొత్తు వ్యంజనాక్షరమునకుఁ గుడిచిక్కు వ్రాయఁబడవలయుననియును, ఎడమచిక్కుయందలి యొత్తు వ్యంజనాక్షరమున కెడమచిక్కు వ్రాయఁబడవలయుననియును, తిర్యగ్రేఖ (Horizontal line) కుఁ గ్రిందిపైపున నుండెడియొత్తు వ్యంజనాక్షరమునకుఁ గ్రిందిభాగమున వ్రాయఁబడవలయుననియును, పైన నుండెడియొత్తు లేక స్వరవర్ణపు నూపొంతిరము వ్యంజనవర్ణమునకుఁ టైఖాగమునఁ జేర్చు

బడవలయుననియును నెఱుంగవలయును. ఈనూతనాక్షరముల గుడిచియును "తెలుగులిపియుఁ దెల్పింస్కరగామును" అను నావ్యాసమునందు ఒకడికరించి యున్నాఁడఁ గాన నిట్ల వ్రాయక మానుచున్నాఁడ. మధ్యవకు "ఓం నమః శివాయ" అనువాక్యము తెల్లు ముద్రాక్షర విలేఖనము నేయవలయునో ఈక్రింది వివరించుచున్నాఁడను, చూడుఁ దీక్రింది యొడవచిత్రమును:—

A. ఓం నవః శివాయ.

B. ఓం నమః శివాయ.

చిత్రము ౫.

ఇందు "ఓం నమః శివాయ" అనువాక్యము A, B అని రెండవకములుగా వ్రాయఁబడియున్నవి. ఇందు A లో వ్యంజనాక్షరములతో స్వరవర్ణములనూపొంతిరములు గలియుచిక్కును బోధపడుచుకై వ్యంజనవర్ణములకును, స్వరవర్ణములనూపొంతిరములకును నడుమ నిండుక ఫలము పెంచిపెట్టుబడియున్నది. B యందు వ్యంజనాక్షరములతో స్వరవర్ణములనూపొంతిరములు చిక్కుఁగాఁ గూడుకొనినవియనంతిర మేర్పడి నూపములు స్పష్టపరుపఁబడియున్నవి. ఇంక నేయక్షరములను ముద్రాక్షరమున నేయుపద్ధతి వాలికింపుడు.

ఈకుంచికాఫలకమునందలి యాదవ వరుసలోఁ గుడిచిక్కుచివరను గల ఓ-అనునక్షరపుకుంచికను మెదలు నొక్కవలయును; అనంతరము కిందవరుసలోఁ గుడిచి పైపునందలి మూడవయక్షరమును ౧-అనుకుంచికను నొక్కవలయును; అట్లేని వ్యంభానకలకను నొక్కొంటిస్థలము (Space) వదిలవలయును. అంతి పైచివ వరుసలో నెడమచిక్కుయందలి మొదటియక్షరమును ౨-కారముయొక్క కుంచికను నొక్కవలయును. దానికిఁ దిలకట్టు గావలసియున్నదిగాన, వెంటనే యొడవవరుసలోఁ గుడిచిక్కుయందలి మొదటియక్షరమును తిలకట్టు నవః టైపనకుంచికను నొక్కవలయును. అట్లేని మ-కారమును వ్రాయవలయును. కుంచికాఫలకమునందు మ-అనునక్షరము గలిపించుడు. ఇప్పు డేమి చేయవలయును?

ఫలకమునందు వాల్లన వరుసలో సముద్రకృతమునది వాల్లన యక్షరమున వ-కారమునకుఁ జెందిన కుండికను మొదలఁ జొక్కవలయును; వెంటనే యొడవ వరుసలోఁ గుడి ప్రకృతమునది మూడవయక్షరమున కొమ్ములకట్టువకుఁ జెందిన కుండికను జొక్కవలయును. ఇట్లు చేసినచో మకారము ముద్రిత మగుచున్నది. అటువీరైన రెండవ కుండికలోఁ గుడి ప్రకృతమునది యొడవయక్షరమున కొద్ది ర్థమునకుఁ జెందిన కుండికను జొక్కవలయును. అపైని వ్యవధానకలాకను జొక్కి కొంతస్థలమును వదిల వలయును. అటునక వాల్లనవరుసలో సముద్రకృతమునది మొదటియక్షరమున క-వర్ణమునకుఁ జెందిన కుండికను జొక్కవలయును; వెంటనే పూర్వస్థల నిష్పి (Back space) కు జొక్కవట్టి, యాక్షరమై వచ్చునట్లుగాఁ గుడి ప్రకృతమునది రెండవయక్షరమును గుడికఁ జెందిన కుండికను జొక్కవలయును. ఇట్లు చేసినచో శి-నునక్షరము ముద్రితమగుచున్నది. ఆనంతరము వాల్లన వరుసలో నెడమప్రకృతమునది వాల్లన యక్షరమున వ-కారము నకుఁ జెందిన కుండికను జొక్కవలయును; వెంటనే యొడవయక్షరమున గుడి ప్రకృతమునది యొడవయక్షరమున కొద్ది ర్థమునకుఁ జెందిన కుండికను జొక్కవలయును. ఇట్లు చేసినచో వా-అను నక్షరము ముద్రింపఁబడును. ఇక య-కా-నును వ్రాయవలసియున్నది. కుండికా ఫలకము

నందు య-అను నక్షరము గవఁబడును. ఏమి చేయవలయును? రెండవయక్షరమున గుడి ప్రకృతమునది మూడవయక్షరమున వ-కారము జెందిన కుండికను జొక్కవలయును; వెంటనే వాల్లనవరుసలోఁ గుడి ప్రకృతమునది రెండవయక్షరమున కొమ్ముకుఁ జెందిన కుండికను జొక్కవలయును; అపై నై దనవరుసలోఁ గుడి ప్రకృతమునది మూడవయక్షరమున కొమ్ము లెలకట్టువకుఁ జెందిన కుండికను జొక్కవలయును. ఇట్లు చేసినచో య-అను నక్షరము ముద్రింపఁబడుచున్నది. ఇక నై దన వరుసలోఁ గుడి ప్రకృతమునది యొడవయక్షరమున కొద్ది ర్థమునకుఁ జెందిన కుండికను జొక్కవలయును. ఇప్పుడు పై పటమునఁగనిన "పిం-న-మ-శి-వా-య," అను నక్షరము లెట్లు ముద్రాపింప నిశ్చయింప యంత్రములమున వ్రాయఁబడవలయుననుట జేయవలయుననినది. ఇతనికిని కుండికా ఫలకమునందలి యన్ని యక్షరములను ముద్రింపవలయును. ఇది యొక్కొకయక్షరమున కొక్కొక కుండిక కొప్పున చేయించి "Duplicate arrangement of Upper and Lower case" అను పద్ధతిని నిర్మింపఁబడిన తెలుగు కుండికాఫలకము. ఇక రెండవరకపుఁ గుండికా ఫలకనిర్మాణమును వివరించుచున్నాఁడను. చూడుఁ దానిని చిత్రమునః—

By M. S. Venkayya.

చిత్రము ౬.

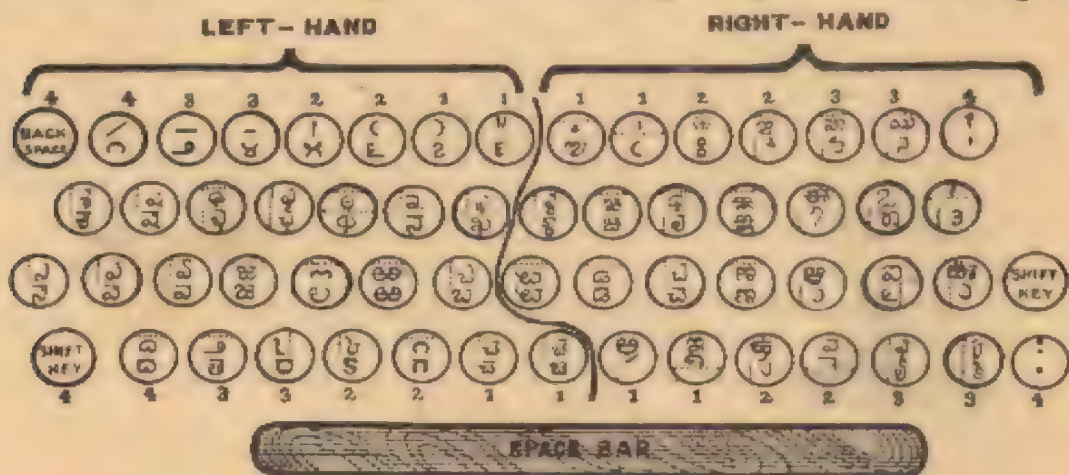
ఏకపదిద్వర్తన కుండికాయంత్రమునకు తెలుగు కుండికాఫలకము.

[చతురంగుల పద్ధతి]

ఈ కుంచికాఫలకమును చెమిండ్లను ౧౦-వ నెంబరు (Remington No. 10) యంత్రపద్ధతి నేర్పబడినది. ఇందు నాలుగువరుసలుగాఁ గుంచిక లమువ్వబడియున్నవి. మొదటివరుసయందు ౧౪ కుంచికలును, రెండవ వరుసయందు ౧౬ కుంచికలును, మూడవ వరుసయందు ౧౬ కుంచికలును, నాల్గవరుసయందు ౧౬ కుంచికలునుగాఁ (౧౪ + ౧౬ + ౧౬ + ౧౬ = ౬౨) కేరి మొత్తము ౬౨ కుంచిక లమువ్వబడియున్నవి. ప్రతి కుంచికకును కెంత యక్షరములతో స్పృహ (౬౨ X ౨ = ౧౨౪) ౧౨౪ అక్షరము లిం దిముద్ద్రబడియున్నవి. చూడుడు: ౧౨౪ కుంచికలలో నిముద్ద్రబడిన యక్షరము లిం దెట్లు ౬౨ కుంచికలలో నిముద్ద్రబడినవో, ఇట్టి కుంచికాఫలకముతోఁ గూడిన యంత్రమునకుఁ బరిచిత్తనకుంచిక యుండి తీరవలసియున్నది. ఈపరిచిత్తన కుంచికయొక్క ప్రయోగమును గుఱించి యీవలెకే కొంత విపులముగా వ్రాసియున్నాఁ డను. ఇక నుగల ముద్రకొన్ని విశేషములను ముందు వ్రాయవలసియున్నదిగాన, నిట మానితిని. ఇక నీ కుంచికాఫలకము నందలి విశేషములను కొంత తిలకింపవలసి యున్నది.

ఇందుఁ బ్రతికుంచికయందును ఒక యక్షరము వ్రాసను, ఒక యక్షరము గ్రందును జత్రంపబడియున్నది. వ్యంజనాక్షరపుఁ గుంచికలలో నాయా వ్యంజనాక్షరము

నకుఁ జేరినయొక్క అక్షరావ్యంజనాక్షరమున కుపరిభాగమునఁ జత్రంపబడి యున్నది. స్వరవర్గపుఁ గుంచికలలో నాయా స్వరవర్గమునకుఁ జేరిన రూపాంతర మాక్షరావ్యంజనమున కధోభాగమునఁ జత్రంపబడి యున్నది. ఇట్లుక్షరముల నిముద్ద్రబడియందలి మాఖ్యోష్ఠి కేము వ్రాతయందుఁ బోయిగా వచ్చెడి యక్షరములకప్పుడప్పుడు పరిచిత్తన కుంచికను నొక్కిపట్టవలసిన క్రమము లేక చేయుటయే. ఈ కుంచికలలోఁ గ్రిందిపై పున నూచితమైన యక్షరము లన్నియు నూరక కుంచికలను నొక్కినంతమాత్రముననే ముద్రింపబడుననియును, పైపై పున నూచితమైన యక్షరము లన్నియును బరిచిత్తన కుంచికను నొక్కిపట్టుకొనిన యనంతరము నొక్కినవో ముద్రింపబడుననియును నెఱుంగవలయును. కుంచికాఫలకమును బాగ్ర శ్రతోఁ బరిశీలించిన నేయే కుంచికలలో నేయే యక్షరము లిముద్ద్రబడి యుండునది తేటపడఁ గలదు. ఈ కుంచికాఫలకమునందుఁ గూడ నింతకుఁ బూర్వము చెప్పియుండునట్లులే యంగులీ విన్యాస (Fingering) మొనరింపవలయును. ఇయ్యది "Single shift-key arrangement of Upper and Lower case" అను నేకపరిచిత్తనకుంచికాపద్ధతిని నిర్మింపబడిన తెలుగుకుంచికాఫలకము. దీనినే మాట్లాక్కవిధముగాఁ గూడ నిర్మింపవచ్చును. చూడుఁ దేసిన చిత్రమును:—

By M.S.Venkayya.

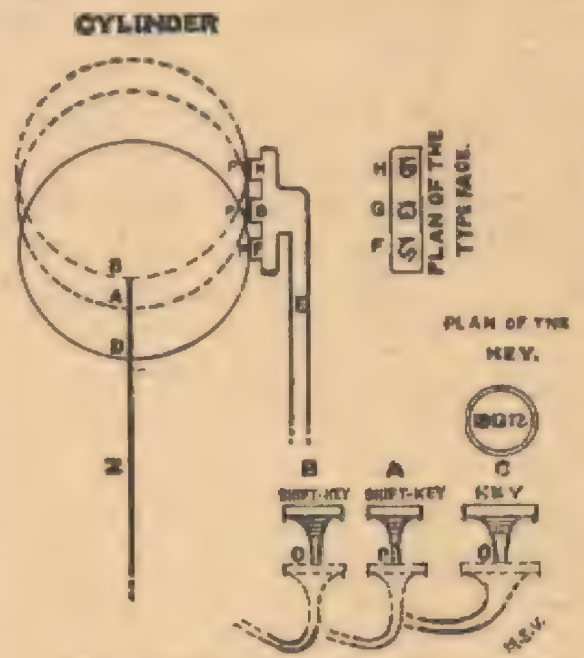
చిత్రము ౩.

ఏకపరిచిత్తనకుంచికాయంత్రంబగు తెలుగు కుంచికాఫలకము.

[చతురంగులీ పద్ధతి]

౧౦=౪౨) తేరి యుత్తము ౪౨. కుంధిక లమద్వబడి యున్నది. ప్రతికుంధికము మూడుక్షరముల చొప్పున (౪౨ X ౩=౧౨౬) ౧౨౬ అక్షరము లేందముద్వబడి యున్నది. మార్గము దీని సాక్షాత్తు కెమింగ్టన్ (Remington No. 10) ౧౦-వ సింబరు ముంతము వందలి కుంధికాఫలక మూడి నున్నను, అక్షరములుమాత్రే మన్నియు నొం దమిడిపోయినవి. ఇట్లే కుంధికాఫలకము తోగూడిన ముంతమువందల కుంధికలైన ప్రతి కుంధిక లుండి అత్యవశ్యక మైయున్నది. ఈకుంధికాఫలకము నందు మొదటివరుసయందలి కుంధికలలో ఆంధ్రులు, విర టులు మున్న నుదెన్ను ములును, సంహార, మూడోరు, నాల్గవ వరుసలయందలి కుంధికలలో వ్యంజనవర్ణములును వాటికి జెందినయొత్తులును, స్వరవర్ణములును వాటికి జెందిన రూపాంతరములును నిమద్వబడియున్నవి. ఇందు వాయవ్యంజనవర్ణములకు జెందిన యొత్తులును, అచ్చుల రూపాంతరములు వాయవ్యంజన స్వరవర్ణములకు జెందిన కుంధికలకు బ్రక్కమందెడి కుంధికలయందముద్వబడియుండును. ఎట్టులనగా: ఈ దాహరణముగా నాల్గవ వరుసయందెడమప్రక్కగల మొదటి కుంధికను దీసి కొండము. ఇందు గ్రహిణిభాగమున స-కారమును, దైభాగమున ది-కారమును, దాని కుపరిభాగమున త-కారమును నిమద్వబడి యున్నది. ఈ కుంధికకు బ్రక్కవంద గల కుంధికయందు గ్రహిణి భాగమున ఉన్నను, దైభాగమున ఎ-వర్ణును, దానికి దైభాగ ఎ-వర్ణును నిమద్వబడియున్నవి. ఇట్లులే యితరములకు కుంధికలును నిమద్వబడియున్నవి. కుంధికాఫలకమును బరికిలించి చూచినచో నందలియక్షరము లన్నియు విచ్ఛన్నము గాంగలవు. ఇందు ద్విపరిచివిన్యాస పద్ధతి(Three finger method)నవలంబింపవలయును. ఇయ్యదిద్విపరిచిత్రకకుంధికాసద్ధి(Double shift-key arrangement of Upper and Lower case) ని నిర్మింపఁబడిన తెలుగు కుంధికా ఫలకము. పరిచిత్రకకుంధికల సామామున నిట్లే శ్రేయశ్శరయుని కుంధికలలోని యక్షరములను ముద్రించుపద్ధతి కొందరికి పంతిగాఁ జోరపఱచునుగాన, నాపిషయము నీల మాలల

నొక్కమాటు నిదర్శనప్రార్థకముగా స్పష్టికరించు లెంతయు నావశ్యక మైయున్నది. చూడుము: లొబ్బుదన చిత్రమును:—

SIDE ELEVATION OF SHIFT-KEYS ETC.,

చిత్రము ౯.

ఇందు ద్విపరిచిత్రక కుంధికలయొక్కయు, వాహనము(Carriage)యొక్కయు, జైలనిన నాలుగవ రకపుకుంధికాఫలకములో నధోభాగమునందెడమ ప్రక్కగల మొదటికుంధికయొక్కయుఁ బార్శ్వస్థిత్యము (Side Elevation) చిత్రంపఁబడి యున్నది. ఇది నీకుంధికల కెట్లుపయోగింపవలయునో యిండుక విచారితము: ఈకుంధికలలో C-అనుదానియందు న, డ, త-అనునీమూడక్షరము లిమద్వబడి యున్నవిగా. అంగు న-అనునక్షరమును ముద్రింపవలయునన్నచో బరిచిత్రకకుంధికను నొక్కవలసిన పనియుండదు. శేపలము C-అను నీయక్షరపుకుంధికను O-అనుస్థలమునకు దీసివట్లు నొక్కవలసిన అయ్యక్షరమునకు జెందిన E-అనుశోక జీవునకు నొది D-అనునీదియందును P-అను స్థలమును తేరి శోకచిహ్నము F-అనుస్థలమునందు గల స-కారమును ముద్రించును. ఇట్లు ముద్రింపఁబడినస్వప్ర

సిరింజురు యశ్చాస్థానమునందే యుండును. ఇత నీరుం
చికయందుఁ బైభాగమున గల వి-అను నక్షరమును
ముద్రింపవలయు నన్నచో, A - అను పరివర్తన
కుంచికను O - అను స్థలమునకు దీనునట్లు మొదలు
నొక్కి పట్టవలయును. అట్లు నొక్కినచో
D-అను సిరింజురు Z -అను మోటుమాలమున A-అను
స్థలమున కగయును. అప్పుడు C-అను నక్షరపుఁ గుంచి
కను O-అను స్థలమునకు దీనునట్లు నొక్కినచో E-అను
శిలకలో G-అను స్థలమునందలి వి-కారము సిరింజురులో
P-అను స్థలమున దిగిలి ముద్రితమును. ఇట్లు చే యన్ని కుంచికల
వి-కారమునకుఁ బైగల త-కారమును ముద్రింపవలయు
నన్నచో నిట్లు చే మొదలు B-అను పరివర్తన కుంచికను
O-అను స్థలమునకు దీనునట్లు నొక్కిపట్ట వలయును.
అప్పుడు D-అను సిరింజురు B-అను స్థలమున కగ
యును. వెంటనే C-అను నక్షరపుఁగుంచికను O-అను
స్థలమునకు దీనునట్లు నొక్కినచో E-అను శిలకలో
H-అను స్థలమునందలి త-కారము సిరింజురులో P-అను
స్థలమున దిగిలి ముద్రితమును. ఇట్లు చే యన్ని కుంచికల
లోని యక్షరములను బరివర్తనకుంచికల నొక్కిపట్టును
ముద్రింపవలయును. ఇప్పుటి ద్విపరివర్తన కుంచికలోఁ
గూడిన కుంచికాఫలకమునందలి యక్షరములను ము
ద్రించువద్దలి. ఇత నేకపరివర్తన కుంచికాయంత మగు
కుంచికాఫలకమునుకొని యక్షరములను వ్రాయువిధమును
నొంత విశదీకరించెను. యాదుఁడు అంత విశ్రమించి
కుంచికాఫలకమును,

మచ్చునకు బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరుఁడు
యుని, బొందర్యులలి అనుపదములను దీ. శాని మొదలు
“బ్రహ్మ” అనుపదమును వ్రాయుదము. ఈ కుంచికాఫలక
ములో నాల్గవరుసయందెడమప్రక్కగల నాల్గవకుంచి
కను బరివర్తన కుంచికను నొక్కిపట్టుకొనిన పనుక
నొక్కినచోఁ గుంచికలోఁ బైవైపునందలి క్రాంతపడి
ముద్రితమును; అనంతరము కుంచికాఫలకములో
మూడవరుసయందెడమప్రక్క తెనిమిద కుంచిక
యగు బ-కారమును నొక్కి ముద్రింపవలయును. కుంచి
కలో నది గ్రంథియక్షరము గాన, దీనికి బరివర్తన

కుంచికను నొక్కివక్కువలేదు. ఇట్లు చే కుంచిక లన్నిఁ
టిలోఁ గ్రంథివైపునగల యక్షరములను ముద్రించుకొన
వలయునని యెఱుంగఁబడును. ఇప్పుడు బ్ర-అనునక్షరము
ముద్రింపబడినది. ఇత గుంచికాఫలకమున మూడవరు
సలో నెడమవైపునందలి నాల్గవకుంచికలోని గ్రంథియక్షర
మును వి-కారమును నొక్కివలయును; అంత ఫలకమున
వెంపడినరుసలోని సప్రక్కయందలి మూడవకుంచికలోఁ
గ్రంథియక్షరమును హ-కారమునకుఁ జెందిన ప్రత్యేక
విష్ణుమును నొక్కివలయును. ఇట్లు చేసినచో వ-కార
ము హ-కారముగా మార్పునొందుచున్నది. అట్లైని ఫల
కమున నాల్గవరుసలోఁ గుడిప్రక్కయందలి యాఱు
కుంచికలోఁ గ్రంథియక్షరమును శ్చ-వస్తును నొక్కివల
యును. ఇప్పుడు “బ్రహ్మ” అనుపదము ముద్రాక్షరము
లతో వ్రాయఁబడినది. ఇతను రెండవరుస “విష్ణువు”
అనుపదమును వ్రాయుదము.

ప్రథమమున నిప్పుడు కుంచికాఫలకములో నెడమ
ప్రక్క మూడవరుసయందలి నాల్గవకుంచికలోఁ గ్రంథి
వైపునందలి వ-కారమును నొక్కివలయును. అనంతర
ము ఫలకమున నాల్గవరుసలోఁ గుడిప్రక్కయందలి
రెండవరుసకుందును (౨) గుడిని నొక్కివలయును. దీనికి
బూర్వస్థునిని యనుకుంచికయొక్క సాయము గాని
లసియున్నది. ఇప్పుడు వి-అనునక్షరము వ్రాయఁబడినది.
ఇత ఫలకమునందలి రెండవరుసలో నెడమప్రక్కఁ
గల నాల్గవకుంచిక యగు మ-వర్ణమును నొక్కివలయును.
అనంతరము నాల్గవరుసలోఁ గుడిప్రక్కగల మూడవ
కుంచికయగు కొమ్మరలకట్టును నొక్కివలయును. ఆ
పైని బూర్వస్థునినిసాయమున ఫలకమునందు మూ
డవరుసలోఁ గుడివైపున నాల్గవకుంచికలోఁ పైభాగ
మునందలి య-వస్తును బరివర్తనకుంచికను నొక్కిచేరితో
నొక్కి పట్టుకొనినదిమొట్ట నొక్కివలయును. ఇప్పుడు
ష్ట-అనునక్షరము వ్రాయఁబడినది. ఆపెనుక ఫలకమున
మూడవ రుసలో నెడమప్రక్క గల నాల్గవకుంచి
కలోఁ గ్రంథియక్షరమును వ-కారమును నొక్కివలయును;
అంత నాల్గవరుసలోఁ గుడిప్రక్క నాఱవకుంచికలోఁ
పై భాగమునందలి కొమ్మరలకట్టును బరివర్తనకుంచికను

నొక్కపట్టుకొనిన కిమ్మట నొక్కవలయును. ఇప్పుడు “విష్ణువు” అనుపదము ముద్రాక్షరములతో వ్రాయబడినది. ఇక మూడవదగు “మహేశ్వరుడు” అనుపదమును వ్రాయదము.

మొదట కుందికాశలకమున మూడవవరుసలో నెడమ ప్రక్క నాల్గవకుందికయగు ర-కారమును నొక్కవలయును; అంత నాల్గవ వరుసలో నుడిప్రక్కయందలి మూడవ కుందికలో గ్రందినైపునందలి కొమ్ముతలకట్టును నొక్కవలయును. ఇప్పుడు మ- వ్రాయబడినది. అనంతరము, మూడవవరుసలో నెడమ ప్రక్కగల నాల్గవకుందికలోని క్రిందియక్షర మగు ర-కారమును నొక్కవలయును; అచెంటనే ఫలకమున నాల్గవవరుసలో నుడిప్రక్కయందలి నాల్గవకుందికలో గ్రందినైపునందలి (౨) ఎత్తమును బూర్వస్థలదర్శిని సాయమున ముద్రింపవలయును; అంత, మూడవ వరుసలో నుడినైపునందలి యెడవకుందికలోని క్రిందియక్షరమగు దీర్ఘమును నొక్కవలయును; అపైని రెండవవరుసలో నుడిప్రక్కయందలి యెడవ కుందికయందు గ్రందినైపున గల దీర్ఘ విష్ణుమును నొక్కవలయును. ఇప్పుడు హ- అను నక్షరము వ్రాయబడినది. ఇక ఫలకమున మూడవ వరుసలో నెడమ ప్రక్క మొదటికుందికలో గ్రందిభాగమునందలి శ-వర్ణమును నొక్కవలయును; అపైని నాల్గవవరుసలో నుడిప్రక్క మొదటి కుందికలో గ్రందినైపునందలి అకారవిష్ణుమును తలకట్టును నొక్కవలయును; అంత మూడవవరుసలో నెడమ ప్రక్కగల నాల్గవకుందికలో నైపునైపునందలి (౩) వాచస్తును బహిరస్తని కుందికసాయమున నొక్కవలయును. ఇప్పుడు శ్వ- అను నక్షరము వ్రాయబడునున్నది. అచెనుక నాలుగవ వరుసలో నెడమ ప్రక్క నాల్గవకుందికలో గ్రందినైపునగల ర-కారమును నొక్కవలయును; అంత నెడవవరుసలో నుడినైపునగల మూడవ కుందికలో గ్రందినైపునందలి

కొమ్ముతలకట్టును నొక్కవలయును. అపింప మొదటి వరుసలో నుడినైపునందలి మూడవకుందికలో గ్రందిభాగమునగల (౧) అక్షానుస్వారమును నొక్కవలయును. అచెంటనే మూడవ వరుసలో నుడిప్రక్క రెండవకుందికలో గ్రందినైపున గల ర-కారమును నొక్కవలయును; అపైని నాల్గవవరుసలో నుడిప్రక్క మూడవకుందికలో గ్రందిభాగమున గల కొమ్ము తలకట్టును నొక్కవలయును. ఇప్పుడు “మహేశ్వరుడు” అనుపదము ముద్రాక్షరములతో వ్రాయబడినది. ఇక “రుధి” అనుపదమును వ్రాయదము.

ఇందు మొట్టమొదట ఫలకమున నాల్గవవరుసలో నెడమ ప్రక్కగల నాల్గవకుందికలోని క్రింది యక్షర మగు ర-కారమును నొక్కవలయును; అనంతరము నాల్గవవరుసలో నుడిప్రక్కయందలి మూడవ కుందికలో గ్రందినైపునందలి కొమ్ము తలకట్టును నొక్కవలయును; అచెంటనే మొదటి వరుసలో నుడిప్రక్కయందలి యెడవ కుందికలో గ్రందినైపునందలి యు-కారమునకుం జెందిన ప్రత్యేకచిహ్నమును నొక్కవలయును; అప్పుడు యు-కారము ముద్రితమగును. అపైని నాలుగవ వరుసలో నెడమ ప్రక్కయందలి నాల్గవకుందికలో గ్రందినైపునందలి ర-కారమును నొక్క, అచెంటనే యెడవవరుసలో నుడిప్రక్కని రెండవ కుందికలో గ్రందిభాగమునందలి (౨) నుడిని బూర్వస్థల దర్శిని సాయమునగొని నొక్కవలయును. ఇప్పుడు “రుధి” అనుపదము ముద్రాక్షరములతో వ్రాయబడినది. ఇక “సాంపర్థ్యవర్ణి” అనుపదమును వ్రాయదము.

మొదట ఫలకమున మూడవ వరుసలో నెడమ ప్రక్కగల రెండవ కుందికలో గ్రందినైపునందలి స-వర్ణమును నొక్కవలయును; అంత మొదటి వరుసలో నుడినైపున మూడవ కుందికలో నైభాగమునందలి స-వర్ణమునకుం జెందిన ప్రత్యేకచిహ్నమును *

* ఈచిహ్నమునే ప, స, మ, స-అనునీర్ణాంశములకు దీర్ఘముగాని, జైకారముగాని చెప్పబడవలసినపు డావర్ణములకోభాగముల సంతునట్టుల ముద్రింపవలయును. ముద్రాక్షరముంజామలో నీయక్షరములకుం జేర్పవలసిన యాచిహ్నము వేటుపర్థతి నిమిష్యబలియొన్నది. అయ్యది “తెలుగులిపియుం చిత్పంస్కరణము” అను వాచ్యాసమున దేటపరుపబడియున్నది.

చార్యులదిర్చినసాయమున బరిసర్తవకుంచికను నొక్క పట్టుకొనినయనంతరము నొక్కవలయును; వెంటనే చెం దెవ వరుసలో నుత్తేప్రక్క చివటను గల కుంచికలో గ్రందివై పునఁ గల దొకారమున్న మును నొక్కవలయును. అప్పుడు సా-లమునకుఁగము ముద్రపఁబడును. అనంత రము మొదటివరుసలో నుత్తేపునందలి చెండవకుంచి కలో గ్రందిభాగమునందు గల (౦) అనుస్వారమును నొక్కవలయును. అపైవ నాల్గవ వరుసలో నెడమ ప్రక్క గల చెండవ కుంచికలో గ్రందివై పునఁ గల దొ-కారమును నొక్కవలయును; అనెంటనే యుత్తేవరుసలో నుత్తేపునందలి మొదటి కుంచికలో గ్రందివై పు నందలి తలకట్టును నొక్కవలయును. అమీయ నదే నాలుగవవరుసలో నెడమపైపునందలి నాలుగవకుంచి కలో గ్రందిభాగమునఁ గల ర-కారమును నొక్కవల యును; అంత నదే వరుసలో నుత్తేప్రక్క మొదటి కుంచికలో గ్రందివై పునందలి తలకట్టును నొక్కవల యును. అనెంటనే అక్షరసూత్రలో నుత్తేపున పైడవ కుంచికలో గ్రందిభాగమునఁ గల (౪) కియ్యనదిని నొక్క వలయును. అప్పుడు మాఁడవవరుసలో నెడమప్రక్క గల నాల్గవకుంచికలో గ్రందిభాగమునఁ గల చ-కార

మును నొక్కవలయును. దానికి నాల్గవవరుసలో నుత్తే ప్రక్క మొదటికుంచికలో గ్రందిభాగమునఁ గల తల కట్టును తేర్చవలయును. అపైని మాఁడవవరుసలో నెడ మప్రక్క నాలుగవకుంచికలో గ్రందివై పునఁ గల ల-కార మును నొక్కవలయును; దానికి నాల్గవవరుసలో నుత్తే ప్రక్క చెండవకుంచికలో గ్రందివై పునఁ గల (౨) నుత్తే చార్యులదిర్చినసాయమునొని తేర్చవలయును; అనెంటనే మాఁడవ వరుసలో నెడమప్రక్క నాలుగ వకుంచికలో వై భాగమునఁ గల (౧) లాపత్తును బరిసర్తవ కుంచికను నొక్కపట్టుకొనిన యనంతరము చార్యుల దిర్చినసాయమునొని ల-కారమునకుఁ గ్రంను ముద్రప వలయును. ఇప్పుడు “సాందర్యవల్లి” అనునవిము ముద్రా క్షరములతో న్నాయఁబడినది. ఈక్షరముననే యన్ని కుంచి కలలోని యక్షరములను ముద్రపవలయునని యెఱుంగ వలయును. పైఁ దేర్కొనఁబడిన “బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరుడు, యితి, సాందర్యవల్లి” అను నీపదముల నీగ్రంది పదవిచిత్రమునఁ బ్రవర్తించియున్నాఁడను. నానిని బరిశీలించిన నీశబ్దములలోని యక్షరము లెట్లు న్నాయఁ బడినననుట తెల్లముగాఁగలదు.

A. బ్రహ్మ విష్ణువు మమో?శ్వరుఁడు

B. బ్రహ్మ విష్ణువు మమో?శ్వరుఁడు

A. యురి సాందర్యవల్లి

B. యురి సాందర్యవల్లి

చిత్రము ౧౦.

పైఁ దేర్కొనిన నాల్గవవరుసలో చెంబుకుంచి కాళుకములలోఁగల మఱిగొన్ని క శబ్దముల చింతనాఁచెను మన్నాఁడును. ౬, ౩, ౮ ఈపటములయందలి తెలుగు కుంచికలలో ఏ-గీ లుండువు. ఈకుంచికాళుకములలో చెంబువరుసలో నుత్తేప్రక్క చివట నుం దిది దొ-కార చిహ్నమున కుపరిభాగమునందలి లంబక్షణము ఏ-2-లకు వైవిఁ తేర్చికొనినదో ఏ, ౬-లగును. ౪, ౬, ౩, ౮ ఈ

చిత్రములందలి కుంచికలలో ౮-ఏనిమిది యను నంకెను మాఁచెనుకుంచిక యుండిను. ౬-కానిత్రునే దానికి బదు లుగా వాడుకొనవలయును. ౧-గానిర్చి, ౨-తొవర్చి ఈ రెండును న్యంజనాక్షరములకుఁ బ్రక్కన న్నాయఁబడు నొస్తులుగా నుండియుండును, నవియే ౧, ౨-అను నంకె లుగాఁగూడ వాడుకొనుట కుపకరించి యుండెడివి. అట్లుచి లేకవావులుచే నీరెంపం కలకును బ్రశ్లోకముగాఁ

సూచిక లేర్పరుపవలసివచ్చినది. ౪, ౬, ౭ ఈ పలుము లందులి కుంచికాఫలకములలో (.) బిందువు, (.) వాక్యాంత బిందువు, (:) న్యాయబిందువు, (:) ప్రశ్నార్థక చిహ్నము, (!) రాగచిహ్నము అను నీ వికసముల చాక్షరి మేయందును. (:) అర్థబిందువు ఉండదు. ఈచిహ్నము గాఢబడియున్నచో మొదట (:) న్యాయ బిందువును ముద్రించి, యాపై వాక్యాంతబిందువును ముద్రింపవలయును. అట్లేనడిచి వచో (:) అర్థబిందువు ముద్రింపవలయును. పనిమీద చిత్రి మునందలి కుంచికాఫలకములో (:) అర్థబిందువు గూడ లేర్పబడియున్నది. ౪, ౬, ౭ ఈ చిత్రిములయందలి కుంచికాఫలకములలో (*) తారకము చేర్పబడియున్నది. ౮వ చిత్రిమునందలి కుంచికాఫలకములో (†) వాక్యమూడే లేర్పబడియున్నది. ఈవాక్యార్థములను తెలుగుకుంచికా ఫలకములయందలి ౯-యను సంకేత వలపల గిలుకగాఁ గూడ వాడుకొనవలయును. ఈసంవిధమున నీవలపల గిలుకనుగుఱించి నాలుగుమాటలు వ్రాయవలసియున్నవి. కొండలు వలపలగిలుకను వాడుటను మానివేయు చున్నారు. వా రందలి సౌకర్యము నెఱింగినట్టులఁ గనపట్టదు. చూడుము. భగ్గః, అద్దః, కాగ్గః, అద్దః అను నిత్యాదిపదములను వ్రాయునప్పు డందలి సంయుక్తాక్షరములు దొంగిలకుండలఁ జేర్చినట్లు లేర్పరుచున్నవి. ఈ శబ్దములనే భగ్గః, అద్దః, కాగ్గః, అద్దః అని యిట్లుల వ్రాసికొనినచో నట్టులుండవు. ముద్రణమునందును, ముద్రాక్షరవిలేఖనమునందును గూడ పని చాల నేటికయ్యును. ఇట్లేంతయు నుపయోగకరమగు నీ (౯)వల పలగిలుకను వాడుకుండుట చాల విచారకరమగు విషయముగా నున్నది. ఇకవైన మనవా రిద్దానిని యథా భూర్యముగా నుపయోగింతురుగాక. ఈపైని వివరింపఁ బడినరీతినిఁ దెలుగుకుంచికాఫలకములను వాక్యార్థకములుగా నిర్మించుకొనవచ్చును. అందు ముఖ్యమైనదానిని ముద్రాక్షరవిలేఖనయంత్రమునం దిముచ్చకొనవచ్చును.

మనదేశమందలి వాగరి, గురుముఖి, గుజరాతి, ఉద్దు- ఇత్యాది జౌత్రిగీయలిప్తులయందును, ఇందును నందును ముద్రాక్షరవిలేఖనయంత్రములు నిర్మితములై

ప్రచారమునందున్నవి. పైఁగినిన వాగరి, గుజరాతి ముచ్చను లిప్తులయందును గూడఁ దెలుగునందునఁ జేర్చుంజవాక్షరములకుఁ గ్రొంగును, బ్రక్కను ఒడ్డులను కీర్చి వ్రాయువచ్చు గలను. ఇందునందునఁ గూడ వాక్యార్థచిహ్నమునుబట్టి న్యాయవాక్షరముల కుపరి భాగమున మంది త, త, డ, త, ప (క, చ, క, త, త) అని యిట్లు వ్రాయబడుచున్నది. చూడుము : నేటికయగులిపియని తలఁపఁబడు దీనికి నీకట్టము కొలఁగినది గాదు. ఉద్దునిన కుక్కిర్రకనంకి యెడమప్రక్కకు వ్రాయఁబడునదిగా నుండుటలన, దానికి యంత్రమునే వేలువిచ్చుముగా నిర్మింపవలసి యుండునుగాక? ఇట్టి భాషలకల్ల ముద్రాక్షరవిలేఖనయంత్రములు నిర్మింపఁ బడినవవగా విదేశ జిహ్వవలన వేచున్నది? దీనినిబట్టి యాలోచించినచో నీముద్రాక్షరవిలేఖనయంత్రము లాగూ భిన్నమగు దిగట్టు లేర్పరుపబడుచున్నవని తెలియక వచ్చు. విషయ మిట్లులుండఁగాఁ గొండలు సంప్రదాయ విరుద్ధముగా నీతెలుగులిపిని వాచ్చి తేలుమా తొన రించి, యిట్లు చేసినచే ముద్రాక్షరవిలేఖనయంత్రవిద్యా గము సాధ్యమగునని చెప్పుచున్నారు. కొండలు అపలు కీ తెలుగులిపియే వనికొరా దనియు, దానిస్థాన మన లోకోత్తరమై నెలయు గోనువాక్షరములను వాడు కొనినచో వైపుల్లటరు చేయింపవలసివసవికాడ లేక వాపునవియుఁ జెప్పుచున్నారు. చూచిరా? ఈపలఁ యెట్లులున్నదో!

కొండ తింగి ఘకుంచికాఫలకము నావిచ్చుముగాఁ దీసికొని యంగిల్లి కుంచిక లున్నచో యర్పియే కుంచి కలఁగో నీతెలుఁగక్కిరములను గూడఁ నిముచ్చకొవల యు ననియు, మంతెక్కిర కుంచిక తెక్కిరైవనో యం త్రము నిర్మించుటకు సాధ్యముగా దనియు, కుంచిక తె క్కిరముగానుండుచో ముద్రాక్షరవిలేఖనం (Typists) కుఁ జాల శ్రమయు గలుగుననియు, నింక నిట్టివిన్ని యో శంకలకుఁ బాలగుచున్నారు. కొండలు “అబ్బో! తెలుగునం దిక్షరము తెక్కిర. ఒడ్డులుమున్నగున వన్నియో యున్నవి. ముద్రాక్షరవిలేఖనయంత్రవిద్య మేనాఁదికిని సాధ్యముగాను. రీతియందలియెట్లును

వీన్నవము.

అరళ మహాశయలూత.

ఈ మూతనాక్షరముల సౌందర్యమును జూడుడు.
ఈ వర్ణములు మీసగ్రతేంద్రియముల కానంద మొనగూర్చు
మండలేదా? ఇట్టియక్షరములతని? దేలుగునందు ము-
ద్రాక్షరపిలేఖనయంత్రములు నిర్మింపబడాలకు మీరె?ల
యంగి?కరింపరాదు?

ముద్రాక్షరపిలేఖనయంత్రములు నిర్మింపబడి-
నానా? మీయంత్రములను రమణియముగు ముద్రాక్షరము-
లతని? ప్రాచీనానవచ్చును. మీరు ప్రాయఃదలంచిన వ్యవస్థ-
లనుగానీ, గ్రంథములనుగానీ చొత్తికి శ్రమము లేక ప్రేమిక
గాను శిశువుముగాను ముద్రాక్షరములతని? ప్రాచీనానవచ్చును.
ఇట్టియంత్రనిర్మాణమువలన భాష కెంతయో లాభ మొన-
గూడగలదు.

కావున, భాషాధిమాను లెల్లరు నాగొనివీన్నవము
నాలకించి, వెంటనే? యోమంత్రనాక్షరములతని? గూడిన
ముద్రాక్షరపిలేఖనయంత్రనిర్మాణమునకుఁ జేయఁగల
నొనంగ వలయునని నవీనయముగాఁ బ్రార్థించుచున్నా-
డను. చిత్త గింపవలయును.

ఇట్లు,

బుధ వీధి?యుడు,

యం.యన. వెంకయ్య.

By M. S. Venkayya.

నిద్రనవపూర్వకముగాఁ జేసిపొంది యున్నాఁడను. ఈ కుంచికాశులకములకుఁ దెలిసట్టులు యంత్రములను మఱయు నిర్మించుకొనవచ్చును. అది యొక కట్టమైన పని గాదు. ఇతఁ డెఱుంగువండు ముద్రాక్షర విశేషవయంత్ర నిర్మాణము సాగ్యము గాదనువారి వాదము నిలువఁజాలను. తెలుఁగున ముద్రాక్షరవిశేష మువనిచినచో లిపి యట్టులుండునో తెలియుటకై పదునొకంజన నిత్రమువఁ గొంతవిషయమును వ్రాసి ప్రదర్శించి యున్నాఁడను. దాని వోపికతోఁ జదివి చూడవలయు నని పాతక మహాకయులను వేడుకొనుచున్నాఁడ.

మహాకయులారా! “తేజభావలంఘనఁ బొందు శెస్స” అని వాసిగాంచి, వ్రాలు ముతైపునెల వలే మీఱును, బలుకు లలిలలిముల్లి నీసుల నలరించును,

నవమాద ధైర్యం దెలుపగదనుండెడి నీశెలుగువాడు ముద్రాక్షర విశేషవయంత్రము లేకవామోదించి యొక కళంకమా? అట్టికళంకమును వారించుటకు సర్వవిధములఁ జూడుదులు తిరింగ భాషామత్తల్లి ప్రియపుష్టల మను మనకు విధియొచ్చునది. ఇతఁడైన మనవాక్యశ్రద్ధాయాస మను విద్రుమండి పేల్కొని శ్రద్ధాశువులై ముద్రాక్షర విశేషవయంత్రనిర్మాణమునకును, ఈమాత్ర ముద్రాక్షర నిర్మాణప్రవారిములకును దోడ్పడి, యీ భాషా నీనను మమ్మలమునగే పూర్తియగునట్లు లొనగింది, తిరింగ భావనీకృపాపాత్రులై వెలయుదురు గానీ!

క్రమతీ తిరింగభాషా విజయశే రమాణ.
[సర్వస్యామ్యములు వ్యాసకర్తవి]

మ ధ్య మ

పాటిబండ్ల మాధవశర్మగారు

నవవికచారవింగనుమనస్సమసుందరమైన యీశరీర విలసనమ్ము తెంత మధురమ్ములూ! మామకహృస్మశ్శువ్రతం బవధివినాకృతప్రమదమై, యవశాప భవన్మహాభిక్తా నవదును లానుపొంటె పెలుగుణ బయిసాటున వేగిరించెడుకా!

౨

కఱకఱ నూఱు బడ్డయవి గావలె నీవిరియల్లుచాలు నా కొఱకయి! తుంటవింట గుడిగూర్చి తెగంబడి యేయు నీ రతీ వరుడు మనోహరీ! యొకలవమ్మునుఁ గప్పివడంగఁజూను; జర్జరితవపుర్వినిస్ఫురిత నిరంతరరక్తనదుండ నయ్యునుకా!

3

జలజల రాలు నీ రుధిరతైవలినీష్పవదంతురమ్ములక
జెలియ ! భవత్పదాంబుజముచేంగట నొక్కడ మేని రాబ్బుగాఁ
గలిగినఁ బాలు; నా పడిన కష్టము సార్థక మైనయట్లు నే
తలుచెద నితకాలమును తొలిన యర్థము లభి మాటకుక !

౪

అయశముగా న్రవించు నన్యగాఁగ; లీచ్యుతర క్తమైన నా
మెయిబిగువుం దొటంగి పుడమిక బడిపోవఁగ నున్న దోసి ! ఓ
ప్రియసఖ; నీమృణాళయుగళీమృదుబాహులు సాచి భ్రంశనం
శయహతముక రహఃప్రణయచాలిత మితనువుక గ్రహింపవే !

౫

అసువులమీఁది యాన వెనుకాడుచునున్నది; తేనె లూగు ఈ
కుసుమము లింతగా పగలు గొన్నవి నాపయి విక్రమించె; ప్రే
యసి ! ననుఁ జేర్చుకొమ్ము బిగియారుకవుంగిట; నాకు నీదు ని
శ్వసనపరీమళ మ్మనుభవ మృగుతక దుది యూర్పుకేనియుక !

౬

నను పధియింప కోయి మదనా ! తెగ నేతువు గాక ! ఈచిరిం
తనమధురార్ద్రాకా తనువునక గొనయూపిది యుండునంత ద
స్కను తెగ నేయు; మష్పదయిక బడవేయుము నన్న నాప్రియాం
గన కవుంగిట; పుష్ప తుదికాలము నాప్రియురాలికోరిటక !

‘ మధుకణములు ’ నుండి.

నాకు భావకవిత్వాలంటే మహాకోపం, చాలా తక్కువ వాడు భావకవిత్వం చెప్పే స్నేహితుడొక డున్నాడు. ఒకసోజాన ఆస్నేహితుడు ఒకచిన్న పద్యం రాశానని తీసుకొచ్చాడు. “ని మనీ శేక దెవె తాను గాని వినిపించుకోకుండా మొండివాడినలా” దిగను. ఎందుకంటే, భావకవిత్వంలోమాదా భావమున్న కవిత్వ ముక్కొక్కడ అగుదుగా కనిబడుతూవుంటుంది. నా స్వభావం బాగా ఎరుగుండటంవల్లనే మానాడు నాచిన్న రకు తీసుకురావలిగాడు. “ఏమోయి, బాగుూ! ఏంనని మీ రొచ్చావు? ఏమైనా కొత్తభావా లుప్పించి చాయా యేమిటి? మహాపుత్సహంగా వచ్చావు?” అన్నాను. మావాడు చిన్నవైరింపు (smiling) చేసి తల వేలేసు మ్మార్చున్నాడు.

స్నేహి—నే నొక చిన్న పద్యం రాశానోయి! అది చూపిద్దామని వచ్చా. “అయితే చదువు” అన్నాను. కాని నాకు వట్ల మంచుతోంది. పొండికలైందేనివార్లం దరు భావకవు లయ్యారని.

స్నేహి—ఇరుగో చదువుకున్నా విను. ఆగభరనికా స్నిగ్ధ నీచికాభ్రపటలి దాని భావకవిమూరప్పావయ కుమార మేరుగిని మాని ప్రణయ పవనహరిణిమృదులగీతికలను చొప్పుదోగి మధురరేర సుగానదోల మాయమైతే సుందరీ!...

* * * * * కటికిచీకట్లు నాల్గుచైత్రుల గ్రమ్ముకొనియె మక్క యొక్కటిమాత్రము మిమ్ముమిమ్ముమనుచు నావ్యాధియనీమ మొలచిన యాశాలతంతరి మనగ మెరయుచున్నది.....

* * * * * నాని, నీయుదాసీన ప్రహులంబులవ శేకలకలంబులైన నాగుండియద

మరల నీవు నీదుప్రణయోవధంబుచేత నొకటిగా చేయవా?.....

* * * * *

“నాయనా, నీ శ్మశ్చుత్త మంటారు? ఇలాంటి గణాలు ఏ అప్పకవీయంలోనూ చూడలేదే! యశీ, ప్రానా, ఏ అడ్డాన్నం అక్కర్లేదా ఏమిటి నాయనా! చూట్లాడవు” అన్నాను.

స్నేహి—భావం చూడవోయి, గణమో గణమో అని గంధిరగోళపడతా చేమిటి?

“అడ్డాన్నం. గణయతిప్రాసలు లేనిదే కవిత్వ మేమిటి? ఇక అర్థమంటావు. కర్మిమిగిన వెలగపండు నెందుమా కొట్టడం, దాల్చి యేదైనా వుంటేగా తిన దాని? ఆన రీదేవుత్తమో చెప్తుమా!”

స్నేహి—ఆవులైలా గిలైలా ఎరడిక్కా చాలి. వ్యారస్యం ప్రధానంగాని యుచ్చుత్తమేలే నేం? చెవలకి వాయిగా వుంటూని? కర్ణాటకరాగాల్లో హింమాస్థానీస్వరం లేన్ని వేయటం లేదు! సుఖమా లేక కాస్త్రమా మనకు కావలసింది?

“ఏమిటి నాయనా, నీపద్యంలో వున్న సుఖం? ముక్కు గిమ్మన్నలాటి మహాకవులంతా మద్దులు మూట గట్టేట్లు పద్యాలు రాస్తే అవిన్న మట్టికొట్టుకు పోతున్నాయి! నేటికాలానికి కావ్యకన్యక నేడిపింటూనికి మీరు బయల్దేరారా ప్రముఖులు! హోరున ఏడుస్తూండే మీ బాధ పడలేక! ఏదో కవి ననిపించుకుందామనేనా నీజరదా? ఇన్ని మేగజైను (Magazines) లంటే వేల్చోనైనా ఏమూలనో పడకపోతుందా అనా నీ దిల సా! ఇలా వరసపెట్టి వంద చేలేల పుస్తకం రాస్తే ఎవరు బాధపడుతారు, మాకొద్దు బావా అని పుస్తకం పోలేనీ పరుగెత్తుతారు కాని?”

స్నేహి—ఏమిటయ్యా! ఆలా అంటావు. యాదు కోలాలు నిద్రాహారాలు మానుకొని ఆలోచించి రావేను?”

“నాయనా! ఎందుకంత కష్టపట్టం. ఈ భావ తరంగాలతోనమేనా మాడుకోలాలు ఆలోచించటం! అయితే దాని కర్మ మేమిట్లా? కూడా తెలిసిందా, విని సుకోపిస్తాను.”

స్నేహి—ఇప్పుడు దాని కర్మవంతా ఎలా వేలు తుంది? దాట్లా? చాలా గాఢం. దాని ఆరంభం, రాసిన కవి ఎన్నమా చెప్పను. ఎవరంటేలు వాళ్ళ కర్మ చేసుకోవలసిందే. అయినా అంత సులభంగా అందరికీ అర్థమూ కాదు. దా వ్యర్థంచేసుకోవాలి? తగ్గనవాడతల్లి ఎం గుండాది! ఆత్మ! ఎంత వుంటే అంత ఆర్థమవుతూ వుంటుంది.

“పైగా యిదోకటా! నాలు గర్భంలేని ముక్క లేవో రాసి నాకు తగ్గనవాడతల్లి లేమంటావు? నీ మొహం. దాట్లా ఏవుంది? పారిలమ్మగుల గీతక లేమిటి? అనా తెవరంటే? ఒకటిగా చేయడ మేదిటి నీరలకాయ! ఒకదాని కొక టేమన్నా పొనుగుతోందీ.”

స్నేహి—నీకంత అలాటప్పగా కనబడుతోందే! ఆసలు కన్నే నీనే గాని దీని ఆరంభ గ్రహించలేదు. భట్టుకూర్చి గనక వింటే: బావురు మనవలసిందే! తిక్కవ తిరిగి మాడకుండా పోలిపోయా? ముక్కగిమ్మన్నకు ముచ్చెనులు పట్టకపోవా? నీవేమో మహా ఆశేపిస్తావు. అలాంటి కవు ల్నుండరినీ గజగజలాడించే కవిత్వం భావకవిత్వమంటేను. తెలిసిందా! ఇది నాన రర్ (Natural) కవిత్వం. గణయతిప్రాసలతో అద్భుత స్వరంధనం చేసి ఆకటిఫీమర్ (Artificial) గా రాయారు చేసింది మనపటివాళ్ళ కవిత్వం. వాటంతట అవే నోటి వెంటకి వున్నానుతాయి భావాలు — ఈకవిత్వంగా.

“మరగల్గాకనా?” అని నీ ననేసరికి ఘోషాదు ప్రయోకాలరుద్రులుగా లేవడానికి సిద్ధమయ్యాడు.

“అగోపయి—అలా కంగారుపడతా వేమిటి? దీట్లా వున్న మంచిదెవ్వు చెప్పమనేగా నీవు వాడగ్గరికి

తీసుకోచ్చిందా? వినుక్కొంటే: కోప మెందుకు నీకు? అయితే, వాళ్ళ భగ్గం కాల మనపటికవు లంతా ఇది వివేచనకి నువ్వు చెప్పిన స్థితి కొస్తా రంటావు? ఒక విధంగా వస్తే దావచ్చు. ‘ఇదేం కవిత్వంగా బాబూ’ అని వాళ్ళుమాడా పోలిపోతా రంటాని! సంజేహం లేదు. నాయనా, ఏమిటో నసంగన మంటావు! ఏంతసంపుండి దీట్లా? ఏరవం తప్ప నా కేం కనిపించటం లేదు. అయితే రొటూ, మీవంటి ప్రబుద్ధులు తిక్కవకాలములోమాడా వుంటే వుండొచ్చు. ఈమిడిమిడి కవిత్వం నిలిచేది కాదు కనుక అప్పుడే అంతరించి, శుభ్రమైనవేవో నిచ్చాయి. అదిగాక ఇప్పుడు ప్రతిఅడ్డమైనవాడికీ కవి ననించుకోవాలని సరదా. అంచేత ఏవెట్లమెట్టి వ్యాసమో, ఏభావకవిత్వపు పద్యాలో మొదలెట్టడం! ఏమింది! కొరితం కలం చల్లగా వుంటే సరి. అవును కాని, ఇకప్పుడూ వాచ్చిరికి తీసుకురాకు; మాకవిత్వ మంటే నాకు వళ్ళు మందుతోంది.”

స్నేహి—(ఆమట్టున లేచి) నీవగ్గరికి నీ దెన్న దూ తీసుకురాను. ఈపట్టిం అర్థమయ్యే మొహం కాదు నీది. కనుక నాకు శలవు బాబూ! మాకవిత్వం నీకున్న ప్రతిష్ఠమాడా దెడకొడతావు.

“ప్రతిష్ఠ అంటూ వొక టుంటేగా చెడగొట్టడానికి? అని నీ టంటుండగానే నాను కోసముచ్చి లేచి పోయాడు. నీవ వదిలిం చినుకొని మనస్సు చికాగా వుండటంచేత పక్కను ఒక మేగజెను వుంటే తీసి ఒకటిరండు వేతలు తిరగని మా పేటప్పటికి, అక్కడా యిలాంటి పద్యాలే ప్రత్యక్షమైనాయి. నేను లేచినవేళ మంచిదికాదు. లేక వాణే యేమి టీగోల! తల మంటుత్తుకొస్తోందనుకొన్నాను. కాని వత్తుమాడా వచ్చింది. ఎక్కసారిగా కొంతమంది మనుష్యులకు మతి చలించిం చినుకున్నాను. నిద్ర రావటంచేత పక్కమీద పడుకున్నా.

* * * *

నేనూ నాస్నేహితుడూ ఆరణ్యప్రాంతాలకేసి జ్ఞాము. అక్కడ చిన్నకొండొక టుంది. ఎక్కడ మంచో కొండే మేమింట్లు విసిరిస్తోంది. ఎక్కడా? అని

మైకి చూశాము. కాని మారేలే కనపడలేదు. పోనీ చూద్దామని మెల్లిగా యిద్దరూ కొండెక్కాము. చూసేసరికి చక్కని నిల్లి పచ్చహార్యుని మూచుని యేక ధారగా కోకిస్తోంది. వాళ్లలో పుస్తకాలుమాత్రం యేవో వున్నాయి. చివరికి కల్లి “యేమమ్మా! అలా ఏడుస్తున్నావు” అని అడిగాం.

“నాయనా, మీ కందుకు నాకోరి! నే చెప్పితే మాత్రం చెప్పినట్లు చేసేవాళ్లున్నారనుకనా?” అన్నది.

“ఏమిటమ్మా నీకొచ్చిన కష్టం? చెప్పమ్మా, సాగ్యంజైలే ప్రయత్నిస్తామా” అన్నాడు మావాడు.

“నాయనా! ఇప్పుడు కొకకొత్తకవులు బయలుదేరారు నాప్రాణానికి! సాఅనయవఖండనం చేస్తున్నారు. వాళ్లకు నే నేమపకారం చేశాను? వాళ్లకి నే నన్నమా చూడవై నా లేన! నేటికాలాని కొంటి కవులు బయలుదేరారుగదా అని విచారంగా వుంది. ఏవో నాలుగుముక్కులు ఇష్టమొచ్చినట్లు వ్రాస్తే నిండుకుం చనుకుంటున్నారు! ఇలాంటివి రాయొద్దని చెప్పి బోధించేవా డెవరూ లేకుండాపోయాడు. యితే లేదు. ప్రాసా లేదు. గణమా లేదు. చివరికి దానికి చేరు కూడా లేదు. అన్నీ సలక్షణంగాఉంటే నా కానంపం గాని, అన్నీ తీసిస్తే నాకు విచారం కాకేమిటి” అంది.

“నాకూ ఆలాంటికవులంటే కోపమేనమ్మా. ఏంజెయ్యను తల్లీ! చెప్పితే వినిపించుకునేవా లైనరూ లేరు. అమ్మా! మీవాళ్లో ఆపుస్తకా లేమిటి” అని నే నడిగాను.

“ఇది భారతం, రెండవది భాగవతం. వీ రింత చక్కగా రాసి వన్ను మన్ననవస్తే ఈస్వర్గయంగలూ, తోకపిరుడుకవత్వం రానేవాళ్లు పుట్టారుగదా అని ఈ పుస్తకాలు చూసుకుంటూ కాలక్షేపం చేస్తున్నాను” అంది. “అలాగా అమ్మా!” అని యిద్దరం సాప్తాంగుడండ ప్రణామం చేశాము.

“తల్లీ! నిడుమాడా అంతోకపిరుడుకవత్వంగాడే” అని చూపించాను. మా బాగురూకు ప్రాణాలు లేవు;

గజగజ పడిపోతున్నాను. నేనే, పడిపోతాడేమోనని పట్టుకు నుంచున్నా. అప్పుడు ఆవిడ కళ్లెత్తి చూసింది, చూశేటప్పటికి మరింత హెచ్చయింది మావాడికి భయం. కాని ఆవిడ మళ్లీ ఒకమారు చూసింది. అప్పుడు ఆసోగలైన కళ్లెల్లించి చెండు నీటిబిందువులు బావి పడ్డాయి. వెంటనే “కాటుకకంటినీగు” అన్న పద్యం బ్లాపకంపచ్చింది నాకు. “నువ్వొక్కడవు మానేసినా మానేయడమే. ఆతల్లి అల్లా విలసిస్తోంది, ఇక నే నెన్నమా వచ్చిరాని కవిత్వం చెప్పనని చెంప లేసుకో” అన్నాను మావాడితో. “ఆవిడమాకా అంగీకార నూచి కంగా తల పంకించింది.

“నేనుకో చేమరా చెంపలు” అని గద్దించాను. మా వాడు చేతులు నలుపుకుంటూ—

“అయితే, నేను కవి పనిపించుకోటం ఎలాగ?” అన్నాడు మెల్లిగా నమసుకుతూ.

“ఒక నీ కేమన్నా మరి పోయించా ఏమిటి? నే చెబుతూంటే వినిపించుకోనే? మరేం పరవాలేదు. నీ పద్యరత్నాలు వచ్చి చేకాన్నే మీ ఉద్ధరించటం లేదు. నీలభ్రావకవిత్వం ఫెదర్ వెయిట్ కేపరు (Feather-weight Paper) మీది పేటికి చెండున్న గపంక్తులు పెట్టి గ్రంథాలు అచ్చువేయించిపోతే ప్రేమకుంటాడు, అసలు డబ్బులే కేడుస్తుంటే దేశం? కనుక నే చెప్పినట్లు చెయ్యి” అన్నాను. మావాడు సంబోధించటం మొదలు పెట్టాడు. నాకు రక్త మండుకొచ్చింది.

“ఏమిటా ఆమొండికేమం?” అని గట్టిగా చెవి పట్టుకొని మెలిపెట్టాను. ఎందుచేతకో అప్పుడే మేమకు వచ్చింది? మా స్త్రీనిగదా అసట్టుకున్నది మావాడి చెవి రాదు నాతోడే! దిగింది పట్టివుంది, మండ్లొత్తిస్తామండీ! ఎట్టగా కండిపోయింది. నవ్వు వచ్చింది; ఏడుపూ వచ్చింది. మెల్లిగా లేచి బల్బుమీద వేళై నుంటే నామకొన్నాను. అంత వళ్లు తెలియని ఉక్తకం ఉండ కూడదు. ఎప్పుడీకైనా ప్రమాద మనకున్నాను. నాకల భావకవునికి తెలియపరిస్తే వుపయోగ మేమైనా వుంటుందేమోనని చెప్పినమ్మకంతో బయలుపెట్టాను.

ఈమాత్రానికే మానేసేవా డెవరు? వేనే ఈమయమై ఉపన్యాసా లివ్వఁజుచుకున్నాను. కొద్దికోణాల్లో బయల్ పడెను. ఆసరస్వశీదేవి అట్లా ఏడుస్తుంటే నామనస్సు నీలైపోయింది. నాకొచ్చిన కలబాటి కల ఇంకోడి కావడొచ్చినా వాకే హృదయం-హృదయమంటే పాపాణామృతమయమై గట్టిగా ప్రయత్నించక మానను, ఆకల వాకే వచ్చింది కనుక గట్టిగా ప్రయత్నించుచును కొన్నాను. మీ వాదకన్నా అబ్జెక్షన్ (Objection) వుంటే తెలియబరచుకొనుటాను. ఇంకా నాని విషయ మా

లోచిస్తే కూర్చున్నా. అంతల్లో చెమకమంచి సవ్య విసపడుది. తిరిగి మానేసినకి నాభార్య కాఫీకన్న తీసుకొచ్చి నిలుచింది.

"ఏం, భావకవిలా గలా ఆలోచిస్తున్నారు? కవిత్వప్రపంచంలో వున్నారా ఏమిటి?" అంది.

"ఏ మలా అంటున్నావు? నీకూ సవ్యలాట గానే వుండా భావకవులంటే?" అన్నాను.

"నీకూ అని వల్లి పలుకుతున్నారు. నేను మనిషిని కా ననుకున్నారా యేమిటి?" అంది.

విచ్చ గాఁడు

వల్లమూడి వేంకటరత్నముగారు

వేకువ నిద్ర మేలుకొని వెంటఁ బరున్న ప్రియాంగనామణిఁ
సోఁకున మేలుకొల్పి కలజోలెలు నెంగిలిచట్లు చింపిచో
కోకలకానడిఁ గదిమి మజ్జలు మూఁపునఁ జంక నాల్మిఁ
నైకొని యీగతిఁ నకనకంబడి పాఱుదు వేమి యెంచినో.
నీతో నున్న జవంబు మేలుకొనినఁ నీకంటె ముం దేగి యా
యీతల్లుల్ దయఁ బట్టు బిచ్చములు తామే కొందు రంచేము నీ
శాతాంగిఁ బరిపాపల ప్నయనకంజాతాసులం గూడి యీ
ప్రాతఃకాలమ పర్వలెత్తెద నహో ప్రారబ్ధసంరంభముల్.
వైవవశేంబునం చెరువు దాటంగఁ దోడగు వీనిమీఁద నీ
కీచిని నోర్వలేమి యయ్యె యిర్వరు నేకసభానువర్తన
ప్రావనతీర్థ లిగ్గురు నిరంతరితాంత దర్శితా ప్రియం
భాపుకమూర్తు; లైన నినుఁ బల్కుగ నేమిఫలంబు సెప్పమా!
నీకై యాశ్మఁ దరించి కోరి కవిసెఁ నిట్టిప్రతాపాన్యాయే
త్తికాకంపితలోక వైన్యసతి యా రా యెంత ప్రేమంబూ! నీ
నో! కాలంబమదాని కాదరువు నీ నూహించి నిస్సత్వతా
వ్యాకోచంబగు సంతతిం గనెద వాహి యెంత యకాదార్యమో!

కలిమి నమస్తకీర్తిచనఖంబు యమాలయరాజమార్గము
జ్వలగూఢైరి; లేమి నిరపాయసుఖప్రసవం బటంచుఁ బె
ద్దలు వచ్చియింతు కొండ; అది తేభ్యమెఱుంగఁగరాదు మాకు నీ
నలుకులఁ చెల్పుమీ యనుభవంబు నదెంత సుఖంబో మిత్రమా.

తమ యస్తోత్ర విశాలసంపదలు వ్యర్థంబౌ కులం పింక నం
తము నొందు న్నతుఁ డొందు లేమి నని చింతావహ్నిచే గ్రాఁగి ని
త్యము దానవతనిష్ఠలం గుములు నర్థాధ్యాశి కీ కిట్టి నీ
కమితంబౌ ప్రజ నేలనో యొనఁగ నౌరా ధాత చిత్తం బెదో?

తెమలనివగ యగ్గిఁ గుమిలి చివికినమేను చూడఁట కెద వంత మోపుచుండ,
కలిగిన కుండప్రాతలనెల్లఁ గట్టిన కావడి మూఁపును గాఁగిలింప,
నిండుచూతై కాలు నేలాన లేని యెమ్ముల ప్రోపు చెలి నెత్తిమూట రాఁగ
నూఁచకాల్పేతులు నూఁదపొట్టల నిసుంగుల మూఁక మెల్లనఁ గునిసి నడువఁ
బయన మొనరింతు గదవోయి బెటసారి - యుండుచోటను బాడక యుండఁ బోక
పండుచోటను, కడుపు చేపట్టుకొనుచు - గానిదేశాల నిట్లు నీకనటు లేము.

క్షీతి నెల్లరుఁ గలవారిని-నుతియింతుడు వన్నె చిన్నె నుడువులతోడఁ
సతతం బెదటను గల నీ-గతి యంతయుఁ దలఁపఁబోదగా యది యేమో!

కల్గగహముల నిక్షిప్తం-బుల నర్థంబులను నప్తపోషకముల వి
చ్చలవిడి వెచ్చించుదు రాఁకలి నటమటఁ బొగులు నిన్నుఁ గానర యశారా!
దయనేయఁగా నీ కుదయమయ్యేకే యంచు నొడ్డారముగ నాడు నొక్క యింతి
కొలు చింటిలో నిండుకొనియుండఁ బో యంచుఁ దటవటించును నొక్కతలియఁబోడి
కూర్చుండలేదు నీకొఱకుఁ దీరిక పంచు నుడుకులాడుచు దాడివెడలు నొకతె,
యింతట నేగుమా యింట నెవ్వరు లే రటంచుఁ బైఁ బడి తంటారించు నొకతె
యొడలు వంచవె యంచు బిట్టులుము నొకతె, - యంత మిడికిన ఫలము నీ కింతె కాదె
యశార కరవై చేత పొమ్మనెడువార - లయిన నీ నేలనోయి యిట్లటమటించె?

పండుగపబ్బమంచుఁ గనుపండువుగాఁ బచరించి యిండ్లు మే
నిండ నలంకృతు ల్బుజిమి నీటుగఁ గుత్తుకబాటి మెక్కుచుఁ
మండెడిపొట్టతోడఁ గడమాలిన యాసను నూట లూరుచుఁ
దండకుఁ జేరు ని న్నదయతం గనరక మది యెట్లు లుండునో.

ఒకతొలుంబున ధర్మము చగతికవ్యాహంబు పోషించు ను
 త్సుకతన పొందెడు దేశ మిష్ట డిటులగా శోషించుట ల్లాంచినీ
 వ కుమార్జిలుట గాదు మాయదయునత్యాచూసముం పొందు నెం
 తకు నొత్తన నటంచు నక్కటకటా దైవంబు కన్గుట్టునే.

‘కుత్సుకబుటిగోగం దెగం నూరి యనేకరసాన్న శాకముల్
 మత్తిలి పేదవాని సాదమాట నంప రదెంత యూర్చినగా
 విత్తినమే నివరిర్చు గగంజగు ధర్మము సుంత, మాచి యు
 వ్వెట్టుగ నోర్చినట్లు రిల భీతిలి పాట’ నటంచు నేలనగా.

వారి ననంగ నేను కలవారలు వేర్గలవారిలోన నె
 వ్వారికి తెక్క యాజినె వారక చొక్కయు నాడు నిష్ట డే
 వారలు మేలు మీతో నిను బల్కుదు రీవె మఱొక్కవర్తనగా
 నేరిచి స్వేచ్ఛగా మనుట నేకుపు గాదె తలంపు మాశ్చర్యలోక.

గౌరవ మించుకేనియును గల్గకపోయిన బోవుగాక యె
 వ్వగును దూఱకేని పెరవారలం గాంచిన జంకకేని వే
 సారిన మండుటాకలిని పైచుటకేనియు నుండ గాదె నీ
 వారయు మోయి చిచ్చమున నెనొకొ యిం దొకటని యెన్నఁజేగ.

నీయింపర్తన సాంఘికోన్నతికి నెంతే శృంఖలామూల మం
 చాయాదేశమహానుభావు లొగి దా రాలోచన తేసి యీ
 యాచూవారము మాండ బూని రిక నీ వద్దాని బోవీడి నం
 ఖా గూనంబు దొలంగజాలు నొక మేతొవ్వత్తి నైకోదగుక.

ఒందువిధమున గదనక యుండునట్టి-చీకు మునుసలి యాచిగా జన్మకువారి
 కొనఁగి యక్షియపాత్ర నీ వొందువ్వత్తి-గొని సుఖంబున స్వేచ్ఛగా మనుట దగదె!

ననసుధావృష్టిచే గువలయంబును నలరంగజేయు చల్లనిరాజు నీకు
 కడకేని మగఁటిమి నడరారు జగముచుట్టం బాదరించు మిత్రంబు నీకు
 తన్నాశ్రయింప నేదను కీర్చి ఫల మిచ్చు ధరణీజపతియ యానరుపు నీకు
 కనరాక నెల చెప్పఁగారాక చెదరని పసమీఱునట్టి దంబరము నీకు
 కీడులో మేలటంచును నాడునటుల ప్రకృతియే సంతతంబును రక్ష నీకు
 ప్రకృతి యుత్సంగతలమె విశ్రాంతి నీకు-ప్రకృతిదేవికి గారాబునట్టి వీవు.

3. మహాత్మాగాంధీగారు, లంకాపైరు మిల్లుపనివాండ్లు

(P. P. B.)

ర. లాలన (ప్రేమరులో)

(P. P. B.)

శేఖరి

చింతా దీక్షితులుగాదు

౪

[పంపాపుష్కరిణి దక్షిణపుగట్టు. చాతకముని ఆశ్రమము. పూర్విం. ఆరుగు విశాలము. దానికి మధ్య నెగడు. నెగడులో పుల్లలు. పాగ నిమ్మపిగా పస్తోంది. ఎర్రనిపాట్ట, తిరుగుగడ్డయా, మిసయూ కలవాడు చాతక ముని. కృష్ణాశనిము చిట్టికలె కట్టుకొన్నాడు. నలభై సంవత్సరముల వయస్సు. బూలకాయుడు. నెగడిముంగు పద్మావనం వేసి కూర్చున్నాడు, ఒంటికి బూడి రాచు కున్నాడు. ఇర్రి యథాస్రకాగం బట్టి కట్టుకొంటే తలలో పువ్వులు. మెడలో పిండలు. జుట్టు ముడి వేసు కుంది. ముప్పై సంవత్సరములు వయస్సు. పూర్వపు చురుకు లేదు. అరుగుదివర ఆకాశంకేళి చూస్తూ కూర్చుంది.]

చాతకుడు

ఏమిటి చూస్తున్నావు ఇర్రీ!

ఇర్రీ

చూడ్డం లేదు. ఆలోచిస్తున్నా!

చాతకుడు

నాతో ఆలోచించకూడదూ?

ఇర్రీ

కూడ కేమి? నన్నెందునెవత్తరా లైవది హనుమంతుడు శ్రీరామచంద్రునిగురించి చెప్పి.

ఇంతకాలము కనిపెట్టుకు ఉన్నాను. నాఆటల మీదా, నా పాటల మీదా విరక్తి కలుగు తోంది. హనుమంతుడు చెప్పినమాటకు తథా వతు ఉంటుందా?

చాతకుడు

హనుమంతుడు, మాట తథావతుమనిషి కాదు.

ఇర్రీ

శ్రీరామచంద్రుడు నిజంగా వస్తాడంటావా?

చాతకుడు

రావడ మెందుకు పోవడ మెందుకు? ఎప్పుడూ మన మనస్సులో ఉండేవాడు!

ఇర్రీ

మనస్సులో ఉంటాడా ఎప్పుడూ?

చాతకుడు

మనస్సులో అనిమాత్రం ఎందు కన ఎలెను. మనమే అతడు, అతడే మనము.

ఇర్రీ

సీమాటలు నా కర్ణంకావు చాతకా!

చాతకుడు

మీది భక్తిమార్గం. నాది జ్ఞానమార్గం.
మీకూ మాకూ ఏలాగ సరిపడుతుంది?

ఇరి

ఏముటో నీ దంతా ఒకగొడవ. నే నడి
గిన ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పవు.

చాతకుడు

అఖండనచ్చి దానందమయుడైన నిర్గుణ
బ్రహ్మ అవాఙ్మానసగోచరుడు. నిర్గుణబ్రహ్మ
జిజ్ఞాసే మోక్షసాధనము.

ఇరి

పాటలు పాడితే శ్రీరామచంద్రుడు సం
తోషిస్తాడా?

చాతకుడు

ఇంద్రియములు జయించి, మనస్సు
చిక్కబట్టి, నాసికాగ్రముపై దృష్టి నిలిపి...

ఇరి

పోనిద్దూ ఆగోలంతాను! చాతకా, నాకు
చిన్న తనంలో ఆటలూ, పాటలూ, హనుమం
తుడూ, పక్షులూ, అన్నీ కావలసి వచ్చాయి.
ఇప్పుడు నామనస్సు వాటిమీదికి వెళ్లడము
లేదు. మన స్పేదో గోలగా ఉంటోంది. హను
మంతుడు మాయ చేశాడో మంత్రం చేశాడో
శబరిలాగ అయిపోతున్నా నేను.

చాతకుడు

శబరి తపశ్శ్రద్ధావాన్విత. ఆవిడ ముందు
నీ వింకా పసిపిల్లవు.

ఇరి

ఒక్కమారు శ్రీరామచంద్ర మూర్తిని
చూస్తేనా? హనుమంతుణ్ణి అడుగు తాను,
ఉండు, వస్తున్నాడు.

[హనుమంతుడు ప్రవేశించును. పూర్వ
మువలెనే ఉన్నాడు. మీసము స్వల్పగా పెద్ద
దిగా ఉన్నది. అర్థచంద్రాయుధము వెనక తగి
లించి ఉంది. కొంచెం ఒళ్లు చేశాడు. 3౨
సంవత్సరముల వయస్సు.]

హనుమంతుడు

నన్నేమిటి అడుగుతా నంటున్నావు?

ఇరి

శ్రీరాముడు వస్తాడా అసలు, హనుమా?

హనుమంతుడు

వస్తుంటేనే! జనస్థానంలో నివసిస్తూ,
ఋషితపస్సులకు అంతరాయాలు కల్పించే
దూష్ట రాక్షసులను పట్టాలుగువేలమందిని
వధించినాడు ఒంటరిగా అమహానూరుడు.

ఇరి

ఎంతగొప్ప వీరుడు?

హనుమంతుడు

ఇంకా కొన్నిదినాలలో ఇక్కడికి ఆమ
హాపురుషుడు వస్తాడని శబరి చెప్పింది.

ఇరి

శబరి ఎలాగ ఉంది?

హ ను మంతుడు

గాలిలో ఆడే రావాకులాగ ఆడిపో తోంది. కొడుకును చూడ్డానికి వేచిఉండే తల్లి ప్రేమకన్న, భర్తకోసం వేచి ఉండే భార్య ప్రేమకన్నా ఈవిడప్రేమ ఎన్నో రెట్లు అధికంగా ఉంది.

చాతకుడు

హనుమంతా, రాత్రిల్ల ఋశ్యమూకవనమునుంచి వచ్చి ఏనుగులు ఈవిడపాసరస్సు సంతా కలిచి వేసి పద్మాల నన్నింటినీ లాగి పారవేస్తున్నవి.వాటి సంగతి కొంచెం చూద్దా!

హ ను మంతుడు

శబరి ఆసంగతి చెప్పి, దయ్యాల అప్పుడేను. శ్రీరాములవారు వస్తున్నారు గనక పంపకు ఏనుగులు రాకూడదు అని శాసించింది. ఇప్పుడే ఆ ఏనుగులమందలను దూరముగా తోలివేసి వస్తున్నాను. అవి ఇంక ఈ ప్రాంతాలకు రావు.

ఇల్లి

ఇంకా ఏమి చేశావు హనుమా?

హ ను మంతుడు

రాముడు వచ్చేవేళకు జింకలమందలు ఈప్రాంతాలకు రాకుండా చేయమని శబరి చెప్పింది. వాటిని దూరముగా ఇంకోవనము లోకి తోలివేశాను.

చాతకుడు

జింకలు ఏమి అపకారము చేశాయి?

ఇల్లి

జింకవేషం వేసుకునే కదా మారీచుడు శ్రీరామచంద్రమూర్తిని మోసం చేయగా ఒకదువ్వురాతనుడు వచ్చి నీత పడవారించాడు.

హ ను మంతుడు

అకారణముచేత జింకలను చూస్తే రాముడికి కలిగే మనోవ్యథ తప్పించడానికి అలాగ చెప్పి ఉంటుంది.

ఇల్లి

నీత జ్ఞాపకం వస్తుంది కాబట్టి మనోవ్యథా?

చాతకుడు

అదే ఆమె అభిప్రాయమై ఉండవచ్చు.

ఇల్లి

అయితే నీతలాగ పాడే యీశులూ, నీతను తలపునకు తెచ్చే యీపువ్వులూ, ఈ పల్లూ, ఈవైభవమూ, రాముడు చూస్తే నీత జ్ఞాపకం వచ్చి మనోవ్యథ కలగదా?

చాతకుడు

అదేమో?

హ ను మంతుడు

నీత జ్ఞాపకము రావడమూ, రాకపోవడమూ కాదు ప్రస్తుతాంశం. ఆమాటకు వస్తే నీతను శ్రీరాములవారు తలవనిగడియ ఉండదు. నీతకోసం కన్నీరు కార్చనిగడియ ఉండదు. అయితే తనకూ నీతకూ వియోగం కలిగించినవారిమాట తలపునకు

వస్త్రే కలిగే మనోవ్యధా, కోపమూ వేరు. నీతను పోలే పట్టులూ, పువ్వులూ, వట్టూ తలపునకు వస్త్రే కలిగే మనోవ్యధలో నెంకోపచ్చాయ లుండవచ్చును. అంచేత జింకలను తరుమ మని చెప్పి ఉంటుంది శబ్దరి.

ఇ ర్రి

అవును హనుమా, అవును. నీవు చెప్పిన మాట సరి. అయితే హనుమా, నీతను అడహ రించిన రాక్షసుని శ్రీరాముడు ఒక్క మాట చంపి వెయ్య కుండా యింకా ఊరుకొన్నా డేమి? నీ వైతే ఈపాటికి పంపా సరస్సులో ఊరదొక్కి ఉండువు.

హ ను మం తు డు

అంత చులాగ్గా అయ్యేపని కా దది. శ్రీరాములవాడు అవతరించడం రాక్షససంహారముకొరకే. ఆయన చేనేడ్రయత్నా లన్నీ అందుకే. అయితే ఇర్రీ, నీ పాట లన్నీ పట్టు లకు చెప్పి ఉంచావా?

ఇ ర్రి

ఆ. శబరీకి చెప్పాను. పట్టులకి వచ్చును.

చా త కు డు

పూర్వం చక్కనిపాటలు పాడేది ఇర్రీ. ఇప్పుడు మా అశ్రమంలో ఒకపాటైనా పాడిం మానుకొంది. ఇర్రీ, ఒకపాట పాడవూ?

ఇ ర్రి

నాపాట లన్నీ ఇప్పుడు ఒకరికొరకే. వారిద్దరికీ నాపాట లన్నీని. అయితే హను మా! శ్రీరామచంద్రుడు వచ్చినప్పుడు...

ఆకాశంమీద నల్లటిమబ్బులు క్రమ్ముకొని ఉన్నప్పుడు, బాదులు కట్టి చెల్లిటికొంగలు పరుగెత్తుతూ ఉంటే ఏ చక్కుండేది. మనము చిన్నప్పుడు వాటిని చూచి ఎంతో ఆనందిం చాము. శ్రీరామచంద్రుడు వచ్చినప్పుడు కొంగలను బాదులు కట్టి ఎగరమని చెప్పితే శ్రీరాముడు చూచి సంతోషపడడమా?

చా త కు డు

వాటికూతలు కర్ణకతోరముగా ఉంటవి.

ఇ ర్రి

నో రెత్తకుండా మాట్లాడ కుండా వెళ్ల మని చెప్పదాము.

హ ను మం తు డు

శబరీతో చెప్పి చూదాము. ఏ మం టుందో..

చెప్పదాము హనుమా, చెప్పదాము. తప్పకుండా శబరీ వస్వకుంటుంది.

హ ను మం తు డు

ఒప్పుకో వచ్చు. అయితే.....పంపాసర స్సులో ఋశ్యమూక వర్చితము నుంచి పడే యే రులు శ్రీరాముడు వచ్చేటప్పటికి గంతులు వేస్తూ, పాటలు పాడుతూ ఉండాలని శబరీ చెప్పింది. యేమిటి సాధనం?

ఇ ర్రి

అప్పుడు మంచివాన కురుస్తే సరి.

హ ను మం తు డు

ఎలాగ కురుస్తుంది?

చాతకుడు

శబరి సంకల్పం చేసుకుంటే అది సిద్ధించి తీరుతుంది.

ఇరి

అదుగో, అదుగో, శబరి వస్తోంది, పారి కాయబుర చేత్తో పట్టుకొని.

[శబరి ప్రవేశించును; వయస్సు కొర సం వత్సరములు. తల నెరిసింది. ఒళ్లు ముడతలు పడ్డది, కొంచెం గూను వచ్చింది. కాషాయ నక్షత్రము మొలకు చుట్టుకొన్నది. ఒకమారు తనలో నవ్వు కొంటున్నది. ఒకమారు చిక్క మొగము వేస్తున్నది. ఎవ్వడూ శ్రీరామ స్మరణ చేసుకొంటున్నది.]

శ బ రి

ఉన్నారా నాయనలారా యిక్కడ! ఇక్కడున్నారా! నానాయన వస్తున్నారమ్మా! జటాయువుకు దహనసంస్కారం చేసి వస్తున్నారు! నానాయన ఒక్కజే; నాతండ్రి ఒక్కజే; నాతల్లిని ఎత్తుకు పోయాడట దుర్మాంగదు రాక్షసు డెవడో! నాతల్లి ఎంత దుఃఖపడుతోందో! నాతండ్రి ఎంత దుఃఖపడుతున్నాడో! [అని ఏడ్చును.]

ఇరి

నల్లశాల వవలిపెట్టి త్వరత్వరగా వస్తున్నారన్నమాట.

శ బ రి

నాతల్లి నానీతమ్మ, ఎంత దిగులుపడిందో; ఎంత బెంగట్టుకుంటుందో; ఎంత దుఃఖిస్తుందో;

నారామచంద్రుడి కింతకష్టము కలగనా! నా శ్రీరాముడి కింత దుఃఖం రానా! నాతండ్రికి, నాతల్లికి—అయ్యో, అయ్యో! [ఏడ్చును.]

హనుమంతుడు

ఉదుకో తల్లీ; అది అంతా లీల సుమా! అవతారకార్యము నిర్వహించడానికి సీతాహరణముకూడా ఒకవ్యాజమే. కాకపోతే ద్వాపరసంహార మెట్లా జరుగుతుంది?

శ బ రి

అదీ ఒకవ్యాజమేనా; నాయనా, అదీ ఒకవ్యాజమే? అవును. కాకపోతే నారామ చంద్రుడికి అశకారం చెయ్యగలిగినవారెవరైనారా? అయితే నాయనా, శ్రీరామచంద్రుడికి దుఃఖం లేదా?

హనుమంతుడు

మానవుడులాగ నటిస్తున్నాడు కాబట్టి దుఃఖంకూడా నటించవలసి ఉంటుంది. లేకపోతే ఆయనకు దుఃఖ మేమిటి శబరి?

శ బ రి

అవునట ఇర్రీ. హనుమంతుడు చెప్పిన మాట నిజమేనా? చాతకమునీ! హనుమంతుడు చెప్పినమాట నిజం కాదా? నిజం కాదా? లేకపోతే నారామచంద్రుడికి దుఃఖ మేమిటి?

ఇరి

హనుమ చెప్పినమాట నిజమే శబరి! హనుమ బుద్ధిమంతుడు.

శ బ రి

నిజమేనమ్మా; అది ఒక వ్యాజము; అవును, అది ఒక వ్యాజము. నాతల్లి నీతమ్మకు దుఃఖం లేదు. అంతా ఆరామచంద్రుడిలిల! లీల!

చా త కు డు

సుఖదఃఖాలూ, శీతోష్ణాలూ, వృద్ధిక్షయాలూ, మొదలైన ద్వంద్వాల కఠినుడు, శరమేశ్వరుడు.

శ బ రి

అవును నాయనా, అవును. నారామచంద్రమూర్తి జటాయువుకు అగ్నిసంస్కారం చేసి.....నాతల్లి గాదూ, నాజటాయువు. నీతమ్మతల్లిని ఆచార్యార్థుడు తీసుకు వెళ్ళుతుంటే అడ్డుగా వచ్చి ముక్కుతో చీల్చి రెక్కలతో కొట్టాడు నాతల్లి జటాయువు! రెక్కలు పరిశాడుట నాయనా, ఆచార్యుడు. అప్పుడు నీతమ్మవార్త నారాముడికి చెప్పింది కొనజీవితో నిలిచి ఉన్నాడట జటాయువు. నారామచంద్రుడికోసం ప్రాణత్యాగం చేశాడు. ఎంత పుణ్యాత్ముడో!

హ ను మం తు డు

శ్రీరామపాదసేవ చేసేవా రందరూ ధన్యాత్ములే కదా అమ్మా.

ఇ ల్లి

శబరీ! శ్రీరామచంద్రుడివార్తలు ఇంకేమైనా తెలిశాయా?

శ బ రి

నాతల్లి, నాదేవుడు, దుష్టసంహారం చేస్తున్నాడమ్మా, చేస్తున్నాడు. తూర్పుణఖముక్కు చెవులూ కోయించాడు తమ్ముడి చేత. ఖరదూషణ తిశిరస్కులను వధించాడు నాతల్లి. వేలకొద్ది రాక్షసులను చంపి లోకాన్ని ఉద్ధరిస్తున్నాడు నానాయన; శిష్టరక్షణముకూడా చేస్తున్నాడు! కనుకామయుడు నారామచంద్రుడు. అత్రిమహామునికి దర్శనమిచ్చాడు. శరభంగమహర్షికి స్వర్గసోపానాలు చూపించాడు. నాతల్లి మహర్షుల తపస్సుల కంతరాయాలు లేకుండా చేస్తున్నాడు. ఇంక వస్తాడు నాతల్లి, నాదగ్గరికి; వస్తాడు నన్ను చూడడానికి, నన్ను పోషించడానికి, నాతల్లి; నాతల్లిని చూడడానికి నాకళ్లు కాయలు కాస్తున్నవి. నాతల్లి, లక్ష్మణుని దక్షిణాభిముఖులై వస్తున్నారట. [ఆ ముక్కలే గొణుగుకొనును.]

హ ను మం తు డు

శ్రీరామచంద్రులు వస్తున్నారని యీ ప్రాంతాల రాక్షసులు కొందరు టుకవైపుకు నిన్న పరిగెత్తుకు పోతుండగా చూచాను.

ఇ ల్లి

వాళ్లను పట్టుకొని చీల్చివేయ లేకపోయావా!

హ ను మం తు డు

అది శ్రీరాములు చేయవలసిన కార్యము.

శ బ రి

నాతండ్రి విద్వహ నారబట్టలు కట్టుకొన్నారట. కొండలు తేరివిండ్లు, కొండలు తేరి—
 విన్నావా హనుమంతుమా, కొండలు తేరి,
 విండ్లు నట్టుకొన్నారట నాకేలీ వస్తున్నారట
 శ్రీరామచంద్రుడు. ఆకాశమువంటి శరీరము
 వాడు! సావురాలు మేఘాలవంటి శరీర
 మన్నవి. మేఘాలవంటి శరీరం. నాచిన్నత్తండ్రికి
 లక్ష్మణస్వామికి బంగారమువంటి శరీరం. ఈము
 ల్లల్లో, ఈరాళ్లల్లో, ఈ కొండల్లో తిరగడంవల్ల
 కాళ్లు ఎంతనొవ్వలు పెడుతున్నాయో నాతం
 డ్రికి! నేను దగ్గి గంటే కాళ్లు పెడును. దారి
 బాగుచేద్దను. నాతండ్రి నడవడానికి పువ్వులు
 దారిలో చల్లుదును. నా కంతటిపుణ్యమా?

హ ను మం తు డు

అంతకంటే పుణ్యం చేసుకున్నావు
 కాబట్టి శ్రీరాముడు నీ ఆశ్రమానికే వస్తు
 న్నాడు.

ఇ డ్రి

అవును శబరీ!

శ బ రి

అవును నాయనా, వస్తున్నాడు. నాతండ్రి
 నాకోసం వస్తున్నాడు.....పాడుజంక! మారీ
 చుడు జంకలాగ రాకపోతే నాశ్రీరాముడికి
 ఈకష్టాలుండకపోవును గదా! నాతండ్రికే
 కష్టాలు! నాతల్లికే కష్టాలు! నాకైనా
 వచ్చాయి కావు. అయ్యో!

హ ను మం తు డు

జంకలమందలను దూరముగా తరిమి
 వేశాను శబరీ.

శ బ రి

ఒక్కటి లేకుండా తరిమావా?

హ ను మం తు డు

ఒక్కటి లేకుండా తరిమాను.

ఇ డ్రి

అవును, ఒక్కటి లేకుండా; నా జంకను
 కూడాను.

శ బ రి

నాతండ్రి, నాచిట్టితల్లీ; ఆలాగ శ్రీరామ
 కార్యాలు చేస్తూ ఉండండమ్మా! మీకూ
 శ్రీరామ చంద్రుని దర్శన మవుతుంది.

హ ను మం తు డు

ఏనుగులను ఇంకోఅడవిలోకి తోలేశాను.

శ బ రి

మంచిపని చేశావు. పంపాజలము అతి

నిర్మలముగా ఉండాలి. నా రామ చంద్రుడు
 స్నానం చెయ్యవద్దూ; నా రామచంద్రుడు ఈ
 జలమేగా తాగేది. అన్ని పద్మాలూ నవ్వుతూ
 వుండాలి, అన్ని సెలయేళ్లూ గంతులువేస్తూ
 సాటలు సాడుతూ ఉండాలి, అన్ని హంసలూ
 దూరంగా ఈడుతూ ఉండాలి, నారామచం
 ద్రుడు స్నానం చేసేటప్పుడు.

ఇరి

అవిగో పావురాలు, అవిగో, వనంశ
కోయిల పిల్లపాటలలాగ గాలిలో ఈడుకు
ఎలాగ వస్తున్నాయో!

శబరి

[పైకి చూచి చప్పట్లు కొట్టతూ] రంజీ;
నాచిన్ని పక్షులు, రంజీ. మీకోసం మంచి
మంచి గింజలు జాగ్రత్తచేసాను; అదిగో ఆ
గట్టుమీద కూచుని రెక్కలు ముక్కుతో
సవరించుకొండి. నాతండ్రులు నా రామచం
ద్రుడూ లక్ష్మణుడూ కుశలమా?

పావురములు

కుశలమేనమ్మా! కాని శ్రీరామచంద్రు
లవారి దాఖానికి మేర లేదు. లక్ష్మణుడు ఎంత
ఓదార్చినా ఊరుకోక ఆయన అస్తమానం
'నాసీత, నాసీత' అని విలపిస్తున్నారు.

శబరి

అయ్యో, అయ్యో, ఎంతకష్టం వచ్చిం
దమ్మా, నారామచంద్రుడికి; ఎంతకష్టం వచ్చిం
దమ్మా! ఎలాగ నారామచంద్రుడిదూఖం పో
నిడం? ఎలాగా? లక్ష్మణుడు ఓదార్చినా ఊరు
కోడం లేదే? నాసీతమ్మను ఆ దుర్మాగుడు
ఎత్తుకుపోతే ఎవరు చెప్పితేమాత్రం ఏలా ఊ
రుకోగలడు? హృదయం దహించుకుపోదూ?
నాతల్లి సీతమ్మ ఏమియాతన పడుతోందో,
తలచుకుంటే — అమ్మయ్యో! అయ్యో!
నాతల్లి! నాతల్లి! ఎన్ని పాట్లు వచ్చాయమ్మా
నీకు, నాసీతమ్మ తల్లి.

పావురములు

దక్షిణముగా శ్రీరామలక్ష్మణులు బయలు
దేరి తోవలో కుంజవంశ పర్వతముమీద
విశ్వతాకారముతో ఉన్న దనువనే కబంధుని
రాక్షసుణ్ణి సంహరించారు. అప్పు డొక వింత
జరిగింది.

శబరి

ఇంకోరాక్షసుని సంహరించారా నారా
మచంద్రులు? దుర్భర దూఖనముద్రలోమునిగి
ఉండిన్నీ అవతారకార్యము చక్కబెట్టుతు
న్నారు. నాతండ్రి దక్షిణబాహువు దుర్మాగు
లకు హాలాహలము కాదూ!

ఇరి

ఏమిటా వింత?

పావురములు

శ్రీరాములవారి దక్షిణబాహువు కబం
ధుని విషయంలో మొదట హాలాహలమై తర
వాత అమృతమైనది.

శబరి

అలాగా పక్షుల్లారా! అలాగా! చూచా
రా హనుమంతుని, ఇరి! నాతండ్రి ఎంత
దయామయుడో! ఎలాగ అమృత మైనదమ్మా
చెప్పండి చెప్పండి!

పావురములు

కబంధుని వధింపగానే అతనిలోనుంచి
ఒక దివ్య తేజశ్శాల్మయైన గంధర్వుడు పైకి
వచ్చి శ్రీరామమూర్తికి సమస్కరించి శబరి
అశ్రమానికి వెళ్లమని దారి చూపించి అంత
ర్హితుడయ్యాడు.

హనుమంతుడు

శబరికి శత్రువులంటూ లేరు. అంతా రామమయమే.

ఇరి

అంచేతే రాక్షసుమకూడా శబరికి ఉపకారం చేశాడు, శ్రీరామచంద్రుని అవిడ ఆశ్రమానికి వెళ్లమని చెప్పి, కాదు హనుమా?

శ బ రి

నా ఆశ్రమానికి దారే! అప్పుయ్యో! నాల్గండి సమీపిస్తున్నారు! వస్తున్నారు. పదమూడేళ్ల బట్టి కనిపెట్టుకు ఉంటే నేటికి నాశం సుఖించింది. నా గురువుగారు నా శిశువు ఉపకారం చేశారు! హనుమా, ఇరి, వస్తున్నారు నాయనగారు, పదండి. పదండి నన్నా హాలు చేద్దాము, పదండి. నాయనగారికి దుఃఖోపశమనం కలగడానికి మార్గాలు వెతుకుదాము పదండి!

పావురములు

శ్రీరాములవారు రేపు మీ ఆశ్రమము చేరుకుంటారు లక్ష్మణసహితముగా.

శ బ రి

ఇంక మీరు వెళ్లండి; వెళ్లి గింజలు తిని పంపాజలము తాగి శ్రమ తీర్చుకోండి. రేపు రాములవారు వచ్చినప్పుడు ఆ నాశం కిదుగుగా ఆకాశంమీద మొగ్గలు వెయ్యండి. నా తండ్రి చూచి సంతోషిస్తాడు.

పావురములు

అలాగే నమ్మా! శ్రీరామసందర్శనం రోజు చేస్తూ ఉండడమువల్ల మామనస్సులు

ఆయన అధీన మైపోయినవి. ఆయన్ని చూడకుండా ఉండలేము.

[పావురములు వెళ్తున్న.]

శ బ రి

నాకు కాళ్ళూ చేతులూ ఆడడం లేదు. నారామచంద్రుడి కాళ్ళమీద పడేదాకా ఓపిక ఉంటుందా? నాయిష్టదైవతారాధన చేసేదాకా దేహము నిలుస్తుందా? విన్నావా హనుమా! ప్రకృతిలో ఉండే మాధుర్యమంతా నాయిష్టదైవతానికి ధారపోయ్యాలి. మానవ హృదయంలో మాధుర్యమంతా నాయిష్టదైవతానికి అర్పించాలి. నా హృదయాధినాథుడు, నా రామచంద్రుడు, నా తండ్రి, నా నాయన, నేనంటే ఎంతో కోరిక! నాకోసం వస్తున్నాడు. హనుమా, ఇరి, పదండి నన్నా హం చేద్దాం, పదండి. చాతకమునీ, నీవుకూడా రావూ?

చాతకముని

నేను నేడు యోగ సమాధిలో ప్రవేశిస్తున్నాను. సమాధినుంచి లేచేటప్పటికి ఎంతకాలం పట్టుతుందో.

శ బ రి

ఇరి, నే చెప్పిన పనులన్నీ చేశావా?

ఇరి

పక్షులకు పాటలు నేర్పాను. నేనూ హనుమా కలిసి రాముడు నడిచే బాటంతా పువ్వులు చల్లుతాము.

శ బ రి

ఎలాగ చల్లుతా రమ్మా!

ఇ రి

బాటకి రెండుపక్కలా బంతుల్లాంటి ఎర్రని కవంబపుష్పాలు పరుస్తాము. మధ్య పారి జారే పుష్పాలు పరుస్తాము.

శ బ రి

పరిచిన తరవాత పరిజాతాలు తొక్క కండమ్మా. శ్రీరామమూర్తి పాదాలే గాని ఇంకెవరిపాదాలూ వాటిమీద పడకూడదు. వనంలో చెట్లన్నీ పూలుగుత్తులతో వంగి ఉన్నవి. అనే నా శ్రీరాముడికి పుష్పతోరణాలు.

హ ను మం తు డు

అమ్మా, శబరీ, కపిలధేనువులచేత లేత పచ్చిక తినిపించి పంపాజలము తాగిస్తున్నాను చాలకాలమునుంది. నాటిపాలు సిద్ధము చేసి ఉంచుతాను! శ్రీరాములవారిమాట విన్నప్పుడల్లా అవి పాడుగులలోంచి పాలు కాగుస్తున్నవి.

శ బ రి

నే చెప్పినట్లు చేశావు నాయనా; కపిల కోవులేనా? పవిత్రముగా ఉంచావు గదా! శేపు పాలు తే. తామరదొప్పలో పోసి తీసుకురా, నా నాయన కిద్దాం.

ఇ రి

చిలుక లన్నింటికీ ఉత్తరువు చేశాను. చాచా ఏమిటి?

శ బ రి

మామమ్మ! నే చెప్పడం తరువు! శ్రీరాములంటే మీ కొంత అపేక్షమ్మా! మంచి తియ్యటిపళ్లు, దోరపళ్లు, తెమ్మని చెప్పావా?

ఇ రి

పంపాతటాలమీద పెరిగిన చెట్ల పళ్లు మంచిమంచిది కోసి దోరపళ్లు ముక్కున కరుచుకొని రమ్మని చెప్పాను.

శ బ రి

తెల్లవా గేసరికి తీసుకురా అమ్మా, వాటిని. శ్రీరాములవారి కిద్దాము.

ఇ రి

శబరీ, నల్లటి మబ్బులమధ్య కొంగలు బొరులుగా పడుకెత్తితే బాగుండరా? అవి మార్పాడవుతే.

శ బ రి

నాచిట్టితల్లి; నాచిట్టికల్లి కడుపులో ఎంత మంచి ఊహలో! ఆలాగే చేయించమ్మా, శ్రీరాముడు సంతోషిస్తాడు.

ఇ రి

శబరీ, నేనికోమాట చెప్పనా?

శ బ రి

చెప్ప తల్లీ, చెప్తా. ఎందు కమ్మా, అంత సందేహం? నారామచంద్రుణ్ణి ఎలాగ ఆరాధించాలో ఎలాగ అడదించాలో ఆలోచించుకో.

ఇరి

రాములవారు వస్తున్నారు కాబట్టి మ
తంగ వనంలో కాకులేమీ ఉండకుండా చేస్తే
బాగుండనూ?

శ బ రి

ఎందుకమ్మా ఎందుకూ? ఆలాగు చేస్తే
నాతోడి సంతోషిస్తాడా?

ఇరి

రాములవారు సీతామ్మవారు చీత్రకూ
టంలో ఉండగా ఒకకాకి— ఇందుడి కొడు
కుట—వచ్చి, సీతామ్మనారికి అపచారా
చేసిందిట.

శ బ రి

నాతోడికి అపచారమే. నాతోడికే. నా
తోడి చూస్తూ ఉరుకొన్నాడా? నీ కవరు
చెప్పారు ఈ మాట ఇర్రీ?

హనుమంతుడు

పక్షులు చెప్పకొంటూ ఉంటే ఇరి
విన్నది శబరి. అప్పటినుంచి నీతో చెప్పవలె
నని అనుకుంటూ ఉంది.

శ బ రి

ఆలాగా! చెప్ప ఇర్రీ, చెప్ప. తరవాత
ఏం జరిగింది?

ఇరి

రాములవారు సీతమ్మ అవస్థ చూచి
కాకిమీద కోపించి ఒక దర్భ అభిమంత్రించి
వేశారుట!

శ బ రి

నాతోడే! నాతోడికి అపచారం చేస్తే
నాతోడి ఉరుకుంటాడా? పాడుకాకి! నా
తోడి దక్షిణ బాహువులో హాలహాలమూ
అమృతమూ ఉన్నవన్న మాట ఎరగదు కా
బోలు!

ఇరి

ఆదర్శను చూచి కాకి పారిపోయి ఇం
ద్రాదిదేవతల నందరినీ శరణు వేడుకొన్నది.

శ బ రి

నాతోడి కోపిస్తే ఎవడు శరణీయ్య
గలరూ?

ఇరి

ఎవరూ ఇయ్య నన్నారు. అప్పుడు తిరిగి
మళ్ళీ వచ్చి శ్రీరాములువారి పాదాలమీద
పడి శరణు వేడుకొన్నది.

శ బ రి

వేడుకొన్నదీ! వేడుకోక ఏమి చెయ్య
గలదు నాతోడి శ్రీరాముడు కోపించితే! నా
తోడి దయాసముద్రుడు కాడూ?

ఇరి

అప్పుడు రాములవారు దానిని రక్షిం
చారు. కాని రాములవారు ప్రయోగించిన
దర్భకు తిరుగు లేదు. కాబట్టి దాని కుశికన్న
మాత్రం బలిగా తీసుకొన్నది.

శ బ రి

నాతోడి ఎంత మంచివాడో చూశావా
హనుమూ, చూశావుటే ఇర్రీ! నాతోడికి అప

చారం చేసిన దుష్టునుకూడా రక్షించాడు నాతోడి. ఎంత మంచివాడో, ఎంత కరుణామయుడో!

ఇల్లరి

ఏం శబరీ? కాకుల్ని తేకుండా చేస్తే బాగుండదూ?

శ బ రి

బాగుంటుందమ్మా, బాగుంటుంది. ఎంత పొరపాటు వచ్చిందో చూశావా హనుమా! ఈసంగతి నాకు తెలియనే తెలియదూ. రాములవారు ఇక్కడ కాకులను చూచినట్లయితే సీతకు జరిగిన అవచారం సంగతి జ్ఞానం వచ్చి ఎంత దుఃఖించేవారో! ఎంత పొరపాటు!

హ ను మంతుడు

ఇల్లరి వాటిని వనములో ఉండకుండా తరిమి వేస్తుందిలే శబరీ.

శ బ రి

ఇల్లరి, తరిమి వేయించమ్మా, తరిమి వేయించు. నాకు తోచిందే కాదూ. నాచిట్టిల్లికి తోచింది. ఎప్పుడూ రాములవారిని గురించి ఆలోచిస్తూ ఉండడమ్మా, మరిచిపోకండి.

హ ను మంతుడు

తెల్లని అంచుల మేఘాలు శ్రీరాముల వారికి గొడుగుపట్టాలని చెప్పావుకాదూ, శబరీ!

శ బ రి

పడతాయిలే నాయనా, పడతాయి. వాటిసంగతి నే చూస్తా! ఇల్లరి, మధువుమాట మరిచిపోలేదు కదా.

ఇల్లరి

లే దమ్మా శబరీ. తుమ్మెదలతో చెప్పాను, మందార మాలతీ నన్న పుష్పములనుంచి మాత్రమే మధువు గ్రహించి నక్కనిపట్టు కట్టి వాటిలో భద్రము చేయమని. అవి ఆరీతిగా భద్రము చేసినవి. ఎప్పుడు శ్రీరాముల వారు వస్తారు, ఎప్పుడు మధువు అనుభవిస్తారని ఎదురు చూస్తున్నవి.

శ బ రి

ఆమధువు అరటాకుదొప్పల్లో పోసి, తే. నా రామచంద్రుడి కర్పిద్రాము.

హ ను మంతుడు

శ్రీరాములవారి ఒంటికి రాయడానికి పుప్పొడి భద్రం చేశావా ఇల్లరి?

శ బ రి

చేసింది నాయనా, చేసి నాకిచ్చింది. ఇల్లరి, చెప్పడం మరిచాను. వసంతచందనం తీసుకు వచ్చి రేపు శ్రీరాములవారికి గంధం తీయవలె.

హ ను మంతుడు

వసంతచందనం మత్తంగవనములోది నీవు జాగ్రత్త చేశావుగా శబరీ!

శ బ రి

జాగ్రత్త చేశాను నాయనా; రానే, ఇల్లరి, నీకిస్తాను.

ఇల్లరి

మంచిమంచి రంగురంగుల పుష్పాలతో నూ, తులసి దళాలతోనూ వండలు కట్టమ

న్నావు కాదు శబరీ? జాజులూ మల్లెలూ మం
దారాలూ పద్మాలూ తులసి దళాలూ సిద్ధం
చేసి కట్టవద్దా?

శ బ రి

మన మిద్దరమూ కలిసి కడదాము. మరి
చిపోకుమా, హనుమా! నాతండ్రికి మంచి సిం
హాసనం తయారు చెయ్యి. చుట్టూ కేళాకూ
ళులు. వాటిలోంచి పైకి చిమ్మే జలధారలు.
కేళాకూళులమధ్య ఉన్న తాసనాలు రెండూ.
నాతండ్రి కొకటి, నాచిట్టితండ్రి కొకటి. నేను
దానిచుట్టూ అలికి ముగ్గులు పెడతాను.

హ ను మం తు డు

ఆలాగే శబరీ, ఈరోజు అన్నీ సిద్ధముచేస్తాను

శ బ రి

పదండి సన్నాహం చేద్దాము. రావే

ఇర్రీ, పాటలు పాడుకొందాము నాతండ్రిమీద.
తీరా వచ్చి, పాటలు మరిచి పోతామేమో! రా
హనుమా, సర్వమూ సిద్ధము చేతాము.

పదండి, నా కూనల్లారా పదండి!

వస్తున్నాను, నా శ్రీరామచంద్రులు!

వస్తున్నాను, నా పాలిటి కల్పవృక్షము!

వస్తున్నాను, నా బంగారుమూట!

దయచేస్తున్నాను, నా యిష్ట దేవులు!

దృష్టి చెదరకూడదు. మనస్సు చలించ
కూడదు. ఆసేశము, భక్తి తప్ప ఇంక దేనికి
మనస్సులో తావుండకూడదు. ఏ మవుతుం
దో? నాతండ్రిగారు, నా చిన్ననాయనగారు
దయచేస్తున్నారు పదండి. హనుమా, పదండి.
రా ఇర్రీ, రా, నాతండ్రి శ్రీరాములు దయ
చేస్తున్నారు! శ్రీరాములు!

పడవబాట

ఒడుకు దుడుకూ లేక పడవసాగాలి.

వడివడిగా నడసిపోవాలి

ఎన్నెన్ని గుండాలో యెన్నెన్ని మర్గాలో
యీమాయజలధిలో!

పుయ్యలో వుండే వసిష్ఠ నవ్వాలి.

పైపైన నెగిరేటి పచ్చికైపోవాలి.

ఐ. రామచంద్రరావుగారు

నానీడ నే జూచినవ్యకోవాలి.

పొద్దు గూకక మునుపె వొడ్డు సేరాలి

సల్లన్ని గాలిలో నన్నన్ని జల్లులో

తెల్లన్ని మునుగేసి తేలిపోవాలి.

పయిట సరిగా దిద్ది పయనమవ్వాలి

అంతలో నింతలో వోడినో సూడాలి.

చుక్కానిమలి పేసి చుక్కనైపోవాలి.

శ్రీ నారాయణరావు నిజామురాష్ట్రమువంటి పనే
పూరు జమీందారు అతనికి అరబ్బీ, ఉరుదు
భాషలే కాక యింగ్లీషునూ బెస్టుగా వచ్చును.
మాతృభాష యగు తెలుగు విషయమున అతనికి
హిందూ ముస్లిం యూనిటీ చాల నెక్కువ. దాని కేమి?
ఆయన పెద్ద స్పీచియరులైతే, అసంగ వియ్యాల శాస్త్రం
మెటీరియల్ గాదు.

వర్ణవిభాగము హిందూదేశ సతీతమునకు కారణ
మని పెద్దపెద్ద లండను ఒకనూల పెత్తనీ సేలకు కొట్టు
కొనుచుండేగా నారాయణరావు వియ్యములలోయూడ
వర్ణవిభాగము కల్పించి కనుకొని వర్ణవిభాగము ఆసులు
నైట్టిగానే కలపని నిర్ధారణచేయ మొనరించెను.

ఆయనకన్న దొడ్డ పరిశోధకురాలు ఆయన
భార్య మాలతి. ఆమె యెప్పుడును ముక్కు మాసికొని
ప్లాంట్ (ముక్కాలిపీలు) ముందరనే మారుచుండును.
ఆమె ఆహ్వానింపఁగనే వియ్యములు రియారు. 'వియ్య
ములగుడనే నిన్నే నిలచిను' వని నారాయణరావు వేయను.
'మారుయూడ మా fair sex (స్త్రీల) లోనికి రం
దని మాలతి యనును. 'రాను రాను; నేను వియ్యముల
లోనికి పోను'వని ముగించును. 'ఇప్పుడేమి తిక్కుచు?'
అని భార్య యనును.

మాలతి ముక్కాలిపీలు యెప్పుడును మ్రోయును నే
యందును. ఆమెగది ఒక తెలిగ్రాఫు-అఫీసు.

ఆమె దానీజన హంతయు ఆమెకంటె పెద్ద
స్పీచియరులైతే, మాలతికి వియ్యములు ముక్కాలిపీలు
మీది పండ్లాయాపమునూత్రమే కనబడును. దానికల
కన్నులకే అవి కనబడి తిప్పించుకొనిపోవుచుండును.

'జ్యోతిషసాత్రే నేను మేడకసారాలో పడుకొని
యుంటిని. చక్కనిచీర కట్టుకొని రూకంత చొట్టు
పెట్టుకొని ఒకవియ్యము నాపక్కమంటియే రివ్యవ
నశిను' అని అచ్చి వాడ యంతయు మోగిపోవునటులు
చెప్పెను.

'అమైతాక మాలతి రీగ్స్ కాదుగదా' అని
లనూరచామో బడినను.

'అరే, విగ్గఅగా అనకు! చెబ్బలు తినకు!' అని
అచ్చి అనెను.

మాలతి దానికలలో ఫారిమా వీరీ యొకతె. తురక
వియ్యములుకూడ నున్నవని అది పరిశోధన చేసి నిశ్చ
యించెను. ఫారిమా యిప్పుడు రెండవతూరి పెండ్లాడు
టకు ప్రయత్నించుచుండెను. ఫారిమావీరీ గరించిన
భర్త అంపకాది. అంపకాతిలో కేతుమాను విజీని
అతినిపై బడెను. అతడు వెంటనే మరణించెను.
అతడు మరణించిననుచే నందేండ్లకు ఫారిమా ఆగోరి
ప్రక్కగా బోవుట తటస్థించెను. ఫారిమాకు అంతయు
గుఱుగు వచ్చెను. దానికాళ్లు వడంకెను. చెమట పోసెను.
'ఇంకను నాస్తా కారేదా?' అని తస్వప్రదాని అంపముతో
ఆతఁ డొకతూరి ఫారిమా వెంట బడెను. ఇప్పుడా స్వ
రూపము దానికి గోచరించెను. గోచరించుట యేమి,
అంపముతో వెనుకకు రానే వచ్చెను. ఫారిమా కెవ్వన
కేక పెట్టెను. విజుచుకొని పడెను. బంధుగు లండలు
ప్రొగయిరి. తురకమంత్రములు పెట్టించిరి. లాభము
లేకపోయెను. హిందూమంత్రములు పెట్టించిరి. కొంచెము
తెలివి కలిగెను. అప్పుడు మాలతికు లందిలు తురక
వియ్యములకు హిందూ చెప్పు చెబ్బలును, హిందూవియ్య
ములకు తురక చెప్పు చెబ్బలును ఉపయోగించుట లాభ
కారి మని గుర్తించిరి. కొంతచడి? ఫారిమాకు తెలివి

*ఇంపర్లిప్రధానాంశమునకు స్వర్ణలతాదేవితోపాటు నేనును ఒక అజ్ఞాతరచయితకు చాలబుద్ధిగ్రస్తుడను.

వచ్చెను. అమె 'తనభర్త నియ్యమై తనను తట్టుకొనినది చెప్పెను. నమ్మకముకొఱకు తనచేతిమీఁద అంశపు గుఱుతులుగూడ అమలువాఁడు ఘాతిమా అంశకుమ జూపెను. అభయముతో ఘాతిమా నెవరును వెండ్లాడ లేదు.

'అడుబాళికంటె ముగవారికి ప్రేమ యొక్కరే. వచ్చినను రుద్రుంసాచెట్టు ఘాతిమాను వదిలలేదు. మాది తిరిగి ఘాతిమా వెండ్లాడఁదలచినది! అని మ్రోయుటలు లోని వైకాలికిష్టలు సారాంశము లేర్పిరి.

ఈతరుక దయ్యముగూడ మాలతిబల్ల మీఁద కెక్కి ను. తాను ఘాతిమాను అంశముతో కోపింతులుగూడఁ జెప్పివైచెను. మాలతి ఘాతిమాకు ఆ సంగతి చెప్పినపుడు ఘాతిమా లోలోపల ఎప్పుడోని 'ఆమ్మ' అని చేయి మాచుకొనినను.

ఈదయ్యమే కాక పట్నములో నున్న దయ్యములు చాలవఱకు మాలతి ముక్కాదిపీఠమీఁద గాని, నారాయణరావు ముక్కాదిపీఠమీఁద గాని ఆధిపించుచునే యుండును. ప్రతిదినము కొందఱు భక్తులు ఆదితీకి వచ్చురు. చనిపోయిన తమబంధుగులను మాలతికి విన్నవించురు. అమె దయ్యముల వాహ్వనించి వారికి ఇష్టములను నడుపుట ఘాతా అని చెప్పును. వారామ్రొక్కుబడులు చెల్లించి పరితృప్తి చెందుచుండురు.

ఇదివఱకు దేవతలకే దేవతలు కలవు. ఇప్పుడు దయ్యములకు ఈమేద ఒక క్రొత్తదేవత నాయును.

నారాయణరావు కుమారుడు కాంతారావు. అతఁడు ఉస్మానియా యూనివర్సిటీలో ఎల్. ఎల్. బి. పరీక్ష నచ్చెను. అతని కాడిగ్రీతో చేయబడిన పని అంతగా కాలినింపలేదు. కావున అడిగ్రీహాడ అదేవతమున ఒక ఉత్సవవిగ్రహముగా నుండెను.

కాంతారావు చిన్న స్పీరియయల్స్టు. ఆతఁ డిప్పుడు పశువులకును, దయ్యములకును ఉండు సంబంధమును పరిశోధించుచుండెను. ఇంతయ కాక దివ్యజ్ఞానసహజము వారి కూటో భూమిగాలితో సంభాషింప ప్రయత్నములు చేయుచుండెను.

ములు చేయుచుండెను. నీని యన్నిటికంటెను నాటక ములలో చేషములు చేయుటయం దితని కభిరుచి మెండు. నాట్య మిపు డతని కభిమానకౌస్త్ర్యము; నియ్యాలకౌస్త్ర్యము వానితిరుకాత.

ఇటు లీకుటుంబమునకు ఇహలోకసంబంధము కంటె పరలోకసంబంధ మెక్కుడు. సత్యప్రసంగము కన్న భావకావ్రతంచమున వారికి మనసు. మాట లాడును మాటలాడుచు వారు పరలోకమునకుఁ బోయి వచ్చుచుండురు. వారు నమ్మి నమ్మించురు. మోసపడియు పరిశోధనలను ముసలించురు. ఇతిరుల యాశీస్సములకు అంతగా విచారింపరు.

మొహరము పండుగలలో ఈ దయ్యాలచర్చ చాల పెక్కుగా వచ్చెను. నారాయణరావు దయ్యములను గుఱించి ప్రతిదినము ఉపన్యసించుచుండెను. అసలే అతిపడి బొంసురుకొంతుక. బెడతగా నుపన్యసించుటచే అతనికొంతుక పసులగొట్టిన కం చాయెను.

నారాయణరావు ఒకరాత్రి అంబిజను పిండునకు పిలిచెను. విందు ఇంగ్లీషుపద్ధతిలో జరుగుచుండెను.

వచ్చినవారిలో వివాహకారావు మాటకారి. అతఁడుకొంచెము ప్రాంధి పుచ్చుకొని, 'మీకుమారుడు కాంతారావు కనబడఁ జేయి? నియ్యమయిపోలేనుకదా?' అనెను.

నారాయణరావు నీనా భారీ చేసి, 'దయ్యమై మిమ్ములనే లంకించుకొనినటు లున్నాడు' అని బొంసుకనవ్వు నవ్వెను.

'ఇంకను కాంతారావుకు పెండ్లిచేయలే దేమండీ? అని వెంకోబారా ననెను.

'నుంచిదయ్యము నొకదానిని మాడిగంసాచాబా దిగ్యాప్తు చేయుచున్న'ని నారాయణరా వనెను.

అందఱును నవ్వెరి.

నారాయణరావు 'డౌర్ ఏక్ షిషి రెకాన్' అని బోయకి ఆజ్ఞాపించెను.

ఈసారావలననే దయ్యము లెక్కువై పోవుచున్న వని అనుకొనుచు బోయి వీసాకొనకుఁ బోయెను.

మాధవరావు దిట్టముగా త్రొడి యిటు లనెను—
'ఈకళమిచ్చుకీముమీద పసప పొండవు లస్త్రము లుం చుటచే చెట్లకును దయ్యములకును సంబంధము బజజగ ద్విదితము.'

'భేష్! ఇది యొక గ్రొత్తసారాంశమే.' అని వారాయణరావు నోటు బుక్కులో వ్రాసికొనెను.

'దయ్యములకే కాదు; దేవతలకును సంబంధము కలదు. రామకృష్ణ పరమహంసకు గంగయొడ్డున ఒక ముద్రిక్రింద గొప్పసమాధి నిర్మించెను. ఆయన ఈవరికి రాగనే ఆచెట్టు కొమ్మ కెళ్లున విజిగ్ క్రిందఁ గూలెను.' అని వ్యాసారావు అనెను.

'కాదండీ! అది మైతాన్ మహాత్మే!' అని వారాయణరావు ననెను.

'మీరు మావత్తులరాజ్యమే కాక దయ్యాలరాజ్యమునుగూడ పరిపాలించుచున్నారని హెచ్చరించు క్యయాంసాపాలు అనిరి.

అందఱకును కొంచెము కొంచెముగా మత్తు తల పైకి ఎక్కితొచ్చెను. ఎవరి యిందకు వారు వెల్లి పోయిరి.

వారాయణరావు కూలుచు గోడ పట్టుకొని మెట్లెక్కి మేడపైకి వెల్లిను. ఎల్లప్పుడును మాసియించఁ బడు కాంతారావు గదితలుపు తెఱవఁబడియుండెను. అతఁ డందు ప్రవేశించెను. దీపము తేగంబవలె నుండెను. కాంతారావు వచట లేడు. ఆరాత్రి నాటకము. చాల వేషములు మంచముమీదఁ బడియుండెను. వారాయణరావు ఒకొక్కవేషముతో తీసి పరీకిలించెను. రాజువేషములు, రాణివేషములు, విదూషకవేషములు, రకరకాల దయ్యాలవేషములు. అతఁడు ఆదయ్యములవేషములలో ఒకవేషమును ఏలుకొనియెను. అటు ఇటు చూచి 'తీగ' అనుకొనియెను. ఆవేషమును తోడుగుకొనియెను. నిలుపుటద్దమునఁ జూచుకొనియెను. 'తీగ తీగ' అనుకొనియెను.

మెల్లగా వసారాలోనికి వచ్చి మాలతిగదిగోడకు చెవి అనించి ఆలకించెను. ఫాతి మా మాలతికి తల చువ్వుచు స్పృలులు గ్రహించెను. వడివిడిగా మేడ దిగి చదువుల గదిలో కుర్చీమీదఁ గూరుచుండెను. ఈ కిటికీ ప్రక్క నుండి ఫాతిమా వెళ్లగనే ఈవేషముతో మాలతిగోడకు వెల్లి తనూపా చేసి దయ్యములు వట్టిభ్రమ యని నిరూపించు ననుకొనెను. తన అడవలసియున్న నాటక మంతయు సాంగోపాంగముగా ఆలోచించుకొనుచు ఒకకుర్చీమీదఁ గూరుచుండెను. అతఁడు ఇటులం ఆలోచించుకొనుచుండఁగా మత్తు ఒకముణుగు బరువుతో ఆతని తలమీదఁ నెక్కి కూరుచుండెను. అతఁడు కుర్చీ ముందరిబల్లమీద తల యాన్ని కురికిపాటులు పడెను. ఆకురికిపాటులు మెలమెల్లగా నిద్రలోనికి దారి తీసెను.

మేడమీద ఫాతిమారీనికి పని యయిపోయెను. మెల్లగా మేడ మెల్లు దిగి వచ్చెను. అది చదువులగది తలుపులు కొంచెము తెఱచియుండుట చూచెను. దీపపు క్రింద కడపమీద పడుచుండెను. అది లోపల తొంగి చూచెను. గడలిడపడెను. 'క్యాకే నర్తన్వా! హింతా హింతా ఘడ్డు ఫోలే దివ్యాజా దొంగావాలాకు హిప్పా నెస్తావో?' అని మరల తొంగి చూచెను. దీపపు వెలుగున నయ్యము బల్లమీద పడుకొని యుండుట పుష్టముగా కనుగొనెను. ఫాతిమా ఉరికిపడెను. ఒకడుగు వెనుకకు వేసి 'అతే మైతాన్' అని మేడమీదికి పరుకెత్తుకొని పోయెను.

ఫాతిమా ఇటులు గ్రొక్కుడుపడుటచే గడియ గర్ర మని మోగెను. వారాయణరావు మేలుకొనెను. ఫాతిమా 'మైతాన్' అని అలుగుట అతఁడు విసెను. భయపడెను. గోడలు తడుముకొనెను. కల్లుమత్తు నెత్తి కెక్కుటచే నతనికి తిన్నగా పుప్పూ లేడు. ఆతని రొట్టెడుటచే నిలుపుటద్ద ముండెను. ఆతనికి అందు వికారపు దయ్యపురూపు కానిపించెను. అతఁడు బయటికి వచ్చుచు 'దయ్యం' అని నయ్యపు లఱపు అనుచెను. అతఁ డిటు లఱచినపుడు ఫాతిమా మేడమీదికి పరుగెత్తుచు 'వేగం సాపాబా! దయ్యమా' అని కూలఁ బడెను. వారాయణరావు అదియు మఱియొక దయ్యపు

౫. కార్యక్మల వని మహాత్ముడు, బ్రిటరు మన్ష ముకాబు

(P. P. B.)

౬. గాంధీమహాత్ముడు, బాల్ గ్రామము

(G. S. A)

పరాక్రమ మనుకొనెను. మేడమీడికిఁ బోవ భయ పడెను. గర్వంతరము లేక రోడ్డుమీడికి పరుగిడెను.

మేడమీడినుండి మాలిని పూచి—‘దయ్యమునిగో రోడ్డుమీడ! అదిగో ముందు! ముందు!’ అని అంది వసారాలో కూలెను.

అచ్చి వచ్చి చూచి కత్తుక లేక పెట్టి చూర్చి నెను.

నారాయణరావునుండెలు టువ్వుటువ్వు మనెను.

‘మాలిని పట్టుకొనక ఈ పైతాక నన్ను పట్టుకొను కేమి? అయ్యో! దయ్యం దయ్యం’ అనుచు రోడ్డుమీడ పరుగిడెను.

అతని దనలు పెద్దకొంతుక. మలీయు బండ కొంతుక. అందులో పొందుకుపోయెను. ప్రకృతియు ప్రాణభయము. సారానున్నచే సగము మెలకువ, సగము నిదుర; సగము తెలివి, సగము తెలివి తక్కువ. ఇట్టి అతని ఈ ప్రకృతిస్థితి మనుకాలదియు, బంతువులదియు, పక్షులని యులూపఁ గాకుండెను. ఆలేసమునకు అప్పుని సరిగా నుండెను.

‘దయ్యం, దయ్యం.’

రోడ్డుమీడ బండిలో కచ్చుచు తొంగి చూచి మెహరున్న పాపక బట్టలతొంగి కెదురుగా క్రిందు బడెను.

ఆ ప్రక్క మేడమీడ నువ్వు చూలానా ఇక్క బల్ సాహెబు—‘నేటి నేటి! అంతా నేటి! ఆలే హిందూదయ్యం! అన్యాయుని ఇంటిలోనికి తీసికొని పో! దిర్వాబా మయ్య, దిర్వాబా మయ్య!’ అనెను.

మీద ఆశ్రయగడివాడు పీరుసాహెబు. అతఁ డొక పెద్ద బట్టల వర్తకుడు. మెహరున్న పాను క్రేమించు చున్నాడు.

కాని చూలావాడు ఇసుమంతయు ఇద్దము లేదు. చూలానా తన మేడ కెదురుగా నున్న యతని యంగడిని గూడ ఎత్తివేయుటఁ జూచుచుండెను. ఇట్టి స్థితిలో ఈదయ్యము!

పీరుసాహెబు దయ్యమును దూరదూరముగాఁ జూచి చిక్కుచిక్కు మనుచుండెను. బండివాడు ‘ఈ జల్లీ! అని తీతల యిచ్చెను. పీరుసాహెబు మెహరున్న పాను కందుచేతులతో పట్టుకొనిపోయి తలుపులు మూసికొనెను. బండివాడు బాదుక అడుగకయే పోటి పోయెను.

దయ్యము! కొంచెము భయపడి మందరికి నడచెను.

మెహరములో బలి యిచ్చుటకు ఆనొకటి అనిబ కట్టబడి యుండెను. దానిచుట్టును మహమ్మదీయులు నలువురు పరివేష్టించియుండిరి. మాలానా ఇక్కబల్ మాటలు వారికి వినిపించెను. అప్పటి నుండియు వా రందఱును చాళికిని పొంచిపొంది చూచుచుండిరి. వారి కత్తును ఆదయ్యపు ముఖము కాని పించెను.

‘ఆలే పైతాక!’

‘దయ్యం దయ్యం.’

అందఱును కాళ్లు విలుగఁ ద్రొక్కు కొనిరి. ఈ త్రొక్కులాటలో నలుపు తెంచుకొని ఆవుదారిని ఆవు పోటిపోయెను. దయ్య మోపాకను సమీపించు వఱకు అందఱ నొకపట్టులేని లేదు. ఒకఁడుమాత్రము కాట్లీడ్చుకొనుచు పోటిపోవుచుండెను.

‘దేరా, దయ్యము నన్ను గట్టిగాలకించుకొన్న’ అని నారాయణరావు గబగబ పరుగెత్తికొండెగను.

మఱునాటిప్రాధువ అనువక్తిలో షేక్ అలీ సాహెబు విజిగిన మడనుకు కట్టు కట్టించుకొనెను. హాకిము విలుగుటకు కారణ మడిగెను. ‘రాత్రి హిందూదయ్యము మానంటఁ బడెను. అందఱు పోటి పోగా నేను దానిని తఱిమితఱిమికొట్టిరిని. దయ్యము తోడ మణించినది. నే నింటికి వచ్చుచును కాలు విజిగియుండెను’ అని షేక్ అలీ చెప్పెను.

‘దయ్యము తోడ మణించునో అవేల బలి యాయఁబడలేదు? అని హాకి మడిగెను.

‘ఓం నామో వాసిష్ఠాయ నమః!’ గాంధీ మమ్ములను దేవులించాడుగా! అందుకని మేమే విడివిడిపెట్టితిమి.

‘అ! ఎంత యూనిటీ! కాని నీ మడమలో ఎముకలు యూనిటీ కష్టము!’ అని నా! మనసు.

వారాయణరా వొక్కగట్టిలో పడెను. అచట నొక దొంగ రెంచిలో తలపెట్టు స్కూలు తీయుచుండెను, హఠాత్తుగా వానిముందర ఈదయ్యము!

దొంగచేతిలో రెంచి క్రింద బడి తప్పు మనసు.

దాని వెత్తి తన వెత్తివీడికి విసరునేమో యని దొంగవీడికి వారాయణరావు పరుగెత్తడం దొడగెను. ‘దయ్యం తనవీడి పవనే సడ’ అని దొంగ పరుగెత్తెను. దయ్యమునకు భయము తగ్గెను.

‘నేనే దొంగ ననుకొంటిని. ఈరాత్రి దొంగదయ్య మొకటి నన్ను మింగవచ్చును. అమ్మా, ఎంత దయ్య మనుకొంటిని? నామెడ నోటిలో పెట్టుకొనువడే! ఎటులు తప్పేకో నే నెఱుంగను. చావుపరుగు పరుగెత్తితిని. తప్పటినుండి ఇక దొంగతనము చేయను’ అని ఆ దొంగ తన భార్యతో అనెను.

‘ఇక దొంగతనము చేయనిచో మన కెటులు గడచును? అని భార్య యనెను.

‘ఇంకా దొంగతనమే? అని ఆదొంగ భార్యను బట్టుకొని యేడ్చింది, ‘పగటిపూట ముప్పయ్యైదుకొంపము, రాత్రి వద్దునుమా!’ అనెను.

వారాయణరావు ఆదొంగను తప్పుకొని చేరము దీనెను. అక్కడికి సీమాంధము, గోరీలదిబ్బము, శృకానమును ఆదావుననే.

శృకానమును ఒక పెద్ద మర్రిచెట్టు కలదు. దాని మీది నడికెయిని దయ్యములు చావురు గీవురు మని పోట్లాడుచుండువని వాడుక. కావున అది దయ్యాల మర్రి అయిపోయెను.

వాటి సాయంకాలము, హైస్కూలులో పెద్ద విద్యార్థులు కొందఱు ఆ మర్రికడను నడికెయి ఎరరును

వెళ్లలేరనియు, మహాకొండలు ‘అ, వెళ్లలే కామనియు తగవులాడిరి.

భాదర్ సాహెబు తొమ్ము విడిచి ‘నేను వెళ్లెద’ ననెను.

‘పంది మెంత?!

‘సదిరూసాయలు.’

‘సరే గాని ఆమర్రికొట్ట ఒకలు పైడు కోపిగాని రావలెను.’

‘మిట్టెడు కాదు; త పైడు తెచ్చును.’

‘మందిది.’

పంది మిట్టలు పైసలాయెను. అనడికెయిని భాదరు ఒకబుట్టతో మర్రిని మిర్రి మామయ మెలమెల్లగా సమీపించుచుండెను. అతని వెనుక నే నున దయ్యము!

అప్పుడే చంద్రుడు దీప్తమించియుండెను. భీకర మయిన గాంధీర్వమునల ఆ శృకానమును నీకటి యావ రించెను. మర్రిమీది గట్టిలములు గీవురు గావురు మనుచుండెను. భాదరు నుండెలు కొంచెము కొట్టుకొనియెను. అతడు పైకొప్పు తెచ్చుకొని ముందు గొక యడుగు చేసెను. వెంటనే రెండడుగులు వెనుకకు బడెను.

వారాయణరావు గట్టిలముల ప్రాంతకు భయపడెను. ముందర బుట్టతో నున్న మనుష్యుడు మనక మనకగా కానిపించుచుండెను. అతడు దయ్య మనుకొని ‘దయ్యం దయ్యం’ అని బిగ్గిరిగా అలచెను. పైబయిన ఆశృకాన మంతయు ఆయఅప్పుతో గాండ్రిలెను. ప్రక్క నున్న తిప్ప ప్రతిస్పందించెను.

భాదరు వెనుదిరిగెను. వెనుకనే దయ్యము!

అతడు దొకసంకున బడి ఉదాయించెను.

పదికోశాలవలకును అతడు బకిలి పోలేడు. సహా ధ్యాయులు ఇంటికి బోయి భోగట్టాచేసిరి. మంచము మీదనుండి అతడు లేచుటలేదు. ‘సైతాన్, సైతాన్’ అని కలవరింపెను.

ఈయులుకులలో పరుగులతో వారాయణరావు ముక్తు కొంచెము సడలబందొడగెను. తా నప్పుడు శృకా

నము ముందు ఉన్నట్లులు అతడు గ్రహించెను. వెంటనే వెనుదిరిగెను.

ఒక యరగడియ వడిచి ఒక సంధున బడెను. ముందు ఒకమనుష్యుడు పోవుచుండెను. నారాయణరావు వడివడిగా నడచి అతని వెనుకకుజరిగి 'బాబూ! అనిపిల్చెను.

బాబూ అను అన్వేరము వేయ వికారములుగా నుండెను. కాంతారావు వెనుదిరిగి చూచి క్రుంగి పడెను.

కాంతారావు నాటకమున వేషము వేయటకు వెళ్లెను. నాటకమధ్యమున 'వివరీత-దయ్యము! అమ్మ గారు, అచ్చి, ఫారీమ అంజలును స్వప్నపాతెప్పి పడిపోయి నారు. దొరగారు ఏదటికో పోడిపోయికో యేమో! వారి వల్ల లేదు. ఆదయ్యము బజాజున బడ్డది. మమ్మ వత్తుడు జాగ్రత్తగా రావడమే' అని రెండుమాటులు కబురుచెప్పెను. ఆ రెండు విజ్ఞాపకము అతడు కనిల లేదు గాని కూడడక పిలుపుతో మఱి ఆగలేదు.

'బాబూ! భయపడకు!'

'ఇంటిలో అందఱును అయిరి. ఇక నామీడికి ఏమృచుంటినా?' అని అనుకొని అతడు ఉలుక చూడెను.

'బాబూ! నీనే! సైతాన్ కా పహరావ్! ధయ్యం వేసకు!'

'నమ్మించి వడచోయదువా? దయ్యాలరీతి నాకు తెలియదుకొంటివా? అమ్మ పుట్టిల్లు మేనమామకు తెలియ చూ! అని అనుకొనుచు కాంతారావు మాసివత్తుచున్నాడు.

ముందు కాంతారావు; వెనుకనే నారాయణరావు.

కాంతారావు 'అమ్మా దయ్యము!—దిగ్గన అటచెను.

నారాయణరావు 'దిగ్గజగా అటవకు! అనెను

కాంతారావు 'నీమండ యెయ్య! అనెను. నారాయణరావు నవ్వును. అవికారపు వత్తుకు కాంతారావు భయపడి మఱి కొంచెము వడిగా పరుగిడెను.

మేడమీద దీపములు కానవచ్చుచుండెను. అప్పటికి అందఱును మార్గమునే లేచిరి. ఈవిలుపు విని మేడమీద మాచుచు నిలవబడిరి.

కాంతారావు 'అరే పహరా జవావ్! కుపాకి కుపాకి!' అని అటచి ఇంటిముందు అలవకుం గట్టిన ఇనుప తీగెలుమాడఁబోయి పైతీగమీదచిక్కుచు పిలవడెను.

కొడుకు కింద నున్న పైడ్డుకాలువలో పడిపోవు నేమో యని నారాయణరావు ఏగిరి అతనిని బట్టుకొని రానును వేలాడెను.

అబ్బాయిని దయ్యము మింగనే మింగనని మాలి గోలకెత్తెను. కాంతారావు దయ్యమును తప్పించు కొనుటకు ఒడలు విడిచింపుకొనెను. పడిపోవు నను భయముచే నారాయణరావు గట్టిగా బట్టుకొనెను.

పహరా జవాను రమూల్ సాపాటు కుపాకితో నుటీ చూచుచుండెను. 'కొటు కొటు! మాకో మాకో! అని మేడమీదినుండి అటపును!

నారాయణరావు కొంతుక చింపుకొని 'కొట్టకు కొట్టకు! అనెను. అతడు అటులు అనుభవ చాల ప్రయత్నము చేయవలసివచ్చెను. కుమారుని పట్టుకొనిన పట్టును కొంచెము వదలవలసివచ్చెను. అనెను కొడుకు విడిచింపుకొనినది. దాన కాంతారావును నారాయణరావును పైడ్డుకాలువలో బడిరి. నారాయణరావు దయ్యపువేషము మడచిన ఇనుపతీగ చివర బట్టుకొని కొంత చినిగి ఊడి తీగమీద ప్రవేశించెను. కుపాకి నుండు నారాయణరావు తలమీదుగా వెళ్లి తీగమీది దయ్యపువేషమునుండి దూటివాయెను.

'సైతాన్ మర్గయా! సైతాన్ మర్గయా! అని పారావాడ చటచెను. 'ఫారీమా! నీవు పోయి చూచి రా! అని మాలి అనెను.

'నాచ్చి! ఫంఫండి! అని ఫారీమా యనెను. ఇంతలో పైడ్డుకాలువలో న్న నము చేసి కండ్రి కొడుకు లొకరి నొకరు చూచికొనుచు ఒడ్డుకొరి.

'ఇదియేమి ఇదియేమి? అని కాంతారా నినెను.

'నే నీనాడు పరిశోధన చేయుటకు దయ్యాల మురికడకు వెళ్లితిని. నీ నీదయ్యపు వేషముతో కొన్ని పరిశోధనలు చేసితిని. పరిశోధనల ఫలితములు మెల్లగా తెలుసులనియున్నవి' అని కాలమున్న దయ్యపువేష మును ఆర్చి పోలీసులు పరియాపు చేయక ముందే నారాయణరావు మేడమీదికి పరుగెత్తెను.

త్రైలియ కిట్లు పలికితిని గాని పాపక-హృం వటంచు నన్నుఁ గ్రూరబుద్ధి
నీచతముడవైన నీ విట్లు పలుకక-యిందునీతిఁ బలికెదొక్కొ- కృష్ణ !

ఘనతరవర్షదుర్దము సఖిండవరాక్రమమూర్తి సంగరా
పనితల విక్రమప్రజితభాగ్యవరాముని బ్రహ్మచర్య వ
ర్తన రమణీయసచ్చరితు ధర్మవిమల దత్తదాంతిశాంతు శాం
తనపు శిఖండికారణమునకా దుదిముట్టంగఁ జేసి తయ్యతా !

క్రతురిపు దేశికత్వమునఁ గాన్ముక వేదము సభ్యసింది భూ
పతివితతికా సమస్తము సభంగకుతారమహోగ్రధారఁ ద్రుం
చి తతవరాక్రమంబున నశేయుఁ దనం జను బామనగ్నున్యన్
ధృతి ననిఁ గెల్చె భీష్ముఁ డతనిం గెలువకా సురలుకా నమింతులే ?

మత్తకోకిల !

వేడి ముంగలఁ ద్రోయుచుకా భుజవీర్యసంగదఁ జూపుచుకా
గ్రీడి యస్త్రసరంపరామహానీయుడై వడిఁ దాఁక మో
మోడి పోడిమి వీడి యయ్యహోర్విభృద్ధరి కేగు నా
వేడివెల్లవిధాన భీష్ముఁడు భీష్మవృత్తిని వీడఁ గా.

పాడియె భీష్మునంతటి యభంగవరాక్రమమూర్తి కెయ్యెడకా
బేడిని ముందు ద్రోసి మఱి వెన్నెనుకా దెగఁ బాఱి పోరగా
నాఁడుఁడనంబు గాక యరయకా మఱి వేడియ కాండె క్రీడి; తా
నేడ, సురాపగాతనయుఁ నేడ గణింపఁగదే జనార్దనా !

వేపురు పాథు, లెన్నఁ బదివేపురు కృష్ణులు వచ్చినకా బల
శ్రీవిభ్రుకా నదీసుతు నశేయు ననికా గెలువంగ శక్యమా
నే వనజాతు ! తంత్ర మొకటెకా బానరించినఁ గాక; యిట్టిచా
మీవిజయంబు ధర్మయుతమే ? మది నుబ్బంగ నేల పాండవుల్.

భనుచాచార్యుడు బ్రోలుచే యనఁ వచ్చుత్పాఠివాన్నత్యముల్
వినుచి నేయఁగ నేల? భారతిధనుర్విద్యామహాత్మ్యము లా
తనిచేగా నెవయింఁచ; నామమున కాదా యన్నిటం జూప భీ
ష్మునకు నామ్యుఁ కథునక్రమకళాస్తోత్రభావుం జనిక.

అమహాసీయునైన నెయ మారంగఁ జంపంగఁ జేసిత్తోక్కా? యు
ద్ధాముని ధర్మపదనుని వర్ణనచోరవనాపిభూషణ
స్తోముని జంద్రకాసికయశోరమణీయు ననత్య మాడంగా
నేమిటఁ జేసి తయ్యది గణించఁగ ధర్మమే నీకుఁ గేశవా!

వినుము రథస్థుడైన రత్తి వీరశిఖామణిమైన కన్యతో
నని యెవరించి గెల్వఁగ సురాసురకోటికినైన శత్యమే?
మనమున నించుకేని యనుమానము మాని యధర్మవృత్తిఁ బా
శునిఁ దగఁ బండి తల్లి పిరఘండగు కన్యని నేసి చంపఁగన్.

గురునకు నాఁగాసుతునకుం గమ నక్కుమ గాద కన్యకౌ
ర్యరమ భజాబలాతీతయ మాతని నాతి జయింపఁగా సురా
సురులకునైన శత్యమే? యశోరమశీయనర్మితుఁ జాతనిక
విరళత నున్నయల్లతి విదేకుల కితిమి నేయఁగా వారీ!

బలమహాసీయ సర్పముఖబాణము దూముదాటి కీలక
వెలువడఁజేసి మృత్యుముఖభీషణమై చనిఁగా శత్రుంగ మ
గ్గుల నెవంగఁ జేసితిని గాని హరీ, యిటు గాక యున్న న
య్యలుఁగు వృథాకుమారిని యమాలయముక జొరసిక నక్కునే?

నీధర్మేతిరవృత్తి నేమనుచు నర్జునుంక సరోజాత్! దు
స్సాక్షప్రక్రియ ద్వంద్వయుద్ధమున నా తైనేయ భూరిశ్రవుల్
యోధాశ్రేణు లిద్వంద జనంగ మామోపాయనర్హోధ నీ
వాధవిక గురువంశహక్తికము నేయింకేయవా పాథులె?

అతిరథశేఖరుండగు శ్రుతాయుధు నయ్యమనంకనన్నిభో
ద్ధతగదయుక గడంక ధగవత్తుడు వైచిన వైష్ణవాస్త్రముక

ధృతిమెయి నాగి పాథునకు నేమియు నాడద దాఁకనీక చే
సితి నతిపక్షపాతకృతచిత్తుడ! సారథు లుద్వి నిట్టిరే?

క్రీడిప్రతి నెఱుగ గృతిమతమముఁ గ-ల్పించి సైంధవుని వధించి తకట!
దాన నీవు పాండుతనయులు శౌర్యవి-రాజమాను లొదురా ముకుంద?

నన్ను గదారణబునను నాభికిఁ గ్రింది శరీరభాగము
చెన్నక పెందొడల్ విలుగ నేయఁగఁజేసి తథర్థవృత్తిమై
చన్నె ముకుంద నీ కిది? నిజంబుగ దుష్టుడ నాదు నేన; యై
న న్నయమార్గవేదివ యనంజను నీ కిటునేత పాడియే.

మదిఁ జింతించిన వారు నే మొకటి గామా నీకు? మాతీతి సం
పదకై పోరక యుండి రయ్య, భువి నెవ్వారైన? నీవీతి దు
ర్మత మేపారఁగ మధ్యవర్తి యనుపేరం జొచ్చి వంశంబు నె
ల్ల దయాహీనత నిర్నిమిత్తముగఁ గూల్చుండేయువా రుండిరే?

అన్నిట నేనె కా కదు సమర్థుడ నంచు మదిం దలంచి నీ
వెన్ని యధర్మకార్యములొ హీనత నాక పొనర్చి వంశమం
త న్నశియింపఁజేసితిగదా ధర యొ కిట నేమి జాజ్ఞుకో
నెన్నితొ జాజ్ఞుకొమ్ము, నయహీనులు గారె యకీర్తికాముకుల్.

అని నర్జును సారథ్యమ-పొనరించెద నాయుధములు పూసంగ నొ
ల్ల నటంచుఁ బల్కియు నదీ-తనయునిపైఁ గవిసితివి రథాంగధరుడవై.

ఈయధుంబున కెల్ల కారణము నీవే కావె గోవింద! కాం
తేయప్రాతమునందు నాహవనము త్రేకంబు గాన్పింప ద
య్యో! యీసంగరభూమిఁ జచ్చిన నృపప్ర్యాహంబు లెక్కింపనా
నే? యీకర్మఫలంబు నీద యగుఁ జమ్మి! వంశవిధ్వంసకా!

అల జరాసంధుతో నడరి పల్కొలు పెంపఱు బోరి పాత్రమ పిఱికితనము
తోడిరాజులొనఁ బోడిమి నెఱుచు సింహాసనత్వము లేమి నగు కొఱంతె

యతి దుర్నయంబును నన్యంగనాపరాయణమై తనకు నున్నతత్వప్రతి
లోకనాశకమైన భీకరసమరంబు గలిగించజేసిన కటికతనము
మొదలుగాఁగల యవగుణంబులు గలట్టి-నిన్ను నక్కట! వేఱ నిందింప నేల?
జగము నిందించుఁగ్గవయు లజ్జయును లేక-యిటులు కాఱులు ప్రేరేపవేల కృష్ణ?
పాడి దొఱంగి యుర్ధమున బల్లినులక గురుక్షయోధులక
వాడిమగంటిమిం దనరువారల సీగఱి జంపు నీకునుక
ప్రీతి యుకింత లేదె యిటు ప్రేమగ? నీ కలువంటి వాడ నేక
బోడిమి మించు నాదివిజభూమి నసించెదఁ గీర్తి గాంచెదక.

అఖిలాగమంబులు సాంగంబుగా నేర్చి విబుధసన్నతు లంది మెసినాడ
వైష్ణవముఖిదివ్య మఖంబు లొనరించి దేవసంతతిఁ బ్రీతిఁ దేల్చినాడ
సకల ప్రజానురంజనమున రాజరా జను ప్రతిష్ఠాపూర్తి నలరినాడ
సరిన్యపాలక గర్వోరిభంజన విహారి మునరించి స్వపథర్మ మూఁదినాడ
భవ్యసామంతరాజ సేవావిశేష - పాత్రతాగౌరవ సమృద్ధిఁ బడసినాడ
నింక నని మిత్రబాంధవోపేతుండ నయి-సురనగర సౌఖ్యసంపదఁ జూఱుగొందు.

* * * * *

సుర లంతః బుష్పవర్షము - గురిసిరి సౌరభ్యధరిత కోమలమగుదం
కురములు వొలయఁ దొడంగెను - హరిదంతము లెల్ల యచల నాపాదించెన్.

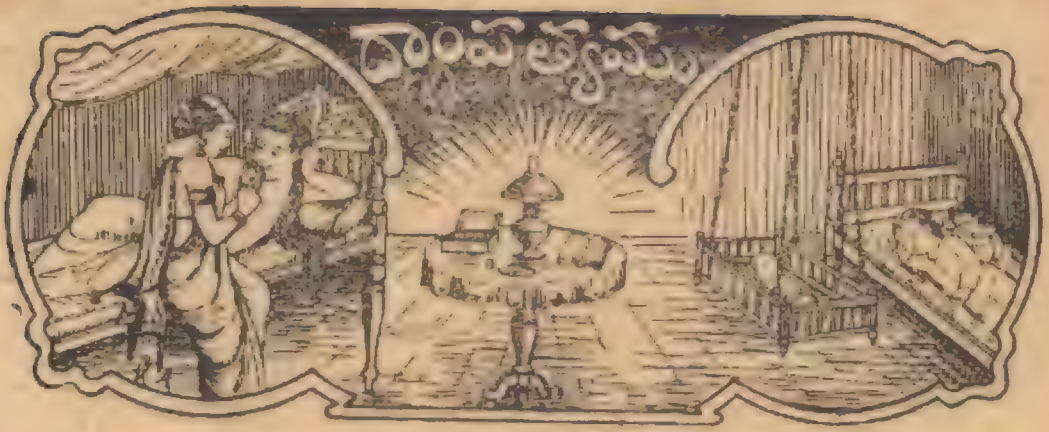
మా వ్యాస కర్తలకు

వ్యాసములు చిన్ననైజ కాశితములపై ఒకవైపున మాత్రమే విడిలక్షరములతో బంతులు
దూరదూరముగా, దిద్దుబాట్లు లేకుండ, తిన్నగా వ్రాసి వర్ణక్రమమునను రేఖలు లేకుండ
చూచుకొని పంప వేడికోలు. లేకున్న ముద్రణకార్యములయందు మిగుల కష్టము కలుగుటయే
కాక రేఖలుకూడ నిలిచిపోవునని మనవి.

సంపాదకుడు, 'భారతి'.

చిత్రకారుడు : శ్రీ. పి. వి. రామకృష్ణారావు.

తాత ద్విష్టముః క్రిగారు, వి. ఏ., యల్. టి.,

దయించునుండి లక్ష్మీదాసు ధనుసును బాధించు నే
డున్నాను. చీటికి, మాటికి కోపం ముందుకొస్తూ
వుండి కాని బహు కారణం. ఓర్పి నహిస్తున్నాను.
ఎంతకని సహించగలను మనిషున్నాడు? చీవాట్లు
పెడుతున్నాను; తిడుతున్నాను; పెక్కినీస్తున్నాను;
దాన్ని, దానివాళ్లని, అందరినీ యెత్తిపొడుస్తున్నాను;
నన్ను, నా ఉద్యోగాన్ని, నా దిగ్గిరాన్ని, నా స్వభా
వాన్ని, నన్ను ప్రట్టింపిన వీధిలో, కనీ తీరా నిట్టుకుం
టున్నాను. చెయ్యితి చెంపమీద నాలుగు కొట్టి,
లక్ష్మికి బుద్ధి చెప్పిందని వుండి; కాని వ్యర్థం వాలదు.
అది గాక, లక్ష్మి అంటే నాకు ప్రాణం. దాన్ని కొని
దాచునే తలపు కలిగినందుకే పిల్లగా వుండి. కాని,.....

మనసుకు కాంతి లేదు. పనిపాట్లయందు శ్రద్ధ
లేదు. ఏమీ తోచదు. ఆఫీసులో పని తరులకవాచనం
చాత, యెప్పుడో వన్ను పల్లెదనటు అనియోచి
కోక, యోచించుతున్నాను. క్లబ్బులోకి నా విక్రాంతి
లగ్నించకుండావుండి. నాద్రుష్టికలగాని ఏ శేషు నేకో
నిదిని, నాతో ఒక పెద్దమనిషి పోలితిక్ని సర్పించ
తోతాను. ఏకో పిచ్చిదిచ్చి ప్రశ్న అడుగుతాడు.
జవాబు చెప్పకుంటే విషమమంటాడు; చెప్తే అర్థం
లేకుకోలేక తెల్ల ముహం వేసి చూస్తాడు. క్రిష్టియనుకు
మాడునేలేక, నాపాల్కురు నామూడ కారాలు
మిరియాలు నులదం ప్రారంభించాడు.

ఇంతకి వచ్చే రావడంతోనే, పిల్లలు కనుక్కుల
వని మీనిపిసి, నా నా అల్లరి చేస్తున్నారు; యెడుపులు,
సవ్యలు, సీరిమాదులు, కాట్టలులు, అసంపర్శపూ
వాలు..... బలేదికాకుగా వుండి! ఉయ్యో! వున్న
చేరినాన నిద్రపోతున్నవాడల్లా లేచి మాట్లాడి లేలు
కుట్టివట్టు ఒక కేసేనుపు!

“లక్ష్మీ దాసుతో మంచిసద్దు తీసుకు రా.”

అంత చీటికి నోపలనుండి లక్ష్మి యింతరికి
రాదు. మంచిసద్దు లేదు, నాంకుక యెంపిహితూవుండి.
బుట్టునో ఇంటింగ్లోకి కొరవడేరికి, లక్ష్మి యెం
కుగా వచ్చి, నావేపు యెగాదిగా చూసి, ఏం
కావాలి? అని అడుగుతుండి, కొల్లు ముందుకొచ్చేట్టు.
జవాబు చెప్పకుండా, మనిలో వున్న మంచిసద్దు దింప
ముట్టుకొని, ద్వాసవో నీర్లు ముంచుకున్నాను.

“అది పాలగళోగు. కడగ లేదు. మరొకటి
తెస్తాను, అగండి.”

“ఎప్పుడో తెస్తావు. నాహంవలన నీకాదుకొ
పోయి, నేను సర్పించనక! గంటపటియంది అడుస్తు
న్నాను, నీలోనీలో అని.”

“కంటిలలోలలో న్నాకు మీమాట వినిపించ
లేదు. అన్నం నాకుస్తావుంటగా, మీకోడునప్పుడు

విన్నాన. పంటనే చేసులు కడుక్కొని, రానే కొన్నాము." అంటూ పంచపాత్రతో వీళ్లు అందించినది.

"ఇంకా పంట కావేరూ? అక్కర్లేది కావచ్చింది! అకలివేరిన వాకు కడుపుతో పొయిందిపోతూవుంది."

"ఈవాళ్ల ప్రాద్దు ధ్రువీనది మొదలు పిల్లడు వయ్యి పని లేదు. ఉ ర్యాలో చేసి, రక్కలు పీకేలా పూటాటే యిప్పువేపుడే కన్ను చూశాడు. కాని యీ పిల్లలు వాళ్ళే నిద్రపోనిస్తారా? ఒకటే అల్లరి-కలు-పాట్లాటలు. నేనంటేయేదీ భయం లేదుకదా!..... మీరు దుస్తులు విప్పి స్నానం చేసేలావున, వంట అవుతుంది వెంటే."

స్నానం చేసి పెద్దల్లో నల్లగాలికి వచ్చుల్లో పూసుకున్నాడు. ఒళ్లు పిల్ల పడినా, మకడు మందు పునేవున. అంతకంతకూ, లక్ష్మీనివా కోపం రులు పునేవుంది.

వ్యర్థంగా నేను కోపవారించునని కాను. కోపిస్తేనిది పోనోసానిస్తే నా పెన్ను రక్త నా అంటే సహించుకోలేదు. బహుశాంతయూర్తినని, వివేకవంతుడనని, చదువుకున్నవాడినని నాకు గర్వం. ఒక్కొక్కప్పుడు, పెన్ను పుచ్చుకున్నాను దిప్పిపోయిస్తూవుంటుంది. నాకు కోపం తెప్పించి, "అదికో, కోపం వచ్చింది కదూ? మరి కోపం, తానం లేనిమనిషిని బహాయి చేస్తుకోపం ముందుకు?" అని పకపక నవ్వుతుంది. లేనితప్పులుకూడా నాలో నడిచి చూపింది నన్ను తిచ్చేస్తుంది. "హాస్యాని నేనున్నా తప్పు పట్టకూడదు కుమండీ!" అని మళ్ళీ బుజ్జగిస్తూవుంటుంది. దాని పెంకతనానికి పొద్దు లేదు. ఇంటి యజమానినని కాని, తనకు భర్తవని కాని వివరంత లక్ష్మ్యం లేదు. భయం, భక్తి ఉన్నప్పటికీ, పెంక తనం, చదువు బాడీ అయినాయి. తనకంటే నేను అనేక రెట్లు తెలివైనవాడినని, ప్రసిద్ధుడనని, బలవంతుడనని లక్ష్మ్యకి కన్నులం తెగిపోతూవుం ఎదుకుంటాను. లేకుంటే.....

చదువుకుంటున్న కోలాట్లో నాకు పెర్లి, సంసారం అంటే యెట్లాగే అక్కర్లేమాలి ఉంటేనని? నాతో సరిసమానమైన యాడు, చదువుగల అందూర్తైను సంపాదించి, పెర్లి అనే నిబంధన లేకుండా, ఆ మెలో కలసి కాపురం చేస్తూ, స్వర్గం నుంచి అమృతపించునని నమకునే వాణ్ణి కొన్నాళ్లు. పునువజచ్చి యెత్తించుకు పాళ్లకంగా మోవాచిగాలం చేశానని, సంభవంస్కర్త నని కీర్తి సంపాదించాలనమనే వాడిని కొన్నాళ్లు. బ్రహ్మ సమాజంలో కలసి యేకులంపిల్లనయినా సరే, మనసార నలని పెండ్లి చేసుకుందామా, అనుకునేవాడిని కొన్నాళ్లు. దెబ్బలేదు కాని, లేకుంటే లండన్ వెళ్లి, కొరసాన్ని వివాహమాడితే గ్రీకదా జన్మసాఫల్యం అనుకునే వాడిని కొన్నాళ్లు. నాకు ద్రోహాలు, అశీర్వాదాలు, కోర్కెలు అన్నీ క్రమంగా బోలెడపనే క్లియరుకున్నాను. అబ్బో గంతెచ్చుకోక్కలు ఎన్నెన్ని ఉండేవని? 'నా కాబోయే గౌరవ్య మామంటా గంభీరమహా అంబేద్కర్ ఉండాలి. చదువుసంస్థలలోను, సంగీతంలోను నాస్థు తిని మెప్పించాలి. మంచి దేహోగ్యంగా, పెద్ద పిల్లని నాట్లు, చేపకి చాకోడిని కట్టు, ఆడిముత్యాలంటి చక్కని పల్యరున, విశాఖప్రవర్తన, పదిభక్తి—అన్నీ ఉండాలి! అనుకునేవాడిని. కాబట్టి మానాళ్లు వెతికి వెతికి, కుదుర్చుకొని వచ్చిన సంబంధా లేని నాకు నచ్చక పోయింది సమాజమే! నాట్లు మానేపిల్లా యాడు, రూపం సంప్రదాయం, కట్నం. 'పిల్ల అందంగా లేదని నేను మూతిబిరిస్తే 'నీ అందాని! చాలక పోయిందా? అనబోయి, 'సంపాదకు అందంతో యేం పని? ఆగినమా భానం చెప్పేవాళ్లు. 'ఘోమికి బాకెడు లేకుందా, యీ అమ్మాయి నా పెర్లి చేసినకో మంటాను? అని అడిగితే, 'నీచదువుసంస్థ అన్నీ పూర్తి అయేసరికి యెదిగక పోకుండా? అనేవాళ్లు. ఎంతా నే నేమి, నా ది. యే. చదువు పూర్తి అయేదాకా, వచ్చిన సంబంధమల్లా తప్పించుకున్నాను.

పెర్లి మాపులకు లక్ష్మీని నూడడానికి పిల్లనప్పుడు దాని 12 మేండ్లు, కునిషి కొంచెం యేవుగా

బలంగా ఉండేది. అంతా, వాళ్ల అమ్మ మరో రెండేళ్లు
మీస వేసింది. “మళ్ళీ తిర్రావణానికి నాక్కొక పది
మూడేళ్లు పర్ల పగ్గాలుగోయేడు వచ్చింది. ఇక ఆప
డానికి కీర్తన. ఈవై కాళింగం పెళ్లి చెయ్యక తీరదు.”
తెల్లగా, గుచ్చగా, అంపంగా ఉన్నట్లు, ముస్తాబుచూచి
మరీ చక్కగా కనిపించింది నాకళ్లకు.

“మీ అమ్మాయి యింగీ ఘో వచ్చునా?”

“రాదు.”

“లేదుకుట్టు చేర నవునా?”

“నేర్చుకోలేదు.”

“టెన్నిన్ ఆడగలదా? టైసిగ్ యెక్కు
కుందా?” అని కూడా ఆడగాలని మొదట అను
కున్నాను. కాని, మరి పాపాపించి లేకపోయినాను. పల్లె
టూరుల్లో గరుక, నాగరికత తక్కువ అని యెవ్వరూ
భావించేవారు. కాని, తక్కిన వేసి, క్రమంగా
లక్ష్మిని కొనసాగించి చెయ్యాలని నిశ్చయించుకున్నాను.
రెండుమూడేళ్లలో నా టి. యే. క్లాసు ఇంగ్లీషంతో
దానికి చెప్పేలా అనుకున్నాను.

కాపురానికి వచ్చిన ఒక్క యేడాదిపాటు, మహా
దీక్షగా చదువు చెప్పేవాడిని, లక్ష్మి; మొదట
యెంతో ఆడకువనోను, ఆఫర్తినోను, ప్రాంగం
చింది. మంచి చుట్టకైన తండ్రిగేట బున్నాయి. కాని,
నగువు చెప్పాలని నాకు, నేర్చుకుందామని దాని,
మనసులో యెంత అభిలాష ఉంటే యేం బాధ?
పదుచుదాంపర్యం. కొత్తప్రేమ!—వదువు పానే
దెట్లా? కాని, పాపం, నాయిష్టానికి యెన్నడూ
వ్యతిరేకంగా నడుచుకుంటుంది మళ్ళీంచేసి కాదు. నవీన
నాగరికతకు తక్కినవేసి, ఆమెనూపానికి, ప్రవర్తనకి,
కోరిక మార్చాలని నాసంకల్పం! పబ్బలు, వానన
నూనెలు, షేన్ పాడర్లు, పలుదారంకట్టలు, అల్లిక
పుల్లలు, కొప్పుగిన్నెలు, గుచ్చలు, నన్ను బట్టలు—
వీటికి బాగా అలవాటుచేశాను. పసుపు, గోమయం,
జలుకున్నె, వీపురుకట్ట మొదలైనవి తాకనిచ్చేవాడిని
కాను. ఇంగ్లీషుముక్కలు నాలుగు నేర్చుకుంది. చర్చి

అన్నం తినడం మానేసి, కాఫీ ప్రాంగంబింది. మధ్య
పాటు మాని వంకపాటు తీసింది. పన్నుని మళ్ళీ తీసి
కట్టింది. బాకట్లకు లేసు తీసి కుట్టుకునేది. ఇంట్లో
నడిచినప్పుడు సహారం, మొహమడకోడు విడిచి
కాదు. పసుపు, కాలుక మానేసింది. బొట్టుమాత్రం
మానిపించలేకపోయినాను. కోణకు మాడుపాట్లు
నింతాధావని చేసేది. ఉదయం, సాయంత్రం సమ్మిలో
నాళ్లు వోముకునేది. కొంతత్తి, వైదీకంగా అనా
కుండా, నెమ్మదిగా ముక్తసరిగా మాటాడేది. మాటికి
నీటికి, నాలో ప్రాణులవాం తడి, కోపం నటించి,
నన్ను పిచ్చిచాడిన చేసి, బ్రతికూరించుకునేది. ఇరుగు
పొరుగుస్త్రీల అనాగరికతకు, కోరి, ఆశ్చర్యం, బారి
పొందేది. ఇట్లా కోణకు కోణకు లక్ష్మిలో నాజాకు
అధికం కాతోచ్చుకొట్టి, నా సంతోషానికి మేగ లేకుం
డా ఉండెను. అంతా నాప్రతాపమే కదా, అని
గర్వించేవాడిని. తిక్కమవిడి; విధిలో. నాలో
పికారునమ్మని యంత ప్రాప్తిపొందినా కొన్నేది కాదు.
కాని ముగవార్లని చూస్తే, మోటారు నూసిన పల్లె
టూరుకట్టానో తెలివెం మాత్రం, ఆమె యెన్నడూ
యెరుగదు.

మా పెద్దవాడు పుట్టినరరువార, ఉన్న తొరు
మండి నాకు బదిలి కావడం, ఇంట్లో దిగిత కవరూ
లేకపోవడం, నెమ్మకు కొంచెం యిబ్బంది కలగడం—
అన్నీ ఒక్కసారే తలపించాయి. ఇట్లు ఒక్కచెట్టు
కోవడం, పిల్లడినంగక్షల మావడం, నాకు వీరకు
వండి పెట్టడం—వీటిలో కాలం పరిపాడేది లక్ష్మికి.
పన్నులు, పిన్నులు, పలుదారాలు, ఇంగ్లీషుచదువు
అన్నీ మాల పడినవి. క్రమంగా ఆమెయోపలోను,
తేహాకోగ్యంలోను కొన్ని మార్పులు కనిపించినవి. పని
పాట్లలో అలసి, తక్కిం తెలుసుకోసింది. తివజంబింది,
పొద్దిం, కాపాడుకుంటుకు దానికి శ్రద్ధ తక్కిపోయింది.
మహిళాలో కొంచెనవ్వు, పంకెతనం, చివావనగ్యం,
పోయి ఒకవిధమైన సీటియన్ కెన్ వచ్చింది. నానివా
పూర్వంవలె యిప్పుడు ప్రేమ మావడానికి ఆటే ప్రయ
త్నించేది కాదు. ఇప్పుడు నామకు లోకమంతా అరిచి;

తన పాండిత్యం, యావనం, నిద్ర, బలం, శుభ్రత, వాగ్వికార, భర్త—అన్న ఆపరికంతులే అగ్నిందిం. నేను చెప్పరాని యార్జ్యతో భావపడేవాడిని.

పిల్లడికి తల్లి పాలు సమృద్ధిగా ఉండేవి. చనుబాల కంటే పోలిక్కు మందినవి బోధిస్తే కన్నులు నేటి. వారి తల్లిని కురుకుస్తా వంటే పోడ్చేసి కాదు. లక్ష్మికి నామా యావిషయమై తగుమిగా యింట్లో ముగ్ధం జరుగుతూ వుండేది.

“లక్ష్మి, నీలకోగ్యం కాపాడుకోతూ?”

“తెలిసీతెలియని పిచ్చిపిచ్చాంధాలు చెప్పక, పోతు కుండుతూ! ఇదేనా యేమిటి, హిల్, యే.లో చెనువుకున్న సయస్వి? పిల్లకు పూ వివ్యకుంటే, అతల్లి ఉండి, యువకి ఉపచరిస్తుంది?”

“దొరపాళ్లు చూడూ మరి దాదులు, పాల నీసాలు—”

“వార్ల భక్త్యం అది.”

నవనవాగవికారావధులకు అలుపాటు లేదు. వానికి నే సవిన శ్రమ యావత్తూ బూడిదలో పోయిన పన్నీ కైంది. సంపాదకాగ్యతలు వాస్త్రీ అవుతున్న కొలది, ఆమెవద్ద కివ్యరికం వహించి, నేనే అనేకవిధములు నేర్పుకోవలసి వచ్చింది. కనువున వుట్టిన పిల్లను బట్టలు మురికితీస్తే, అబద్ధపరచువారు—ఇంటిపూను చేసు కుందుకు నేలం వాకర్ల మీద ఆధారపడవం పోగ పాలు—నేనిపోని నీకులకు వెన్న తిగలకెట్లుం రిప్పు—నమమం వస్తే, విసునుకోకుండా పంట చేయ వలసిందే కాని, చూలేలుభోజనం పనికి రాదు— ఇట్లాటి భగ్గమామ్యాలు యాన్నో నేర్పబోయేద వాకు.

రాదోపురికి ఆడపిల్ల. ఆరెరవార, యాచేరి వాడు. ఈయనగురిల్లలా వా లక్ష్మిని బాధిస్తూ తూర్తి గా తినుపాస్త్రీనం చేసుకున్నాడు. పిల్లలంటే వాడు పూర్వం ఉండే బులుని పన్నుడు తీరిపోయింది. పెద్దం అంటే కొద్దికంటే నాకుంటే ఇంగ్లీషుప్రాయాలు నూరిపోయినాయి. రోమన్లు

వచ్చింది. వాడుకువులంబుల కలితం— వా ఉద్యోగం యొక్క గౌరవం— ఇప్పు కింట్లో వా కర్మరికం— అన్న విక్కవోదాదాగానే నెలుసుకున్నాయి! చెప్పు కుంటి స్మృతేలు. అన్న విధానా దేవుడు నన్ను లాంగ దీసి, కాళ్ల మీదే నులులూ పండ్లు వేసి, కసి తీర్చుకుంటు న్నాడు. క్షేమిగా విహరించే పక్షి, పంజరంలో పడి తిక్కించుకునే వాడవం కావక, ముక్కు నేలకు గాను కుట్రగా, చక్కలు బరులప కొట్టుకుంటూ వ్రుష్టుంటి నాఅవధి!

పదేళ్ల క్రిందట పెద్ద పిల్లలమీద చూసిన లక్ష్యే, యిప్పుటి పెంబులన్నీ చూపునా పామ్యం వున్నరా? అప్పు దీనిగా ముగగిరి అనాయకురాలను పట్టెబారు పిల్ల; ఎదువు పోకట్టాం లేని అనాగరికురాలు. నా యిచ్చానిలో బడి వాడెరియిపోవ్వు, నా అజ్ఞానోపన నమమకొనే మద్దరాలు. నానా మంటే నేనాకర్ణంగా భూమించే కళిమరికి; నా బుద్ధిబలం అంటే యెంతో విశ్వాసంకల ప్రయోగిస్తురాలు. నన్ను సంకోపపరచి పమి తనకు ముఖ్య. న్యమన గట్టి నమ్మకంకల పాధుల! ఇప్పుడో!.....

“లక్ష్మి.....లక్ష్మి!”

అదిగో, పిరిస్తే దిసిపించుకోదు పిల్లల అల్లాది యికా అనిపిస్తూ లేడు. వాళ్లు తిరి పనుకుంటే నీకాన, యింట్లో గారినావ జరియను. ఈనాడేమీ పా కాని అకలి ఉద్యోగంకా వేర్తూవుంది. ఈ పన్నెల, యా ప్రవృత్తిలాది, యాచిల్లికం— అన్న పొంటిని తాకి, హాయి బాచ్చివానికి బతుకు మునుకు కాక వుట్టిస్తు న్నాయి.

లక్ష్మి నన్ను బాత్రిగా నిర్లక్ష్యం చేస్తూవుంది. నానదుపాయాలు యేని చూడదు. ఇటు పిరిస్తే, అటు మునుకునుం. ఒకటి చెప్పి మరొకటి చేస్తుంది— ‘పం దవే పోలీ! అంటే ‘కుండపట్టుకొని నీళ్లకు పోతాను’ అన్నట్లు. మూసుమిక్కిలి దోస్తైనా అంటే, నెలుసు కుంటుంది ‘ఈమూగార్ల క్షణ పియింకరాబోలు! అని. కనేకీకళకు పెండుమెగుకులు వండిపెట్టడానికి యజ్ఞం

చేస్తుంది. చిరిసిపోయిన పాతబొక్కలు, పంచలు కాస్త కుట్టిపెట్టిన అంటే, “మీకు గోధక్తం అంత కంటకా మరి అధికమామోతుంది. చింకెబట్టులు ముట్టిపెట్టి దామికోకపోతే పిల్లడిపక్కకిందకి యిచ్చెయ్యగదా!” అని యెదురుతిరుగుతుంది. ‘కాలగుంటి కనిపించి లేమి? ...తాళా లేకోలని అట్టితే, “పిల్లలు అంతకుమరి తీసి, యెక్కడ పాతబొక్క!” అని నమసుకూ చేస్తుంది. ‘ఫ్రాం టెన్ డెవోల్ సిరా అయిపోయింది. కొద్దిగా పోసి పెడుచూ’ అంటే, “చేసులో పని వుంది. ఈవాకోమట్టుకు నన్ను తుమింది, మీరే పోసుకోవాలి.” అని చిల్లగా చేప్పేస్తుంది. ‘అట్టిదూ యెందు కట్టా యెడుస్తాడు? ఏదో సమాధానం చేసి, చూసుకో పెడుచూ’ అంటే, ‘మీ దుకోవలనుండీ బిక్కరడెచ్చి ఒకటి తెచ్చిపెట్టుమని బ్రతిమాలుతూవుంటే, పనిపించుకోరు గాని, —కీవాకో అతివారం, సలవునీసం కదా, కచేరిచాడావిడి లేదుకదా, నాకు పనివోప్పుడైనా పిల్లల్ని కాస్తా పిల్చి, అడికింది మావనూ? తనిప్పి?” అంటుంది. ఎప్పుడూ యింట్లో యిదే నాటకం. అఖీసనూ సమం పడిపోయేట్లు పని చేసి, అధికాస్త చేత మాటలు పడతూ, అగోగ్యం అత్తై గోవం చింపుతుంది, యామిగోమని కట్టి ముడుకుంటూ యిల్లు చేరేమిట్టలైనా, మనసుకు క్రాంతి తీరుకదా?

* * * *

పదిగంటలు అయింది కాలోలు. గాలి చిల్లగా, బలే హాయిగా, పిస్త-వుంది. గోలా రాత్రిళ్లు కోమలు చింపేటి—నిద్ర పట్టినవ్వక. పెప్పరిసాదా యెందు చాతనో, యావో రమ్యంగా వుంది.

పిల్లలు ముఖంగా మైమరచి నిద్రపోతున్నారు. ఇంకా పంపింట్లో యెంకి క్లెస్తుకుంటూకో పొయ్యి పేద పెడుచూనో, అకస్మాత్తుమోతుంటే కాలోలు ఒక్క! నిద్రపోదామంటే కళ్లు మూతలు పడకుండా ఉన్నాయి. ఈవాకో, పాపం, నిమ్మరదంగా కోప్పడమి దాన్ని. ఇందాకా, అదీ చేసు, బోంచేస్తూవున్నప్పుడు మట్టి పక్కాతైతం తీచ్చుకొని బజ్జించాను; కాని మనసులో యెమసుకుంటూవుండో? నొచ్చుకొని వుంటుంది.

నిజమే! పువ్వులూగ, పిల్లిపొబ పెట్టెకోరినిన మని పిని, చాకరీలో పెట్టి వరిపేడున్నాను.....
.....“ఇంకా పేలుకోవే ఉన్నానూ? నీవని కప్పడే వున్న తీర్మాని ప్రబాతావునీసం మామూలే?”

పనులన్నీ తీర్చుకొని, పట్టుచీర విప్పి, చాకింటి చీనట్టుకొని, నడకనొవకొక్కని, కాళ్లు చేతులు, ముఖం ముట్టతో కదికొక్కని, నెలలోకి బచ్చంబ లక్ష్మి. తీసేలు మీది తీసం కొందం పెట్టె చేసి తిరుగుపాకులు చీల్చి పూవుంది.

“తంబూలం వేసుకున్నారా? లేక, మీకోసం కూడా నాలుగాకులీ కున్నం రాయమన్నారా?”

పరువుమీద అటునుండి యిటు వొత్తిగిల్లి, “అధికస్య అధికం వుంటే—అన్నాడు పెట్టు. మట్టి చేసు కుంటాను నీచేట్లో యిస్తే.” అని నివ్వతూ అన్నాను.

మొదల యెత్తి నాచీపు చూసింది, చిరునివ్వనో. గాలి బామచెంపమీది బట్టు యెగురుకూవుంది.

“అ చీల్చినఅకులు చాలునలే.....ఇట్టారా!” అని, పిట్టేకి పిచ్చి, మందమలు నవలెస్తూ, “తల గువ్వకో లేదేం, యావాకో?” అని క్రేమతో అడిగాను.

“ఏమీ లేదు.”

“నీకాళ్ళనీ, కైరాగ్యము మురిచేస్తేయ, నా నేమి అర్థం కాకుండా ఉన్నాయి.”

“మీ నీ అర్థం కావు. మీలోకమే మీది!” అంటూ, మనిమనివచ్చుతో, “కొంచెం జనుండి..... అకులు చాలునా?”

“ఇట్లాటి చక్కని రాత్రివేళ, నువ్వే సంగీతం వచ్చినదానివై యుంటే,—”

“నిజమే!.....తాని, తీవు డివ్వనిదానినూర్చి, లేకపోయిందే, అని కించపడడ మెందుకు? నాకు మనికంటే చేతులు, మరకెండు కాళ్లు —చిచ్చివుంటే, యెంతో వాసుండును కదా, అనుకుంటూ వుంటాను.”

“ఏం చెంకవు!” అని పక్కన నవ్వి, గట్టిగా చూసికి అడుముకున్నాను.

“మీకు కోపం రాదంటే, ఒకటి చెప్పాలని వుంది. వింటారా, కాంతంగా?”

“అంతకంటేనా? చెప్పు.”

కాంతనే కేదో ఆలోచిస్తూ ఉరుకుంది.

“చెప్పు మరి.” అని ప్రోత్సహించాను.

“అయినదానికీ, కానిదానికీ, యెందుకు నామీద కోపంకొస్తావుంటుంది మీకు? వట్టి ముచ్చటన్నా వాగు న్నోయ్ తెలిసిపోయారు, నాకంటే ఇద్దరూ కదా, — భార్య అనగానే, బోకంటే ఉండే న్నోయ్ ముచ్చట నుటకీజాలు, నేర్పరితనం, పరిపూర్ణమందు ప్రవీణత, ఆమెలో అంతయ్యితమై ఉంటా యునుకుంటారు కాబోలు మీమొగార్లు! కదూ?..... పాతవుగా, కావనిన పదార్థాలన్నీ చేరి, నేకమై మంకిపట్టాలి. క్షుద్రంగా, పొత్తుగా, ఖర్చుచెచ్చాలు మానుకొని, సంసారం గడపాలి. సమపాయంగా, లెక్కకు మించ కుండా, కన్ను ముక్కు తీరైన పిల్ల, పాప, కనాలి. వాళ్లని శ్రద్ధగా పెంచి, ముద్దులు బుద్దులు వేర్చి సంతుష్ట చేయాలి. చిట్టం పక్కం వస్తే, యింట్లో యేదీ వుండవక, నే నవక, స్వపాఠ్యమర్థాలకు బోటు రాకుండా ఇరపాలి. నాక ర్లున్నా, లేకపోయినా, యింట్లో అవకాశం చేయాలి. మొనుకీ సమపాయం లకి వేటికీ లోటు రాకుండా చూడాలి. ఇంట్లో నెరుగ్గిస్తే నా బోగోలు కొట్టాలు వస్తే, నిద్రాహారాలు మానుకొన్నాగా ఉపచారాలు చేయాలి. చింకిబట్టలు కట్టాలి. మురికిబట్టలు ఉతికాలి. ఇల్లు, బొడ్డు, కుండ్రం గా అందంగా ఉంచుకోవాలి. ఎన్నడూ జబ్బు గిబ్బు లేకుండా, ఆరోగ్యంగా బలంగా ఉండాలి. ఫిజీక్స్, హీల్స్ వాయింపగలిగి హాయిహాయి అనిపించేటట్లు పాడగలిగి ఉండాలి. వార్తాపత్రికలు, అపే చదివి భర్తతో పోలిటిక్స్ చర్చించాలి సామర్థ్యం పొంది ఉండాలి — మొత్తంమీద ఆయన అభిప్రాయాలతో యోధిమై వుండాలి, నేక మొదలైన అంతు తెలి

వగా ఆమెనూ, భర్త చేత పీడింపుకునే భావం కలిగి ఉండాలి. పిల్లలకు, బిడ్డలకు చిన్నకోసం యెన్నడూ దాగుంచకుండా ఫర్లొటివాళ్లనే పీడించుకొ తినాలి. అప్పున్నీ అంది, అరుంధతి పాతివ్రత్యం, లక్ష్మీ నేపథ్యాగ్యం అన్నీ ఆమె యందు ప్రతిబింబితిమై ఉండేట్లు చేసుకోవాలి..... ఇన్ని చాకచక్యాలు, నిదాలు పెక్కురోగా యిట్లా యిచుచేదానికి సాధ్యమను కుంటాకో? మళ్లీ ఆవదాన్ని ‘అబల’ అని, ‘మకుమారి’ అని, ‘కోమలి’ అని పిల్కరించే బ్యాప వేళ్లు పెట్టి పిలుస్తారు మీ ముసాదార్లు. శరీరికి మించినభారం దానిపై తిని వెళ్లి తిన్నగా భరించ లేకపోతే కీడిస్తా వంటారు, యెత్తిపోతున్నారు, యెగతాలి చేస్తారు — అధికారం ఉంటా కనుక! అయితే అజ్ఞానంచేత భుగభుతు యిట్లా అచరిస్తున్నావేమో అనుకుందుకుకదా పిలుచేను. గాత్ర ప్రాశస్త్యంగానే చేస్తాడు. కోడిపిట్టను పొడిసి, ఉప్పు పడిన నై తీస్తా వంటాడు వివరీతం మరిగి.

“సతే ‘నాకు చాత కాదు’ అని అడవి కాళ్లు వాచేమిదా? మహాశక్తి సామర్థ్యాలు ఉన్నదానిని అన్నిటికీ యెందుకు నిర్దశదాలి? అని అడుగుతాకమా! అడదానికి అభిమానం, పౌరుషం యెక్కువ. చెయ్యి లేనిపిల్లలా చెయ్యవని చెప్పను. అహంభావం అనుకోకండి. దాని భర్త్యం అని. ఈతరాని మనిషిని నిట్లా తోసి, ‘మరి వేగ్గుకో — నేనంటే వస్తావు’ అని చెప్తారు మొగార్లు. అంతేకాని, మురిగినా నేదీనా, చెయ్యి అందించి కాస్తయినా సహాయం చెయ్యరు.

“స్వజీకర్త స్త్రీని నిర్బంధించడం యెట్టి అభిప్రాయంతో చేశాడు? అని యేదో సమయకు తిరి ఉన్నదీ ఆమెలో యెట్టి లక్షణాలు ఉండును సహజమే! అని ఆలోచించి నిర్దయంకుడు ఒక్కడు లేడు. ముగ్ధనాకు తిను పట్టేడింపున ఇంటిపని, వంటపని, చాకిపని, పాకిపని, కుట్టుపని, కుట్టిపని, చీడలపని, గొడ్డ పని — అన్ని పనులకీ తనభార్య తగివుండి తీరా లనుకుంటాడు. బ్యాపంపట్టి ఆలోచిస్తే, యిట్టిపనులకు వేటికీ అడవి పనికేరంగు. దేవు దామె కరీరాన్నీ యిట్టి పని

శ్రమలతోపం తి గూరు చేయలేదు. కాఫరానికి బట్టి పూర్వం యిట్టిపనులతో ఆ మకు తోగ్గియుమాదా ఉంటుంది. ఈపనులే నిజంగా మొగవాడు చేయడానికి శ్రద్ధ వహిస్తే యెంతో లాగా చేసుకోగలడు. బిచ్చ కుంటారా?"

"సరే. కొన్నికొన్ని పనిపాట్లు, యింట్లో ఆడవాన్ని కొకాడొంచి చేయించడం తప్పిపని చేస్తుకుంటాను. కాని వంట, కట్టుపని — ఇట్టి పనులమీద యేం చెప్తావు? పెళ్లాం పిల్లలకి మొగుడే వండి పెట్టడం సబబని వాదిస్తావా?" అని అడిగాను.

"మమ్మాటికీని" అని తలుగు తెలుగు తేకుండా జవాబిచ్చింది.

"చాలే! నెలకి మామూలజాలు అవడం పడడమే నాకు గుడ్డం చేసిందంటే కష్టం అనిపిస్తూ వుంది. ఇక, నిత్యం రెండుత్రాబులా నన్నే ముడిపెట్టుకోమంటావు కాబోలు? నీవుగ్గం ఉంటుంది గుమీ —" అని వచ్చుతూ ప్రతిమాటలం అభినయించాను.

"లోకం అంటే మన యిద్దరమేనా యేమిటి? వ్యాయం యీవిధంగా ఉన్నది కదా అని మనవి చెప్తున్నాను. అంటే కాని, మీ నిప్పుకే మొగవాళ్ళకో నక్కరలేదు."

"అంతేకద?"

"కాని నిజం ఆలోచించండి. వంటలో మొగవాడిని మెప్పించగల ఘనురాల్ని యెప్పుడైనా కని, పని యెరుగురా? పురాణాల్లోమీదా గొప్పకంటకతై అని, యెన్నో మనకపులు పల్లించవల్లు లేదు. కలహం, భీమపాకం అనే చెప్తారు కాని, ద్రావడిపాకం అని వివలేదు. పెళ్లి పిండులకూ, సంతర్పణలకూ మొగవాళ్ళే వంటకు కుదిర్చడం అనారం. అలాగేళ్ళలోను, ప్రితి ములలోను వంటవాళ్లు మొగవాళ్లే ఉంటారు. బాస్త్రు నీత్య, అనుభవీత్య, వ్యాయగీత్య, పురుషపాకమే ప్రసిద్ధ మైనప్పటికీ, ఇంట్లోవాత్రం అడతే వంట చేయాలంటారు. సాధారణంగా స్త్రీలవి పురుషులను

మెప్పించగలగ్గ అమృతపాట్లు కావు—వంటలో. వారే వై నెట్లు వీలవోమొస్తారుగా వేస్తే సంతోషిస్తారా? మీదుమిక్కిలి చీవాట్లు, ఆత్మేషణలు, పరిహాసాలు, రుసరుసలు!.....

"కుట్టుపనిలోనవో మగవాడి కుండే నేర్పరి కనం ఆడదానికి వీలు. మీదుమ్మలు కుట్టే పట్టివాళ్లు మొగవాళ్ళకే అవసరమోపం పోతున్నావనం? ఇంట్లో వాత్రం పిల్లలప్పుడూ, పులిసేయి, చొక్కాలు, బాగులు, పోగుమాట్లు, కపికలు, పాకునెట్లకు అనుకులు, తింకి బట్టలకి, మానెకలు, కాన్సి పెట్టామే కుట్టుకోవాలి?"

"పోనీ, ఇక మీదట, నూది దారం వామిది పయ్యె. సహాయం చెప్తాను" అన్నాను పెంతెకనానికి.

"నమ్ముకోవలసినదే!" అని తల ఊపుతూ "మొన్న కుట్టుకున్నా గుగా, పంట్లంరుండీలు! నన్నం గా వుందని, ఒకనూది విరిచేశారు. 'దబ్బసంలాటి నూది వాపెట్టివి కొట్టినావు' అని నన్ను దిట్టి, నందో నూది వేలుకు గుచ్చుకున్నారు."

"అంటే, కుట్టుపని నాకు చాలకాలే దన్నమాట వికవమేనా?"

"చాలగాక కాదు. అభ్యాసం లేక. చేసేవాళ్లుం డగా, మనం ముందుకు చేసుకోవాలి, అని. కొన్నికొన్ని పనులలో వాత్రకాన్సి పడించడమే మొగవాడుగొప్పకు కుంటాడు. పిన్ని కి అంటురామండ్రుగా, మరి? అన్ని అభాగా, పురుషుడు మహం జ సృష్టికర్తకు మద్దకొనకు! ఆడవాన్ని అభంగనికి తెచ్చి, దాన్ని పీడించి పిప్పిచేసి, యిద్దంబొద్దిపట్లు పునగొట్టుకోసం ఉపయోగించు కొని, బానిసను చేసి, దానిమీద సవారీ తెలాయించ గలుగుకున్నాడు. ఆడవానిసహనశక్తికి వాస్తూ తేకుండా ఉంది. ఎన్నిటికైనా ఓర్పుకుంటూ నంటుంది. ఓర్పు కుక్కొట్టి, అమెమీద ఆత్యచారాలు చేస్తునేడం టాడు మొగవాడవి తెలుసుకోదు. అయితే, వాసంగతి, మీసంగతి మృత్యుంతంగా తీసుకొని చెప్తున్నా వనుకో కండి. లోకంతోడుకు నగస్తున్నాను. అంటే కాని—"

అమె యిచ్చే ఉపవ్యాసం వింటూ, మెహం చెప్పడానికి యేమీ పాజపాకుండా ఉంది, వాకు చూస్తూవుంటే, ఈమె వాలక్కువా! అనిపిస్తావుంది. కూటిగా దానిమెహంవేపు మాడడానికి సిగ్గుగా ఉంది. చెయ్యిమీద కల అనుకుని, వానుండేమిటి! కొంచెం వొరిగి, వామెహంబోకి జిగజిగలాడే అమెరుపుకళ్లతో గానే ఉండెను. కాని, నిజంగా అలాగిస్తే, తగిన చూస్తూ, ఉత్తరంతో మాట్లాడుతూ వుంది. ఎదురు కారణం యేదీ కనిపించకుండా వున్నది.

- 6 -

ఘనోపాలంభము

టి. రంగాచార్యులు గారు

ఒక చోటం జెనుగొండలుంటే నమ్మగోర్గమాహంబుతో

నొకచో నేనుగుంటుచందమున నక్కోర్చిన్నమాహంబుతో

నొకచోట నివిభావ్యులు ల్లుగిగా న్యోమస్థిరంబా నలా

హాకనందోహమ! ముగ్రహాలికనటు న్యూహరము త్తీర్చికో!

అంతటిమాత్ర మీ వాచిని గాన్పించి యంతలో నిగిని నావరింతు

వావరించినయంద నత్యంత వృష్టిచే బడమి నెల్లడ సీట ముంచినైతు

నొకవేళ జెల్లుగ నులుముదు మిన్నమ న్నొకటిగతేసిదు నోడగాగ

దండతొడములుగ దన రాచుచుండేయు నంతలోనే యచ్చశ్య మగుచునుదు

నొకమాటు మానము నూని సువృష్టిచే బ్రహ్మసంతతికిని రహిని గూర్తు

నిట్లు లిచ్చాటహారంబు కేక్కయొసగ - నొకపుయందెను నిను బాడ నెమ్మనమున

మొలుగుకుక్క యొకప్పుడు గజవదలాలె - కలచుకుక్కయొకప్పుడు మొలుగదనెడు

నుడి నిజంబుచు వోచు ఘనోత్కరంబు!

కురికిని నంగదేవమున గుండలబోసెయల్లు వ్వుముల

పురములు నవ్వము బ్దునలు ముక్కు సీట నటించు విడిది మీ

నరయగ బిడ్డెమ్మగ్గములు వద్ద పుజాక్క నొసంగకుండగా

నరచిత జీవరాశి కలిసెట్టి నున్న దిదేమి గాయమో!

ఘనంబ నననావమున నీవు తనచుమంట - నిట్టి వైషమ్యబద్ధ సీక్తలు లభ్య

నందు నెంతటిగాని ఘనానువాఖ-యుం గలదగదె నీ కందు నూజదీలితి.

శ్యామలరావు రాజమండ్రిలో బి. ఎ. కు చదువుచున్నాడు. వారిది కుమారుడు. తల్లి దండ్రుల కొకడే కుమారుడు. శ్యామలరావు భార్య పూర్వాచార్యగారు. పరిమళింపబడినది, ముగియరాని భారతభాగవతరామాయణాదిపద్యములు చదివి, అర్థము చెప్పను. చెప్పబడేగాక అందందు నీకు లను గ్రహించి, అప్రకారముచేయుట కుద్యమించును. నిత్యము గౌరీపూజ చేయును. అంతియేగాని, అంగ భావ ఆమె ఎరుగదు. ఈకాలపు నవనవాగరికలక్షణములు ముచ్చటైన ఆమెకడ కనుపడవు. తల్లిదండ్రుల కేకపుత్రుక. ఆమెకు సరస్వతి, రజస్వలై రెండిండ్లు అయినను కార్యం కాలేదు.

ఒకనాడు సాయంసమయమున మలయమారుతము వీచుచుండగా గోదావరీతీరమున ఒకయువకుడు ఒక యువతితో ముచ్చటించుచుండెను. ఆమె ఎవరో? ఆమెయందు ఆధునికవాగరికలక్షణము లన్ని తాండవి మాడుచుండెను. ఆయువకుడే మన కథానాయకుడగు శ్యామలరావు. ఆమె వయస్యముగ నిలబడి వికసిత వదనముతో చూచుచుండెను. ఆమె ఒక్కొక్క మాట్లాడిన తన జన్మ ధన్యమునని శ్యామలరావుచెప్పించుచుండెను. అతని బసకు చక్కనే ఆయువతి యిల్లు. తండ్రి నోలు. బ్రహ్మసూత్రమున ముగిసిన కావ్యాలు పఠెనిమిది ఏండ్లు నిండినను ఇంకను వివాహము చేయలేదు. యాభ. ఏ. చదువుచున్నది. కేసు కమల. తండ్రికి కమల గారాబుపట్టి. హోమ్స్వియము చాగా వాయింపగలదు. శ్యామలరావు, కమల ఇద్దరు ఒక కాలేజీలోనే చదువుచుండిరి. శ్యామలరావుకు స్వతహా గర్వము మెండు. దానితోడు బి. ఎ. చదువుచుండెను. ఇంక చెప్పవేల? తన భార్యకు వాగరికత తెలియదనియు, తనతో ఇంగ్లీషు భారాళముగా మాట్లాడజాలదనియు మన ముహూర్త వింతిలుచుండెను. ఈమెను గాంచి నవ్వుటి

నుంది, తనకు ఇట్టిభార్య లేకపోయేనే యన్న విచారము ప్రారంభ మయ్యెను. క్రమేణ ఈమెతో స్నేహము ఎక్కువయ్యెను. దానితో వివాహవాంఛ హెచ్చెను. సరస్వతి పూర్వాచార్యగారు అనుటయే ఆమె తప్పు. ధర్మపత్నిని నిడవాడవచ్చునాయన్న సందేహమే శ్యామలరావుకు లేకుండెను. అన్నిసాక్షిగ పెండ్లాడిన ధర్మపత్నిని ఉపేక్షించుట వివాళకరముని తెలియ దాయెను.

వివాహము నిశ్చయమాయెను. సరస్వతితల్లికి, కమలతల్లికి స్నేహ మనునచే వివాహమునకు కమలతల్లి వచ్చి పసుపుకుంకుముకు నిలవిపోయెను. వీరి అల్లుడే వరుడని కమలతల్లికి తెలియనేతెలియదు. వీరికిమాత్రము ఎటుల తెలియును? కేరంటుకమునకు పోవుటకై సరస్వతియు, తల్లియు బట్టలు ధరించుచుండిరి. ఎక్కడ నుంచో తండ్రి కామేశ్వరకాస్త్రిగారు గజగల లోనిని వచ్చి, వీలుగారి అల్లుడు తమ అల్లుడే యనియు, తమ పిల్ల కొక అధోగతియే అనియు, రాత్రే వివాహ మయి పోయె ననియు భిన్నుడై వచ్చిచెను. తల్లి గోలగోలన దుఃఖించెను. పాపము సరస్వతిసంగతి వేరె చెప్పవలయునా? తన దురదృష్టమున కెంత వగడెనో? అపర మేశ్వరునకో ఎరుక. కాని విధిచెయ్యదమల కెవ్వ రేమి చేయగలరు? కొన్నిదినములకు కామేశ్వరకాస్త్రిగారు 'వివాహము చేసుకొన్నను మాకుమాత్రమ గూడ తీసు కొనివెళ్లుమనియు, 'వివాహము నేనైనను పనికివచ్చు ననియు ఎంతో విషయముతో చెప్పెను. కాని ప్రయోజనము లేకపోయెనుననిగదా, సరస్వతి పేరు తన వద్ద తలపెట్టవద్దని శ్యామలరావు ఖండితముగా చెప్పెను.

శ్యామలరావుగారు పుత్రము ముట్టుటయే లేదు. కమలయే ఆయనచిడుపు. అతడు ఆయమచేరి కీలుబొమ్మ వలె ఉండెను. సరి, ఇంక చదువుకు స్వస్థియే. ఆ

యేడు పరీక్ష తప్పిపోయెనని నేర తెల్లవలయునా? కమల యభ. ఏ పాపై ని. యే. జానియర్ చదువుచుండెను. భర్తను పరీక్ష పోయెనని తూలనాడుట ప్రారంభించెను. చివరకు ఇద్దరు స్నేహితు లుండగా చదువురాని మగవాడు పనికిరాడని కలిసోక్తులు చెప్పటచే క్యామలరావు అవమానమును భరింపజాలక ఆనాడే మద్రాసులో చదువుటకై పోయెను. క్యామలరావు స్నేహితుడు చామోరరావను వేలం ఒకడు ఉండెను. అతను నిత్యమువచ్చి క్యామలరావును మోచిపోవుచుండెను. క్యామలరావు మద్రాసు వెళ్లివాడన్న మాటయేగాని మనస్ఫురతయు కమలమృగిడనై. ఒడలిక్కడ, మన సక్రడ గున్న నలికేయో! లేదు. ఆమెకు అతనిదింత యే నేను. ఆమె బాకే వ్రాయుట లేదు. ఇంగ్లీషును పనివాగధిగ్రయుననుల పట్టికావోలు! ఈయన వ్రాస్తామన్నను ఆధీనానిము తెనుకకు బాగుచుండెను. ఆకస్మాత్తుగా కమలమృగ భర్తను కమ్మనియు, మిమ్ముల తూలనాడుట ఆలగయునా చదువుకొందు కేమో యనియు, అట్లున్నందుల కెంతయో కుందుమంటిననియు, మీరు బాబువ్రాయకపోవుట మనప్రాసమునకు కావలమయ్యెననియు బాబు వ్రాసెను. ఎటులైన ఈనాటిప్పనిము క్షమించి ఒకసారి తప్పక రావలెననియు వ్రాసెను. ఇంకేమంది? ఈ ఆహ్వానమునకేగా అతడు ఎదురుమాచుచుండెను. ఆరాత్రిమెయిల్లోనే రాజమండ్రి వచ్చెను. కమలకు కొంచెము కంట్రా రాగలేదు. అన్నము సరిగా తినుటలేదు. కాని కారేకీ! రీవు లేకపోవుటచే మాకు దినము ఇండి క్యామలరావు మద్రాసు వెళ్లిపోయెను. కమల నడవడిసరిగ్గాలేదనియు ఆసంగతి సీభర్తకు తెలిపి నిన్ను తీసుకొనివెళ్లుచని కొందరుహితులు సరస్వతికి చెప్పిరి కాని ఆమె నడవడి ఎటులున్నను, వారికి తనంత తెలియవలయును గాని మనము చెప్పిన 'సవతిమద్దర' మనిసింతుకొనునని సరస్వతి చెప్పెను. కోమలస్వభావముగల సరస్వతియాబుద్ధి ఏవారిమణి కుండును? కమల తన భర్తకు మీరు కొడుకుకెండ్రి యయ్యెను భాగ్యము కల్గవని బాబువ్రాసెను. బాబు చేతిలో నుండగానే స్నేహితుడు వచ్చి అతనిచేతిలోనిబాబు గాంచి చూడ

కమ్మనా యని బాబు లాగుకొని ఘడి 'ఇంకేమిరా? చెప్పవైతివి. పట్టభద్రుడ కనుటయు, కొడుకు కెండ్రి కనుటయు ఒక్కసారేనా? అద్భుతమెందు? నని మేల వాడెను.

ఇట్లుండగా కొన్ని దినములకు క్యామలరావుకు జ్వరమువచ్చి స్పృహ తెలియుటయే లేదు. కొందరు స్నేహితులు కమల కెండ్రికి కంఠి నిచ్చిరి. మామిల్లవచ్చుటకు పిలువలేదని తగినడాక్టరుని చెట్టుమని స్నేహితుల పేర కొందరొకప్పుడు మనిగూర్చుచేసెను. ఈసంగతి కన్నానగి కామేశ్వరశాస్త్రిగారికి తెలిసి భార్యతో మన అమ్మాయికి ఏమియుచేతున్నను పనులు, కుంకుమ అయినను చెట్టుకొనుచున్నది. అదిమాడ కరవధను కావోలు! అట్లునకు మద్రాసులో జబ్బుగా నున్నదని విచారముతో తెచ్చెను. 'అయ్యో పాపము! కమలమృగారు జ్వరలేరా? అని ఆయనఇల్లాల ప్రశ్నించెను. 'గర్భిణియట. నెలలు నిండవలచే పంప పిలువలేదని వేలంగారు చెప్పివారుట! అని ఆయనచెప్పెను. ఈమె బలన్నియు వినుచుంపిన మన సరస్వతి కల్గిని పిలిచి 'నేను మద్రాసుకు పోయి చారికి వేపు వేసెదను. నాపోదరి గర్భవతిగా నున్న నాకు ఒధికరా? ఇన్నాళ్లకు వారికి నేనలేయు భాగ్యము కలిగవది. ఈవ్యవంత అక కాళము పోయిన ఇంక నే నెందుకని చెప్పెను. కల్గి కెండ్రివద్దకు వచ్చి, 'అమ్మాయి పోయెద ననుచున్నది. తీసుకువెళ్లండి, కనసాని చూడండి. దేకున్న కలకాలము అవసానకాలమందైన మాచుభాగ్య ముబ్బలేదని వాపోవుచుండును' అన్నది. మాకురుమాటకు ఎదురు చెప్పలేక కామేశ్వరశాస్త్రిగారు మాకున్న తీసుకొని మద్రాసువచ్చి పిల్లవాని బసకు పోయెను. క్యామలరావు స్పృహ లేకుండా ఒకరూములో పడియుండెను. మంచి డాక్టరుని వెట్టి ఉదారపూర్వములకు కెండ్రి మామిల్లు ఎంతయో నేన తేసిరి. స్పృహ తెలిసినవెనుక కెండ్రి అల్లుని ఎదుటకు వచ్చుట మానెను. జబ్బంతయు నయ మాయెను. ఇప్పుడు నీరసములేవ్వు మరేమియులేదు. ఈమె మంటిమని మారుచేరు ఫలితమే. కెండ్రి కల్గి పోయెను. వివాహమప్పుడు తప్ప మరెప్పుడూ మాడక

పొవుటచే క్యామలరావు భార్యను గుర్తించుచేయు. ఒక నాడు క్యామలరావు కుక్కచో పడుకొనిన ఆమె, మీరానతోకాని భగవంతునిచే అర్పణపడినది. మీరేలు మరుగుబాటును. ఎదురుంటి మీరునుచేయు, మీనామ గేయము తెచ్చి నన్ను కృతార్థుని చేయగోరు' నని నుడివెను. సరస్వతియు గొరచెను యోచించి, 'నాభర్త నన్ను నిగనాడే నేరనివాసము చేసుకున్నాడు. నాకు ఖమునకు మేర లేదు. నేనొక హస్తీపురాలను. కమలకు నాకు స్నేహ మగుటచే మీ రహస్తీపురలో నుండు గాంచి మీకు పరిచర్య చేసితిమని తెల్పును. 'ఆమె, ఆయాధ్యక్షుడైన మీభర్త ఎవరు? వారి నామధేయ మేమి? వారితో నాగూనచ్చుకొని భార్యతోని ఇట్టి సమస్యల ప్రోవును విడనాడుట భర్తయు గాంచి తెల్పుచును. ఇట్టి సాధ్యని విడనాడిన పాపిని ఏమి చేసినను నోవను శాపిని చేప్పెను. పాపము! ఆపాపి తానే యని ఎరుగదామను. సరస్వతి ఆతిగాంభీర్యతో 'వారితో మీకేమి బుద్ధి లేప్పెదరు? మీరు చెప్పిన నాకు విందురా? మీరును ఆకోటిలోనివాడేనా!' అనుచును. 'అవును, నాకు తినినది గాకపోవుటచే విడిదితి. ఆదికాకుండా, అప్పుడు ఇంకను చిన్నతనము. ఇప్పుడైన అటుల చేయుచువా? అది నక గోజుల మహిమ! యని యూహకుండెను. మనస్సులో చేనితో యోచించుచుండెను. 'ఆ మితిక్రింద మేమిటో అడుగవచ్చునా' అని నుడివ ప్రశ్నించెను. 'తప్పి మేమియు లేదు. నాతో సమానముగ ఇంగ్లీషువాల్లుచేరేదనియు, పూర్వచారపరమాయామరాలనియు అంతియే కాదు' అని క్యామలరావు నుడివెను. 'గొందవుల నుండుచే ఇంగ్లీషు రాకపోయెను. భర్తరీప్తమున్న నేర్పకమ్మనే! దానికొకట మిరు విడమనో' మాకొకకామి అనంగోరా త్రిములుఎంతయుభించుచున్న నో! ఆనర్వశ్యయనకే ఎరుక.'

'దుభింపడ మించుకు? ఇద్దము లేకపోవుటచే నేను వివాహము చేసుకొంటిని. ఆమెమాడ అటుల చేసుకొనవద్దని ఎదురెచ్చిరిని క్యామలరా వానను. 'అహ! అటులవా? మీరైతే అనజ్ఞ ఇచ్చితిరి గాని హిందూ యువతి ఎన్నడును అటుల ఆచరించరు. తన భర్తనే కైవముగా పూజించునని నుడివ నుడివెను.

'మంచుకు నిచ్చిన మేమైన గలదా' యని క్యామలరావునామము, 'నిచ్చినము చేక కామయనా? అయినచో నాభర్తమున్న రక్షస్వతీనని నూచిక వేక వివాహము కాకొందుకొని యానర్జీకము తన బ్రతుకు గుఱుభోజనము గాకొందిత తన భర్తకు జూన్లుగా నున్న వివాహవే తన నూచిచ్చుకొని భార్యబాని భర్త జూన్లును కులర్పు నుడివ యువామము కరించి మీపమనాని యని సరస్వతియే నిచ్చినమని కలలించుచు భర్తహింసలపై వడెను ఆదికాకే ఆమె సద్గుణములకు, విద్యయునుకు సంబంధించుచున్న నామ గాన తాను కరించిన మావిన తన భార్యతో చిట్టి సంగత్యంజనని తెలిసి పొదిములపై నున్న భార్యను లేవడిచి, కంది చేర్చుకొని చేసిన అప రాధములు క్షమించి చేడుకొనెను. ఇప్పుడే వారి యానం దము పాపకులే గ్రహించుగుగాక! క్యామలరావుకు ఇది విరళ కమల వివరి మంచి కాచిని గొందెము తేలే నెను. సరస్వతిని జలంబుకొని రాజమండ్రి కచ్చెను. ఎచ్చుటయే తిమిపుక అంటు కమలకు దావానిరావుకు సంబంధము కలిగిన నని ఒకటర్పుకి చెప్పిరి. ఇంక దానిమీద ప్రేమ పాల నుండును? దానితోను బ్లె నాడు తాను రాజమండ్రివచ్చిన ఆరు నెలలే పుట్టుటయు, అదివరకు బాబునామగ ఆ యమనానముచేసి నీకాలోలు తిన్ను 'మగ్గుని బాబుప్రాణనని క్యామలరా వుహించెను. 'అహ! ఎంతమానకత్తి! ప్రేమగురుని మాని తానె పోగొ నని విచారించెను. తనకు బల్లచేసిన రాకపోవుల సరిగదా, చాలైనను గ్రామిదేదనియు, అట్టిది భార్య యనిన నెరినికి కంట్ల ప్రాయముగ నోచెను. తిన్నగా కా వేత్వోగ్రాస్త్రుగాంటికి పోయెను. ఆత్రుకు, మామకు ఏమిస్కారములు చేసి తన తిప్పించుము క్షమించి చేడు కొనెను. అనంత బాధ్యములతో వారు అతినిని లేవడిచి దీక్షించెరి.

ఇప్పుడు మన క్యామలరావుగారు మద్రాసులో జి.సి. డి. యల్. హైకోర్టులోను. ఇంటిలో ముగ్గురూలు గట్టు చిన్ని కుమారుడును, తల్లిపండ్రులు, సరస్వతి ఉంటిరి. సరస్వతి అత్తనామలకు నేనచేయుచు, సనా

తెచ్చుకొనుట నానరీతియందుండెను. తొలినాళ్లు పట్టా
లైపుమునకును, పట్టావస్త్రమునకును తలదాచుకొని పరిసరి
చిక్కిరిచి పట్టావస్త్రమునకును తలదాచుకొని పట్టా
యందేరి. ఆహా! పట్టావస్త్రమునకును తలదాచుకొని పట్టా

గదా! రాయలు అంగదీసికొట్టి ప్రకాశించును. అట్లులే
పట్టావస్త్రమునకును తలదాచుకొని పట్టావస్త్రమునకును
తలదాచుకొని పట్టావస్త్రమునకును తలదాచుకొని పట్టా
యందేరి. ఆహా! పట్టావస్త్రమునకును తలదాచుకొని పట్టా

6

ఆంధ్రకవిత్వము

అవ్వారి నుబ్రహ్మశాస్త్రి గారు

అవని నర్మశాస్త్రముల దెలియఁగా నర్థించువాఁడెల్ల వా
న్గవదో నిస్తరనేవ నేయవలయుఁ గాఢాగ్రహంబున నె
ల్లవిశేషంబులు చేర్చి రామేశ్వరముల ప్రజ్ఞాశ్శుంజేటి నను
భవి నారీతి నొనర్చువాఁడనుచు నత్తుత్తుక నిక్షేపించు నా
గ్రన నోమాత కొఱుంత నాగ్రకృత్తికర్తల తీర్పు ట్టర్చుంబగుట.

ననగోష్ఠము లని హిందూపు లెల్ల దేవతార్చన పెట్టెలున యుంచిన యెల్ల
పెఱుమిపులకుఁ జెవిం బడికుండ మహమ్మదీయులు దాఁచినట్టి వెల్ల
పిటకకర్తల కకపటముగా బుద్ధుఁడనుగ్రహించిన సుసామగ్రి యెల్ల
చిరస్మరదాయస్థిరమై నట్టి ద్రవ్య భక్తజనుల వివేక మెల్ల
నర్థించి! ఆంధ్రభాషలో నవదిరించె - నట్టిభాగ్యంబు నా కెన్న వనుకెనేని
కుతుకుడు నాంధ్రవాఙ్మూలకొఱుంత కీర్ప - ననుము గట్టించవలయు నాంధ్రకవులెల్ల
ఏభాషలోఁ గల నేవిశేషములైనఁ జెలుఁ జెఱిగినవాఁడు తెలియఁగలఁడు
ఏభాషములలోని దేరహస్యము పైన, నాంధ్ర మెఱుంగువాఁడరయఁగలఁడు
ఏచరిత్రలలోని దేయభార్థములైనఁ దెనుగు పొత్తిములుఁ గన్గొనఁగఁ బడి
ఏమతంబులలోని దేవతత్వములుపైన నాంధ్రవాఙ్మయమున నగవడెడిని
అనుచు శ్లాఘ్యమైనట్టి విఖ్యాతి గాంచి - యెల్ల బొసలలోఁ నలయుత్తితిరుగ
నాత్మలోన నువ్విశ్వాదు నాంధ్రభాష - కాంక్ష కీర్పుట విధి యాంధ్రకవుల కెల్ల.

దీర్ఘపాట

కవచమునెల భారతియందు ప్రకటితమయిన 'సాగరసంగం' అనుకథలో ౫౫౧ పుటలో రెండవకలమును విషయము లానుమారియున్నది. దాని నీ క్రింది విధముగ చదువుకొనవలయును.

—భా. సం.

“కాదుకే అని చెప్పలేక పోయావా?”

“అయితే ముందు దారి?”

“కులం కూడు పెడుకుందా? కొక్క కొడుకు ముట తీసెయ్యకం యెరగదు. రాచకొమారులుగా వుంటాడు. మొగం చూస్తేనే కడుపు నిండిపోతుంది.”

“అంచేతనే పోమాలు కన్నేసి ది.”

“అబ్బరమా? నే నెయ్యలేమా నీ మీదా?”

యకం ధూమి అయ్యగానీ, యేమం ధూమి అక్కడిదీ వొడులుకో లేమా నీ కోసం? కోరుకున్న పెనిమిటి దొరికే కుల మెందుమా? మా డెందుమా?”

ప్రార్థనకు నరసింహుని నుంచేసి విడిచిపెట్టింది. కొన్ని రోజుల పాడుపంలో నరసింహునికి వున్న నేర్పుచూసే పోలమ్మ, చెప్తూ చెప్తూ వున్న పంతు పెంటి కాపకం విడిచి పెట్టి నరసింహునిగాని వాలింది. నీ కేసుం బాంటి కూడు యకరాల ధూమి క్రేమ యెరుట ఆ నెకే గడ్డి పరక బాణ కనపడింది. తొడిగిగడచాడు; అన్నెములు

పోతేస్తా మన్నాను. వదిలలా, మనవిల్లా దప్పిపోడి వాగు. తల్లి నొల్లున గోలపెట్టింది. మొగుడు వాణ్ణి యివ్వడానికి సిద్ధపడ్డాడు; కాని పోలమ్మ విస లేదు. బంకమా లేదు. నరసింహులు అప్పుడు విజయగర్వాన్ని చూపించాడు. అయితే అది కులంలో కులం కనక సరి పోయింది. ఇప్పుడు?

“ఇటు మాటలకీ, అటు మాదిగలకీ కూడా దూర మైపోతాం” అని నరసింహులు దీనంగా అన్నాడు.

“అందుకోసం వాళ్ళ నిర్దరిపీ విశదీస్తే పాపం కామా?” అని పోలమ్మ అడిగింది.

నరసింహులు మాట్లాడలేకపోయాడు. ప్రేమపాపం అతని మనస్సుని మృదువుపరిచి వుంది. అయినా అదైగ్గం పోలేదు. ఇది కని పెట్టి పోలమ్మ “యిక్కడి కాదు” అంటూ అతగాణ్ణి నుడిసెలోకి తీసుకొనిపోయింది

2

పోలమ్మ, నరసింహులా కూడా దీన్ని గురించి చాలా క్రమాన్వయంగానే ఆలోచనలు చేశారు. కాని యిది

కానీ పడకను వాహనముల వినియోగము ప్రపంచమంతయు విరుగదు. స్త్రీపురుషులు జరామరణముకే స్వచ్ఛందము చేయరును.

పిమ్మట పట్టుకొని కూర్చుంటు కలదు.

'అయ్యో' పని అంటి పట్టుకొని పో బడి కాతెప్పు కొర

అంగము పటిమ

పానీయము తాగుదు ప్రపంచము చుట్టూ తిరుగును, బాల్కనీయమును, పిక పట్టణములలో పిక పిమ్మిగలుపెందును బాజారుల నుండును పిల కూడదు!

విట్టకథలు

విట్ట కథ

నీతిపరి అంజనేయులుగారు

౧.

అనగా అనగా ఒక ఊరు. దానిపేరు తాడేమిటి. ఆమూరికి ఒక రాజు. ఆయనకు కథలనగా బహుప్రాణము. రాజునకు కథలు చెప్పవారు కలవా? ఎవరతో ఎన్నికలుగా నో చెప్పినారు. ఆయన నేమియునయోగము? అందు ఒక్కటియు రాజునకు సంతోషము గల్గింపలేదు, అన్నాడుగదా ఆయన—

“నా కేల యీ పొట్టికథలు? ఇట్టివి గిట్టవు. కడగానది గావలె. ఎవ్వడు తెగనికథ తెల్పునో వానిని యీ రాజ్యము, ధనము, నా ప్రయమైన కుమార్తెయు, అంతయు వానిజే. కథ ముగించినవానికి ప్రాణాలు దక్కవు. వాని తలగొట్టి ఊరివాకిలికి వ్రేలాడగ గట్టవము.”

౨.

ఈసంగతి చిట్టకలో ప్రాకిపోయినది లోకమంతయు. వచ్చినానిన్నా, ఒకరి వెనుక నొకరు, వరుసగా నెనిమిదిమంది వీరూ. ప్రాణాపై ఆన లేదేమో వారికి. అందఱు రాజునకు

మొక్కినారు. కొలువురినారు సభలో. ఒక్క రొకరుగా ప్రారంభించినారు కథలను.

మొదటివాడు సోమవారము మొదలుపెట్టి, విలుగుతలుగు లేకుండ చెప్పినాడు, ఒకే ధాటిగా. ఎంతో బాగున్నది ఆ కథ. అందఱు సంతోషించినారు. ఆనందించి పోయినాడు రాజుగూడ. ఆయన నేమి లాభము? శనివారము సాయంకాలానికి అది ముగిసినది. అంతలో ఆయువు మూడినది కతగానికి. రాజు చూచినాడు తలారివంక. వెంటనే తలారి త్రోసినాడుగదా ఒక్కతన్నతో కతగానిని బయటికి. పాపము! తలారికత్తిచేత కతగాని తలకనిమొగ్గవలె తెగినది కనిక్కున.

రెండవవాడు చెప్పినాడు ఏబదిదినాలు. మూడవవాని కథ యేబదిమూడు దినాలవ అకు సాగినది. ఇట్లే తక్కినవారి కథలును. ఎన్నడైన నొకవాడు ముగియవలసిన వేకదా? అందఱు తలలు పూలగుత్తులవలె చకచక నెగిరిపోయినవి. అంతియ కాదు. ఊరివాకిలికి పెద్ద

తోరణముగా నేర్పడిన వన్నియు. ఆనరమును
జూచి, రాజు సంకోచాన పొంగిపోయ్యెడి
వాడు.

3

నగరిపరిసరతి యిట్లుండగా, ఒక్కనాడు
వచ్చినాడన్నా పిల్లజుట్టు పుల్లన్న. దొరిగిల్లు
వానిది. ఒక్కపల్లవివాడు. బలే ఉపాయశాలి.
తగనికథ వచ్చునో రాదోగాని, అన్యాయములో
రాజునుమాత్రము చూచివాడెడతాడు. రాజు
దగ్గర నిలుచుండెన ఆమిడ్రిగ్గుడ్లవానిని - చుట్టు
కుం జూపువానిని - బూరబుగ్గువానిని - కు
చ్చుమీసాలవానిని - తలారిని చూచినాడు.
వచ్చినెత్తురు కాతీ, కిరుడుగిట్టినవాని కత్తిగూ
డ, మనవానికంటె బడినది. పెద్దలు సందేహను
పుల్లయ పాటించాచినాడు. ఒక్కమా 'అంద
ఆకు పండా' అన్నాడు.

రాజు నవ్వుకొని తనలో దాను. ఆనవ్వు
లో అంత్యభావము నిండుగా ఉన్నది. 'తెలి
కాచుకోవోయి' అనినట్లు ఆ నవ్వున కథము.
ఆ యర్థము పుల్లయ్యకు అగడడినది. తన ఊ
చినాడు ముందుకు వెనుకకు రెండుస్థాన. 'ప
టెదను లే నీవని' అనుకొనినాడే మొ! అలా
గే ఉండినది వాని చూపుగూడ. తిన్నగా
రాజుదగ్గరండేరి కథ మొదలెత్తినాడెన్నగా
చనవుతో—

౪

"దొరా దొరా! విన్నావుగిదా? పామును
ర్తి అను ఊరు. ఆయూరిలో బలేవర్తకుం

వందీ. దీనిని గొట్టులలో పెనుమోసినవాడతం
డు. వానియంద పనినగలు! ఏమి వాడెములు!
ఎన్నిపోలాలు! వాని యిట్టో ఏమూలమా
చిన భనము మూల్గుచు ఉండెడిది ఆలాటిసా
వుకారి వాడు. 'పోలిస్ట్రో' అని వానిపేరు.

"ఒకప్పుడు పోలిస్ట్రోకి ఎంతో భావ్యము
వచ్చినది. ఆ భావ్యానికి కట్టించినాడు అం
కరి యిల్లు. ఎకరాల పొడవునను అదె. కూ
రించినాడు ఆ యింటినిండుగ గింజలు చీమమై
న దూరకుండు భద్రవజ్జీచినాడు దానిని; కాని
ఆ యింటిపైన ఒక చిన్న పొగగూడు ఉండి
నది. దాని నెవ్వరు చూచినట్లు లేదు."

కథ వినుచు ఆనందించి పోయినాడురాజు.
కతగా దది కనిపెట్టి, సాగించినాడు దానిని
ఉత్సాహముతో—

"నువ్వనాడు ప్రాద్దుపాడునకముందే వచ్చి
నదాడీ ఒక పిట్ట. ఆ యింటి పొగగూటిగుండు
ఒక భావ్యపుగింజ ముక్తుకొని, ఒకే ఉక్కుకు".

రాజు—(నవ్వుచు) అట్లే అనుకొన్నాను
నేనును. ఎంత టక్కరి గువ్వరా అది.

కత—ఇంకొకపిట్ట మునునాటి నేకువనే
యింకొకగింజను కతయకొని తుట్టునం బెట్టి
నది.

రాజు— వినుచున్నాను. చెప్ప-చెప్ప
తర్వాత?

కత—ఇంకొకనాడు ఇంకొకపిట్ట మతో
కగింజనుగూడ.

రాజు—అవును. అదికూడ పోయినది లే.
ఆవల?

కథ—ఇంకొకనాడు ఇంకొకటి మఱొక
గింజను

రాజు—అన్నియు నన్ని పట్టలో చెప్ప
వోయి!

కథ—అయ్యోదేవా! ఎన్నియని చెప్ప
గలను? అదే చూడు. ఆకాశము చీల్చుకొ
ని, మిన్నమన్ను తెలియకుండు వచ్చుచున్నది నే
ఆపట్టయి! వచ్చే వచ్చే. ఇంకొకటి మఱొక
గింజను.....

తండ్రిలో మెదడున్నంతవఱకు యోజించి
నాడు ఆరాజు. ఈకథకు అంత మున్నట్టే క
ప్పట్టలేదు. ఇంక తప్పించుకొను పాపములేదు
రా అనుకొనినాడు. అంతలో కథకుండు దారం
భించినాడు పట్లవి—

“ఇంకొకనాడు డింకొకటి యింకొకగింజను”

ఒళ్లొమండిపోవునంత కోపము వచ్చినది
రాజునకు. వేసినాడు డింకొమంతటికేక—‘ఆ
పు’ అని. కథగాఁ దన్నాడుగదా అనివినయ
ముతో—

“మహాభూ! కొంచె మొసకపట్టుము.
కథ యేమాత్రము కాలేదు. ఇది ముగియుట
కు ఏండ్లు బూండ్లు పట్టును. పట్టలు ఇంక నె
న్నిరావలెనో. అదిగో వచ్చే. ఇంకొకటి యిం
కొక గింజను.....ఇంకొకనాడు డింకొకటి యిం
కొక గింజను.....”

రాజు చల్లబడి పోయినాడు. తుదకు లా
గిపోవలసి నే వచ్చిన దనుకొన్నాడు కాలో
యి. నీనుండై మెల్లగా అడుగుకొన్నాడుగదా
రాజు—‘ఆపవోయి’ అని.

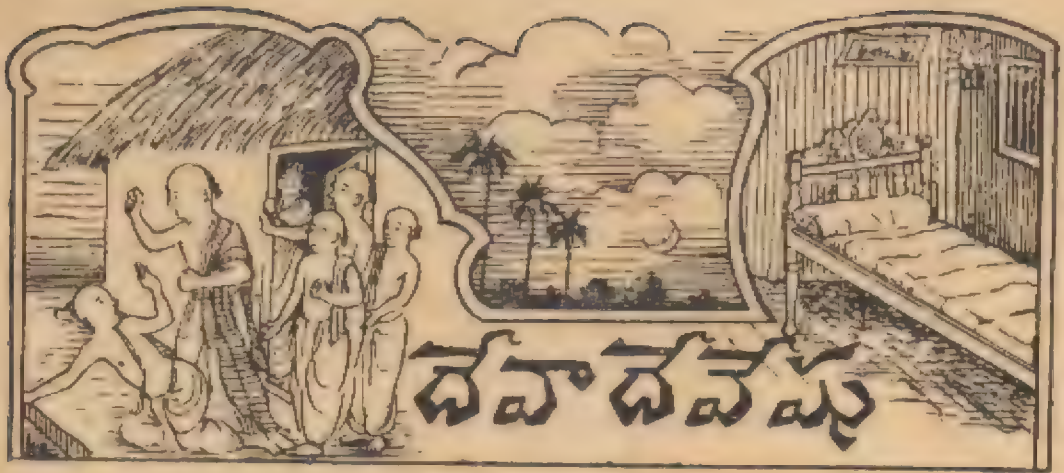
కథ—దొరగానూ! నే నేమి చేయుచును?
పట్ట లాగినదా? అదే-చూడుము ఇంకొక
టి యింకొక గింజను...ఇంకొకనాడు ఇంకొక
టి ఇంకొక గింజను...ఇంకొకటి ఇంకొకటి ఇం
కనొకటి.

మిన్నపట్టినది రాజునకు. మనలేక పోయి
నాడు. విడుచునట్లులేదు పుల్లయ్య. ‘విడిచి
చుకొనుట మట్లు దేవుడా’ అని రాజునకు.
ఈలాగు అనుకొనుచున్నట్టే కథగాఁదు నుడు
పుచున్నాడు.

“ఇంకొక”—

రాజు—చాలు చాలు. ఇదిగో, కొనుము
ఈగడ్డియ, ఈరాజ్యము, గణము, నా ముద్దు
ల పట్టనినూక నీవే తీసికో; కాని ఆపట్టాను
మాత్రము రాసియుకు. ఆపు నీకథ. నేనింక
వినజాలను. ఆపు-ఆ.పు. మఱి చెప్పకు.

పుల్లయ్య కొత్త నేతిలోబడినది. పొంగి
పోయినాడు నేతికు నింగికి. ఆయాకున
ఒక్కయెగురు ఎగిరినాడు. ఏమి వాని సంతో
షము! పెద్దాడెను రాజు బిడ్డను. సింహాసన
మెక్కినాడు. మహావైభవముగా పాలించి
నాడు రాజ్యము. అనుభవించె నన్ని సౌఖ్య
లు. అంతటితో కథ హెసినది; మనము మిగి
లినాము.

చీమలకొండ సూర్యకాంతంగారు

అనగనగా ఒకడుల్లో ఒక బ్రాహ్మ మంజీ నాడు. అతనికి నాలుగు కొడుకులు, ఇద్దరు కూతుళ్లును. అందరికంటే పెద్దకూతురు చాలా కాబుక్రికటే కావురానికి పల్ల పల్ల జ్వె కలిగి సుఖంగా ఉంది. కవసారపుకూతురు క్రొత్తగా కావురానికి పెట్టింది. అంతల్లోకే నంకాంతి పండుగ రావడంతో అల్లులను, కూతులను రప్పించారు.

క్రొత్తులు వడవడంతో అందరూ చిన్నతని కొంచె మెక్కువ బాగ్గత్తగా చూచేవారు. చను వెక్కు వడటంవల్ల పెద్దతను వారిల్లో వారిలో ఒకడుగానే ఉండేవాడు. తనకు చేసే గౌరవం చూచి చిన్నలు దుప్పిగి తన లోక ల్లుచి, అతని పిల్లలను వరిహానాచేసి నిరసించ టం ప్రారంభించాడు. దీని కనలుకారణ మేమి టుటే పెద్దలును వేవండీతుము. ఇక చెప్పో అల్లులో, సాహిత్యం బాగా చదువుకొన్నాడు నేడవంట సంగస్కృత మెక్కువనిచ్చి, కాబట్టి

తన కెక్కువ గౌరవం జరుగుతోందని అతని ఊహ.

చిన్నతని తరంతా పెద్దలుచే కీటలేదు గాని వరు సుముడికవా వడవడంతో, పండుగ మూడులోకా బుడతనువాని ఎవరికికీ వారు పోనేవారనే గదా అని ఊహకున్నాడు. కాని చిన్నలుచేగర్వంమరింత అభివృద్ధి పొందటానికి చేరే విశేష మొక టుంది. ఆ బ్రాహ్మచీ ఇల్లు చాలా యిరుకడటంతో ఆరాతి ఉన్న ఒక్క గదిలోను మంచముచేసి చిన్నలుచేకి ప్రక్క వేసారు. నేడే మంచ మొకటి లేకపోవడంతో పెద్దలు, పిల్లలు గదిగుచ్చుకొన్న సావిత్రి ఒకచావ వేసుకొని పండుకొన్నాడు చిన్నలు చీదుకూడా తన ఆధిక్యమునొననే అనుకొని మరీ గర్వపడ్డాడు.

ఇల్లా భోగి పెల్లిపోగాంది. నంకాంతి పండుగనాడు చిన్నలుచే కీవమయిన తియ్యటి సదాధాలు చేయటంతో అన్ని శృష్టిరూ

తిన్నాడు. రాత్రి యథాగ్రకారంగా గదిలో అతను, సావిత్రి బల్బలతో పాటు పెద్దఅల్లుడు పడుకున్నారు. చిన్నల్లు డారాత్రి తియ్యటిపదార్థాలు బాగా తిన్నందుకు ఫలితంగా నాలుగు గంటలపాటు వివత్సకు రావలసి వచ్చింది. మొదటిజాము గవచిపోయాక అతను పావు కోళ్లు తొడుగుకొని టక్కుటిక్కు మంటూ క్రింద నరిగా చూడకుండా నడుస్తూ గదిలో నుండి యిసుకలకు వచ్చి పెద్దతని కాలిమీద అడుగు వేసి, దానితో అలానికి నోచ్చి మొలకున రావటం చూచి, 'శిమధ్వం' (శిమించుండి) అని తన సంస్కృత పాండిత్యం వెల్లడిచేసుకున్నాడు. నిద్రకళ్లని చూచియుండకపోవచ్చునని పెద్దల్లు జేమీ అన లేదు. ఇంతట్లో రొబోజాము గడిచి పోయింది. చిన్నల్లుడు మళ్లీ వాకట్లకి రావలసివచ్చింది. యథాగ్రకారంగా పావుకోళ్లు టక్కుటిక్కుమంటూ నడచి వచ్చి పెద్దతనిని మళ్లీ గట్టిగా త్రొక్కాడు. పైగా, లెంపకాయ కొట్టి శీమించమన్నట్లు, మళ్లీ 'శిమధ్వం' అన్నాడు. సరేమళ్లీ పొరపాటు కాబోలు నని పెద్దత నేమీ అనకుండా ఊరుకున్నాడు.

తరువాత మూడోజాము గవచిపోయాక చిన్నల్లుడు మళ్లీ గదిలోనుండి యిసుకకి వచ్చాడు. పోనీ, యీసారైనా జాగ్రత్తగా చూసుకు రావచ్చామని. మళ్లీ టక్కుటిక్కుమంటూ పావుకోళ్లతో పెద్దతని చేతివేళ్లమీద అడుగు వేసాడు. పైగా ఎప్పటిలాగే 'శిమధ్వం' అన్నాడు. పెద్దల్లు డిది చూచాడు. ఈ సారి కూడా పొరపాటుగా భావించటాని కతని

మనస్సు ఒప్పుందికాదు. అంతే కాకుండా, 'శిమధ్వం' అని అదే పనిగా సంస్కృతం వెలిగించటం యెత్తిపోటులా కనిపించింది. ఇక ఊరుకుంటే ప్యాపారం శ్రుతిమించి రాగాన్ని పడుతుందనుకొని, చియ్య దులుపుకుంటూ లేచి చిన్నల్లుడి జుట్టు చేతి దొరకబుచ్చుకున్నాడు. "చదువు కున్నది నీవేకాదు. నేనుకూడా" నని చెప్పేటట్లు అతని 'శిమధ్వం'కు సరిపోలేటట్టుగా 'జేవా జేవేషు శ్రయధ్వం, ప్రథమా ద్విశీయేషు శ్రయధ్వం.....' అని జేవవాక్యాలు చెప్పటం ప్రారంభించి వాక్యాని కొక చెబ్బు పోష్యన యీలెంప అలెంప నబనబ గ్రుక్క త్రిస్తా కోకుండా వాయింపటం ప్రారంభించాడు. అప్పటి కన్నడే ఉపకాల మవటంచేత గది అవతల వసారాలో పండుకొన్న మామగారు, బనమరదులు పెద్దల్లుడు తెల్లవారుగట్ల వనన చెప్పుకుంటున్నాడనుకున్నారు. కాని దొడ్డి తుడుచుకుంటూన్న అద్దెగారు చెబ్బలచప్పుడు విని వారిని లేచి తీసుకువచ్చేటప్పటి కన్నడే, పెద్దల్లుడు తాను ప్రారంభించిన పననలో ముప్పదిరెండు వాక్యాలు ముగించి ముప్పది రెండు లెంపకాయలు కొట్టి చిన్నతనిని వదిలేసాడు. చిన్నల్లుడు సొమ్మసిలిపోయాడు. ఎవరు అడగిపక్కర చేకుండానే పెద్దల్లుడుజరిగినదంతా మొదటే వారికి చెప్పేశాడు. బనమరదులు చిన్నతనికి తగినశాస్త్రీ అయిందనుకున్నారు. మామగారుమాలం పొచారించాడు కాని పెద్దత న్నేమి అన లేకపోయాడు. కాస్తప్రాణం కుదుట బడ్డంతోటే కనుముకూడా లెక్కచేయక చిన్ని

అల్లుడు తన తండ్రిని వెళ్లి వోయాడు, లేకపోతేయింకా సరాభనం జరుగుతుందిమో అని. అప్పటినుండి

కూడా 'దేవా దేవేషు' చేయడమంటే లెంబలు వాయగొట్టడమని భావించి భావించుకుంటుంది.

రేచీకటి అల్లునియ్యకి

దళివ పెంతులత్తంగారు

ఒకనాడు సాయంత్రంముసల ఒక రేచీకటి అల్లుడు తన అత్తవారింటికి వెళ్లేడు. అత్తగారు అల్లుడు వచ్చాడని వింటివంటచేసి వంటచేసింది. అల్లుడికి రేచీకటి అని అత్తగారికి తెలియదు. అల్లునికి కాళ్ళకడుక్కునకు సిల్లిచ్చి మణిక్కుకో మంది. ఆయనకు రేచీకటి. పెరట్లోనికి కాళ్ళ కడుక్కునకు వెళ్లేడు. అక్కడ తవ్వాయుండిన పాతరగోళిలో పడ్డడు. ఎంత ప్రయత్నంచేసినా పైకి రాలేకపోయాడు.

అల్లుడు ఎంతసేకటికి రాలేదని అత్తగారు దీపం పుచ్చుకొని పెరట్లోకి వెళ్లింది. అల్లుడు పాతరగోళిలో వుంటుంటూ చూచింది. 'గోళిలో పడ్డావా' అని ఓదార్చి పైకి రమ్మంది. 'పాతర గొయ్యి సరిగా త్రవ్వలేదని చూస్తున్నాను. సరిగా త్రవ్వాలి. గడ్డపారతే' మృన్నాడు. 'నీకు ఎంతకు? రేపు సరిచేయిద్దాము' మృంది. 'సరిచేస్తేనేకాని రా' నన్నాడు. అప్పుడా వెళ్లి బాగుల అత్తగారు గడ్డపార తెచ్చియిచ్చింది. అల్లుడు గడ్డపారతో మెల్లత్రవ్వకొని పైకి వచ్చాడు.

భోజనందగ్గర కూర్చున్నాడు. భోజనం చాలభాగము అయింది. అల్లుడికి పెరుగు వడ్డించింది. అప్పుడు చవ్వుడు అయింది. కుక్క వచ్చి చిన్నట్లో పడిందనుకొని చేయివివరేడు.

అప్పుడు మంగుని వడ్డిబోవున్న అత్తగారి చెంబుకు తగిలింది. అత్తగారు సిగ్గు తచ్చుకొని వెళ్లిపోయింది. భోజనాలు అయ్యాయి.

అల్లుడికి గదిలో మంచం వేసినారు. సగం రాత్రి అయింది. అల్లుడు వాకట్లోకి వెళ్లవలసి తడుముకుంటూ వెళ్లి తిరిగివచ్చాడు. గదిలోనికి దారితప్పి తడుముకుంటూ సావట్లోకి పోయినాడు. అక్కడ పడుకొనుండిన అత్తగారి మంచం కాలికి తగిలింది. అదే తన మంచం అనుకొని తడుముకున్నాడు. అత్తగారి కాళ్ళు తగిలాయి. ఆకాళ్ళు తన భార్య వనుకొన్నాడు. అత్తగారికి మొకువ వచ్చింది.

'ఇదేమిటి యిలావచ్చా' వంది. 'రాత్రి మీరు పెరుగుబోవారన్న కోరికచేత చెంబుకాయ కొట్టినా. అందుకు మీమించాలని బ్రతిమాలడానికి వచ్చా' నన్నాడు. 'సరే దానికేమి లే వెళ్లి పడుకో' మంది. 'అలాకాదు, మీమించా' మన్నాడు. చివరకు 'మీమించా' వంది. 'నాకు నమ్మకంలే' వన్నాడు. 'నన్ను నా మంచందగ్గరకు తీసికొని వెళ్లి దిగవెడితే నమ్ముతా' నన్నాడు. అప్పుడు అత్తగారు అల్లుడిని తీసుకు వెళ్లి దిగపెట్టివచ్చింది. కొంతసేకటికి తెల్లవారింది. ఇక్కడ యింత ప్రసవకూడదు. మనము వేసి న ప్లాను బాగా పడిందనుకొని అల్లుడు వెళ్లిపోయాడు.

కథ కంటికి, మనం యింటికి.

౨ ఆటపాటలు

విద్దెం విద్దెం వరహాల విద్దెం
విద్దెం చేస్తే గీద్దెడు నెయ్యి
తప్పక చేస్తే తప్పెడు నెయ్యి
మళ్ళీ చేస్తే మూసెడు నెయ్యి.

చల్ల చెయ్యి గొల్లభామ నీ
నందిట దండలు కదిలేను
తెన్న చెయ్యి అమ్మాయి నీ
పెండిమురుగులు కదిలేను
పాలుతాగు అబ్బాయి నీ
పమిడి మురుగులు కదిలేను

చెప్పకో చెప్పకో
చెవులెక్క తీసుకో
మావిడాకిస్తాను మందెట్టుకో

* * *

వేడి అన్నం ఆప్పడంముక్క-
తినోతినో

చల్లి అన్నం పుల్లి పాయి
జుర్రో జుర్రో

విశాఖపట్నం వీశెడుబెల్లం
నీకోడదలం నాకోడదలం
కళింగపట్నం కానులపేరు
నీకోపేరు నాకోపేరు

భీముడిపట్నం బిందెలజోడా
నీకోజోడా నాకోజోడా

చెన్నపట్నం చెరుకుముక్క-

నీకోముక్క నాకోముక్క-

ఉసిరికాయకుండ ఊరుపిండికుండ
మెల్లగా దించండి బెల్లాపకుండ
కుంజో కుంజ.

(౧)

కుండనిండాకందులు

రంగ సాని బొందులు.

(౨)

పీట మీద పిండి పిసుక్కుతినరా

కొమ్మరటిపాడు కోసుకుతినరా. (3)

చెంబు దోకులు

దమ్మిడి బెల్లం.

(౪)

అక్కలకర్ర ముక్కాలిపీట

కూర్చోవదినా వదినా వదినా. (౫)

నీమమిరపకాయ చిర్రో బుర్రో

పాతగుడ్డ చిరిగితేవ్రోపుర్రో

దానిమొగుడు దాన్నికొడితే

మొర్రోమొర్రో (౬)

చెట్టు కొట్టంగ పాలుకారంగ

నిన్ను కొట్టంగ నీరు కారంగ. (౭)

ఉట్టిమీద పూరగాయికుండ

మెల్లిగాదిండా మేనత్తకొడకా

కొడకా కొడకా. (౮)

బూడిద గుమ్మడికాయ

బుచ్చెమ్మ తలకాయ

నారదబ్రహ్మకాయ

నారమృతలకాయ. (౯)

సంకుచాక్రంబ గోచ్చిం దమృతార

చుకలెత్తు గాఢదమృతార.

యశ్శోనికం యేగానిశ్చైం

బుజమెక్కుదబాజం, బుజమెక్కుబాజం.

ఒంటి పిల్లి వాకా పికవోట

ఇద్దరు ముగ్గురు ఒకవోట

ఆపతాకీబామ్మ పాపతాకీబామ్మ

నక్కేరుచెట్టు కింద బాక్కేరు బామ్మ

తోలుముక్కలున్న వైదిక్కబామ్మ

బొమ్మాబొమ్మా, బొమ్మా, బొమ్మా.

నాచేలిమాత్ర

వైకుంఠయాత్ర.

సూరీతాపిల్లి

మోరీతాపిల్లి

పడమటక్కల్లూరి పారిపోండి.

ఓయి వోయి నాయడా

వంగిపల్ల నాయడా

నక్కపాలు పిలికినావు

చిక్కాన పోసినావు

జోడుగుర్ర మెక్కినావు

బొమ్మలాట లాడినావు

కథ కథ కంగు

మాతాన చెబుగు

నూనె పోసుకుని దిగియిగు

మా చందాదారులకు

మా కార్యాలయమునకు వ్రాయు ఉత్తరములు మొదలయినవానియందూ తమ 'చందాదారు' సంఖ్య వ్రాయవలెను. లేకున్న ప్రత్యుత్తరములు మొదలయిన పనులను జరుపజాలము. చందాదారుసంఖ్య భారతి కవరుకాగితముపై తమ విలాసమునకు ముందున్నది. చందాదారులకు భారతి ౧౦-వ తేదీ లోపల అందకపోయిన యెడల మెటనే తిపాలువారికిని, మా కార్యాలయమునకును తెలుప గోరెదము.

—మనేజరు, 'భా ర తి.'

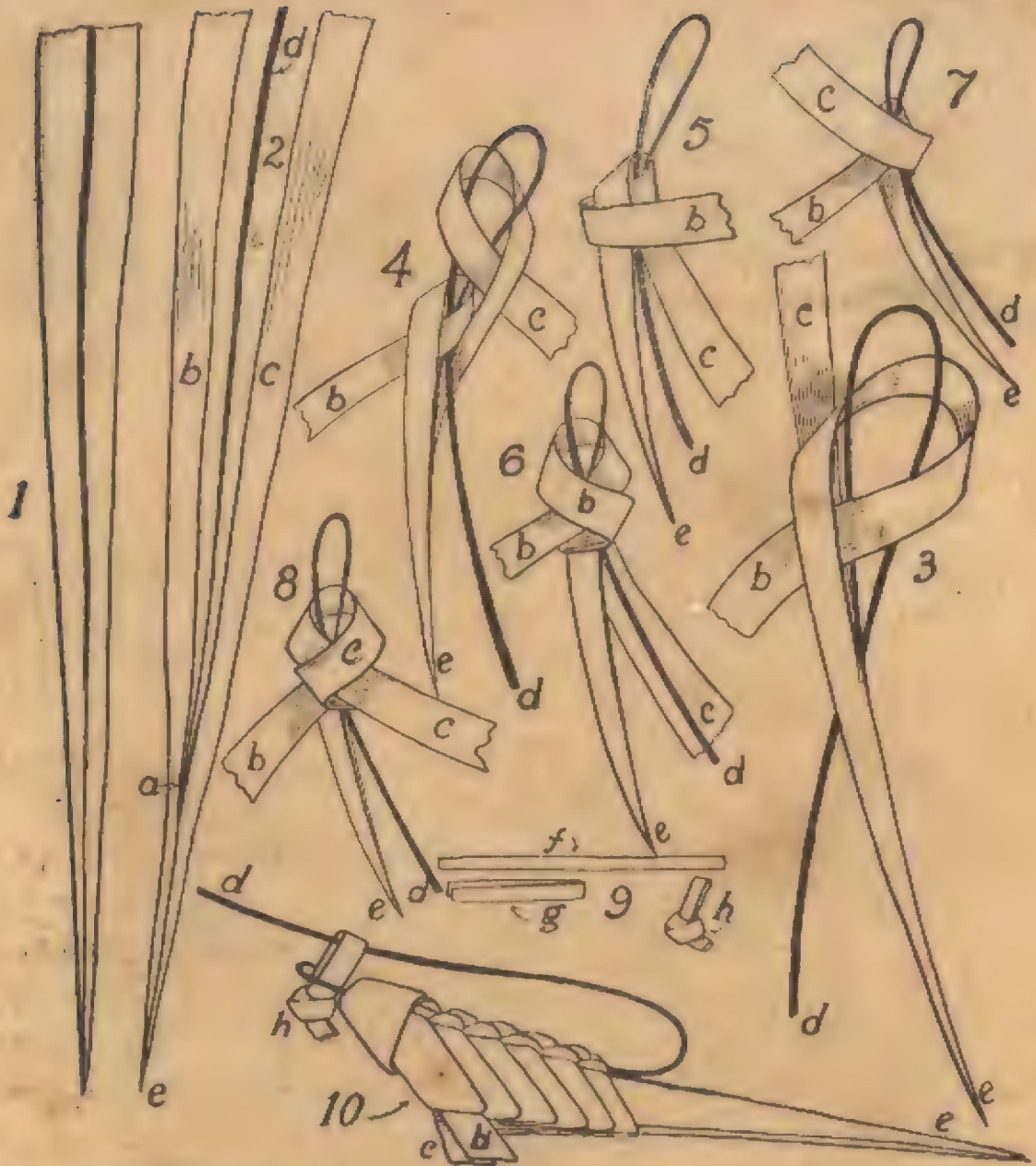
ఆకు చిలుక

కో. నరసింహాచారిగారు

టెంకాయ ఆకుతో చిలుకను చేయవచ్చును. మిక్కిలి మునుపగాని యొక ఆకును గీసి కొని (చిత్రము 1) దాని మొదటిని సమముగా నుండునట్లు కత్తిరించవలెను. ఆకుయొక్క సరిమి ఈ నను (చిత్రము 2 d) తలచేక ముక్కలుగా గీసి 'a' అను గుర్తునొక 'b c' అను రెక్కలు వేరుగా నుండునట్లు చీల్చుకొనవలెను. 'a' అను కొనకును 'a' అను భాగమునకును గల దూరము 7 లేక 8 అంగుళములు పెడవచ్చును. ఈ భాగము చిలుకకు పోకయగును. 'd' అను సరిమి ఈ నెయొక్క విడికొనను వెనుకకు 'e' వైపునకు పంచవలెను (చిత్రము 3 b). పిమ్మట 'b' అను ఎడమరెక్కయందలి రెక్కయొక్క కొనను ఈ నెక్రిందగాచుట్టి పైకివెచ్చి మరల అదేరెక్కకును ఈ నెకును మధ్యనూర్చి లాగవలెను (చిత్రములు 3, 4, b) పిమ్మట 'c' అను కుశీర్రక్క ఆకునుగూడ ఈక్రిందగాచుట్టి పైకి గీసికొని ముందువిధముగనే అదే ఆకునకును, ఈ నెకును మధ్యనూర్చి లాగవలెను. 'c' అను

ఆకుయొక్క చుట్టు 'b' అను ఆకుయొక్క చుట్టునుకప్పముండును. పిమ్మట 'b' యొక్క కొనను కుశీర్రక్కకు చిత్రము 5 నందలి విధముగ 'e' యొక్క చుట్టునకు మీనుగాను, మరల ఎడమరెక్కకును ముడిచి (చిత్రము 6) అదే ఆకునకును, ఈ నెకును మధ్యనూర్చి లాగకొనవలెను. మరల కుశీర్రక్కయందు 'd' అను రెక్కను మొదట ఎడమరెక్కగాను (చిత్రము 7) పిమ్మట వెనుకకును ముడిచి (చిత్రము 8) రెక్కకొనను, పూర్వము 'b' ని దూర్చిన విధముగ చూర్చి లాగవలెను (చిత్రము 8). మరల 'b' ని పూర్వోక్తిగ నేమిడిచి చుట్టిలాగును, పిమ్మట 'c' నిగూడ నేవిధముగ ముడిచి, చుట్టి లాగును రావలెను. ఈవిధము 'b c' అను మార్చి మార్చియిట్లును, యెడమరెక్కయొక్క కొనలు 2-3 అంగుళములుమాత్రము మిగులునట్లు చేయవలెను (చిత్రము 10 'b c').

పాతక యంగుళము పెడల్పును 3-4 అంగుళముల పొడవును గల యొక ఆకు తునకను

(అంతిమము) (చిత్రము 9 f) తీసికొని, దానిని సగమునకు మడిచి, (9 g) చిత్రము '9 h' యందు చూపినవిధముగ ముడివేయవలెను. పిమ్మట తునుకయొక్క కొనలు క్రిందికిని మడత వైకిని ఉంచునట్లు ఈ నయొక్క మడత గుండా దూర్చవలెను. (చిత్రము 10 h).

అప్పుడది చిలుకకు ముక్కుగా నేర్పడును. తర్వాత ముక్కును పట్టికొనునట్లు ఈ న కొనను లాగి ముక్కుపై సగల మడతగుండా దూర్చినచో చిలుక పూర్తియగును (చిత్రము 10).

రాయలసీమయందు ప్రసిద్ధిగాంచిన తేల్రాములలో లేపాక్షి యొకటి. ఇయ్యది అనురాధపు మండలమున హిందూపురమునకు తొమ్మిది మైళ్ల దూరమున నున్నది. స్కాందపురాణమున పేర్కొనబడిన శైవతేల్రాములలో లేపాక్షి, పాంనాకేశ్వర యొక్కది. ఈ పాంనాకేశ్వరలింగము అగస్త్యమహర్షి చే ప్రతిష్ఠింపబడినదని నానుడి. ఇయ్యది పురాణగోళ. చార్మిత్రకముగా గూడ లేపాక్షి ప్రసిద్ధిగన్న గ్రామము. విజయనగరసామ్రాజ్యము వైభవోన్ముఖమైన సమయమునా లేపాక్షి, దాని వాణిజ్యకేంద్రమై యుండినదనుటకు నిరర్హకములు పెక్కులు గలవు. స్పష్టతెట్టి రాయలసీమ ప్రభుత్వమున నున్న

త్యమున నానాదేశపరిక్రమలు లేపాక్షియందు సమావేశమై సుంకములను లేపాక్షివీశేష్వరా లయమునకు సమర్పించినట్లు ఒక శాసనము గలదు. నేడు ఆ వాణిజ్యశ్రీ లేపాక్షిని విడనాడినది. వాణిజ్యము నశించినను అపూర్వశిల్ప కళానిలనమైన అలయముమూలము ఆచేరుల నాకర్షించుచున్నది.

అలయమును నిర్మించినది అచ్యుతరాయలకాలమున పెనుగొండలో కోశాధిపతిగా నుండిన అట్టతెట్టకుమార్తెనైన విరువణ్ణుని పుష్పకాలమునకు నేటి అలయ మున్న కూర్మతెలిము (శ్రీ)నాథుని వదిలినట్లు చిన్నచిన్న గుట్ల చిల్లర దేవుళ్లతో మాత్రమే నిండియుం

M. K. R.

(౧) దేవాలయమున వాయవ్యమూలగల ప్రాకారమంటపములు, కొలను.

డెను. అన్నిటిని ఒక్క మంఠపములో నిమిషే
తన యిష్టచేతమైన వీరభద్రుని ప్రతిష్ఠించివాడు
విరుణ్ణ. ఈ దేవాలయ పోషణమునకు అనే
శాగ్రహారముల దానముచేసినట్లు పెక్కు శాసనములు కలవు. దేవాలయ నిర్మాణము అతని

కాలమున పూర్తికాతీను. తొట్టొల్ల శ్రీరామ
నాశేష్వరాలయమని పురాణ ప్రసిద్ధి గన్నను
విరుణ్ణ వీరభద్రుని ప్రతిష్ఠించిన తర్వాత శ్రీ
వీరేశ్వరాలయమని శాసనములు బల్కుచు
న్నను జనులలో మాత్రము దేవాలయ దుర్గమ్మ

(1) రంగ మంఠపము. పడమర వైపుననున్నది. శివరామేశ్వరాలయ నిర్మాణముగా నిర్మితమైతి.

(2) రంగమంఠపమునందలి మూల భాగము. మంఠపమునాటిగానల విగ్రహములందు కడమనోజ్జముగ నున్నవి.

గుడియని నేను వాడుకొనుట తటస్థించినది. దుర్గయొక్క విగ్రహము అపూర్వముగ ఒక స్తంభమున చిత్రింపబడినది. అంతియకాక దుర్గ ఆ స్తంభమున ఆవిర్భవించి ఒకమహాభక్తు నకు సాక్షాత్కార మొసగవని యొక కథయు

కలదు. కారణమేమిటయైన నేమిగాని దుర్గమ్మ నేను వాడుకలో నున్నందున వైష్ణవాలయ పక్షిసాక్షి యైన మన్రోగారు శేషాక్షి దేవాలయమున కున్న మడిమాన్యముల సూక్ష్మబీజి ఏడాదికి ముప్పైఅయిదురూపాయల బత్తమును మాత్రము మంజూరుచేసినారు.

(౪) లంగులంబలము - పలుపల్లి భాగము. ఇందుగల స్తంభములలో నొకటి ధూమిపై మోపక ప్రేక్షనయ్యును.

(౫) దేవాలయ గోపురములు.

ఈ దేవాలయముననే రామాలయము గూడ నున్నది. ఇట్లుచేసి నాగార్జునుని ప్రతిష్ఠించినది వామన. ఈ సుగ్రహవాసముచే లేపాక్షి రామాయణ మను యక్షగానమును వ్రాసి అంధ్రలోకమున ప్రసాదించితి. ఇటువంటి వేర్వేల ప్రతివాదము లేపాక్షి రామాయణము పేరు వినియుచున్నది తెలుచును. ఈ ప్రతిష్ఠ లేపాలయములో నున్న కొన్ని భాగములు భాగముచేత్రము లిగుల ముద్రలను బట్టితి.

ఇంతటికాక విజయనగర కళాప్రవీణ్యమునకు విదర్బనము లెన్ని చేసి కలవు. లోలి మండలమున నొక స్తంభమున చిత్రింపబడిన పద్మినీ జాతీశ్వర - సాచూలు పురుషుడు ఆను శిశ్రుముల పరివోష్టత వర్ణనాతీతము. దేవాలయపు పై భాగమున స్కాందపురాణము చిత్రింపబడియున్నది. వన్న లువంతయేని నేటికిని పురాతన కనుమిం దొకప్పు ఆచిత్రములు పొబగు చెప్ప నలవికానిది.

లేపాక్షి నేడు సహకార సంఘము లవారిచే నేర్పాటుచేయబడి యుండు గ్రామ పునర్నిర్మాణ కేంద్రములలో నొక్కటి. ఇప్పుడు శ్రీ వార్ధకవి రామ చంద్రరావుగారు ఆ గ్రామములలో నుండి జేయుచున్నారు. న్యాయవాదవృత్తిని విస్మరించి గ్రామములు తేమమునకై శ్రద్ధతో పనిచేయుచుండు రామచంద్ర రావుగారు పట్టమహా విజయనగరశిల్పి కళావికేళి మును పునరుద్ధరింప ఆరంభి ప్రయత్నము శ్రీచురుగులు శ్రీ లేపాక్షి విరలు రామచంద్రప్ప, కేంకటనారణ్య-మెకటనారయ్య శేష్టి, గార్ల సహాయముతో యీ శ్రద్ధతో కృషి నెల్లుచున్నారు.

M. K. R.

(౬) కలనుమకు పాతకమున్న దీక్షాపూరితముగా నిర్మించినది వాగ్దేవుడు. సుమారు ౧౫౦ సంవత్సరములు.

ఏమి నా కలలు?

తురగా పేరిటరామయ్యగారు (కవితాసమితి)

౧

నేడెరాడా మోము చూడనే చూడడా?
ప్రేయసీ! యనినన్న ఫలించ నేలించడా
ఏమిలై పాచిక
న్నీలైన దుడువడా

యుగయుగమ్ములనుండి

బిగబట్టియున్ననా

యెడ జీల్చు ఈ ప్రేమ

నేనిగుడ్డినాడ

ఏమి నాపరితాప, మేమికాలమ్ము!

౨

ఈ దుఃఖమున తోటలేదిరుగ గలనా
ఈ మోడలకు పూవు కెంతో కురుసనా
నామనసులోయాపు
నాయెదుట నిల్చునా

పూలుదోసిల్లతో

బోసినవ్వింతునా

నారాజకనులలో

నాచీడ జూతునా

ఏమి నాయున్నాద మేమినాకలలు?

౩

నాపుణ్యభూమిలో నాపూలతోటలో
నాబాహువల్లిలో నావలపుపాటలో
నీరిగి మరగి జనిమ్ము
మరచి తన్మయుడైన

హృదయేశునెదయందు

నిదురించి నిదురించి

నన్ను నేనే మరచి

నాగెలుపు చూతునా?

ఏమి నాభావాలు? ఏమినాకలలు?

౪

ఈనోకనము మిటి కెగసి మారోగ్నిగునా?
నేలనేచీల్చి పాతాళాన కేగునా

ఆయభాతనమ్మద

మడుగుంట వెదకునా?

వెలుగునో గాలినో

నిలిపి పలికించునా

నామనోహరుగాంచి

నాగతులుదెల్పు నా?

ఏమిలోకాలు? నాకేటిస్వర్గాలు?

(Central News)

ఓ మహాత్మాకు లంఛన స్వభావము

LANDHRA PATILKA

జి. కే. పూండ్ల రామకృష్ణయ్యగారు

ఈ కెల్లూరుననుండి చాల సంవత్సరములు ప్రయత్నించిన అమూల్య గ్రంథ చింతామణి పత్రిక
అంగ్ర మానపత్రికలలో చాల ప్రసిద్ధి గాంచినది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ బంధములను చాలవరకు ముట్ట మొవట నచ్చొట్టించి చూడదవాద్యము ముగకు మహోదాకార మొద్దివచ్చు పూండ్ల రామకృష్ణయ్యగారు. వీరి 'ఆముద్రాంత గ్రంథ చింతామణి' సత్రికసాయముననుసరితే "తానీ దళసంపుట్రాకర కాంతారములు" వంటి యుగదీప మహోదాపు బసీకులు మొవట తమ చెరిచివటయు, ఆంధ్రలోకమున పాశ్చాత్యము నకు వారి పరిచయము సులభపాత్యముగు టయు నటపడినది.

రామకృష్ణయ్యగారు నెల్లూరుకు పదు నైదుమయిళ్ల దూరముననున్న నుచ్చూరును గ్రామమున ౧౮౬౦-వ సంవత్సరము జూలై ౧౫-వ తేదీన (రాధికామ సంవత్సర ఆషాఢ బహుళ ద్వాదశిన) జన్మించిరి. ఈ నెల్లూరు మండలము కవి తిక్కన (కొట్టగురు తిక్కన) ఖిల్ల తిక్కనల జన్మస్థానము. రామకృష్ణయ్య గారు భారద్వాజవంశోత్తము. ఆంధ్రవంశసూ త్రుడు. అస్మయ్య వీరితల్లిదండ్రులు. ఆమ్మక్క-మ్మ వీరి తల్లి. అన్నగారుమున వీరి పరిచయము బహుస్వల్పము. నెల్లూరునున్న మిషనువారి యున్నత పాశ్చాత్యలో వైదవతరగతి వరకు మాత్రమే చదివి, తరువాత సంస్కృతాంధ్ర ములయం నభిరుచి యెక్కువ యగుచుండు టచే, ఆపాశ్చాత్యలో చదువీయన మొనికైచి

నెల్లూరులోనే శ్రీపుల్లిగుండుము రామచంద్ర రావుగారివద్ద శిష్యుడుగనుండి సంస్కృతాంధ్ర కావ్యము, గాథముగ బంపించుకొనెను.

రామకృష్ణయ్యగారు తొమ్మిది సంవత్సర ముల బంబైయుండగనే, తండ్రిని గోల్కొల్లు దురశ్శయ్యము సంధించెను. అందువలన తన నోవాగైతై మాగ్గము లగయమొసిన యనన రము వానికి గ్రమముగ నప్పని పరియమ్యెను. ఈ సమయమున రామకృష్ణయ్యగారికి శ్రీ పాడమూరు వీరనాగయ్యగారనువారిలో గాథ మొక మైత్రిగలెను. వీరనాగయ్యగారు సం స్కృతాంధ్రములదగుపాటి పరిచయము గల్గిన వాడును, చాలకాలమునుండి రామకృష్ణయ్య గారి నత్యంత తేనూభింపులు వై యుండిరి. తనకు పరిచితమైన వోట్ల గొన్నిటియందు చాల విలువగల తాళపత్రగ్రంథము లున్నవనియు, అవి శిథిలముగావలూర్వన వానిని సేకరించి ముద్రించిన మేడల పండితలోకము మెప్పుండు టనోకాక వాద్యయమునకు శాశ్వతమైన నేవ చేయుట యనియు, వలసిన వో దానంతయు నీ పనికి సాయ మొనర్తుననియు వీరనాగయ్యగారు రామకృష్ణయ్యగారిని ప్రోత్సహించిరి.

కాని చాల ధనవ్యయముచేతను ప్రయాస ముచేతను సాధించవలసిన యీ ఘనకార్యము రామకృష్ణయ్య, వీరనాగయ్యలనంటి యుత్సా

హామే ముఖ్యధారముగాగల సాధారణులకు సాధ్యమగుతున్నది? నివేదయమై వారిసమస్యను తీవ్రముగ వాలోచించిరి. నెల్లూరి మండలము లోని వెంకటగిరి సంఘము సుప్రసిద్ధతనై కార్యమునునంది వార్షిక ప్రాబల్యమున నీర్తి గాంచినది. అప్పటికి వెంకటగిరి సంఘవాళీశ్వరులైన శ్రీ వెంకటగిరి రాజగోపాలకృష్ణయ్యులచేత బహదరుగారుకూడ కవిపోషణమును నువాజ్యము పోషణమునను నుత్సాహ మగువరచుచునే యుండిరి. అచటే రామకృష్ణయ్యగారును, వీరరాగయ్యగారు వాలోచించి శ్రీ రాజగోపాల కృష్ణయ్యచేత బహదరుగారిని తమ ప్రయత్నములకు కనిపెపాయము చేయ నలయునని ప్రార్థించిరి. సంస్కృతాంధ్రభాషాభిమానులును, గవితాపోషకులునైన వెంకటగిరి ప్రభావు వీరి సొకల్యమును గౌరవించి, యుత్సాహమును గుర్తించి వారికండమై నిల్చుట కంగీకరించిరి. పూర్వ రామకృష్ణయ్యగారు ప్రచురించిన 'అముద్రితగ్రంథ చింతామణి వ్రత' కు వెంకటగిరి ప్రభువే ప్రధానపోషకులు.

'అముద్రితగ్రంథ చింతామణి' యొక్క పరమావధి అముద్రితములైన యాంధ్రప్రబంధముల గ్రమముగ బ్రకటించుటయని వేరుగ చెప్పనక్కరలేకనే వలయుచున్నది. ఈపత్రిక

౧౮౮౫-వ సంవత్సరము జూను మాసో ప్రారంభమై ౧౯౦౨-వ సంవత్సరము మేద్రెల్ నెల వరకు సాగుచునే యుండిను. రామకృష్ణయ్యగారు పండితుడేగాని కవి కాదు. వీరు స్వయముగ రచించిన గ్రంథ యొక్కతయు లేదు. వీరు ముద్రించిన పూర్వకార్యములలో బానిముల సవరించుటకును, వాటికి వ్యాఖ్యానము చేయుటకును కందకూరి వీరేశలింగము పంతులు, కొక్కండ వెంకటరత్నము పంతులు, వావిలికొలను సుబ్బరావు, మండరాక పార్వతీశ్వరకవి, నువ్వా వెంకటకవి, వేదము శేరికటరాయశాస్త్రి, శర్మవరము కృష్ణమాచారి మున్నగువారు రామకృష్ణయ్యగారికి చాలదోవ్వడిరి. ౧౯౦౪ నెల సెప్టెంబరు ౧-వ తేదీని రామకృష్ణయ్యగారు స్వగృహ లగువరకు భాషా సేవయందే వారి కాలమంతయు గడచినది. వీరి మరణానంతరము తన ప్రోత్సాహము లేక, సమర్థుడైన యధిపతి లేక, 'అముద్రితగ్రంథ చింతామణి వ్రత' మరల ప్రకటింపబడలేదు. చాల వ్యయప్రచురము కోర్చి కిడుతోను, స్వార్థత్యాగముతోను రమారమి ఇరువది వత్సరములు నిగుమానమైన వాజ్మయ సేవచేసిన పూర్వ రామకృష్ణయ్యగారి కార్మగులు మిక్కిలి కృతజ్ఞులై యుండవలయును.

౧

కాననశోభ లీయేక్ష వి
కాసిల లే సెలయేటి యొడ్డునక
నే నొక రాగరేఖ కర
ణిక తిరుగాడును, లోల భావనా
హాసపథాలలో మలయ
మారుతసేవ ఘటిల్లగా, తరం
గావత గద్గదస్వనర
హాకథికామధువారు లానుచుక.

౨

గగన విటంక మందకొన
గా పరువెత్తు నగాంచలమ్ములక
సాగసుల ప్రోవుల ప్లెగురు
చుక, వలచూవళులక రిచించుచుక
దగకొనియున్న నాశ్రవణ
తత్పరతా పరితృప్తికి సుఖ
మ్ముగ నెలు గెత్తి పాడుకొను
పుల్లులె నావిదమెచ్చు నెచ్చెలుల్.

౩

ఈ యెడ విస్తరిల్లు ప్రతి
హృద్యలతాంత పరీమళాల నా
లో యువకానుభోగ సర
శుల్ పులకించు, రసప్రమోదపుక
తీయదనాలు నించుకొను
తీరన దత్పత్తి కమ్రవాయుపుల్
నాయెడ భావతంత్రుల ని
నాదిలచేయు నెవో కవిత్వముల్.

౪

ఈ వనదృశ్యమే కుముద
సీశ్వర భాస్వరహాసమై కళా
ప్రవరణమ్ములక తొణకు
లాడు, పురాస్కృత సాహృదమ్ములే
క్రోవలు తేరు నిచ్చట ని
గూఢ మనస్కుడొక రణమ్ములై
దైవకృపాస్పటిద్యుతిసి
ధానములే వికసించు పూవులై.

[కృష్ణుడు సనతారపుగుఱుడిని, ఎనమండు గురు భార్యతో, పగునాబులేల గోపి కలతో వర్తించెనని, యమువాసిక తాళంము యందు వెన్నెల గీలులో పేరుగానముతో న మాంబ్రామముల మాటున రాక్షసో డాగ్గుల మూతలూడెనని, వెన్నెలు దొంగిలెనని, కాళి యని మర్దించెనని, రావక్రీడలు నెఱపెనని, గోవర్ధన మెత్తెనని, గోపికావస్త్రాః పారణము చేసెనని, కంపాదుల సంహరించెనని, భారత రణరంగమున నిలిచి పరుసెనిమిది యధ్యాయముల గీత పాఠానకుఁ బాఠము సెప్పెనని, లో కాళిఘం డని చెప్పెడి గాథలను, వాని యంత రార్థములను అటుంచి ప్రకృతమునకు బద్ధుడ నగుదును.]

గాంధీ - కృష్ణుడు.

కృష్ణుడు ద్వాపరపురుషుడు; గాంధీ కలియుగపురుషుడు. ఆతఁడు పురాణకథిము డు; ఈతఁడు సత్యప్రవర్తికుడు. ఆతఁడు పరోక్షము; ఈతఁడు ప్రత్యక్షము. ఆతని విద్యమానము గీతము, వివాదగ్రస్తము; ఈతనిది వర్తమానము, అత్యారంభ ప్రతివాద రహితము. ఆతఁడు వ్యాసమహర్షి భావనాన వాహ సంభూతమగు నొక కెరటము; ఈతఁడు ప్రకృతిలీలాజాలకమునందలి యొక తరంగ. ఆతఁడు యాదవుడు; ఈతఁడు వైశ్యుడు. ఆ

తఁడు సుంకముడు, బలవంతుడు; ఈతఁడు మామూలుమనిసి, దుర్బలుడు. ఆతఁడు భోగి, ప్రభువు; ఈతఁడు యోగి, పద్మివాజకుడు. ఆతని వివిహారిములు ఉద్యానవాటికలు, అంతఃపురములు, రథారోహణములు, రాజస భాగవతములు; ఈతని ప్రచారములు వీధులు ఆకుగుడి సెలు, పోలములు, కాలినడకలు ఆశ్రమోపాంతములు.

నీతి - ధర్మము

కృష్ణుడు వైదికప్రవణుడు; గాంధీ ధార్మికబద్ధుడు. వాడు తొక్కిడు, చతుగుడు; వీడు అలొక్కిడు, ఛాందసుడు. వానియందు రాజనము ప్రధాన్యము చేసినది; వీరిలో సత్యము పరాక్రమించినది. కర్మత్వ రహితమైన హింసాచరణము కర్మయోగమని వాని యా దేశము; కర్మత్వ-భోక్తృత్వాదికము భౌతిక మనకుఁ దప్పనినగుట అహింసాచరణమే అను క్షేయమని, అదియ కర్మయోగ మని వీరివశము. నీతివధమున ధర్మము సురక్షితమని వాని యుఁ దేశము; ధర్మమార్గమున నీతి సురక్షితమని వీని యనుభూతి. వాడు పాపకవశపాతి. వియద్వారమున విజయము సాధింప నిశ్చయించినవాడు వాడు; తనస్సున సత్యపరాక్రమమున వాడించినదే అవినశ్వరమగు విజయమని నమ్మినవాడు వీడు.

కృష్ణుడు, నీతి - హింస

దుర్యోధనుడు పాశురమును తన సాయము గోరివచ్చినపుడు తనవంటివారిని గోపాలురను వదిలేవురను జూపి, తన తాటవ్యమును, వారి సమరకోరిక బహుళపాథిరామత్వమును, వారి చాపాద్యాయుధకత్తావైశారణ్యమును వివరించినాడు; దుర్యోధనుడు తన్ను గోరికొనునేమో యని శంకించినాడు; పన్నువాడు అర్జునుడు మును గోరపాడి యని పాడి తెలిసినాడు; మాహాపెట్టినాడు—కృష్ణుడు; ఇది యొకనీతి.

“భూరివరాక్రములను నారాయణాభిహానును గోపాలురను దుర్యోధనుడు గోరికొనెగదా, నన్ను సంగ్రామారంభరహితుని గోరికొనుట నీకు మేలగునా?” అని పాశుని బ్రష్మించినాడు—కృష్ణుడు; -ఇది బావమముల సరసము, అహంకారసమన్వితము, మానవత్వము—ఇదియు నొకనీతి.

“.....ఇంక నెడనేయక ప్రాణము లట చేత నిడికొని యుద్ధమునకు పడవుడు..... ఇట్టి నేను తేగుగడిన..... కిటి నేచో రేపో ఎత్తినచ్చును. అపుడు మీ కెందు బావచ్చును?” అని కారి ప్రాకుం దెలుపుమని సంజయుని తెప్పపుచ్చినాడు—కృష్ణుడు; ఇది, సంగతి చూపుని కొడబాటు కావని, రణమే కర్ణమని తచ్చిత్రవృత్తి ప్రకటించెడి; - ఇదియు నీతి.

“నిక్కముగా నే నలిగిన రణకేలికి మాక్కాన నొక్కడేని గలవా?..... వైద్యము

విడుపుము. అరిష్టమును జయించుటవలన ఇహపరములును, దీర్ఘకీర్తియుఁ గలుగును.... అంతిమేయు నెన్నడును కోరవులు పశ్చాత్తప్తులు గారు. అట్టివోట కృపయు, బంధుత్వమును దూరంతుము..... క్రూరాత్ములగు కోరవు తెవ్వరికేని పథ్య లగుదురు. అట్టివాడు నీ కేల అవస్థయు? పాపాత్ములు లగు హింసకు లను పాములనువలె నిర్విచారిముగా వధించుట కర్తవ్యము.....” అని ఎన్నియేని హాసములు బోసి ధర్మజాదులను బురిగొల్పినాడు; తన రాయబారము శలోన్ముఖము గా దని, యుద్ధమే విశ్వేశమని, కృష్ణుఁ డిరు తెఱంగులకుఁ బొందువలయుఁ బ్రయత్నింపఁ జయ్యెనని అర్జునులకుఁ దా నిట్లు నటించుచున్నా నని, ద్రావడితో కుత్తితో విరుదనితో నలువరించినాడు—ఇదియు లోకికనీతిక్రమము.

నైతిక విజృంభణమున సర్వదేవత దవ్వెనది. కళటము- అసత్వము- హత్య- హింస- వరిపాటియైనవి. భారతము పెద్ద పీనుఁగులపెంట్లయెడి. భీష్మద్రోణాది పీనులను కష్టని కారవ శత్రుమును తునకు మేనల్లుని నభిమన్యుని వధావిధానమునకుఁ గృష్ణుడు విధియైనాడు. అది యాసురనైతికయుగము.

మఱియు, చతురంగబల సమేతుడై రాజకీయికి గొఱత లేకుండ రాయబారమునకు బయలుదేరినాడు కృష్ణుడు. ఆవేషము, ఆవరి ధవము, ఆభాషణము, ఆచార్యము-సర్వము నీతిసంపన్నము. అలోకికముఁ లోకికమే ఈవట్టనఁ గృష్ణునియందఁ దోచువడినది.

యుగసంధి

ఈ యుగసంధియందు ఆనుష్టుప్ ఛందః ముఖమున సంకురించిన బుద్ధిని యాహు సాగ్యము గానుగలతో నభిగోయినది. ఆ వినియమును జే మొలచి మొక్కమై ప్రాశ నుండిన తనను భూతకావ్యము కంటక నిర స్త్రాణముతో కలువను గ్రుచ్చబడెను. వైదిక తంత్రము మురిగిపడి. రక్షత్యుని సమగతచి నది. వైశ్యత్వము తలసూపడి; నాగిపడి. దాని యనసానరశ యంతయు నల్లి ప్రసవనీ కుము-ప్రపాదము. భూమియు మైపడి. ప్రథమపాదము ప్రారంభమైనది.

గాంధీ

గాంధీ యవతరించినాడు. అతని రచనలు పెరిగినది. వైముఖ్యయోగము, సత్వరాక్ర మము అను దివ్యప్రముఖ సాధించినాడు. వానిచే హింసాని క్రూరపత్వములను మార్చి న్నాడు. విశ్వరూపమును పొందినాడు. లోక మును నివ్వెడచేచినాడు. భిక్షునిని పాల కులను రాయబారమున కొలువదీరాడు. విమ తుని విశ్వరూపిగాడు. వినియమునా వెళ్ళి నాడు.

ఆనుపంగికముగ నలనగిన సంవత్సరము ను, హింసను స్వీకరించుచున్నాడు. వాని నిరం కుశమునేమఁ బ్రయత్నించుచున్నాడు. భర్త ప్రతిష్ఠానము వాని లక్ష్యము; వాని తపనఁ రాకాక్ష. 'కత్తి నోక'ను ప్రేషనను నేతాక్షఁ డు చందనం బూనిన దండ మ య్యుగస్థిర యెడ నమమ'. వ్యక్తులయెడ గ్రోధ మూని

యెలుగడను. అవిచ్ఛిన్నగాని వేసముతో, అకొ ల్లాయగుడ్డితో లుగను రాయబారము నడపఁ జొరబడెను. లుడ్డిబుతో నన్నిధి నేయుచు న్నాడు. రాజసభలో ముప్పదీహాఘకోట్ల భారతీయులకుఁ బ్రవక్షమై, ప్రభువై కూర్చు న్నాడు. అసకారముదిరము లన్నియు భర్త దేవతాయములు గావలయునని హెచ్చరిం చుచున్నాడు. సహజసాధువాదమునఁ బా శ్వాత్య వైశ్యతీతిని, ఆమరకృత్యములను పరా స్థము చేయుచున్నాడు. శాంకేప్రభాడు, ప్రధానామాత్యుడు, రాష్ట్రమేష్టానోడ్డు, ప్రియ సక్రిటరీ హోరప్రభృతులు, ఇర్వికప్రభాడు, ఒకటిం బ్రతీక్షింపబడిన గాపాపటకుఁ గంకణము నిట్టిన 'లంకా టైముస్' మొరటగు పత్రిక లును అతని భర్తవాదము నగ్గించుచున్నాడు. ప్రోక్షుజులు అతని భర్తనిష్ఠకు, బుద్ధివైశన్య మునకు, వాదసాధనమునకు నివ్వెడి గండుగా డు. లోకమున ఆతాతక సహస్త్రినిఁ జూపినాడు.

లక్ష్యము - సామ్యము

కృష్ణుని లక్ష్యము ఆశ్రితవాక్య్యము. పక్షికల్యాణము గాంధీలక్ష్యము. అతని శృం గాదిజగత్తులకు విలాసునిగ, రాజ్యాంగమున నీతికళానిపుణునిగ, పర్యవలంబిగ, రిగాంగణ మున కూరునిగ, భార్గ్యకప్రపంచమునకు ఉప నేతకునిగ, ప్రకృతిని రాణివాసమునకుఁ జేసి కొని మధురభావమున భోగించెనవానిగ-వ్యా సుడు చిత్రించినాడు.

గాంధీ ప్రహ్లాదర్యగాన్విత్యములఁ దరిం చినాడు, బరిష్ట రైనాడు, ప్రకృతియందలి

కోకమయస్రపంచము తపలగా భావించినాడు. ఆత్మశాంతికి బ్రేమకన్న సంతోషవిమలమైనది లేదని మోక్షిగివాడు. ప్రకృతిని మాత్స్యస్థానమున నుంచి పూజించుచున్నాడు. హస్తప్రభము స్వీకరించివాడు. ప్రసాదవిశేషమును పొందుమైన తనవి తుట్టి శాంతి కష్టతపితపమున గల గవికట్టివాడు. అందు వానికి నాయుద్యము.

కృష్ణుని సాధనవిధానములు విమలమును గుణములుగ సీతులు శిస్తాస్త్రములు. గాంగె సాధనవిధానములు ప్రైముఖ్యయోగము, సత్యవ్రతాశ్రమము. ఆశ్రమపాఠకుడు, హత్యాచరణము బ్రోత్సహించు; ఈశుడు హత్యను గూర్చి విమలపుడు తట్టిపిలువాడు. ఆశ్రమి రాయబారము హత్యలకు దాదితీసిది; కేసి

చినవి రాజ్యముకెదిల నెత్తుకుకూడు, రరించినవి దూభము; ఈశుని రాయబారము శత్రోన్ముఖమైన గామకృష్ణుని తపనక్రమిత సిద్ధాంతము నన్నిప్రహారమును బరివ్యాప్త మైనది. ఆత్మరక్షణమునకు బోకభద్రతకు ఆ మహాస్త్రమే కేద్యముని మూలకకోటి గ్రహించుచున్నది.

పురాణములు పరమాధ్యములను, ఇతిహాసములు మానవి సంవిధానములను, పూర్వ-కర సందర్భములను పరిశీలించుమేని గాంగికి గృహ సామ్య మెంతయు కల్పించి, వాడు యుగ పుగుఱుపిని, వానియుగ్యమములజ్ఞామని, శలితము నిష్పితమని పలియుగలము. ఆశ్రమ కృతకృత్యుడు; సంకల్పసిద్ధుడు.

వర్షా కాలము

కోకమర్రి పీఠసామ నిర్వినారాయణ గారు

శ్రీ మహిలేంద్ర చా.మును శోని తొల్లరెచాము: వంతున శ్యాముడు గ్రీష్మరావణు శతావధితను పూజించి సాదామని సీతతోడ ఏయడంచితపుష్పక మెక్కి-యోగ భూకామినితాడ మారెను జగజ్జనముల్ ముదమంది పెంతయున్.

ఆరయ సునుగుడు మున్ను తనకై తరివేచిన చాతకద్వితో త్కరముల తృప్తికేసి పరితాపభరణున భూశివాగు భూతరుణికి శాంతిగూర్చి ప్రజ తాలిమి కెంచగఁ జేసె పవనం బిరవుగఁ దాల్చినందు కిడయేకడ సార్థక మన్న రీతిగన్.

తన ప్రియుడైన భానుడు వితాకున జేజము దూలియుండ న ద్వివి కడుమోమువంది సముద్గ్రమ్మవచ్చునసాధి వాననీటిని తడిగొన్న తానటమటించుచు నట్టుయ్యుండఁగాదె నుద్దినములు వోవఁజూచుచు పత్తివ్రతకట్టుల వైజమేకదా.

మును శమజేములు చొలగి పూర్వం శైవగవిష్ట మున్న యె
న్నను కమవొంది, భవ్యతగుణన్ జలియించగఁజేసి వాహనుల్
జనిమెను తేగ సంబంధం చంచలభాగ్యము శాశ్వతంబె! దు
ష్టను లిటు శ్రుద్ధిచుండును భరణ నడుమంత్రపుకత్తి గల్గినన్.

ప్రాశటజన్మభూము తెవబని య పేరు దేశమందూ
ప్రదేశభరంబుచేత చనుదెంచు పరీతలికెల్ల తాను ప్రా
పై కమ నావరించె తనవారిగ పూర్వకృపారసాస్తి ర
త్నాకరంబు వారవై జమకదా మగునాభుల కిట్టి చందముల్.

ఆరయ నశ్రమగ్యసముద్రనగస్తవవిగ్రహేయో
ధారలు వొంగ తోట్టురిలతొంగి యొసంగిన పోట్టలుబ్బుగా
కోరికగ్రోలి పైగునిసుగుల్ మృదాలానిలసంచలస్థానో
హారవశాగ్రహస్తమునెల్లం గనల్చుచు కేసుచుండుడు
నచ్చుచేలతో తరుకు నన్నె మెలుంగుల సూపునీలతో
నచ్చుపు శక్రచామహితాకృతి కన్నోమ పోయగంబుతో
హెచ్చగు మబ్బువేణితులకింపులతో, విరవాజితాపిహో
ముచ్చట గూర్చుచుక ప్రకృతి ముద్దులగుమ్మ తనచ్చె నెంతయున్.

కలకానవ్యు లేనను మొగంబులు, సంపెంగపూలమేలి శ్రా
వ్యంపులు గ్రుమ్మరించు కచభారములున్ జలతారంగువార
నలువ లెసంగ శ్రావణపు వానరవేణిల వాయనంబున్
నెలకలు గొందుఁబోనకృతి విశ్వశుభాకృతిఁ దోచె నెంతయున్.

వేలాఁహితసము త్తాలామిలివిశాల నీలాంబరపతాన కీలితంబు
వ్యాలోలసత్ప్రభా వాలోల్లసత్ప్రటి న్మాలాసమీచిన ముదసంబు
హేలాహరితసస్య జాలైకకంబళ శ్రీలాలితాయత కీతితలంబు
లీలామ్మదుకలాఁప పాళీలసత్కేకి లీలావతీనాట్య లాలితంబు
కాలకవివర్య విరచిత కందశబ్ద - జాలనిస్తుప్రతిరావ సంభృతంబు
సరిసమాగ్ధానుసంగత త్సౌధరంబు - నగుచు గనుపట్టె ప్రకృతినభంతరంబు.

“బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర కర్మము లన్నియు చుట్టునుట్టుకొని వచ్చి యాయనయందు మూర్తీభవించెను. అట్టి పురుషుడు గాంధీమహాత్ము డొక్కడే.

“రెండవగాంధీ మున్నెన్నడు లేడు.”

లో కమునకు మాధవత్వమును పురుషుడు సర్వతో ముఖముగ కేత్తిమంతుడై యుండవలెను. అటు లైత గాని అతడు లోకమును ఋజువర్ణమున, జయప్రద ముగ నిడివెంపలేడు. అతనినుగులు బెల్లతో అట్లే అతని విజ్ఞానసంపత్తియు అమాల్బమును పవిత్రయకారక ముండ గలను. ఈ రెంటికిని మకుటప్రాయమైనది సమ్రథ-నూలధర్మములగు గాంధీమహాత్మునకు పట్టుని. హెచ్చు; లోకనియంతృత్వమునకు ఈపట్టునిల అవ సరమే. అననమే గాక, నాయకత్వమువను ఇదే మూలాధారముకాదాను. అయితే, గాంధీ విజయమునకు ఇది ఒక్కటే కాకగము కాదు. అహింసాపత్వములం దీయనకు అవస్థమునభక్తి గలను. కేయేల? ఆయన మితేసార మంతయు ఇంతే యిమిడియున్నది. అయితే గాంధీవిజయమునకు యిది ఒకటే కారణము కాదు. ప్రతి పక్షియైన పూర్ణభావమును గాని, అతనివాదన యైన సహనమునుగాని గాంధీ ఎన్నమును వీడెను. ఇట్టి అసాధారణగుణవశేషము మామూలు రాజ్యకీర్తిప్రా లంబు గానము. అయితే, గాంధీ విజయమునకు కార ణము ఇదికూడ కాదు.

గాంధీవిజయమునకు కారణము ఆయన వక్ర ములము; ఆయన నికహంకృతి—ఆయనయం రుండు సహనము; అహింసను కష్టసహిష్ణుత, నిద్రంధ్రుత; “సత్య మెన్నటినైన జయించగలదు. నేడు గాకున్న కేదైవము జయించగలదు. నొండవయేమి? అంతిమకు

నేటియుండెను”—అను దీక్షిక; ప్రతివాదిని తనవైపు నకు తిప్పుకొనగల నను అనుంతరవిశ్వాసము. ఇది ఆయన విజయమునకు కారణములు.

లక్ష్మము మూలధర్మములందే!

ప్రతివాదిని భూధంగములచే క్రుంగదీయఁగు. ప్రతివాదనానునను సహింసాధానితో గ్రహించి, తన మోహననులముచే ఆకర్షించును, భవహ్యాహవాస్త్రము తెరిచును ఎవరినివేళక అలీచమునకు. “ఇది యేమిరా, మూలకైర్థాంతమునే వివరింపినాను”—అని గాంధీ యను చరులు తరుచు విశ్రాంతు లగుచుందురు. కాని, కొంత దూరము పోయి పోదజూయిపప్పుటికి మూలధర్మమునందు గాంధీకి నిల లక్ష్మము చేడివి లే వనియు, అది అతినిష్ఠల మగను, ఋజువర్ణములందు గలవనియు గ్రహించుచుం దును. గాంధీలీలలను పరికిరింప మానినట్టయినే, యీ లక్ష్మము లన్నియు అందు గాన్పించును. పూర్ణపురు షుడు, కష్టజ్ఞుడు, సమైక్యరి, వ్యవహారికుడు, నిగ్రహగుగ్రహానిముగ్ధుడు నను గాంధీమహాత్ముని తిట్టలీలల యం దీని కరణము లన్నియు గానననును. ఒక్కొక్క గుణవిశేషమునుగూర్చి పరికిరింపము.—

గ. గాంధీ - పూర్ణపురుషుడు :

లోకసంగ్రహార్థమై మహాపురుషుని లంఘించినవా రన్నపుడు, వారి యంతరంగమునకు పూర్వము లోక మేసీతీయం దున్నది? ఏయేధర్మముల నాచర్యముగ

* ఈవాగ్దేయము అంగమున ‘జాంబాయి క్రానికల్’లో ప్రచురింపబడినది. అదియే యిప్పుడు శ్రీమానిశాంధి సర్వనారాయణగారిచే తెలుగున వ్రాయబడినది.

గొన్నది? ఈ మహాపురుషులు వీరిని సంస్కరించుట కట్లు ప్రానుకొనిరి? అను సంకేతములగుర్చి తెలిసి కొనవలసియున్నది. హిందూసంఘము యుగములకు పూర్వము కొన్ని పునాదులపై నిర్మింపబడెను; పర్వ గ్రహముడు కాలపురుషుని భాటికిని, ఆసంఖ్యాకములగు నితర మండయాశ్రయమున చక్కడెక్క నిర్మించెను. గాంధీమహాత్ముడు భాగవతజాతినీ పునర్నిర్మాణ మొనర్చి అవతిరించినా పని చెప్పినప్పుడు, ఈ జాతికి పూర్వము లేని పునాదు లెట్టివి? ఇప్పుడు గాంధీమహాత్ముడు వీని వెట్లు బలపరచెదలమనగా న్నాడు? అను సంకేతములగుర్చి నివరించుట మన విధియై యున్నది.

యుగములకుపూర్వము భారతములు మానవులు చేయవలసిన కార్యములను విహేళింపనియు, పాశ్చాత్య కమనియు చెందుదిధములుగ విభాగించి సంఘములో ఆచారాధిగమలవారికి వీనిని విధించిరి. దేశధర్మముల నొప్పించు బాధ్యతను బ్రాహ్మణులపై పెట్టిరి. వానిని అమలుజేసి, అవి చేయకుండు కాపాడు బాధ్యతను క్షత్రియులపై పెట్టిరి; దేశసంపదను సేకరించుపని వైశ్యులకు పెట్టిరి. దేశసంపదను ఉత్పత్తిచేయు పని శూద్రుల దనిరి.

తలొకపనిని నిర్ణయించిరి :

సంఘధారణకు కావలసిన కార్యముల వన్నిటిని విడివిడిగా విడిచిపెట్టి వారివారికి పంచిరి. అయినే, విజ్ఞానముగాని, ధనముగాని, తమసామ్రాజ్యమున ఎవరును కల్గజేగకుండుటకై, ఇందుల్లా ఒకరు ఎక్కువనిగాని, ఒకరు తక్కువనిగాని, అపాంక్షిత్యతో నుండకుండుటకై, ఒక ఏర్పాటు చేసిరి. అదే దశగః—ఒకటి ఉన్నవానికి యింకొకటి లేకుండజేసిరి. విజ్ఞాన మున్నవానికి ధనము లేకుండజేసిరి; ధన మున్నవానికి విజ్ఞానము లేకుండజేసిరి. ఇందులో ఏది కావాలో కోరుకో మనిరి. “వేదవికము స్వీకరించి సంఘముల మెప్పుతో శృత్తవశివుండువా, లేక భవభాగ్యములతో తూతూనుడు బ్రాహ్మణములో పుంటావా? ఈసంగతిలో యేది కావాలనో కోరుకో” మనిరి.

కాని, కాలములు మారివని. పూర్వపు ఆరలు—పూర్వపు పరిస్థితిగోచరము—కాలగతిని కరసిపోగొచ్చినది. ఇది చిరకాలము నిలువజాలగలిగి లేదనిపించి. కులములు, వర్ణములు ఒకదానిలో ఒకటి చొచ్చి, సంకరము లయినవి చేశవచ్చుముల సందశించు చిత్రలేఖి కలిగియైనవి. సంఘమునుండి బాహ్యకి యప్పుడై నీ భవభాగ్య, బ్రాహ్మణులకు సంఘమునుండి వచ్చునన్న మనశ్శక్తి (Maintenance మనోశక్తి) నిలిచిపోయినది. కాని బ్రతుకు తెలుపు వాడు పూరికాశలసేయెను. నిర్మిత సంఘములతో పాటు వీరిను నాకగి చేయజేసి, బాటినారి చేయజేసి, పట్టపోగుకొనవలసినచెప్పెను. ఈకారణముచే సంఘములో విజ్ఞానసంపద విశించుటచే గాక, బ్రాహ్మణులు ఏధర్మములపై లే ఆదర్శముగ గొనినో, అవన్నియు నిలవలే నొందెనవి. బ్రాహ్మణులను ఇతరులతోపాటు అధికారవాంఛకు, మరాశలకు, కమయలసంపదలకు, అందుకు సంబంధించిన సమస్తధర్మములకు లోబడి పోయెను. సంఘము ఒక త్రోవ తెన్ను లేక, తనదహారములోని మత్స్యములట్లు, జిల్లాదెన్ను పోయెను. సంఘము అరాచక మయ్యెను. యంత్రములమీద ఆధిపత్యము వసుకులు వచ్చి దేశపుత్రులు పశింపుచేసినవి. పరిశ్రమలు పోయెనవి; విజ్ఞానము కల్గిలయెనవి; కులములు వామనాశ్రావశిష్ట మైనవి.

నేటి పౌరధర్మము :

కాబట్టి, హిందూసంఘమును ఇప్పుడు పునర్నిర్మాణ మొనర్పవలసినదెను. నెనుకటి ఆరలనే తిరిగి నిర్మించుటకు నీలు లేదు. మానవులు సంఘధారణ కొనర్చవలసిన కార్యములను విడివిడిగా - కేటాయింపుల - విడిచిపెట్టెనుకటివలె పంచుటకు - వర్ణవిభాగ మొనర్చుటకు - పాధ్యము కాదు. వాంఛనీయుమను కాదు. విజ్ఞానము, ధనము, చేతిపనులు, బాగువులు - అన్నియు కలిసి యుండవలెను. ఇది నేటి పౌరధర్మము. ఇది పూర్వమును, అవిభాజ్యమును వైవ పౌరధర్మత్తి. ఒకేపౌరుని అటు భవభాగ్యమును నొప్పించుకొనమనలేను, ఇటు అధర్మమును కాపాడుకొనమనలేను, అతడే దేశసంపదను ఉత్ప

గ్రీము చేయవలెను, వానిని నేకరించి అంకితము చేయవలెను. అందు, ఒకే పాదుడు బ్రాహ్మణులై యుండవలెను; అతడే క్షత్రియుడై యుండవలెను; అతడే వైశ్యుడును, కౌమర్యముకూడ వై యుండవలెను. ఇప్పుడున్న స్థితి తేమియగు అంకితము కూర్చు వైతి; కాబట్టి, కొందఱు కేమియనుచున్నారని “అంకితని బ్రాహ్మణులగు నేయవలె” వనుచున్నారు: కాని,

బ్రాహ్మణుడు పూర్ణపురుషుడు కాదు :

బ్రాహ్మణు డగుట యనగ, పూర్ణపురుషు డగుట కాదు. కరాట్టుగుఱుని కిరస్సునండి బ్రాహ్మణు డును, భుజములనుండి క్షత్రియుడును, పొడుపులనుండి వైశ్యుడును, పొడిములనుండి శూద్రుడును పుట్టివానిని పురాణములు చెప్పివచ్చెను; ఇందిలీ రహస్యము నవి విప్పుచు మొనర్చియేయుండెను. నీ గంధిరు అత్రాగ్న పురుషునితో-పొట్టుగుఱునితో భాగములే గాని- ముం డెములే గాని-ఎవరిమట్టుకు వారు సంప్రాప్తులు కావని పురాణములు ఖండితముగ-సంశయమున కెక్కడను రావు లేకుండి-తగినట్టి చెప్పియే యున్నవి. కాబట్టి, “దేశాన్తంత బ్రాహ్మణులను చేసివేసె” వని బదులు దేరుట తప్పు. దీనిబట్టి దేమి స్వరించుచున్నతి? బ్రాహ్మణుడు తక్కినవారికంటె అధికుడని స్వనించుట లేదా? ఇది తప్పు. ఐర్లములలో-కులములలో- ఒకటి ఎక్కువ, ఒకటి తక్కువ అనే భేద మేమియు లేదు. బుకాలకంటె తల యెక్కువ యని గాని, పాదాల కంటె తొడ తక్కువ యని గాని, ఉన్నదా? ఏ ఒక్కటి గాని, తక్కిన మూడు లేనిది, రాణించదు-తక్కిన మూడు లేనిది ఎందుకు పనికిరాదు. అందు చేసి నే, “అన్ని కులములను బ్రాహ్మణులు చేసివేసె” వని చెప్పడం తప్పుని చెప్పుచున్నాడు.

అపూర్వస్వమౌళనము :

సరియైన పునర్నిర్మాణమాత్ర మేమి? ప్రతి పాదుని (ఒక్క-బ్రాహ్మణునిగానే గాక) సంప్రార్థనగా వుని. చేయుటయే సరియైన వార్తము. ప్రతిపాదుడు సర్వతోముఖముగ, సంప్రార్థముగ, పూర్ణపురుషునిగ-

వికాసము నొందువలెను. ఇట్టి పాదుడు గాంధీ. ఇట్టి పరిత్రాగనికానిముచే నాకమునకు నేపథ్యమని గాంధీ పాటుపడుచున్నాడు.

గాంధీ బ్రాహ్మణుడు :

అతడు కొంఠాధర్మసారమును నిర్వచించి, తన యందు నిశేపించుచున్నాడు.

గాంధీ క్షత్రియుడు :

ధర్మరక్షణకై తన ప్రాముఖ్యము దేశమాత పాదకమలములందు సమర్పించుచున్నాడు. క్షత్రియు డంటే మరి యిం కావడు?

గాంధీ వైశ్యుడు :

అన్నచేసి నే గాక, చేయుకర్మయంగును వైశ్యుడు. దేశసంపదను నేకరించి, దేశప్రజలకు అన్నవస్త్రాదిక ముల నొసంగుటకై పూనుకొన్నాను. ఇదే వైశ్యధర్మము.

గాంధీ శూద్రుడు :

అన్నవస్త్రాదికములను నేకరించి పంపింబయే గాక, అన్నవస్త్రాదికసంపదను అతడు ఉత్పత్తి చేయబూని నాడు. అతిపశుధర్మి, ధర్మ, క్రిములతో మానసనీవ చేయుచున్నాడు: ఇది శూద్రధర్మము. ఈ సేవా ధర్మ ముండే ఆయన తక్కువ స్త్రీ.

ఒకసభలో ఒక గాంధీభక్తుడు గాంధీని ‘నీవు బ్రాహ్మణులకంటె అధికుడవు’ అని పొగడినప్పుడు- “అయ్యో, నన్ను నీవు ‘శూద్రులలో కల్ల శూద్రుని’ వని పొగడెద ననుకొంటిని? ఇదేల నా కాకాభంగము చేసితి” ని చెప్పెనట!

ఇదిగో పూర్ణపురుషు డనగ నీతడు! ఈతడు బ్రాహ్మణులలో కల్ల బ్రాహ్మణుడు, క్షత్రియులలో కల్ల క్షత్రియుడు, వైశ్యులలో వైశ్యభిఖామణి, నిత్య మనుష్ఠిండునగానన నేవాధర్మముచే శూద్రులలోని కల్ల శూద్రుడు. “నేను వైశ్యును, నేనే గాని” అని ఒక పాటు చెప్పుకున్నాడు. వైశ్యును, నేనే గాదు నుమాత్రమే కాదు. ఈతడు ఋషియు, వైదికుడును. ఋషిగ నుండి “ఋతుక్కులను”, “నూత్రము”లను ఉద్ఘాటించెను. వైదికుడుగ

నుండి లేచి వీధిమీదును పక్కనానుండవను సకల బోకకడకు
బిల్వ బలి యివ్వ కంటఁబడు కట్టుకొన్నాడు. కనుకను
నేత, వృత్తిని పునరుద్ధరింప బూది, బోకమువలన అన్న
చిస్త్రానికముల నిచ్చుటకై, దేశంబువలన నీకరించుచు,
దానిని పంపుచు రైతులలో రైతై, కోమటులలో
కోమటయై మెలగుచున్నాడు.

ఈపూర్వపురుషుడు, ఈ సంపూర్ణ ఈశ్వరవృత్తి,
ఈనూతన యుగపురుషుడు అల్లదిగో! నేను మన
చిర్యుతన పురుకు గోచరమగుచున్నాను. మిత్రివృత్తి
భావములతో మనతో కలిసిమెలిసి నిగురుచున్నాను.
మనమీది చెయిదీసి చెట్టాచెట్టాలు స్వర్ణకొని నిగురు
చున్నాను. మనతో మాట్లాడుచున్నాను. మనను మోచు
చున్నాడు. మనము ఆయనను చూచుచున్నాము.
అలానాడు శ్రీస్థానాచారములో నైవేద్యంబు బృందా
వన వీధులందు కలిసిమెలిసి నిలిచి గోపకులచే భాగ్యము;
నేను మనదే భాగ్యము.

పూర్వకాలమున అవతారములు వచ్చినవి, పోయి
నవి. మనము చూడలేము. ఆరోజులలో ఆసంగతి కొలది
మందికే తెలిసెను. నేను ఈనూతనావతారము. మన
మధ్య అవతరించి, హిందూసంఘములో నింతకాలము
నుండి సట్టిచపాదినికడిచేసి కళంకమును మోసిన మనస్వి
క్రాంతిగ తిరిగి కట్టిపునాదులను వేయుటకై మనతో
కలిసిమెలిసి పనిచేయుచున్నాను. ఈఅవతారమూర్తి
కీర్తి భోతభుంసమును దాటి, విశ్వమున కంతకును తెలుపు
పూత గావించినది.

[వెనుకటి యవతారములలో రామావతార మొ
క్కటే సంప్రదావతార మని చెప్పబడి కలదు. ఈశ్వ
రుని తన సర్వకలంకపూర్ణకళతో ఈలోకమునకు
రామయోపమున వచ్చివేసెనట. అందుచే వైకుంఠము
సాగునడచెనట! అట్టి సంప్రదావతారమును నేను తిరిగి
మనము గాంధీయోపమున చూచుచున్నాము.]

అ. గాంధీ—ఖచితమైన మనిషి:

నూతనభారతజాతినిర్మాతగ మహాత్ముని వర్ణించి
రిమి. పూర్వపురుషుని లక్షణము లాను జనించిన దేశ

ములోని సర్వత్ర నొక్కవానినే గ్రహించుట కాదు.
పరపూర్వత తిది చాలు. ప్రపంచములో ఏ ఒక్కజాతికి
గాని పరపూర్వత, పర్యవృత్తి కలగకాలగు. అట్లని ఏ
జాతిగాని గర్వింపకలెరు. పాశ్చాత్యులు పాశ్చాత్యుల
మండియు, అట్లే పాశ్చాత్యులు పాశ్చాత్యులమండియు
నేర్చుకొనవలసివచ్చి నన్నియొ కలవు. కాలము విలువ
పాశ్చాత్యు లెగినట్లు ఇంకెవరు గెరుగరు. ఇది వారి
సుగుణములలో ప్రధానమైనది. అందుచే వారు అను
కొన్న పని అనుకొన్న వేళకు తప్పుక చేయుదురు. (మన
వలె వారు “అనిగ్రులు”—“నేపాపాధా లేనివాడు” కాదు.)
ఇంటి గాక వారి భోజనములును నడచుచియుమాడ ఖచిత
ముగ నుండును.

ఒక్కొక్కప్పుడు ఎదుటివానిని

ఎక్కువగ నమ్మును :

అనుకొన్న పనిని అనుకొన్న వేళకు ఒకనివిషయము
మీది అటూనిటు రెప్పుడును చేయుటలోనే గాక, యితర
నడచుదులలో నైకము వారి ఖచితమైనవాడు. ఖచితమైన
మనషి అతి మెత్తదనమును గాని, అతి కాదుకాదును గాని
చూపచాలను. నమయము చచ్చిపప్పును ఖచితముగ చూ
ట్టడవలెను. లూటీకి లోబడిక కరంగుగ నిలుచువలెను.
ముఖశ్రీనిహటలు ఆయనకు పవరింపు. మనస్సులో
ఉన్నచాలను ఖచితముగ వ్రేలి చెప్పవలెను. ఇదియే
త్రికరణశుద్ధి. ఇట్టి త్రికరణశుద్ధి గాంధీకి గలదు. ఇట్టి
మనషి ఎదుటివానినిగూర్చి అనుమానించరాదు. అయితే
అతిగ నమ్మునురాదు. గాంధీ ఎవరిని అనుమానించెను.
కాని, ఒక్కొక్కప్పుడు ఎదుటివానిని ఎక్కువగ నమ్ము
ను. అది ఒక పెద్ద తప్పు కాదు. వీల యనగ, నమ్మకంబు
ఉండరానికే వీలు లేనప్పుడు, ఇక గత్యంతర మేమి?
నమ్మవలెను. నమ్మకలేదనగ నగము నగముగ నమ్మడ
మునుపటి లేదు. కాబట్టి పూర్తిగానే, మనస్కూర్తిగానే
నమ్మకలేదు. అయితే ఎదుటివారిని నమ్ముచున్నా డెవర
కర్ణు మానికొని గోతిలో పడుచున్నాడని ఆశ్చర్యము
కాదు. అందు విచక్షణయు గలదు.

3. గాంధీ వ్యవహార —

రాజకీయములకు గొప్ప వ్యాపారము. కాని, వ్యాపారమును రాజకీయమును పాధారముగా కలిపి చూడవు. ఏలయునన, మనకును మన దేశములో రాజకీయమును త్యాగము కావలసి ఉన్నది. అయితే వ్యాపారములలో, పర్యవసానము, ఇది వేరేదిగాదు. వ్యాపారమునకు లాభపాటి దృష్టి కావలెను గాని, త్యాగ దృష్టి పనికిరాదు. వ్యాపారములో అతలు విమర్శించి కడ నుంచి తక్కువని చూచుకొనవలెను. ఇట్లే వ్యవహారములో త్యాగ మెట్లందునో ప్రియమైనది చూచిరి మానుకోవలసి వచ్చినప్పుడు, కావలసినది చూచుకొని యతడు తన ఆధ్యాత్మికమును మానుకొని తన ఆధికార పాంథుల నన్నిటిని సంతృప్తికరము వచ్చినప్పుడు, పర్యవసానము తన కంటే లాభకారిగ నున్న సీమలులు వ్యవహారమును మానుకొనవలసి వచ్చినప్పుడు, కల్లు యిబారా చారును తనకు వచ్చుచున్న ఆహ్లాదవ్యూహమును మానుకొనవలసివచ్చినప్పుడు, ప్రయోగమును నుసేందుకొనుచు పొందుకొని ఇక అందు త్యాగమునకు తా వక్కన నున్నది? ఇట్లే త్యాగ మున్న గాని మన దేశముయొక్క ప్రస్తుతినిగోరి రాజకీయములో అదనములకే పీలు లేదు. కాబట్టి మన దేశపు రాజకీయములో వ్యాపారమునది తక్కువను తావు లేదు. ఇంతకంటె అపీచమైన త్యాగ శక్తి కావలెను. స్వతంత్రము ననుభవించుచున్న దేశములలో రాజకీయ సేవికముగ నున్నను ఆధ్యాత్మికముగ నున్న మన దేశములో మాత్రము రాజకీయమును త్యాగశక్తి కావలెను. లాభపట్టముల నుకారము పనికిరాదు. ఈలాభపట్టముల నుకారము రాగానే చెందిన ముందుకు పోవు సాహస ముండదు. ఇట్టి సాహసము లేనిచో రాజకీయమును ముఖ్యముగ ఇండియాలోని పరాధీనదేశములో— రాజ్యవర్తిత ప్రభుత్వమునకు కావలసిన రాజకీయమును— ప్రజలములకే పీలు కలగదు. ఇది సాధారణముగ లోకములో కరువ మున్న వ్యవహారము.

కాని, గాంధీ అసాధారణపురుషుడు. విప్లవ రాజకీయమునకును వ్యాపారమునకును వక్కన సామర్థ్యము కలిగివాడు. ఇది ఎల్లు సాధ్యమైనదే నట్లనగా, గాంధీ

పూర్వపురుషు డని చెప్పవచ్చు. బ్రాహ్మ క్షత్రియ వైశ్య కూట్ర లక్షణము లన్నియు కలయికయందు కలసి వచ్చినవి. కావుననే రాజకీయమునకును వ్యాపారమునకును తెలియకు సామర్థ్యమును కనుగొన్నది గలిగినాడు. పూర్వపురుషు డిట్టి అసాధారణ పుష్కలమును కనుగొన్నచో ఆశ్చర్యమొకటి యేమియు లేదు. ఇదియే పూర్వపురుషునకు సహజముగ లక్షణము. ఇట్లు చేయ బాలనిచో అతిమ పూర్వపురుషుడే కావాలను. గాంధీ గర్వితుడను పండితుడు గాను. స్రుష్టే ముందుకు చూచుచుచున్నాడు గాను. కలలు నీలముగ నుపయోగించుకొని లాభమునే మానుకొనిన లోనుగి కాదు. లోకకష్టము లేని చూట్టునకు కాదు. గాంధీ పూర్వపురుషు డైనాడనగ బ్రాహ్మణుని కుండవలసిన విజ్ఞానము, పారిశ్రామిక భక్తి, క్షత్రియుని కుండవలసిన త్యాగము, వైశ్యుని కుండవలసిన లాభపట్టముల నుకారము, కూట్రుని కుండవలసిన అసాధారణ సహాయము, పరిశ్రమ, యాలక్షణము లన్నిటిని తనయందు ముగ్ధిభవించజేసి కోన్నాచిరినో భావము. ఈసామర్థ్యవ్యక్తతలముల సమీకరణము, ఈసామర్థ్యము ఈతనియందే వక్కన కుదిరినది. నీవిధము ఆత్యాశ్చర్యకరములగు అతిమలు గలిగినవి. ఈయన విజ్ఞానము కేలము కంటికి కనబడని పరలోకమునకే గాక యిహలోకమునకుకూడ ఉపకరించుచి యయ్యెను. ఈ విజ్ఞానము క్రియ-మానమున లోకోపకారముగ వినియోగపడినది. ఇది ఆయన యందున్న తేజశ్శక్తిని విచ్ఛలవిడిచి ఎగిరిపోకుండ, వక్కన దీగ్ర హించి, మంచిత్రికలలోనికి ద్రవ్వినది. ఆయనయందున్న లాభపట్టముల నుకారమును అత్యున్నతస్థాయిలోనికి తీసికొనిపోయినది. కామకష్టమును విజ్ఞానముతో కూడిన ఉన్నతాచర్యములకు ముడిపెట్టినది. ఇట్టి అత్యుములు ఆయనయందు పీధవించి యుండవలసివేరే, గాంధీ మహాత్ముడు భగవంతుడనునకు సాక్షిత్వాప్రకృత్య భవిత ప్రాణదే గాక, సర్వభక్తులు ఆనందనెంతాగృహ్యమై—లాభపట్టముల నుకారములకు ఉపకరిన—మంచి పలుత్వమైన—కార్యప్రచారికను ప్రసాదించగలిగెను.

బాల్మోలీ యుదంతము :

తొందర పనికిరాదని గాంధీ అనేకసార్లు దేశము నకు చెప్పియున్నాడు. ఆయన వెనుక బాల్మోలీలో ఉద్యమమును నిలిపివేసినప్పుడు, ఆద్యమ చెరసాలలో నున్న గాంధీజయంతియి, మోతీలాల్ నెహ్రూ, మహాత్మా జవహర్, జాడ్వి శోనర్ల మున్నగు నాయకులందఱు గాంధీమీద పలుపలు వండ్లు కొరికిరి. కాని గాంధీ చెవర లేడు. తా నేమి పనిచేయుచున్నాడో ఆయనకు తెలు సును. అహింసాశిక్షాంత మనునది ఆయన దేవలము అధికారుల దౌర్జన్యమునకు జరిగి, దానిమంకి దారులనుటకు చెప్పినట్లగుచున్నాడు. ఆయన ఉద్యమమునకు అనుగు మూలశిక్షాంతమే యిది. ఈమూలశిక్షాంతమునే ప్రజలు పాటించినప్పుడు, ఆయన తన ఉద్యమమును ఆపివేయవలసివచ్చే. ఇది చాల నన్నితనివిద్యుహారము. ఇందు ఆత్మకంఠమునకు తాను తేకుండు చూచుకొనవలసియున్నది. తనకు పిరికితనము తోచినప్పుడు, అహింస యను మాటను అర్థముచేసుకొని, కానికొని కొందఱు దారులను బిచ్చియ. వెనుక బాల్మోలీలో ఉద్యమమును ఆపివేసినప్పుడు గాంధీగారు దేవలము పోరవడినదేమో గాక, యీ పిరికితనమును సహా ఆయనకు చెప్పి యును, పెద్దలును అంటగట్టిరి. కాని, గాంధీగారికిని సహజజ్ఞానము ఇట్టి శ్రమలకు లోబడునది కాదు. ఇది కల్పించు కుత్సితములకు గాని, మనస్సాక్షి తీయు తప్పు శ్రోతలకు గాని లోబడక, అతీతమై యూత్వరక్షేత్రమై జలుండు సహజజ్ఞానము ఆయనకు గలదు. లోకులు సాధారణముగ బహుశశిక్షాంత శాస్త్రాంతములచే నీట్లు సమస్యను గాంధీగారు ఒక్క చిటికెలో తన యంతర్దృష్టిచే పసిపట్టి కనుగొందురు.

గాంధీ జూదరి కాదు :

కడవిన పనిసంపత్తికములనుండి గాంధీగారు ఎందుకో మనుష్యులతోను ఎంతో బాబుతోనునూడ ముగవలసినదెచ్చును. ఈ రెండోలోనునూడ ఆయన చాల ఖచితముగ నుండెను. ఒకవకతుకు లేదుయులేవు. ఇట్లును అహింస కోరుతనముగ నిర్లక్ష్యముగ పాడుచేయులేదు. తన యనుచరులనుండి బమ్మికి బద్ధమంది దెక్క పుచ్చుకొనును. ఒక్కక్షణము

కాలము వృథా కావచ్చును. గాత్రి ఎంత ప్రాధువాయిన నేర దెక్క లేల్లనిది యేయనుచును గాని నిష్కామమునకు నీలులేదు. ఇది బహుళగతమైన నాధన; అపిభారావ్రతియు. ఆయనే తిప్పు చేసినవారిని అజన్మాంతము వేగించి వంపు తునే పుంజువని కాదు; పరులను విమర్శించుటలో ను కొక్కితనము గాని, దీర్ఘజగమును గాని పూనదు. పరుల తప్పులను బయట చేసి, అతేవనిగ లుములమావేయుట అతని పని కాదు. అతనినిగ కక్షపూనదు; ముట్టెపురుగు వలె పగపట్టదు. అట్టిపములు చేయతగినవై నను నీన్న కుశ్రవాళ్లు చేయవలసివచ్చే. కాని, గాంధీ చేయదు. తిప్పు కనిపించితే, “ఇదిగో, యిది తప్పునమా” అని మోహటమి లేక చెప్పిమానీ యూరకుండును. అంతే. ఆయితే, నిజమానీని నిష్కరమున్నట్లు, ఆయన చెప్పిన భోరతీని గొండు నిష్కరము చేసికొనుటయు కలదు.

ఆయనమాటల తీరు :

“బాలీయవిద్యాలయములను తీసికొనిపోయి, గవర్నమెంటుసంస్థలలో చేర్చుట మంచిదని మీకు తోస్తే—అట్లాగే చేయవచ్చును”—అని గాంధీగారు రండురు. ఈమాట కర్థమేమి? మీది గవర్నమెంటులో చేర్చదానికి గాంధీగారు ఒప్పుకొన్నారని అర్థమా? అట్లేన్నదను కాదు. నిష్కరపాతముగ, నిష్కలమైన దృష్టితో, మావినట్లయితే యిట్టిపనికి గాంధీ యెన్నడు ఒప్పుకొనదని స్పష్టము కాగలదు.

“సమస్తికాననోల్లంఘనమునకు ఢిల్లీలో విధించిన మరణము మీట్లాలో పూర్తియైనది మీరు తలచినట్లయితే,—మరణము, ఇది జయప్రదముగ కొనసాగుటకు సహాయకమైన అనికాకము బుచ్చువని మీకు తోచినట్లయితే,—కానిచి చెప్పటకు నాకు హక్కు లేదు. కానినవ్వండి—భగవంతుడు మీకు తోడ్పడునుగాక”—అని వెనుక పల్నానులో పన్నుల నిరాకరణముగూర్చి గాంధీగారు వ్రాసెరి. ఈమాటల యర్థమేమి? పన్నుల నిరాకరణమునకు గాంధీగారు ఒప్పుకొన్నారనియా? ఎంతమాత్రము లేదు. సైకాశ్యము లో ప్రతిమాటకు అర్థ మున్నది. “మీరు తలచినట్ల

యితే", "మీకు తోచినట్లయితే" అనుమాటలతో ధీమతములు పూర్తికాతే చిరుశంక, జయమున కడకాశము లేచిన శంక గాంధీగారు స్వనింపజేసియుంటిరి. చివరి వాక్యములో "మీకు స్వాతంత్ర్యములే మీకు చేతులయెగురుతే, వద్దనడానికి నా కేమి వాక్కు వున్నది" అనిరి. అంతే—ఇట్టి సీమన్తములో వైతికముగను, వ్యామముగను గాంధీగారు చెప్పబలిపిన మాట అంతే—ఆమాటనే చెప్పెను.

క్షమించుట కేమి ఉన్నది?

గాంధీగారి మాటలలో ఎంతమాటి వున్నదో ప్రవర్తనలోనూడ అంతే మూటి వున్నది. వ్యాపారస్థుడు గుణకారము లేమునే గాని, సాధారణముగ ఉత్సాహముతో ముందుకు రాదు. ఇందులో వున్న చిక్కయిది. కాని, యిట్టిలోటు గాంధీగారిలో లేదు. ఆయనకును ఆవ్యత్యాసము, సాహసము కలదు. ఆయనవ్యాసయము అతివిశాల మైనది. ఆయన క్రోధమును మనస్సుతో పెట్టుకొనడు. సరులు తనకు చేసిన అపకారమును, అనమానమును అదేసరిగ మనస్సుతో పెట్టుకొని విచారగ్రస్తుడు కాదు. ఇట్టివానిని మనచిహ్నాయి, అపకారిని క్షమించును. ఇదియే ఆతని ప్రతిభమును నిశిషించు మూలసూత్రము. అంతేమీద మందుకు?—నిజ మాటోచించినచో, ఆయన "క్షమించు" వలసివడే లేదు—ఏల యనగ, "పరులు నాకంటె తక్కువ వారు, నేను గొప్పవాణి. కాబట్టి, నేను వారిని క్షమించవలెను" అను అహంకారమే ఆయనకు లేదు. నేను లోకనిని క్షమించునన్నా ననగ, సరులకంటె నేను వాయం నేనో ఆధిక్యమును ఆలోచించుకొనుచున్నా నన్నమాటయేగదా! ఇట్టి ఊహన గాంధీ ఎన్నడును చేసినాడు. కాబట్టి, ఆయన క్షమించుట కేమి వున్నది? ఆయననాయకత్వము సామ్రాజ్యమే గాని నేనామె కాదు. ఇదియే ప్రజానాయకలక్షణము. గాంధీ అంజలిదాసను గౌరవము చూపును. అయితే, తనకంటె పెద్దలయెవ చూపు గౌరవము నమ్రతగను, భక్తిగను పరిణమించును; తనతో సమానులయెవ చూపు

గౌరవము మర్యాదగ నవ్వట్టును; తనకంటె పిన్నవారి చూడ చూపు గౌరవము అజ్ఞాంతుగను, క్రేమగను, ఆశిక్కుగను నవ్వట్టును. తనెంటున్న మాంత్వాలను గాంధీ భావించును; అలాగే, తేజుస్సువాసులను మర్యాదగ జూచును; వల్లభి"యి, జనపూర్వములను బ్రజ్ఞించును.

ర. గాంధీగారి చింతత్కారము, రవత్కార:

చింతత్కార ముదానిది గ్రహింపవలెనే గాని, విప్పి చెప్పట చాల అవసరముగ ముందును. పరులను కష్టించినచోడను తాను నవ్వ లేనివాడు, ఇట్టి మాట వాగ్ధిని నిజముగ వారి నొలుపును. ఎప్పుడు మొగము తుమ్ములతో ప్రార్థనూజినట్లు, సకామాక్రాంతములతో భోక్తగా కూర్చున్నట్లు, చిట్టమువచ్చు వుచ్చు వంపిట్లు, ఉండునాడు కుటిలభంధ్రములకు, నుట్టెనుదును బాగులకు పనికివచ్చునే గాని సర్వసంభారధర్మములకక్కర మేలే వింది ప్రజలకు నాయకుడై, ఆక్రేమడై నవన వీరోదాత్తినాయకులకు పనికివచ్చు. అయితే, వెలివిడము, గాని, వికటహాస్యము గాని పనికివచ్చుననియు చెప్పెను. హాస్యములో ఉన్నతమైన హాస్యము కలదు. నీచమైన హాస్యమును కలదు. నీచమైన హాస్యము అపద్యము; గ్రాస్యము. వీరోదాత్త నాయకులు వానివంక నోరు. హాస్య రసమును నూచించి, మందహాసము మోమునందు చిందులాడలేయవలెను. ఇది రసజ్ఞుని లక్షణము. రసమును ఆనందింపజేయుకొనే కాని, సకామానము చేయరాదు. సజ్జిత వీరోదాత్త నాయకులక్షణము. "దులక్షణమే, యాహాస్యరసజ్ఞులయే నాకు లేనినో, నే నన్నచో క్రుంగిపోయియుండును" అని గాంధీగారు తొకప్పుడనిరి.

చింతత్కారి ఒకప్పుడు ఎదుటివానికి చివుకున ముల్లు స్రుచ్చుకొన్నట్లును కాని, చక్కని హాస్యరసము తోమాడిన పరిహాసము— సవ్యటాలకనిన మాట—ఎరుటివానిలో నుండు రసమును చిప్పిలనేరును; ఉరించును. ఎదుటివాని మనస్సు నొచ్చుకట్లు యడ్డేవా చేయును అందికి సులభమే గాని, ఎరుటివానిలో మందహాసమును కట్టించు—హాస్యరసమును ఉరించు—పరిహాసము చేయును మాత్రము అందరికి చేత కాదు. యడ్డేవా చేయుట అందరి

మనస్కేంద్రము—తేలికగలవాడు తేలికగలవాడు ఇది చేయవలయును. ఇది బుద్ధిగలవాడు. కాని, ముంహసమును కట్టింపుట వికారబుద్ధిగలవాడు గలవాని లక్షణము. ఇది మంచి పనులపై మొక్క బడినది. మనస్కేంద్రముగ ముట్టినదేనోయి, దానిని పానికి నొప్పి కలిగించుచున్నది. ఒక్కొక్కప్పుడు కొంచెం నొప్పి మిగులును గాని, మనస్కేంద్ర మేమియు కలిగించక పోవుచున్నది. (అప్పుడే నెత్తులు నువ్వులను.) నామస్మృతి, అనుభవస్మృతి, పలుకుబడినిబట్టి, ఒక్కొక్కప్పుడు ఆయన చను తాగిన వాక్యములతో కొంత దురుకుపడ మున్నప్పటికి, ఆయన అంతర్మనస్థునిబట్టి అవి ప్రేమవాక్కులుగను, అశిస్టులుగను పరిగణింప బడుచుండును.

“మన భాయిని వర్జింపుక మిమ్మలోనుండి మాన్పించవలెనంటే నేను మాన్పించవలెను గాని, ఆయన మానుకొనుటకు వీలులేదు” అని చెనుక 1921 సం.లో ఆహ్వానాభాగములో వర్జింపుక మిమ్మలో నుండివలసిన మొంబునున్నా ముట్టాడును గాంధీ చెప్పెను. ఇది ఎదుటి వానికి ముట్టునున్న కొనుమాలు, కాని, యీముట్టు వివరము లేదు. ఇది వివరిస్తమను భాగము కాదు, అది యాత్రకర్తను నున్న కొని ఆత్రకర్తను పోవును. దాని పట్ల చాని యేమియు లేదు. తల్లిదండ్రు వానిని, మరింత పొందుకోచేయుచున్నానో గాని, పొందేయను. ఇంతకంటే మెన్నుకోదగినది, తిక్కరావులకై నది, యింకొకమాట వున్నది. “మన భాయిచేరినో ఎంత మంచి రాజ్యాంగ ప్రజాశక్తి నా ముట్టండి. దానిని ఒక్కొక్కముగ తుంపులు ముంపులు చేసే సెలవులేదు” అన్నాడు గాంధీగారు ఒకసారి. నిజమే. ఇందుకు సంతోష మేమియును లేదు. ఈసంగతి గుర్తు మెంటువారికి తాగా లేరనివచ్చుచది. మాంసీయ ఇచ్చిన ప్రజాశక్తిను మన భాయి ఆపలు వెనుకనే చింతించారనే ప్రాధాన్యము. కాని ఎందుకకో, ఆయనగారి ఈకొరికార్యము చేయడానికి జరిగినాడు.

గ. “తలలు పోవడం” :

“ఇక్కడ ప్రాధుత్వ బయలుదేరడానికి రెండు విధాలు ఆలస్య మిందుకై నది” అన్నాడు గాంధీగారు

కనుక ఆంగ్లేజ్ శాసనానికి వచ్చినప్పుడు ఒకసారి ఉదయావ. కొంచెము భయపడుతూ, భయపడుతూ, “.....ఫలానివారి చేరినంది పోయింది. కనబడలేదు. అందుకోసం ఆలస్యమైంది” అని ఎవరో సమాధానము చెప్పినది. “అ! అట్లాగా కొంతకే తలకాయలే వాతయి, చేరినందులే కాదు” అన్నాడు గాంధీ గారు. ఈ మాట అవివేచితోనే ఎదుటివారి భయములంతో పోయి వారుమాడ మాస్ట్రానికి దిగడానికి బలే హుషారుగా పోయింది.

తననుగురించి తాను తక్కువగా చెప్పుకోవడం ఒకవిధమైన హాస్యం. ఇంతకంటే ఎక్కువైన హాస్యము ఒకవిధముగ నైకి కనబడకుండా తనను గురించి తాను ఎక్కువగా చెప్పుకోవడము, గాంధీగారితో కలిసి మెలసి ముట్టాడని మే గొప్ప అపరాధము. కొప్పలివ్యాసముపాక్షవాదాభాసము, విలయనగ, ఆయనమాట లెల్లప్పుడు మంచి రసవత్తుముగ నుండి తల్లెత్తలో చితి ముగ వడముతో చిట్టలుచుండును. ఈవ్యాసములెక్కెళ్ళు మాటలు, పరిశోధనాశ్రమములు గాంధీగారు తక్కువగా ముట్టాడ ముట్టడిచి వారు. దీనికి ఎదుటివారి ప్రవర్తనయే కారణము. వారి నొప్పింట్లుగ్రహించు, వివేచిత ప్రవర్తననుచూచి, గాంధీగారు వేళాకోళము చేయక ఏమి చేయుదురు? ఇది ఎదుటి వారి ప్రవర్తనను సరిచేయుటకు నేను వేళాకోళమే గాని, బుద్ధిపూర్వకముగ ఎదుటివారిని నొప్పించ జేయుటకు ఉద్దేశించినది కాదని స్పష్టమును తెలిసినవిషయమే. ఇంతవలె తన “మనస్కేంద్ర” దిగువమును గూర్చిమాడ ఆయన పరిహాసముగ చెప్పుకొన మొదటిచినాడు. “మరి నేను మహాత్ముడే యితే అయినా నయకున్నావా?” అని అనేక మాటలు గాంధీగారు వేళాకోళముగ బట్టిరి. ఈమాట చెప్పి చెప్పడముతోనే, ఒక్కసానుంచి ఊరుకొనడు, వీలవచ్చిన కేమియు లే వివక్షము. అప్పుడు పరిష్కారము కావలసిన ఒకానొక మహాసముస్థానముగూర్చి భావితరంగములలో నిన్ను ముంచి లేవజెత్తును.

గాంధీ, పూర్వహరచనాపటిష్ఠుడు:—

గాంధీ యుద్ధము చేయగలడు; కాంతిని నెలకొల్పు ను గలడు. రెంటియందు ఈయనకు సామర్థ్యము కలదు—

హుంబలియందు ఎట్టిట్టి పుష్పములు పన్నవలెనో ఆయనకు తెలిసివట్లు ఇంకెవరికి తెలియదు. పెద్ద పెద్ద ఫ్యాక్షన్లలో 'బెట్టు'ను చక్రమునకు తీరించి, యంత్రమును త్రొక్కి ఒక్కక్షణములో యాకాశపుష్పాక్షరీ భావోత్థింపవట్లు, దేశమునంతను ఒక్కక్షణములో యుద్ధభంగమునకు దింపి, ప్రపంచస్థానంతయు హోళింపవట్లు చేయవలెను. ఆ 'బెట్టు'ను చక్రమునుండి దింపి, యంత్రమును అవినీయువట్లు దేశమును యుద్ధమునుండి విడిమింపజేసి, కాంతిని వెలగొల్పవలెను. ఇందుకు కొన్ని ఉదాహరణలు చూడము:

1929 సం. నవంబరునెలలో ఢిల్లీలో గవర్నమెంటులో సంధి చేసుకొనబోయినప్పుడు, ఆయన కోరిన చిట్టచివరవరకు ఏమి? "ఈసంధి యాకోశముండియే అమలులోనికి వచ్చినట్లుగ, గవర్నమెంటు గూఢపుత్ర—కడనుండి చిలకకు—ఈకోశముండియే మారి పోవలెను. ఈధితిని పుస్తకములలో రికార్డు చేయుటనమాద్రీమే బ్రీఫ్ పార్లమెంటు చట్ట మొనర్పవలెను"—ఇది ఆయన కోరిన షరతు. ఇంగ్లండు, ఇంటి కూలకు జరుగుచున్న సంధియొక్క ప్రవాది యావాక్యములందీ కలదు. ఇట్టి సంధిని యేర్పాటుచేయుటకే గాంధీగారు తిరుగగి దేశమును తిరిగివచ్చుచేసిరి. ఈసంధివరకులోని తల్లిగ్గను గూర్చియే గాంధీగారిప్పుడు లంసనులో మాట్లాడుచున్నాడు. ఎక్రవాణాశెయిలులో నుండగ చేర్చిన సంధి పరిణులలో ఏమి కోగినాడు? గవర్నమెంటుకు, ప్రభులకు మధ్య కాంక్షన మధ్యనైయుని చెప్పినాడు. దీనినే యాకోశను నొక్కిచెప్పుచున్నాడు. ఈమాట ప్రోవీదీయదానికి ప్రయత్నించుటచేతనే యావాక్య గవర్నమెంటుకు చావుచ్చి కన్ను బొట్టబొందునది. ఇన్వెస్టిగేషన్ సంధి కుసుక్కు బోయినప్పుడు, పోలీసులందఱముల విచారణనుగూర్చి గాంధీగారు వదులుకొన్నాననిరి. ఈమాట ఆయన యనుచరులకు ఆశ్చర్యకరమని ముల గలిగించెను. ఆప్పుడాయన యేమని సమాధానము చెప్పెను? "నాకు కృంగభంగము చేయవద్దు" అని ఇన్వెస్టిగాల వేమకొనవలె! అది గాక "ఈవిచారణ పెడితే, ఒకరిమీద ఒకరు నేరాకోపణలు చేయుచు

కొన్నంతే, దేశములో నుడుము కోత కాంతి ఎట్లా పుంటుంది—కాబట్టి, యిప్పుడిది వదులుకోవలసి" అని ఇన్వెస్టిగా ప్రోవీదీయదాని!—అహో యేమి గాంధీజీ రాజ్యము. వదులులు గాంధీగారు చెప్పునప్పుడకి అందరికి సంకల్పపీ అయినది.

విల్లింగ్ డన్ కు లెల్లిగాము:

మొన్న ఆగష్టునెలలో లండన్ ప్రయాణమునకు భంగము గలిగినప్పుడు, గాంధీగారు బొంబాయిలో జర్మింగ్ కమిటీ ఫ్యాక్షనులకు హాన్సుని వైస్రాయియైన విల్లింగ్ డన్ ప్రభువున కిచ్చిన లెల్లిగాములోని వాక్యములు చిన్నగదీయములు—“అట్లే అహో దింపగ, నేను యింగ్లండు వెళ్లడం యాసివీరియకాపుట్టకు యిష్టము లేనట్లు నాకు తోచుచున్నది. ఇంగ్లండు, ఇంటి కూలు చివకాలము పూర్తికో, కలిసిమెలిసి పుంపిశిల్, చంపి, ఈ వివరియములు కొంప దింకా కొంతకాలము ఇంటి యాకు నీవనీస్తూ పుంపిశిల్నట్లు నాకు తోచుచున్నది. కాబట్టి యాసివీరియకుల సంపూర్ణ సానుభూతి, వారి మహత్తూర్తియైన గోదావులు లేకుండా, నే నిప్పుడు లండన్ కిల్లియు ప్రయోజనము కచ్చిట్టును—ఈవాక్యము లందీ ఆయనవీరిని సారము, ఆరునకాశ్రప్రకారిక గూఢపు యిమిడియన్నది. ఇట్టివాక్యములు అగింపా ధర్మప్రవక్తమును మహాత్ముని కొక్కనికే చెల్లును.

“చెడుగును నుంచిదే జయంపుము” —“విశ్వాసము కొండలను కడల్పును”—“చెబ్బకు చెబ్బ కొట్టకు”—“అపకారికి ఉపకారము చేయుము”—ఈ ధర్మవాక్యము లన్నియు నునము గోజూ దెనుచునే యున్నాము. ఇవే సత్యగ్రహోద్యమమునకు ప్రవాది. గాంధీజీ త్రవ్వసాస్యమును తెలిసికొనుట కివే కిటుకులు.

సహజప్రేరిత (ఈశ్వర) జ్ఞానమే మార్గదర్శి:

అగ్నివర్షములో ముందు తాను నిలువబడి “రండి” అని గాంధీ తన యనుచరులను పిలుచును. అంతే గాని, అగ్నివర్షమునకు వసుక సదమైతే మారములో వారి యుండి, “పొండి” అని తెల్లి ఫోనుద్వారా ఉత్తరము బాడీచేయకు. గాంధీగారికిని, ఇతరవాసుకులకును గల

నేగాయిది. అంతరాధ్యమను ప్రతిపత్తి మేరకు యీశ్వరశ్రీరిత్యానముచేతనే ఆయన సమస్తమును పరిష్కరించును. మహాపురుషుల నడిపించు శక్తియే యిది. ఇది ఎన్నడును తప్పుతోనుకు పోవును. ఈశ్వరశ్రీశ్రీరిత్యైవ సర్వానమనకు ఆయన పోగుపాడియు సమంధాంత్ర సమించును. అయితే, ఈ పాశ్చాత్యమును కుర్చిపడేక పాశ్చాత్యతత్త్వములు అనుభవాత్మముల దృష్టితోరుచును. అనుభవాత్మములు చిన్నవిగను, సూత్రప్రాయముగను నుండును. వానిలో ఒక అక్షరమైనను, ఒక పాల్కుయినను నిర్దుటకు పీలుండును. వానియందు సరిత్యుత్త, ఏకీభావము, సమన్వయము, సమ్మిళితమై ఏ ఒక పాల్కు దీక్షిచేసినను, అంతయు అంబికావముగ గవ్వట్టును. అట్లే, గాంధీ ఏనలహా చెప్పినను, ఏకీకృత చెప్పినను, ఏభావనూచన చేసినను, మిక్కిలి జాగ్రత్తగ కట్టుబట్టుమైన వాక్యములతో చెప్పును. బ్రాహ్మ్యోత్తరసంస్కృతుల ప్రకాయించి చెప్పును. “త్రివికలహిమ్నకములను మీరు సాగించినవో మీకు సంస్కృతములో స్వరాజ్యము వచ్చును” అని గాంధీగారిది. ప్రజల లంపరు మెండటివాక్యమును నడిచివేసి, కెండ్లోమానున పట్టుకొని, “ఏది మాకు స్వరాజ్యం” అని అహమ్మహాభావములో 1931 సం. లో గాంధీగారి నడిగిరి. ప్రజలు తమకు రావలసిన పాక్కులనే జ్ఞాపక ముంచుకొందుగాని, లేదు చేయకలసిన విధులను జ్ఞాపక ముంచుకొనరు. పాక్కులను జ్ఞాపక ముంచుకొని విధులను మరచిపోదురు. గాంధీగారిలో కలిసి పడేంట్లు పనిచేయ్యండి; పడేంట్లు దాడు—ఒక్క సంవత్సరము—ఒకరోజు పనిచేయ్యండి. అనునాయందు మీకున్న గౌరవభావము అంతలో బ్రాజ్యభావముగ పో, అక్కడనుండి వెంటనే నిన్ను భక్తిభావవాక్యములో ముంచివేయును. అట్లు! అదేమో గాని, అయన సత్విసంపత్తి, యుక్తప్రవృత్తన అంటుకోగము పది ముప్పది స్పంటుకొనును.

ఇద్దరుప్రధాని ముందటి పరతులు:—

1931 సం.రం ఫిబ్రవరి 22 క లేదని ఇర్విక్ కాంగ్రెసువారికి మొదలు కొన్ని పరతుల పంపించెను.

అంబినివాక్యములు కలగనియుగము, కాంగ్రెసుకు అవమానకముగను వుండెను. ఇర్విక్ కుమి నే మెంబర్లు కూడవ్వండి అనికోమనేషనుతో ఈ పరతుల రికార్డించిరి. తదుపరి యీపరతులను వ్రాసిన కాగితమును సమితి తన కిచ్చివేయమనివాని ఇర్విక్ ప్రభువు కలరు పంపించెను. తక్షణమే, దాని నక లయినను తీసికొన నీయకుండు గాంధీ దానిని యిచ్చివేసెను. ఏమి! శక్తవృ సందు క్షమాగురము! ఈ కాగితపు నకలు యీరోజున కాంగ్రెసు కట్టుబాలో లేదు. ఇట్టిపనినే వెనుక గాంధీగారు 1917 సం.లో చంపరాజ్ తోలు రగాదాలో చేసెను. అప్పటికిని యిచ్చుటకని గాంధీగారికి ఒకటి మరెము. ఒకటి చిజయధాటి. ఆయన విజయసూత్ర చంపరాజ్ తో ప్రారంభమై ధర్మి, లంపెములనకు వ్యాప్తి గాంచెను.

ఈప్రపంచములో రాదాభాయి వారోతగారికి రెదీయని విషయములు లేవని ప్రవీతి. అట్టి విజ్ఞానసర్వస్వము గాంధీగారికి లేదునున్నారా? గోక్షగాడికి అసోజ మేధాశక్తి గలదని ప్రవీతి. అట్టి అసోజ మేధాశక్తి గాంధీగారికి లేదునున్నారా? బోకమాన్య తిలక్ గారికిల బుద్ధివతుడతి గాంధీగారికి లేదునున్నారా? ముక్ంద్రాజ్ బెజ్జీగారి కున్న బాధాటి గాంధీగారికి లేదునున్నారా? సర్ థిరోజీమ మెహతాగారి కున్న పూర్ణహావనావరోధత గాంధీగారికి లేదునున్నారా? ఇవన్నియు అనునాయందు మా స్త్రీధవించియున్నవి. లేవనుకొనుట పారపాలు.

గాంధీగారు ప్రపంచములో నిలికినారు. అనుభవము కలిసాయకత్వమునకు చింతో సహాయకారిగ నున్నది. నీది మేధాశక్తి ఏవదిని నీదివాను. నీది వాగ్ధాటి సత్యదేవత పలికించు వాగ్ధాటి—సర్వల పౌరుషాంతిగావమునుండి ప్రవహించు అనన్తగంగాలవారి. గాంధీగారి బుద్ధివాను శ్వము వర్తకుని బుద్ధివాను—యగుది కాను. ఈయనపూర్ణహము పన్నివట్టుయితే అది చిక్కన లంకము అనికెల్లు అనుకును. అది నిలితి మైన వృష్టితో నున్నును. ఈగురము లన్నిటిని, ఈలగూముల నన్నిటిని కలిపి ముద్దతేసి, దానికి ప్రవిత్రత యను మెరుగుకట్టివకో బోకనియంత యను గాంధీవిగ్రహము తిరుగును.

బ్రిటీషు డొమినియనుల ప్రభుత్వ స్వాతంత్ర్యము

దిగవల్లి వేంకట శివరావుగారు, బి. ఏ., బి. యల్.,

స్వతంత్రరాజ్యముల కన్నిటికిని ప్రభుత్వస్వాతంత్ర్య ముండును. ప్రభుత్వస్వాతంత్ర్య మనగా తన పరిపాలనమునందలి స్వతంత్ర్యాన్ని కాపాడే చక్కచెట్టుకొను అధికారము. దీనిని అంగ్ల రాజనీతిజ్ఞులు "సావర్సైటీ" (Sovereignty) అని వ్యవహరించుచు వ్చును. సావర్సైటీ అనునాడు ప్రభుత్వస్వతంత్ర్యము. అయితే ప్రభుత్వ మనునదియును ప్రభుత్వము యుక్త అధికారమునకు గాక వాని రాజ్యాంగ స్వరూపమునకు వాడుట పరిపాతి యైనది. అందువలన ప్రభుత్వము యుక్త అధికారమునకును ప్రభుత్వస్వాతంత్ర్యము లేక ప్రభుత్వస్వాతంత్ర్యము అని పిలువబడు వచ్చినది.

ప్రభుత్వస్వాతంత్ర్యము కొనుగట్టుమును. అంత కంటకును లేని వ్యవహారములు కల్గు చెట్టుకొనుటకు వలసిన స్వేచ్ఛమును పరిపాలనాధికారము, కాపన నిర్మాణాధికారము, బాహ్యముగ పర రాజ్యములతో కాంతియుద్ధముల నొనరించుకొనుటకు రాజరింత్రము లేక ప్రకటించుటకు వలసిన స్వతంత్రత కీ. పర రాజ్యమునకు లోబడుకుండున నిలబడుటయు లేని శక్తులు కల రాజ్యమే స్వతంత్రరాజ్యము (Sovereign State). ఒకటోటానీ సర్వేశ్వరులును బ్రిటీషుదీవులు (ఇంగ్లాండు, స్కాట్లాండు), ఫ్రాంసు జర్మనీ నవ్యరాజ్యములును, తమిళేశ్వరులు స్వతంత్రులను, హాలండు బాల్టియా రాజ్యములును, ఆసియా యిండియున పైవా బహుమిద్యులు ఆఫ్ఘనిస్తాన్యు స్వతంత్రరాజ్యములే.

స్వతంత్రరాజ్యము లేంతచిన్నవైనను ప్రపంచ రాజ్యసంఘటిలో గౌరవము కలిగియుండును. అంతటి ప్రబలకును గొప్పని ముండును. ఈమొదటి భావనీయు లేమునదికాదు.

బ్రిటీషు డొమినియనులని పిలువబడు అధినివేశములు పేరునకు సామ్రాజ్యాంతర్యాగములే యైనను నిజముగ స్వతంత్రరాజ్యములవలన ప్రభుత్వస్వాతంత్ర్యము పీడితమగుచున్నది చెప్పరాల్గును. బ్రిటీషు డొమినియనులు ప్రపంచ బ్రిటీషురాజ్యమును ఇంగ్లాండుతోహాటు సామ్రాజ్యముతో సరిమానము (Co-equal) స్వతంత్ర రాజ్యములని అంతర్జాతీయవ్యవహారములం దింగీరింపబడినది. కానరా, అస్ట్రేలియా దక్షిణాఫ్రికా న్యూజిలాండు న్యూగ్వాండ్లాండు చేతములు మొదలు బ్రిటీషువారి వలస రాజ్యములు అస్వాతంత్రరాజ్యములుగ నుండి క్రమక్రమముగ సంప్రాప్తస్వపరిపాలనమును బడసి పేరు పైన చెప్పబడిన దీనిని స్వతంత్రరాజ్యములని డొమినియనులుగ నున్నవి. ఇంగ్లాండు బ్రిటీషుదీవులలో నొకటిగ నుండి స్వాతంత్ర్యము కొరకు పోరాడిరి గునకు బ్రిటీషువారికిని బ్రిటీషువర్ణనవాదులకును మధ్య ౧౮౨౧ లో జరిగిన సంధిబట్టి తక్కిన డొమినియనులతోహాటు స్వతంత్ర రాజ్య మైనది. బ్రిటీషు రాజనీతిజ్ఞులు కొందరు డొమినియనుల ప్రభుత్వస్వాతంత్ర్యము పూర్వ స్వతంత్రరాజ్యముల కుండునట్టిది కాదని వాదించుచున్నను అచరణమున, గౌరవమున వారికిని దీనికిని విసుమంతయు లేదు లేదు.

బ్రిటీషుపరిపాలనముక్రింది మొదట వలసరాజ్యములుగ నుండి ప్రాతీనిక్యుమలేరిది పన్నులు విధింపగలదని ప్రతిపాదించి నిలిచి గునకు యుద్ధములేని స్వాతంత్ర్యముపొందిన అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రముల ఉప విభాగము ప్రపంచములోని సామంతరాజ్యముల కల్గు స్వతంత్రతెచ్చుని కల్గించెను. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రముల కుత్తరభాగమున నున్న కనడాదేశము బ్రిటీషు వలసరాజ్యమే. కానరాదేశములోని వివిధరాష్ట్రములకు

ప్రజాప్రాతినిధ్యముగల శాసనసభ లుండెనుగాని బాగ్యతా యుత్పత్తిపరిపాలనము లేకుండెను. ప్రతిప్రజాభివృద్ధిని సులభముగల సర్వోత్తమమయిలవలసిన కష్టాలములు కలుగుచుండుటయు అదంపబడుటయు జరుగుచుండెను. వీనిని విమర్శింపుమని ద్వైతముప్రభువును ప్రజాభివృద్ధిని కలగించి, ప్రజాభివృద్ధిని తమ స్వకేళమున గల స్వకేళి పాలనాసాధ్యములను పరిపాలనములలోనివిని కష్టం చుటయే రాజకీయంగాంశోశనమున కష్టమని స్పష్టం ప్రభువు నిదేశించి నాచెను. ప్రజాభివృద్ధి మెరుగునా ల్పక్షకల కంగీకరించి గూర్తలచుకొని కనడాశీయ లోని రాష్ట్రములకు ప్రజాప్రతినిధులకు బాగ్యతాకల స్వపరిపాలనము వొసగి, కొన్నికేళు ఆప్టిలియూ కును న్యూజీలాండుదేశములకు వొసగి, విశ్వబాహుకా లోని ఆదిమవాసుల సమస్యలన నది యొనగలు గులస్వయ్యెను. ప్రధానరాజ్యమును ప్రజాభివృద్ధిల ప్రజలవశేనే వలసరాజ్యముల ప్రజలను తమ స్వసహార ములను చక్కలెట్టుకొనుటకు గావలసిన కార్యనిర్వహణాధికారమును శాసననిర్మాణాధికారమును కలిగి యున్నా సమూహము స్వయంత్రులనే అంగీకరించు రాజ్య ముతో సమానగౌరవమును పొందినవలెను కొరిక జనించుటలో వింత లేదు. అధినివేశములకు బాగ్యతా యుత్పత్తిప్రజాప్రాతినిధ్యపరిపాలనము కలిగి ఆంతరంగిక స్వాతంత్ర్యము పరిపూర్ణము జెందుచు నీదినప్రభుత్వేధికారములు స్వతంత్రముగ నిర్దిశోధముగ చరాయించు హక్కు అధినివేశములకు కలిగెను. పూర్వ మీ శాసనముల నింగ్లీషుభాష మెండువాగుమాత్రమే చేయు చుండుటయు వానిని అధినివేశములవారు అనుకరించు టయు సాచారము.

౧. శాసననిర్మాణము, రాజ్యాంగవ్యవస్థ నిర్దిశోధ ముగ, సంపూర్ణముగ చేసికొనుట.

౨. ప్రత్యేకజాతీయత పూర్తిగ అంగీకరింప బడుట.

౩. దేశములోని ఆదిమవాసులపైన సంపూర్ణాధికారము కలుగుట.

౪. వలసవ్యవహారములు పూర్తిగ తమవశము లగుట.

౫. అధినివేశరాజ్యముయొక్క (Status) స్వాతంత్ర్యము, వ్యక్తిత్వము పరిపాలనములందు గౌరవించబడుట.

౬. దేశములోని భూమినిగూర్చి, సారహక్కులనుగూర్చి నిర్ణయించు నిర్దిశోధాధికారము కలుగుట.

౭. దేశముయొక్క వర్తకము వెలునుడినిగూర్చి నిర్దిశోధముగ వ్యవహరించుకొనుట.

౮. వాణిజ్యవాపకావ్యవస్థ.

౯. దేశరక్షణము.

౧౦. మతస్వేచ్ఛను కలిగియుండుట.

ఆంతరంగికవ్యవహారములందు స్వాతంత్ర్య మిచ్చి విశ్వ బాహ్యప్రభుత్వేధికారములు అనగా పరదేశము లతోడి రాజనీతిసంబంధములు, వర్తకవాణిజ్యసంబంధములు ప్రజాభివృద్ధిప్రభుత్వముచేతిలో నుంచి వలసరాజ్యములు తొలగిజెందెనుమని ద్వైతము తలచెను. కాని ఇది సాగలేదు. కనడావారు పరాయిదేశములనుండి వినమతియను వస్తువులైనమాత్ర మెగాక ప్రజాభివృద్ధిల నుండి విచ్చి వస్తువులైనగూడ సుంకములు విధించి తమ నిర్వకము కాపాడుకొనవలెనని ప్రయత్నించిరి. ప్రజాభివృద్ధి వారు వాదించిరికాని బాధము లేకపోయెను. ఈహక్కు ఎట్టుకలకు ౧౮౫౯లో అంగీకరింపబడినది. వాటినుండి నేటివరకు వలసరాజ్యములు, అధినివేశములు అభివృద్ధి జెంది ప్రజాభివృద్ధియొక్క సమానగౌరవమును పొందుటకు చేయుప్రయత్నిముల కట్టి యభ్యంతరమును కలుగలేదు.

వలసరాజ్యములు నుండు కృతాతీయప్రభుత్వము లేర్పరచుకొని నామనియనులు లేక అధినివేశములుఅగుట వారి స్వాతంత్ర్యనిర్దిశోధ ప్రభుత్వసాధనము. మొనరిచిన్న విన్నవిన నుండి బలహీనముగ నుండిన వలసరాజ్యము లన్ని కలిగి నుండు కృతాతీయప్రభుత్వము లేర్పరచుకొనినందు వలన బాహ్యస్వయానుమతి అనగా జైకాల్యమందును, బల

మునందును మాత్రమే రాజ్యముతో పాటి పనులకు నీలు కలిగెను. అట్లు కలిసివంగువలన నొక చాతీయభావముకును వానియందు వర్ధిల్లెను. ఈ విషయమున కెవరొకేమీ తక్కిన వలసరాజ్యములకు పోలికగా నుండును. గౌరంట్లో కెవరొకటిని వాలును ఉత్తర-ఆమెరికా రాజ్యములు బ్రిటిషు ప్రభుత్వములకు క్రిందములితో 'హిందూ మతము' అను పేరుతో సంయుక్త రాష్ట్ర మయ్యెను. అప్పటినుండి 'హిందునియము' అనుమాట రాజ్యాంగ శాస్త్రమున వాడుకలోనికి వచ్చింది. తరువాతి ఇంక కొన్ని రాష్ట్రములు సంయుక్త రాష్ట్రమున కిరెను. గౌరంట్లో ఈవిధముననే ఆస్ట్రేలియా ఒక సంయుక్త ప్రభుత్వము నేర్పరచుకొనెను. గౌరంట్లో ఏషియా ప్రకాశములి ప్రభుత్వము నేర్పరచుకొనెను.

దేశరక్షణ (Defence) విషయమున అధినివేశ రాజ్యములకు మొదట ఏర్పడిన ప్రతిభ. వలసరాజ్యములు తమ రక్షణ వ్యయమును భరించిగాని, వైద్యమున తేలిగాని బాధ్యతనిహించుచు ననునియమును చేకుండెను. గౌరంట్లో దీనికొకడు బ్రిటిషు ప్రభుత్వము రంలవల సానులు వ్యయముచేసియుండెను. అందువలన గౌరంట్లో కామన్వెల్థువారు స్వపరిపాలన బాధ్యమునుకొంగు వలసరాజ్యములు తమ అంతరంగిక శాంతిని, క్రమపరిపాలనమునకును, దేశరక్షణమునకును ప్రధాన బాధ్యత వహించవలెనని తీర్మానించిరి. అంతట వలసరాజ్యములలోని సామ్రాజ్య వైద్యములను క్రమక్రమముగ తీసివేయసాగిరి. ఏదేమైనను కొంతలో వారికి బుద్ధిచ్చి స్వంత వైద్యములను స్థాపించుటలో సహాయము చేయసాగిరి. గౌరంట్లో కనడా వైనిక చట్టము వలన వైద్యనిర్మాణ మారంభమయ్యెను. ఆంధ్రప్రదేశ్మున ననే న్యాయశాఖనుండి బ్రిటిషు వైద్యములు తీసి కొనిపోయి అప్పుడు ఆచమభాషలలో యుద్ధము జరుగుచుండినను సమకుగోచక వలసరాజ్య వైద్యములనే తింటులుచునులిరి. గౌరంట్లో ఆస్ట్రేలియాలోనుండి వైద్యములు ప్రాప్తిగ తీసివేసిరి. గౌరంట్లో కెవరొకటి నుండి తీసివేసిరి. సామ్రాజ్య క్రమముకొరకు గానలసిన వైనిక బ్యయములుమాత్రమే బ్రిటిషువారు చేయుచున్నట్లు

గౌరంట్లో ప్రకటించబడెను. తరువాత బ్రిటిషువారు సామ్రాజ్య క్రమమునుకొన్ని విధానించుట కొక సంఘము నేర్పరచుకొనగా నది గౌరంట్లో నివేదనను ప్రకటించెను. వలసరాజ్యముల వైద్యములు మొదటలో బలవంతములు కట్టుదిట్టములుగలిగి కాకుండెను. తరువాత గౌరంట్లో, గౌరంట్లో ఆస్ట్రేలియా న్యాయశాఖ రాజ్యములవారు నిర్వహించుకొనగా నాధ్యక్షక నియమల నేర్పరచు కానవముల తీసి బాగుగాచేసికొనిరి.

నావికాదళము సముద్రరక్షణము

గౌరంట్లో వలసరాజ్యములవారు నావికాదళములను నిర్మించి అవసరమైనచో వారిని సామ్రాజ్య ప్రభుత్వమునా రివళమున నుంచుకొనవచ్చు నను కానవము చేయబడెను. వలసరాజ్యముల ప్రతినిధుల సభయొకటి గౌరంట్లో జరిగెను. ఆస్ట్రేలియా న్యాయశాఖములు బ్రిటిషు నావికాదళములనుండి తమకాధునికీకరకు కొంత సొమ్ము చెల్లించుట కంగీకరించిరి. గౌరంట్లో ఏషియా ప్రకాశములి బ్రిటిషు వలసరాజ్యములను శత్రుకాలని నేటాలు రాజ్యములు కొంతసొమ్ము చెల్లించసాగెను. న్యాయశాఖములను నల్ల చెల్లించెను. ఈశాస్త్రము గౌరంట్లో హెచ్చుచేయబడుట చూచి కనడా స్వంత నావికాదళము నిర్మించుకొన ప్రయత్నించెను. అప్పటినుండియు తక్కిన రాజ్యములనుకూడ అల్పే చెయసాగెను. జర్మనీ వలసరక్షణమునూచి గౌరంట్లో ఆస్ట్రేలియా నాకలు నిర్మించుకొనెను. న్యాయశాఖము గౌరంట్లో స్వంతనాకలు నిర్మించుకొను పద్ధతి వలన లించెను. విలోపానుచానం గ్రామములను కప్పముల కట్టుపద్ధతి చూచి స్వంత నావికాదళ నిర్మాణపద్ధతి కొచ్చెను. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు మొదట గౌరంట్లో నియమించిన వలసరాజ్యముల రక్షణ సంఘములో వలస ప్రతినిధులు చేకుండిరి. తరువాత గౌరంట్లో సామ్రాజ్య క్రమములను వలస ప్రతినిధులు చేర్చుకొనబడిరి. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు దాని కన్యకను. బోయరు యుద్ధమునాదికి (గౌరంట్-గౌరంట్) వలసరాజ్యముల వైద్యములు సామ్రాజ్యములధిములందు సహాయము చేయవద్దని వచ్చెను.

పరరాజ్యములతోడి సంబంధముల విషయమున, శాంతి యుద్ధముల విషయమున బ్రిటిషునాడు జరుపు వ్యూహానియములలో ఇలలరాజ్యములు మొదలు పాల్గొన లేదు. ౧౮౮౭లో జరిగిన మొదటి ప్రతినిధుల సభలో పరరాజ్యములతోడి రాజకీయముల గుర్తించబడలేదు. తరువాతి సభలయందైనను దేశరక్షణయను గూర్చి, సుంకములను విధించునుగూర్చి, రాకీషాకల పాదములనుగూర్చి చర్చించుటగాని దీనినిగూర్చిన చర్చ లేదు. ౧౯౦౭ సభలో మొదటి ప్రతినిధుల సభకు 'సామ్రాజ్యసభ' (Imperial Conference) యని నామకరణ మియ్యబడెను. పూర్వములే ఇలలరాజ్యముల కార్యకర్తలైన ప్రధానామాత్యుల ప్రధానాధిపత్యము వహించుట లేని నియు ఇలలరాజ్యముల ప్రధానామాత్యులు సమానగౌరవముగల అధ్యక్షులుగ నుండుటయుననియు నిర్ణయించిరి. నాల్గుసంవత్సరముల తొకమాత్రం సభ మాడెనుననియు ౧౯౧౧లో జరిగిన సామ్రాజ్యసభలో ఆధినివేశపరరాజ్యముల ప్రధానమంత్రిలు పరరాజ్యతంత్రముల రహస్యాలలోనుండు మొదటి పర్యాయము పాల్గొనిరి. అప్పుడు న్యూజీలాండు ప్రతినిధి అందరికి గౌరవనీయ పరదేశములతోడి సంబంధమునుగూర్చిన విషయములో నానిని పరిష్కరించుటకు ఒక సామ్రాజ్యప్రభుత్వమును పార్లమెంటును స్థాపించుటని తీరగా పరరాజ్యములను గూర్చిన రాజకీయతంత్రాధ్యక్షత నట్లు విధించవలెనని బ్రిటిషు ప్రధానామాత్యుడు చెప్పెను. సామ్రాజ్యపరిపాలన మన విమర్శితులకాక ప్రభుత్వముగూర్చి సామ్రాజ్యమున పలువురు చర్చించుకొనుచుంటి గాని ఐరోపాసంగ్రాహమునకు ముందు ఆవిధమొక్కొక్కము జరుగలేదు. ఆధినివేశములు తమ ఆంతరంగికస్వతంత్ర్యమునుగూర్చు గౌరవమునుగూర్చునాగ్రహము పాటుపడుచుండెను. దీని కనుగుణముగ ౧౯౧౨లో నొక ముఖ్యమంత్రి ఆవకాశము కలిగెను. ఇదివరకు ఆంతర్జాతీయసభలకు బ్రిటిషు సామ్రాజ్యధ్యక్షుని సమక్షమున నొక ప్రతినిధి సంఘముమాత్రమే వుండుచుండెను. అందు మొదటి ప్రతినిధుల బంధన నుండివచ్చును. దేశమునకు లేక పోయెను. ఆ సంవత్సరమున జరిగిన రెండోసారి

గ్రాన్డ్ బ్రిటన్ మహాసభకు రాజాగారి తరఫున బ్రిటిషు ప్రతినిధి సంఘముతో పాటు ఆధినివేశ ప్రతినిధి సంఘమునకు నాదితరఫున ప్రత్యేకముగ మాట్లాడుట కవకాశ మియ్యబడెను. ఇట్లే ౧౯౧౩-౧౪లో జరిగిన సముద్రముపైన ప్రాంతీయమునుగూర్చిన సభలో ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మొసగబడెను.

ఐరోపా మహాసంగ్రామ మారంభింపముగ ౧౯౧౪ జనవరి ౪ నేన ప్రాంతీయమొక్కొక్క. యుద్ధారంభము నకు పూర్వము ఆధినివేశములతో నాలోచించుట కవకాశము లేకపోయెను. కాని అది యెల్ల తన సహాయము చేయుటకు విద్వాంసులచేసి కైనికులను, ధనమును సంపెను. యుద్ధప్రాంతీయమున సామ్రాజ్యసభను జరుపుటకు పిలువలేకపోయెను. ౧౯౧౬లో బాయిరుజాతీయుల ఇంగ్లండులో ప్రధానమంత్రి యయ్యెను. యుద్ధమున యావచ్చుకొని వినియోగించవలసిన తరుణము వచ్చెను. అందు మొదలు ౧౯౧౭లో సభ్యత్వము లేని భగవంతులను గూర్చి బ్రిటిషు ప్రభుత్వముతో కార్యకర్తలను మునుగూర్చి ఆహ్వానించిరి. అంతట ౧౯౧౭-౧౮ సంవత్సరములందు యుద్ధరంగములోని వ్యవహారములను గూర్చియు, శాంతినిగూర్చియు సామ్రాజ్యయుద్ధాలలోని మంత్రిమండలి (Imperial war cabinet) ఇలలను దిగ్విజయ విషయములు సామ్రాజ్యయుద్ధసభ (Imperial war Conference) నాదిలనను సన్నివేశమునందుండెను. ఈ సామ్రాజ్యయుద్ధాలలోని మంత్రిమండలిలో బ్రిటిషు ప్రధానమంత్రి అగ్రాధిపత్యము వహించెను. ఈ మండలి బ్రిటిషు రహస్యాలలోని మంత్రిమండలి (Cabinet) నాదికిని పరస్పరసంబంధ ముండెను. నీటి తీర్మానములు ఆయా ప్రభుత్వముల మంత్రిమండలి వాగంకికరింపవలెను. అందుకు బాబడి యుద్ధాలలోని మంత్రిమండలి తీర్మానములకు ఆధినివేశ ప్రతినిధులు అంగీకరించుచుంటి. యుద్ధపరిణితులైన నట్లు సామ్రాజ్య రాజనీతియందు పాల్గొని యెన్నియాయులు లేరు. అవకాశము ఆధినివేశములకును భగవంతులనునకును లభించెను. సామ్రాజ్యమునందలి వివిధ రాజ్యసభలతోడి సంబంధ

మునుకూర్చి శాంతి స్థాపించబడిన నీరస తేజావ ప్రతి నిధులసభను పిలిచి పరిష్కరించబడవలెనని ౧౯౧౭ లో అంగీకరించబడెను. అట్లు నిర్ణయించబడు తేజావ విధానమున ప్రస్తుతము ఆధినివేశములకున్న స్వతంత్రములవాద కావము అట్లు అట్లే ముందువలెననియు మనము సామ్రాజ్యవేత్తలవేసునందలి పవిత్రప్రతిజ్ఞానులుగ అంగీకరించబడవలయుననియు తీర్మానించబడెను.

౧౯౧౮ లో సామ్రాజ్య యుద్ధాలోచన మంత్రి మంపలి కేంపెల్ డౌగ్లస్ సమావేశమయ్యెను. తరువాత జ్యూనియో సంధియముల వాలోదించుటకు మరల సమావేశముచేసి ౧౯౧౯ లో సంధిసభకు సామ్రాజ్య ప్రాతినిధ్యముగ మార్చిరి. ౨౦వ సామ్రాజ్య ప్రాతినిధ్యమును మాత్రమే బ్రిటిషువారు మొదట సంపదలవెకితగా ఆధినివేశములు ప్రత్యేకప్రాతినిధ్యము లోనగా వానినిగూర్చిన విషయములందు వారికి ప్రత్యేకప్రాతినిధ్యము లుండునట్లును ఇతివేతముయందులందు సామ్రాజ్య ప్రాతినిధ్యము ద్వారా నిర్వహించబడునట్లును తీర్మానించిరి. సామ్రాజ్య ప్రాతినిధ్యమునగూడ ఆధినివేశముల ప్రతినిధు లుండిరి. అట్లు కేంపెల్, అష్టోర్డియో, విక్టోరియా, మాన్రో, మ్యాక్లీం, మెలకును, ఇంజియాకును యుద్ధమున వాల్టోనిస్ ఇలిగ్ ప్యరింగ్ట్రెరాజ్యములకు పరివే అంధులలో ప్రాతినిధ్యమునగునట్లును. ఇతిగాక సామ్రాజ్యప్రాతినిధ్యము బ్రిటిషు ప్రభావమంత్రియు సామ్రాజ్యము తిరస్కరించు నూతను నిపునుకూడ పీఠి యశ్వప్రాయములకు గౌరవ మొనరుచుండుటయు తీర్చించెను. జర్మనీలోని జరిగిన వ్యాధిర సంధివైన వేప్రాల్లు చేయుటలో ఆధినివేశముల గౌరవ మినుమించెను. బ్రిటిషు ప్రతినిధులు సామ్రాజ్యమునకును సంతకముచే నుగా ఆధినివేశముల ప్రతినిధులు తమతమరాజ్యముల పక్షమున వేరువేరుగా సంతకములు చేసిరి. తమతమ ప్రభుత్వముల కాసనసభలు సమర్థిని డెలు పువరకు నీసంధిసంగీకరింపవలసి ఆధినివేశప్రతినిధులు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమున కోరిరి. వారు మొదట ఆలస్యమున నని విసిరిగిరానితిరువారి అంగీకరించిరి. తరువాత ౧౯౨౧ లో నిరీక్షణముప్రధానకార సభయందుగూడ నీయంతర్జాతీ యాధికార మంగీకరింపబడెను.

ప్రపంచరాజ్య సమ్మేళనమున ప్రత్యేకపద్ధత.

బ్రిటిష్ సంధి జరిగిననెడల మనోవాంఛనమున స్థాపించబడిన ప్రపంచరాజ్యసంఘటియను 'లీగ్ ఆఫ్ నేషన్సు' (League of Nations) అనగా బ్రిటిషు అధినివేశరాజ్యములును భవతీభవమును సభ్యత్వమును కలిపించి. అట్లు బ్రిటిషు ప్రభుత్వముతో ప్రత్యేక కేతుంజన తిన్నగ అంతర్జాతీయ వ్యవహారములందు బ్రిటిషు వాల్టోనిస్ పధికారము నీటికి కట్టెను. ఆ సమ్మేళనమునొక్క కార్యనిర్వాహక సంఘమునకు పధినివేశముల ప్రతినిధులెన్నుకొనబడవచ్చునని నిశ్చయించబడెను. ౧౯౨౨ లో కేవల అట్లెన్నుకొనబడెను. ఆధినివేశ ప్రతినిధులు తమతమ యిచ్చలన్నియును మానుగొని సమ్మతి నిచ్చుటకు కలుపెను సాధారణముగ బ్రిటిషు ప్రభుత్వముతో ముందుగ సంప్రదించి ఏకీభావముతోనే వర్తించుచున్నారు. ఆయినను ౧౯౨౨లో బాకార్గో సంధిలోని కొన్ని వ్యాఖ్యలు ఆధినివేశములకును భవతీభవమునకును అంగీకారము కానందున, వాని ప్రభుత్వము లంగీకరించనిది వారి వది బాధించునని తీర్మానించబడెను. అయితే సంధిపతనములో కాన్ఫిరమరీ జిగులును గూర్చిన విషయ ఆధినివేశములయొక్కయు, భవతీభవముయొక్కయు ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వము సంగీకరించినందున ఆవరతుల నీవేశములు బాగుగ గమనించెను. క్రమ రాజులతో సంధి యొనరించుట యందును లక్ష్మీన గురులలోను ఆధినివేశరాజ్యముల ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వ మిట్లంగీకరింపబడినందున కేవల రాజ్యము లేన కావశ్యకమని లోచించి పరరాజ్యములతో అందు ముఖ్యముగ అపరిచితానాయు క్రరాజ్యములతో రాయవారములను రాజతంత్రవ్యవహారములు (Diplomatic relations) తమ ప్రతినిధుల ద్వారా నలుపుకొను అధికారమును కోరవారెను. సంయుక్తరాజ్యములు కావనాలో ప్రత్యేకముగ రాజతంత్రవ్యవహారములు జరుపుట కంగీకరించినతో తమ కళ్యంతరము లేదని బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువా రనిరి. ప్రపంచరాజ్యసంఘటియను లీగ్ ఆఫ్ నేషన్సుపథిలో సామ్రాజ్యంతర్జాతీయములకు ప్రత్యేకప్రాతినిధ్యమిచ్చుటకు సంయుక్తరాజ్యములకు మొదలు

యిట్లుముగ లేకుంపించున కవిదాతో వ్యవహారమును తిన్నగ జరుపుకొనుట కంగీకరింపవని బ్రిటీషుప్రభుత్వ మునకొనెనుగాని అట్లు జరుగ లేదు. ఈయధికారమును పురస్కరించుకొని ౧౯౨౬లో కనడా ప్రభుత్వము వారు ఆ మితికానలయు క్షమాప్తియుగ్మములు వాపించుదునని ప్రతినిధుల న్దులను కొకమంత్రిని నియమించిరి. ఈ అధికారము తక్కిన అధినివేశములకునూడ వొకటి బడగ పరిమితమై ప్రభుత్వమువారు ౧౯౨౪లోనే వాపించుటలో తియమంత్రి వొకనిని ప్రతినిధిని నియమించింపజేసిరి. ఈ ప్రతినిధులందఱును తమతమ అధినివేశముల పొగిక్షియలమునూర్చి గాజకార్యములను గూర్చిమాత్రమే వ్యవహరించుచుండుదురు. వీరు బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమువారితో కలిసిమిసి వర్తింపుకొని వారికి వ్యతిరేకముగ నడచుకొనరు. ౧౯౨౮లో కనడావారు ఫ్రెంచిదేశమున ప్యాసిఫిక్ సముద్రమున జపానులో బోరియోనింగునును తమ ప్రతినిధుల నియమింప బోవుచున్నామని ప్రకటించిరి.

౧౯౨౧ సం. పు సామ్రాజ్యసభ

ప్రపంచయుద్ధమువలన బోపానుబోపంగ్రామములను వాతారాజ్యములను కలిగిన జాతీయభావము అధినివేశరాజ్యములందుమాడ పర్జిల్లి స్వాతంత్ర్యకొరణము కొర కట్టి పోటుపడుట్లు చేసెను. యుద్ధానంతరము సామ్రాజ్యరాజ్యసభపురసంబంధమును గూర్చి విచారించుటకు సభను పిలువవలెనని ౧౯౧౭లో స్థాపించబడియుండెను పై చెప్పబడిన రాజకీయ గౌరవములలో అధినివేశములు తృప్తిజేసిరి, ౧౯౨౧లో జరిగినసభ పరస్పరసంబంధములనుగూర్చి వేరుగా నాలోచింపవలసిని యావశ్యకత లేమని స్థాపించెను. సామ్రాజ్యప్రతినిధులసభను సమావేశపరచి కార్యలోచనము చేయు వలెపరాజతంత్రముయొక్క లాభము స్పష్టపడసాగెను. ౧౯౨౨-వ సంవత్సరపు బాపింగును సభవలన జపానులో సంభవ కరుదుకొనుటలో నిది విజయయ్యెను. అయితే అధినివేశముల కన్నిటికిని ఏకైకముండకపోవచ్చు ననుసంగతి ౧౯౨౨లోనే మధ్యధరా

సముద్రమునూయునూర్చి బ్రిటీషు ప్రభావానుగ్మములను బాంక విధానము (Chank Policy) నకు అంగీకరించుచుని అధినివేశములవారిని కోరికప్పుడు విజయముయ్యెను. అప్పుడు తమవర్తకమునకు లాభకారి యని ఆఫ్రికీయు మాత్రానిండు బాయనర్థుని కంగీకరించెను. తమకు లాభింపదని చక్షిణాగ్రీకా కనడా టుక్సు భావము చేసించెను. ౧౯౨౩లో బోక క్రొత్తపర్జిల్లి కలిగెను. ఇదివరకు అధినివేశములను పారాజ్యములలో సంధి జరిగినప్పు డధినివేశ ప్రతినిధులు కాక సామ్రాజ్యప్రతినిధుమాడ బ్రత్రాలు చేయుట గూచారము. ఇప్పుడు కనడాదేశము ఆ మితికానలయు క్షమాప్తియులలో పెద్దచేపలనుగూర్చి చేసికొనిన సంధిలో ఆ సంధి తమదేశ సింక్లగానికే సంబంధించినది గనుక తమ ప్రతినిధి సంతకము చేసిన చాలునని కనడా వాదించెను. ఈ సూత్ర మంగీకరింపబడెను.

బరిషు సంధి.

బ్రిటీషుసామ్రాజ్యము స్వతంత్రరాజ్య పమ్మేరనమను సంగతి ౧౯౨౧లో బరిషు సంధివలన స్పష్టమయ్యెను. బ్రిటీషు ప్రభుత్వము తాతో బహిరంగముగ యుద్ధము చేయుచుండిన విప్లవకారుల ప్రతినిధులతో ఒడంబడిక చేసుకొనగా నది 'సంధి' యని పిలువబడినది. ఇట్లొందుకొన్న అధినివేశకార్యము అంగీకరింపబడెను. ఈసంధి అంతర్జాతీయసంధికంటిది కొంచెము, దేశమునకు అధినివేశస్వాతంత్ర్య మిచ్చితిమిగాని పునస్వాతంత్ర్య మునంగ లేనిదియు, ప్రపంచరాజ్యసమ్మేళన (League of Nations) కి ప్రకారము విజ్ఞురుచేయవలసిన సంధి కావలయు బ్రిటీషువారినిది. ఇట్లొందువారిందుకు పేరుద్దముగ వాదించిరి. ౧౯౨౩లో ఇట్లాండు సామ్రాజ్యమువారి ఆముతిపైనే 'గ్రేవ్ ఆఫ్ టెక్సు'లోని సభ్యుల పొందెను. ప్రత్యేకపరిషత్వబాతీయపుతాకమును, పారాజ్యత్వములను వారి స్వపరిపాలనా స్వాతంత్ర్యప్రకటనమును స్పష్టపరిచెను. ౧౯౨౧లో కనడారాజ్యమువారు తమపాదుల ప్రత్యేక పారాజ్యత్వములను స్పష్టీకరించి బ్రిటీషుసామ్రాజ్యము

చిత్రము ర

లకును కేనడా బ్రిటీషు హనులకును గల లాభపర్మాము నిర్ణయించవలసిన యావశ్యకత అంతర్జాతీయవాదమునకు ముల పరిపుల సభ్యులకెన్ను కొనుపందర్భమున కలికాను. ౧౯౨౩లో చాలరిగవులు కలిగి ఎట్టికేలకురాతీ గిరిగి పిడిన దిక్షిరాస్రీకాప్రభుత్వమువాగు తమ కొక ప్రత్యేక జాతీయపతాకము చేర్చుకొనియు సామ్రాజ్యాంతి ర్భాగ మనుభావమును మాపులకు బ్రిటీషుపతాకమును గూడ నిలుపుట కంగీకరించిరి.

౧౯౨౩ సం.రం సామ్రాజ్యసభ:—ఈసభకు ఐరి షుప్రతినిధిహాజరచేసెను. సామ్రాజ్యభాగములందు దొనికి సంబంధించిన న్యవహారములం దాప్రభుత్వప్రతినిధిపాత్య భాముని అధికారముక్రింద సంధిచేసి చేపాలుచేయవచ్చు ననియు, ఇతరప్రభుత్వమున తేమైన సంబంధించిన కమ యము లున్నచో. ఆప్రభుత్వప్రతినిధుల నాహ్వానింప వలెననియు తీర్మానింపబడినది. అంతర్జాతీయవిషయము లం దెల్ల బ్రిటీషుప్రభుత్వమును అధినివేశరాజ్యప్రభుత్వ ములు నొందొరుల కేమముగాను గమనింపవలె నను నూత్ర ముమోదించబడినది. రాజ్యసమ్మేళనమునకు తోడ్పడుటకును అధినివేశరాజ్యములు తమ స్వరక్షగకు వలయు బలములను పనుకూర్చుకొనుటకును సామ్రాజ్య మున కక్షకరంగములను (base) స్థాపించి పోషించుటకును తీర్మానించిరి. అధినివేశముల సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును నొక్కి వక్కాణింపబడినది.

మరువ. గాజ్యముతో బ్రిటీషుప్రభుత్వమువాగు చేసిన లాసేవసంధి అంగీకరింపవలసినది అధినివేశములను కోరగా కేనడావాగు సంధి కంగీకరింపకుమనగా ఆకార్యాలోచనమున తమ పాల్గొనవలయున అంగులను బాధ్యులను బ్రిటీషుప్రభుత్వమునాయమాత్రమే పాల్గొన వలయు ననిరి. ఈనూత్రమును ౧౯౨౪ సంవత్సరమున జరిగిన లండనుగిసాట్రివేవనుభూ విషయమునను కేనడా పుష్టపరిచెను. పరరాజ్యములతో జరుపు రాయబారము లందు మంత్రాలోచనమున అధినివేశములు పాల్గొనవల సిన పద్ధతులను నిర్ణయించుట కొక పధి చేర్చుకొనేయు దుమని బ్రిటీషుప్రభుత్వమువా రనిరికాని ఇంతలో నిం ద్లాండులో క్రొత్తప్రభుత్వము వచ్చెను. లండనులో నొక

అధినివేశప్రతినిధిమంత్రి మంతుపద్ధతిని కొందరు నూచిం పెరికాని వారివలన భాధము చేసినది. పూర్వమువలెనే తిరిమాన్యున అధినివేశముల యభిప్రాయమును కనుకొని ౧౯౨౪ లో జనీవ్ ప్రాటకర్ సంధిని, ౧౯౨౫ లో లోకాన్న సంధిని బ్రిటీషుప్రభుత్వమువారే నిర్వహించి అందులో చేప్పబడిన బాధ్యులను అధినివేశ ప్రభుత్వము లంగీకరింపనిచో అది వానిని బాధింప వలసియుమయు చేర్చిరి. సామ్రాజ్యమువకుమున బ్రిటీషుప్రభుత్వమువాగు యుద్ధమును ప్రకటించ నద్దు లేయని అంగీకరించినను యుద్ధము జరిగినచో సహాయము చేయుట చేయక పావులు అధినివేశప్రభుత్వముల యిష్టమునుబట్టి యుండు నను నూత్రము ఐరిషు స్ప్రీటు-రాజ్యాంగమున కగవ నియ మును ప్రకారము నిర్ణయింపబడినది. అందున తన స్వదేశ ములోనికి వాటించ్చి తిప్పు ఐరిషుపార్ల మెంటువారి అంగీ కారము లేనిది ప్రభుత్వమును యుద్ధమున నింపరాచుని విధింపబడినది. ఈనూత్రమునకు కేనడా ఆమోదిము తెచ్చెను. తక్కిన అధినివేశము లంగీకరించెను.

౧౯౨౬ సామ్రాజ్యసభ

ఇట్లు అన్ని విషయములందువలెనే పరరాజ్య మంత్రాలోచనమునకూడా పునాతిపరాజ్యమును బ్రిటీ షుదీపులతోపాటు అధినివేశములు పునాతిస్థాపనము కాక పోయినను సమానగౌరవమును పొందినది. ఇందు కను గుణముగ ౧౯౨౫ లో, తలన రాజ్యమంత్రి గాజ్ ప్రత్యేకముగా నొక అధినివేశ క్యవహారమంత్రి (Secy. of State for Dominion Affairs) నియ మించి ప్రధానమంత్రి కార్యక్షానమున బలపర్వహారముల కొకకాఖను, అధినివేశముల క్యవహారముల కొకకాఖను నియమించిరి. తత్కొత్తముగ వలన రాజ్యాంగమంత్రి యే క్రొత్తపనిని వలగకరించెను. అయినను క్రొత్తగా ప్రభుత్వమున కెన్నుకోబడిన దిక్షిరాస్రీకాల్గి జాతీ యువారులు హెర్బెర్టుగారి నాయకత్వమున అధినివేశ ములు బ్రిటీషుదీపులకు లోబడిన రాజ్యము లనుభావము ప్రబలముగ కలదిని నూచించిరి. అందువలన ౧౯౨౬లో సామ్రాజ్యాంతి ర్భాగము పరస్పర సంబంధమును గూర్చి

ప్రాతములను చేయవలది కాల్పనప్రభువు అశ్వశత శ్రేణి నొక ఉపసంఘమును నియమించిరి. బ్రిటీషుదీవుల యొక్కయు అధినివేతముల యొక్కయు పరిష్కారముం ధమును, స్థానమును (Position) వా రిట్లు నొందిరి. “తమ అధినివేతకార్యవహారములందుగాని, బాహ్యసంబంధ ములందుగాని సైన్యముగను భక్తదాని కింకాకటి లోబడ కుండి చక్రవర్తి మకుటమువకు భక్తిని యందుట మాలముగా సంక్లిష్టత కలిగి బ్రిటీషుజాతుల సహృదయ మున స్వేచ్ఛనభ్యుత్కలిగి సమానగౌరవముగల స్వపరిపాల నముగల జన“సమాహములు” సామ్రాజ్యమునందుస్వపరి పాలనములు ప్రతిభాగమున తన పరిణామమువకు లాసే కర్త. స్వరూపమున గాకపోయినను స్వభావమునట్టి వాని కట్టినిర్బంధమును లేదు.” ఈనివేతకమూది హెర్బు జానుగారును సామ్రాజ్యములోని యితర రాజనీతిజ్ఞులును హర్మించిరి. కాల్పన సంఘమువారు అధినివేతములలో గవర్నరుజనరలుగారికి బ్రిటీషుదీవుల రాజుగారి కుండు నట్టి రాజ్యాంగ గౌరవము, హక్కులు నుండుననియు, అతడు బ్రిటీషుసామ్రాజ్యప్రభుత్వముయొక్క ప్రతినిధి గాని యేలెంటుగాని కాడనియు, బ్రిటీషు ప్రభుత్వమున కును తన ప్రభుత్వమునకును మధ్య రాయబారిగ మాత్రగ ప్రవర్తించరానియు, ఆప్రభుత్వములు కెందును తిన్న గనే ఉత్తర ప్రభుత్వ శ్రేణులను జరుపుకొన వలయు ననియు తీర్మానించిరి. మరియు అధినివేతరాజ్యముల కాసనములను బ్రిటీషుమంత్రుల సలహాపైన రాజుగారు నిలిపియుంచు పద్ధతియు, నిరాకరించు పద్ధతియు అచరణ యోగ్యము కాని ప్రాతపద్ధతులనియు, రాజకీయసద్ధాంత ముప్రకారము బ్రిటీషురాజు పేరుననే పరిపాలింపబడు అధినివేతరాజ్యముల మంత్రుల సలహానుబట్టి జరుగు వ్యూహాదములకు విరుద్ధముగ బ్రిటీషుమంత్రుల సలహానుబట్టి రాజనీతియందు అనుచితమనియు తీర్మానించిరి. మరియు బ్రిటీషుప్రభుత్వముతో సమానమును కాసననిర్మాణాధికారనిర్ణయమునుగూర్చి యోచించుటకును ఇతర నిల్లక సంస్కరణములకోరకును సలహా నొసగుటకు వేరొక ఉపసంఘమును నెలకొల్పుటకు తీర్మానించిరి. బ్రిటీషు దీవులతో సమానగౌరవము కలదని చెప్పుదు అధినివేత

రాజ్యములలోని వ్యాయస్థానపతీర్వులు సైన్య బ్రిటీషుదేశము లోని ప్రీతికవున్నిలువారికి ఉపర్యభియోగములను (appeals) తీసుకొనివచ్చుట నమంజురుముగ లేదని విశిష్టప్రేక్షితువాగును కనరావారును వాదించుచున్నందున ఈవిషయమును అధినివేతరాజ్యములయొక్క అభిప్రాయానుసారము పరిష్కరింపవచ్చుననియు, అయితే యిది సామ్రాజ్యములోని అన్ని భాగములకు సంబంధించిన విషయ మనుచుట ననరావలసియును చిర్రును చేయవలసి పరిష్కరింపరానియు తీర్మానించిరి. పర రాజ్యములతోడి వ్యవహారముల విషయమున సంగులను గూర్చి యాసంఘమువారు ౧౯౨౩ సామ్రాజ్యవభిషేకానియు వాదించుచును పరరాజ్యోత్పాదము రాజనీతి లోను, సామ్రాజ్యరక్షణవిషయమునను వింతకొన్నాళ్ల వరకు ప్రధానబాధ్యత బ్రిటీషుప్రభుత్వముననే వుండవలసియుంచుననియు, అయితే ఆయా అధినివేతరాజ్య ప్రభుత్వముయొక్క ముఖ్య లేదని ఆరాజ్యమును యుద్ధములోనికి దింపరానియు తీర్మానించిరి. ప్రస్తుతము ఉత్తరప్రభుత్వ శ్రేణులమున జరుగుచున్న సామ్రాజ్యఅధినివేతరాజ్యములు కార్యాలోచనపద్ధతికి తోడు లండునుగలయునను అధినివేతరాజ్యముల మధ్య పట్టుములలోను పరస్పరకార్యాలోచనమున కనుమా రించు పద్ధతులను నేర్పూలుచేయవలయుననియు తీర్మానించిరి. ఆప్రకారము ౧౯౨౩ లో న్యూకీలండులో బ్రిటీషుప్రతినిధిగ నొక ఉన్యోగి నేర్పకచిరి. ౧౯౨౨లో నక్షిణాఫ్రికాలోను కెనడాలోను బ్రిటీషున్యోగప్రతి నిధుల నేర్పరచిరి.

ఈసంఘమువారి నివేదికలో నిట్లు నొందించిరి:—

“స్వతంత్రసంస్థలే బ్రిటీషుసామ్రాజ్యముయొక్క ప్రాణాధానము. స్వేచ్ఛయను సహకారపద్ధతియే దాని ధర్మ కాసనము. కాంతి, బాధ్యము, అభివృద్ధియు దాని యుద్దేశ్యములు. తన సహకారపద్ధతిని పరిమాణమును నిర్ణయించుకొను స్వతంత్రము ప్రతిఅధినివేతమునకు మన్నన దీనివలన సామ్రాజ్యముయొక్క సమిష్టితైరము నకు సంబంధించిన విశ్వాహారమునకును సజ్జకరము కా దని మాయభిప్రాయమనిరి.

దొమినియనులకు గవర్నరుజవరలునుగాని గవర్నరునుగాని నియమించుట, దొమినియనులపార్లమెంటువారి తీర్మానములకొకప్పుడు సార్వభౌమ డింగీకరింపకపోవుట; ఇంగ్లాండులోని “ప్రీకప్రెస్సియన్” థకు దొమినియనువ్యాయస్థానములపై ఈ ప్రవృత్తియొకములను తీర్మానించు అధికార ముండుటయు దొమినియనురాజ్యాంగపరిస్థితులందు కొన్ని వ్యవస్థాపనలు చేయుటకు ప్రతీకుసామ్రాజ్యమువారి కధికార ముండుట—ఇవిమాత్రమే దొమినియనులపై ప్రతీకుసామ్రాజ్యమువారు గల నామావకర్తలగు వధికారములు. ఈఅధికారములపూడ అధినితేయలవారు నిరసనకొనరానిది, ప్రతీకాస్థులకు అప్పీళ్లను పంపరానది విరివిప్రతీట వారనిది.

ఇటీవల దొమినియనుల శాసనాధికారములను గూర్చి విచారించుటకు సార్వభౌమ-పార్లమెంటువారి కేర్పరచిన సంఘమువారు (Dominion Law's Conference) దొమినియనులకు విశ్లేషోపప్రభుత్వాధికారములు కలవని శాసనములమీద ప్రవృత్తికరించుటపై విచారించుట, దొమినియనుల శాసనములను ప్రతీకుసార్వభౌమము ప్రతిక్షేపింపరానిదియు, నానికే కేకాంతములందుపూడ గౌరవి ముండుటయుననియు, దొమినియనులు తమ సొకాస్థానము వ్యాపారముమూర్చివ శాసనములను తమయిచ్చవచ్చివీటిని చేసికొనవచ్చుననియు తీర్మానించిరి. ఇట్లు దొమినియనుప్రభుత్వస్వాతంత్ర్యము పరిపూర్ణతకైండును.

నీతారావణ సంవాదము*

రా. శుక్లగిరి వర్షవము చూచినంతటిలోను
కవలేశపురి నీకు కలుగునట నీత!

నీ. పొంగకురోరి దుర్మార్గ రావణ నీవు
నీపొంగు శ్రీరాము బాణముతో కుంగేను.

రా. చుట్టూ సముద్రాలు మధ్యను నాలుక
లుక కొచ్చినవాడు నరు డెవ్వడే నీత!

నీ. నరుడుగాడూరోరి నరసింహధరూడు
భూమిని నన్ను బరిమార్చినవాడు.

రా. నరు డొంటివాడు నల్లనివాడు నీత
నరుడు నాకు ఎంత, కాలుడట నీత

విన్నా అప్పారావు గారు, M. A.

వది శిరస్సులు గలవాడనే ఓ నీత
వంటి నిరసూవాడు నీనాథుడే నీత
నరుడు ఎంత గలడే నాకు ఓ నీత.

నీ. నరుడు గాడురన్నా నారాయణామూర్తి
అవతారపురుషూడు ఆదివిష్ణుమూర్తి
నామీద చైవేసి నావద్ద నిలమంట
వక్కున నీతల పేలును గాదటర
పొంగకురోరి నీ వేల పొంగేవు
నీపొంగు మా రాము బాణాన కుంగేను.

* కొలదికాలముక్రిందట పెద్దొత్తరపు గ్రామములో పీఠిటిచ్చగారు పాడగా విన్న పాట.

భౌద్ధయుగమున భిక్షువులు గుహాలయములు వదిలి, దేవకాలమున ఋష్యాశ్రమములు భారత పర్వ సభ్యతయందును, పర్వతీశివ ప్రభావమునందును విశేష ప్రభావమును గలిగియుండినవలయును. పురాణేతిహాసాని ప్రాచీనవాఙ్మయము ప్రబలినిర్మిత మొనగును. కావున, ప్రాచీన హైందవసభ్యతయందు దీక్షాశ్రమముల పరిశ్రమ మెంత గలదు? ప్రాచీనభక్త్యవికాసమునందు నిది యెట్టి భాగమును పోషింపెను? ఈయాశ్రమములు పాలించిన మహర్షు లొనరించిన దేమి? వారి ప్రతిభావిశేషము లెట్టివి? అని విచారించవలయును.

ప్రకృత్యైర్గాఢవిధులను సాధ్యపంకతిలాగు నీని హాయి దేహాంతరములకు వలయుచున్నవియు, వారి యారాధనవిధానమును భర్తృజ్ఞానమును వేర్వేరుత్రోవలు పట్టెను. మొదటి ఆర్యుల కల్లరకు పర్వసామాన్య మయిన యాప్రకృత్యైర్గాఢన మితిరార్యసంతతివారి యందు కాలక్రమమున క్షీణించి, వారి రాజ్యపంపలతోపాటు లదియు వెంతరింప, వారు పరభక్త్యమునకు బాల్చిరి. తమ బ్రతుకుల యారాధనవిధానమును గాని, ఆచారభక్త్యములను గాని, యనుసరించు శోమములు గాని గ్రీకులు గాని నే దెవ్వరును లేరు. పార్శ్వకులలో కొందరు మృతము పరభక్త్యముదాడినందు కిట్టించుకొని, యా దేశము చేరి తమ పూర్వారాధనవిధానమును గాపాడు కొనగల్గిరి. ఇక హైందవార్యులం దిది యపూర్వముగ బలికాసువికాసములను జెంది, హిందూసభ్యత కొక విశిష్టత కీహచ్చెను.

మధ్యభరాసముద్రతీరవాసు లగు హెల్లాస్యులు (గ్రీకులు), శోమములు చిన్న చిన్న రాష్ట్రములను దిద్దించు కొని, 'అరాజకులై' నవీనిరాజకీయప్రభుత్వములకు మూలములను ప్రజాస్వామికపరిపాలనోద్భవములందును, రాజ్యలేంత్రమునందును ధిరప్రవృత్తు లగుచుండ, మధ్యా

సింగార్యులు (పార్శ్వకులు) ప్రపంచములోని కల్ల మనీత్ర ప్రసిద్ధియను ప్రమాద్యైర్గాత్రాజ్యమునకు పునాదులు జేయుచుండిరి. ఇక మొదటిసంపత్తియు హైందవార్యు లవశ్యమగు భర్తృసామాన్యము జేపట్ట సమకట్టుచుండిరి. ఈయార్యమహాసమున గృహస్థులు జైదికకర్మచార్గ ప్రవృత్తులై కర్మకాండను బాఖోపకాఖలుగ బెంచుచుండ, బ్రహ్మవిజ్ఞానువులు, తపోగనలను మహర్షులు మనాకనుజై, పూర్వసదీహిరులం దాశ్రమములు నిర్మించుకొని, జ్ఞానమాగ్ధాశ్వేషులప్రవృత్తులై తత్ప్రవృత్తు లనచుండిరి. ఇది రాజ్యవాసులందు జ్ఞానులు పారసభ్యతయందు బాల్చిని తత్త్వశ్వేషులము చేయుచుండ, భగత వర్ణమున జ్ఞానులు పురములను జీరక వనములను జేరి తత్త్వశ్వేషులమునకు గవంతులు హైందవార్యు లందే కన్పట్టును. ఈయాశ్రమజీవితమునుండియే, హిందూభక్త్య మునకును మధ్యయుగ హిందువుల యాధ్యాత్మిక చింతన మునకు నొక వైశిష్ట్యము గల్గినది. హిందూదేశము యొక్క ప్రకృతిరామణీయక ప్రభావమో, లేక హైందవాద్యుల ప్రతిభావిశేషమో, తత్త్వశ్వేషుల పరులు, ఋషులు సాగరికజీవనమును విడిచి అరణ్యకీవనము నులంఠించుట హైందవసభ్యతయందు గుర్తించవలసిన యొక యద్భుత విషయము. వీరు వనవాసులయి ప్రకృతితో సామానర్యము నొంది పృథ్విమహిమయిను గాంచి యేమి కనుగొనిరి? వీరు గాంచిన తత్త్వశక్తిని మేమి? వీరి దివ్య దృష్టి, దివ్యజ్ఞానము నెటువంటిది?

ఇన్దుజాగ్గులు పృథ్వియొక్క యద్భుత మహిమంబును గన్నువార గాంచి, తత్త్వమునై యానంద గీతిము లను గానముచేసిరి గాని, పృథ్విసిద్ధాంతములను గావించ లేదు. ప్రకృతియందు రీతమై కనుగొన్నది, వెలువరించి నది నేటి ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞానమువంటిది గాను, జీవితపర మార్థజ్ఞానము. ఆప్రతిష్ఠమున తర్కముమీద ప్రతిష్ఠింప

బడిన తత్త్వజ్యోత్స్నములును గావు. గాజపీఠిని, బ్రాహ్మవ్రతమునకును భోగాభివృద్ధిని సుపయోగము లగు నీతి జ్యోత్స్నములును గావు. ఇట్టి జ్యోత్స్నములందు గాను, వారు పృష్ఠి నుంచినది. వారు కనుకొన్నది యిట్టిది గావు. అది శాస్త్రీశిష్యులు సమాధులును పవిత్రములు నను నీవిధ సత్త్వములు. ఆ సత్త్వములనే యుపనిషత్తు లందు గానముచేసిరి. లతాంతములు వోలి ఉపనిషత్తులు వేదాంతము లగునైనను. మహర్షులు గాంచిన యా యజ్ఞాద్యతత్త్వోద్భవము మరి యేరికి సేతకమున సేకాలమున లభించెయ్యుండలేదు. “తత్త్వ మపి; సర్వంబి స్వీం బ్రహ్మ; తత్త్వం జ్ఞానం ఆనందం బ్రహ్మ; ఆనందరూప ముచ్చితం య ద్విజ్ఞాతి; కసోజై వః; య నితరే హృది యం మమ రదస్తు హృదయం తవ.” ఇత్యాది శ్రుతి వాక్యము రీయజ్ఞాద్య తత్త్వోద్భవ ఫలితములే. విశ్వ వికాలబాహ్యయము సమేయప్రతిభాకాలులు నను నీమహా నీయులు నీవీరికాది బ్రహ్మపర్యంతమైన సృష్టి నేవృష్టితో గాంచికో యనియే వారి దివ్యవృష్టి. వారు వెలువరించిన యేతత్త్వజ్ఞానము గలవో యనియే వారి దివ్యజ్ఞానము. ఇదియే వారి తిపకాలము. అంటే కాదు. తత్త్వజ్ఞేయముననే విహితశ్రేయ్యులై, బ్రహ్మజ్ఞానయంత్ర నిమిత్తమైన మానవత్వమును మరచి, తత్త్వజ్ఞేయయంత్రమునీవితము నంతయు గడపలేదు. వీరి యాశ్రమ భగ్యము, తత్త్వతత్త్వ భగవత్సర్వ వాగ్దానమున గల్గిన సన్న్యాసుల ముగళ్యము నంటిది కాదు. వీరి జ్ఞానము మహర్షి హృదయము లగు విరానులదివంటిది గాదు. ఉత్తమాశ్రమనిష్ఠులయొద్ద భిక్షువులు గారు. ఆరణ్యకులయొద్ద సమసమ సేవకాలులు. విష్ణుత్రిమూర్తయందు చున్నను శక్త్యాస్త్రములు చేతసప్తగల భగ్యవీరులు గాని, నిత్యిరులను భగ్యభీరువులును గారు. వీరి యాశ్రమములు వేదపాఠాలుమాత్రమే గావు. వీరుల మర్పితిచే నడు ఉత్తమ విద్యాలయములు. మానవత్వమును నివృత్తమునకు గంపాజాలిన భగ్యసంస్థలు. ఈ యాశ్రమములను బాలించు కులపతులు బ్రహ్మజ్ఞానులు, జగద్రామలు, కవిప్రదులుమాత్రమే కాదు; వారు “కరుణానిరగులు, భగ్యస్వరూపులు”. వారి యాశ్రమములు భూపాలుకు భగ్యశిక్షణము నొసగు విద్యుష్టాన

ములు; దుష్టాదుల కాశ్రమముల శకలాలుములు. ప్రాచీనభారత వర్తమయొక్క యాధ్యాత్మిక సంపత్తిని కీచిత జ్ఞానమునకును గానములైన యీ యాశ్రమములనుండి యాగ్రతేజ మెల్లు ప్రసరించుచుండెడియు దలిసికొనుటకు ముఖ్యమయిన తం దుదాహరణములను జూడవచ్చును.

పురాణబ్రహ్మవాది, జగద్విభాగతేజాదుల రామాయణమహాకవి కీర్తనవృష్టి యేమి? ఇహగూర్తి యాశ్రమ మెవ్వరి కాశ్రమ మయినది? ఈసమకాలగ్ని మాత్రి, ఈయార్థత్రాణురాయణము కేలము గాంచిన వృత్తియందే మునిగియుండలేదు. రామాయణకావ్యోదయ యంతే తన కాలమునంతను గడప లేదు. కావ్యవృష్టికావళి తన యాదర్శము ధారపోయ లేదు. యోగసమాధియందే నిగ్రాహునికుడు కాలేదు. కన్నులు మూసికొని తివేక నిష్కణో జనముచేయుచు హిర్నుని యుండ లేదు. సులేమి చేయుచుండెను? జూచ్చుకువున లే, కన్నులు విప్పి బోక మును కరుణావృష్టితో కనుకొనుచుండెను. బోకబాంధ వునకు దీనజనబంధు బయ్యెను. ఇదియే యన్యుహార్తి దివ్యవృష్టి. ఆకరుణావృష్టియంతే దివ్యజ్ఞానము ప్రకాశించుచున్నది. అంతయ కాని, వేలకొలది మెల్లనిరమున నేమి జరుగుచున్నవో తెలిసికొనుటకు తివ్యవృష్టి, జ్ఞానమును బ్రయోగింప లేదు. పరకాయ పరహృదయప్రవేశాది యక్షిణీమర్దలందు దృష్టిని పోనిర్పాదెను. ఇట్టి శూద్ర బిల్వలతో మహర్షులకు నిమిత్తము లేదు. వారు కరుణానిరములు, భగ్యస్వరూపులు. వారి కరుణానైకవృష్టియే వాత దివ్యవృష్టి. వారి భగ్యజ్ఞతయే వారి దివ్యజ్ఞానము. వారి భగ్యభగ్యము లనన్యకామాన్యములై మానవులను నివృత్తలను చేయునట్టిది గాన, వారిజ్ఞానవృష్టులు దాన్యము లని కొనినానబడినవి. కరుణాసత్త్వములు నంటే భగ్యదేవతయొక్క సేత్రములు. అట్టి భగ్యదేవతకు నిలయము లైన యీ ఋష్యాశ్రమములు, విద్యాలయములు శకలాలులయము లయ్యె నన్నవో నిక వారి దివ్యప్రభావమును గూర్చి యేమి చెప్పవలెను? వాగ్దానమహర్షి యొక్క కరుణాసమునందే రామాయణ మున్పవించినది. దాని

చేతివే పోషించబడినది. అంటే చురిచివది. అది ఇట్టి
 చేతివలన కరుణాము గాదు; నీటితపనాథ్యతలములు మీ
 పొత్తునవును చూపించబడిన కాగుల్యము. ఆశ్రమధర్మ
 మునంటే, కరుణాను దైశవనమునంటే, ధర్మారాధనము
 నంటే ఆత్మకాంతియు బోకకల్యాణమును గలవు; వాగా
 దెంబరమునందు గాదు, రక్షణసీతామందు గాదు, రాజ్య
 భోగములందు గాదు, రాజసీతములందు గాదు, దిగ్విజ
 యములందు గాదని నిరూపించుటకో యమనట్లు రామా
 యణకథ మొనరునుండి చివరవరకు వడచినది. పౌర
 లోక మెల్ల శేకమై, కరుణాశేకము శేక యొక్క మహా
 పవిత్రస్వత్వది యగును వెంట వడిచినపుడు, నే నున్నా
 వని చెప్పి విశుద్ధిస్థితిలో నాచిరించినవా రెవరు?
 ఎవ్వరి యాశ్రమ మాశ్రయ మయినది? ఎవ్వరు శిష్యా
 మయిరి? ఎవరు దీనాను దైరి? రామాయణమహాకా
 వ్యంబిట్లే కావ్యమునిపుంపురి గీర్తింపఁదెనా? లేదా,
 ఆతిని విశ్వవికాలకరుణాద్రిప్రాప్తయమునకా? నను
 కాలికబజ్రవాళి నాత్మగ్రహున్దీ మెక్క యేభునకార్యము
 వలె వేకోర్ల వాదని బ్రశంసించి బహూగింతురు?

ఇక రెండవది: ఈయాశ్రమములందు విసిరులగు
 స్త్రీపురుషుల సభ్యత్వసంస్కారములు గాంచినచో,
 ప్రాచీనాగ్ర్యుల నీవిధిప్రభు చేతీగున ప్రకాశించినది
 విన్నయను కొల్పను. ఇప్పుడును దిగ్విజయి యెందు
 న్నుదియు గావనను. కృతీయుగధర్మమునకు నిధానమై
 సభ్యతేజమును బ్రస్ఫురింపజేయు కల్యాయనీండు మాత్ర
 నుయ్యకే దోచును. ఈకరుణానినమును, ధర్మస్వరూపు
 డెవరిని తెంచి బోషించుచుండెను? ఆతిని దివ్యాశ్ర
 మయిన బ్రకాశించుచున్న శేజ మీది? తన విలుల
 దిగ్విజయముచే నోకయపూర్వపుగ్రాసన నుత్పత్తిచేసెను.
 అపుణ్యవర్గము వేదము ద్రియగు శకుంతిల, మహారాజా
 స్థానమున, అమృతహాసనధిమ్యుని, శకుంతిల తన దివ్య శే
 జమును వదిలిపెట్టుచు, సభ్యుల పూజయములు కంపించు
 నట్లు—

“మనస్థ శే పాపకం కృత్యా న కశ్చి వ్యేతి నా మితి,
 విదంతి చైవం వేనాశ్చ యత్తై వాంతిరిత్రాగుమా.

ఆదిత్యనందా పనిపానలొచ

ద్యా య్యుని రాహి వ్యాదయం యుక్త,
 అహర్ని రాత్రిచ్చ ఉభేవ సంధ్యే
 ధర్మశ్చ బావారి నంస్య వృత్తమ్.”

ఇట్లు తన గంభీరవ్యవహార విధించుచువును, సభ్యులు
 పులికితగావులై, ఎక్కడికి యాకివ్యలేజము! ఈ
 యపూర్వశుభిబోధ యేమి! గంగాప్రవాహమువలె నీ
 పవిత్రవాల్మీకధార, హృదయములకు పట్టిన గ్రుప్పును కడిగి
 నేయునది, యేవ్యర్థలోకమునుండి యిందుల కనెలిరించె
 నది యచ్చెరువు నొందినదా? వేదములందు గాక, ఇట్టి
 సభ్యత్వతి మరల నేవాగ్మయమున నెచ్చట వినబడును?
 సంపదహితములే మనలను వెంబడించుచుండును. అవియే
 మనకర్మలకు పాపీ. మన పృథ్వియులను విచారించు
 టకు బరలోకమున జీతీశేవు డొకడు లేడు. మనుజుల
 కర్మలకును దిగ్విజయి పూర్వలోకములు స్వర్గపరకములు
 విర్భింపబడియుండలేను. ఇలాలోకమున మానవుల పా
 న్యము గాదు, నోట్లు కావు, విస్తావేజులు కావు, లా
 కోర్టులు గావు సరులను రక్షించునవి. నరుని కెప్పుడును
 వెంటవంటి కనిపెట్టుకొనియుండెను “మహాపదార్థము
 లివి యుండుగా నుగిది వికొనిన నేవ్వు నే తెన్ను మ్రచ్చి
 లన్?” కావున “నాత్మపంచుడవు, ఆత్మభూతకుడవు
 కావము.” అను ప్రబోధోగి నిట్టి యపూర్వతీరిని శకుం
 తిల చేకోలగుమున నిర్భయముగ వెల్లడించినది అన్నచో,
 ప్రాచీనాగ్ర్యస్త్రీల శీత, సభ్యతాసంస్కారముల
 వైభవస్ఫురణము నేమని కొనిచూడగలము? ఇట్టి సభ్య
 స్వరూపిణులను, దివ్యతేజోమూర్తులను తియారుచేసిన
 యమృతాగ్రుల ప్రభావము నెంతని ప్రశంసించనగును?
 ప్రాచీనయుగ్యాశ్రమములగు నుండుండు యిట్టి శేతో
 మూర్తు లేవర్వోభావరిమత్తులం చేభవ్యసంస్థలయం దే
 యుగమున జూచుములు గాంచినను? ఆకృతియుగము
 నందు, ఆర్థ యుగమునందు తిప్పిన, మరల నేయోగమున
 శకుంతిలంటి వేదముగ్రులను గాంచగలము? శకుంతిల
 పెరిగినది యొక మునిపల్లె, నాగరికులమధ్య గాదు. కట్టి
 నది వల్కలాంబరములు గాని, చీనీచీవాంబరములు గావు.
 భుజించినది వన్యఫలములు గాని, పరమాన్నములు గావు.

నివసించినది కుటీరము గాని రాజసాధనము గాదు. కాని యందుండి వెలువడిన యాద్యాద్యజ్ఞాన పేమి? కన్యమహాస్తి యొక్క దివ్యోష్ఠి యిట్టి దివ్య శీతోమాత్రుని బోక మునకు సమర్పించుటయందున్నది గాని, తన పరోక్షమున బరిగిన “యంత్రోష్ఠతంత్రమును వెలుగును” యందులే నది. ఇట్టి “దివ్యోష్ఠి” యెల్లవకు సులభసాధ్యము. (ఇక్కలమున నిట్టి దివ్యోష్ఠి చాలమందికి చాల అర్హతముగ గలదుగాదా!) కాని, ఆదిత్యోష్ఠిచిత్రము కలియుగమువారికి సాధ్యము కాదు.

ఇంకను నీయాశ్రమధర్మ మెట్టిది? ధర్మసాధనమునకు మూలమున కాయకర్మమునందే, ఆయురారోగ్యానందభాగ్యములు నిల వనువల్లు కన్యమహాస్తి కాని తన సమిష్టు సునుకండిమూలఫలములు స్వయముగ బాపున దెట్టికాని తెలిసికొనివచ్చును. శకుంతల యెగురుగ బోయి వాని వందుకొని బోవ దెట్టును. శకుంతల యధినిష్క్రియల ప్రవృత్తురాల్ల, సవశేషతలెవరాంతరముల సంపరించుచుండును.

ప్రాచీనకాలమున ఋష్యాశ్రమములందు నెల కొల్పబడిన తీర్థస్థ మిట్టిది. సత్యాశ్రమములైన యాశ్రమములు పవిత్రతీర్థస్థానములను, మహాస్థితాధిగమములను బోషించుచు, ప్రకృతద్రువహవి కన్నా దిచూపలేని మహాశేఖముతో ప్రకాశించినవి. ప్రాచీనాధ్యుల యాధ్యాత్మికకర్తవ్య మిట్లు కార్యసాధమున బాధిక తీవ్రమునందునుగూడ ప్రకాశించినది గాని, కష్టతనాంతరాంగిక తీవ్రము చేయుటయందును, బండ్లకొనిన వేదాంతగ్రంథముల కదిలించుచుండును జలుగ లేదు. ఈప్రాచీనాధ్యాత్మికధర్మము, కృత్రియగర్భము, మహాభారతయుద్ధముతో నప్రమించును. ఋష్యాశ్రమములు మహాభారతయుద్ధమువారికి యన్విశ్రమము లయినట్లు కన్పట్టును. అట్లునునీ తీర్థమాత్రప్రవక్షీయమునందే గాదని తీర్థము లేదు. మాడని యాశ్రమము లేదు. మనయు మహాభారతయుద్ధమునందు, ధర్మనియంతలకు సురువులు, ప్రజానాయకులు, వీరులు, గూఢాచారిలు కీర్తనలు నిహను దైవతీవ్ర, మిగిలిన పెద్దలును కొద్దికాలమునకే దినంగను దైవసమ్యుని, ఆర్యావర్తమున

ధర్మోపశ్రమము కలిగిన సమయకు సందయము లేదు. మహాభారతయుద్ధము కలియుగము పుట్టుటకు గాను పుట్టిన యొక ప్రళయ మనదగును. ఇంతసందయ ప్రాచీనాధ్యాత్మము, అర్హమిష్టి, సమంతు, తీవ్రత్యాపానమునందే నిర్దలించును. ఇక సుద్దమించువది శీతోవంతమును వాద్యోష్ఠియు గాను, తమచర్మవృత్తును పన్నాగిసవర్ణము. ఇక వివరుమునది పత్తియంతమును సుపనిష్ఠానము గాను, అసత్యోష్ఠియును వైరాగ్యలాపము. ‘అసతో మాగమయ స’ దను శ్రుతి వాక్యము కాగు ధర్మోపశ్రమము బాపునది. ‘సర్వంభర్తృం బ్రహ్మ’ యనువది తీర్థోష్ఠియందు లేదు, ఆనరణ్యమందు లేదు ‘సర్వంభర్తృం దుఃఖం’ గా మారినది. తీవ్రత మానందమయమునకు మారుగ దుఃఖమయముగా గమనంబగును. ప్రాచీనధర్మము తాద్రుమాత తీవ్రత పరిశ్రమలు తమచర్మవృత్తులు దైయున్న సమయమున ధర్మసంస్థాపనమున కవిధము గల్గెను. కాని, నేతకాల పరిశ్రమలు ప్రాచీనాధ్యాత్మమును తిరిగి యుత్తీర్ణంప చేయవలసినవిగా నుండిలేదు. బహుశః ప్రాచీన ధర్మ విధానమే మరచిపోబడి యుండును. కావున నిట్టితరీ బయలుదేరిన ధర్మసంస్థాపకుల పుట్టి శీలము పన్నాగి సమస్తపునకు మెల్లినది. కాలనిశ్రమము గుంగధర్మమును సరికట్ట నేరితర మనునట్లు ధర్మచక్రమును బరిచింపినది. కావున ధర్మయుగమున కందరు పన్నాగి సమయపుదుకొన్న తాద్రుమాత ప్రచారకులే. ఆచార్య యుగమున నల్లరు వామాచార్యుల మలే ప్రచారకులే. వారి బోధనలు, వారి వ్యాఖ్యానములు, వారి భాష్యములే మాగధర్మములు. ధర్మయుగమున నెల్లరు ధర్మలే! ఎన్ని మతిములు! ఎన్ని ప్రచారములు! ఎందరు ధర్మలు! ఎన్ని ధర్మబాధ సంప్రదాయము లుద్భవించినవి! కాని, యామతసంప్రదాయములందు, ఈ ధర్మ ప్రచారప్రతిపాదనములందు ఆప్రాచీనాధ్యాత్మతీర్థ, ఆ సత్యోష్ఠి, యెక్కింత బలవంతో తీవ్రతము సత్యప్రకాశమై యుండెడిది. తీవ్రతము దుఃఖమయముగా కనుగొనబడియుండెడిది కాదు. తీవ్రత ధర్మములు దుఃఖకరములుగా నుండెడివి కావు. కలిప్రవేశమున కవకాశ ముండె

నీని గాను. "అనంతాద్వైతము ల్విమాని భూతాని జాయంతే, అనంతేన జాతాని తీరంతి, అనంతం ప్రయంత్యభిసంకరంతి." అనంతమును పట్టజాలక పరమాత్మయనంతలక్షణరూపమును రాల్యునున్నది. ఈ భూతకోల్లన్నియు వానంతుచేతనే పుట్టుచున్నవి; అనంతముచే తీరించుచున్నవి. అనంతమును గూర్చి పావుచున్నవి. అనంతభావమునందు ప్రవేశించుచున్నవి యని చెప్పుచున్నారు. ఇటువంటి శ్రుతిని, ఇట్టి యానంతమును తీవ్రతగావమును, వాస్తవ తీవ్రతనునందు గాకున్నను, గ్రంథములందున్నను భర్తప్రబోధమునందైనను, మరల కావ్యము వినిపించితి? వినిపింపగల్గితి? మరీ నేనివింతుము? ఏప్రబోధమును గాంతుము? పుట్టుకయే పాపము. జన్మమే దుఃఖము. సంసారమే నరకము. కావున మానవుడెయినవాడు జన్మరూపిత్వమునకై పర్యవంగ పరిత్యాగియై, సంసారమునుండి దూరముగ నొలిగిపోయి, ముక్తికై యత్నింపుటయే ముఖ్యకర్తవ్యము. ఈవిధముగానైనను జన్మ లేకుండ తిరిగి నర-పురుగు పుట్టుకుండ లేయగల్గింపట్లయినే లోకమున కంతయో మేలు కన్గెడిది. అట్లు కాలేదు. ఈనన్నాధ్యుసభోగముల జన్మరూపిత్వము కలుగలేదు. సంసారదాగ్ధ తప్పలేదు గాని, తీవ్రము ప్రత్యర్థహితమై, నిరానందమై, మరలించి దుఃఖభాగమయినది. బుద్ధుడు తీవ్రతమును గూర్చి కనుకొన్న కొప్పుపత్తియు, అనంతాద్వైతము ల్విమాని భూతాని జాయంత్రేయను నట్టిది కాదు, జన్మదుఃఖ ముచేది. దుఃఖము చేతనే జంతువులు పుట్టుచున్నవి. దుఃఖము లేకనే తీరించుచున్నవి. దుఃఖమునందే సిద్ధిచున్నది. "తీవ్రత మనిత్యము, అవిధము, దుఃఖము." ఇదియే బుద్ధుడు కనుకొన్న పరమసత్యము. ఇందుండియే తాత్పర్యము మత్పన్న మగుచున్నది. ఇట్టి వియే తిర్యక్త పుట్టిన మతిములును, భగవద్గీతా ప్రతిపాదిత కర్మరన్నాధ్యుసమునకును, బుద్ధుని కర్మరన్నాధ్యుసమునకును గల భేద మిచ్చుట్టి ననునరంబియే యున్నది. మొదట, తీవ్రతనాదిత్రమునందే శ్రుకృష్ణభగవానునకును బుద్ధనేపునకును చాల వ్యత్యాసము గలదు. ఒకరిది అమరాగప్రస్ఫుటి; ఒకరిది వైరాగ్యప్రస్ఫుటి. లోకదుఃఖనివారణార్థమై, అజ్ఞాతస్ఫుటిని నాత్మబంధువులను, విమనరానివా

రిని దుఃఖమును మండిపోయెడివిధమున సంసారపరిత్యాగము మహద్గు ర్వైరును మెచ్చుకొనునట్టిది కాదు. బుద్ధుడు బోధించిన భర్తము తీవ్రతకాపరిపూర్ణమయిన నింతాద్వైతము గాను. అకాలపు పరిస్థితులే యందులకు గూడగాను. అది ఋషులవంటి భర్తాద్వైతము గానని యుగము. ఇట్టి ఋషులవంటి పురుషులు గాని, జనమనివంటి రాజులు గాని లేనికాల మది. అందుకు తగినట్లు భూపాలుడు, ప్రజలు భోగపరాయణులై, ప్రాచీనభర్తమును గోల్పోయియుండిరి. అందుచే, భర్తాద్వైతము గల్గిన గూకాలమున బుద్ధుడే యొక భర్తాద్వైతపాతకంబు పర్యాయము. ఆయుగమునకు బుద్ధుని భర్తాద్వైతకేతముకంటె కొప్పువయినది మరొకటి లేదు. కావున ప్రాచీనభర్తమును గోల్పోయి తీరించుచును మన్న హింసూత్వమునందు కనుకు తాత్పర్య ప్రభావమే ప్రబలమయ్యెను.

ఈనూతన హింసూత్వమునందు తీవ్రతమును నిర్విద్యముగను కళాహింసగను తీయు నీతిబోధ యెందని తీరెను గాని, భర్తాద్వైతమునకును తీవ్రతతో ముగను తీయు సత్యప్రభాత్రము లేదు. దీనియొక్క సత్యసత్యములను నిరూపించ నక్కాలపు వాక్కునుప్రపంచమే విడిగ్గునము. తాత్పర్య సత్యయములతో నేమి, పారాణిక వాక్కుయముతో నేమి, కావ్యకావ్యములతో నేమి, హింసవవాక్కుయము హింసాలయములవలె నెన్నివైపుల వెలిగిపోయినది. కాని, యిది ఎన్ని మందుగన్గెడి గాని, దిట్టములు గావరావు. ఇట్టికల నుట్టులునుట్టులుగా త్రెవ్వి ప్రోవు వెట్టుబడుచున్న యీ వాక్కుయ వికాయమున, మహాభాగతమునందలి కనానత్తు నులంటి కగ్ధ యొకటి యొనెను తిరులునా? మహాభాగతము తులకంబునట్టి వీర మహిమ కొంచెముయిన నిం దెచ్చుటయిన నన్నట్లునా? ఏది నూప్రాచీనతీవ్రతై భవబుద్ధియము వంటిది యందు? ఎట్లును కానవీరులవంటి వీరులు? ఏది భగ్గూనివంటి భర్తాద్వైతము? ఏది తీవ్రమనివంటి భర్తాద్వైతము? ద్రోణునివంటి యానర్వోత్రములు, భూయ్యునివంటి పురోహితులు? ఇది యునుగానంతయెక్కువ గలించువలసినది. స్త్రీలయొక్క సత్యతా వైధవమును గాంచులనియున్నది. "వేదతా మూర్తి", "మహానుభావురాలు" కుంటితీవ్రతవంటి వీరమాత.

చిత్రము ౬

“పండిత” తిరునామము గాంచిన పాంచాలివంటి ప్రాంతాలు. సుభద్రావంటి సౌమ్యమూర్తి—కొంచెదినిమాత్రమే యుదాహరించుటకు—ఇట్టి వనితాకర్తృముల విశేషి వాద్యమువలన గాంచినద్యోమనా? ఈ రేజువులను మహాభారతయుద్ధకాలమునాటిది. ఇంకను వెనుకవనకకు హోయినదో గాంచినద్యోమనా? అతిమహోదయము. కృషియుగధర్మముయొక్క దివ్యతేజోమాన్యులగు నుపయించిన కరుణల, సావిత్రి, సుమంతరివంటి స్త్రీగర్భములు ప్రాచీనభారతవర్ష మహాత్మ్యతేజస్వ్యతకు సాక్షులములు. వేదసూక్తులయి, దేవతలకుగూడ పృథ్విహేయగరితలై, నిరభయమున సర్వస్వరూపమును తమ జీవితములచే ప్రకాశింపజేయును, స్వస్థానములను దిద్దించుచు బోవుచున్నట్టి యిట్టి ద్యోమనాకర్తృములను బోధించువారు మరల భారతీయవాద్యముప్రపంచమున గన్పట్టరు. ఎట్లు కన్పట్టుదురు? ఆదిత్యాశ్రమము లంతరించె. భక్తమును నెడవు ఋషుల ద్యోమనయిరి. కావున నింతినుండి కన్పట్టు ద్యోమన: భద్రప్రతిపాదలు, భగవద్దేవులు మహర్షులు గారు, సన్న్యాసులు, భిక్షువులు, స్వాములు మున్నగువారు. పుణ్యనదీతీరముల, నూత్యరక్తియందు బహిరంగముగ నిర్మింపబడు ఆశ్రమములు గావు; జనావాసములకు గడుదెవుల నుండు కొండెనుపాలు. ఏరికి కనబడుకుండునట్లు కొండెరియలలో నిలములు చేపికిరి గర్భములవలె వెలిగెను కనుకూలములగు సుహృదులు. కాన, నిట్టి సుహృదులనుండి దొడ్డి భక్తము వెలువడును? సుహృద్ధర్మమే! చీకటిగర్భము, నలుగురుగర్భము గాదు. ఈ సుహృదులధర్మమే, అంధకాసురునివలె దేశము నంతయు నాక్రమించినది. సుప్రసిద్ధములగు అజంతా, ఎల్లారా, వాసిక, కాన్తి మున్నగు సుహృదులను దెట్టిరేజును ప్రకాశింపజేసెను? ఇంతకు సుహృదులములలోని కన్నువెయినను రవిగర్భి చోరవారి నదా? సంభారాగము, ఉపాధర్మము పోనిందు, ఉదయభానుని దివ్యప్రభదేనియు సుహృదులవాసు లేన్నవయినను గాంచెయిండిరా, వైదికఋషులవలె వానందభరితాత్ములై వారివలె దివ్యగానము నేయుటకు? కొండలనుద్య తొలుపబడిన యాయాలయముల కట్టి దివ్య

దివ్యభాగ్యములు లభించును? దీని కిదోమ, ఈ సుహృదులముల వలె కొండకాలువలె గాని, దేవులను నలగు? తమసాననియొక్క, మాలినీయొక్క మహోహరత్వములను గాంచును. ఈ కొండకాలువలను గనుగొనును. భోము విశేష మనును. ఈ సుహృదులముల పుణ్యమును గాను, ప్రాంత్యమును మాత్రమే మెచ్చుకొనని యున్నది. ఈ సుహృదులములు తమసాననియొక్క, ఆశ్రమప్రకాశము గలవికావు. కావుననే యా సుహృదులముల నుండి తేజగానమువంటి యర్థింతిమహోహరమును నొక గానమైనను ప్రభవించును. ఈ ఋషులు పుష్టిపాండ్యమును గ్రోలి నిర్భరానందభరితులై వాడిన పాటవంటి ఒక్కపాటను, ఏదే చాలెము సుహృదులములనుండి వెలువడిన తేజా! సుహృదానము దెచ్చు సుహృదులనుండి మరేమి గానము వినిపించును? ఇవి ఋష్యాశ్రమములవలె వెనెని పోషించినవి? ఎవ్వరి కాశ్రమ మయినవి? ఇం నుండువారి తీరతప్పియేమి? ఈ సుహృదులములు, ‘విహారము’లు అంతకాలము జరిగినను, కరుణలవంటి యొక్క భోగమహోహరతేజోమూర్తిని నుత్పత్తిచేయుగర్భవా? తనవాస నిరతులై, పుణ్యనదీతీరములందు విహరించిన మహర్షులు మహోహరములను ప్రములనే కాను, మహోహరచక్రిస్థులగు స్త్రీ పురుషులను గూడ భోగమున కిచ్చిరి. ఈ సుహృదులము లేమి యిచ్చినవి? ‘ఇచ్చియుండలేదో’ నే దెల్లకేళముల కభ్యాసాలచే నాకనమునకుండు పొగడబడు శిల్పచాతుర్యమహిమంబును? శిల్పకళారసజ్ఞులను విస్మయదీప్తులను జేయు శిల్పకళాభోగములను? సమకాలికజీవితస్థితిమనును, విభ్రమరిజానములను గూడింపజేయుటయందు కనూర్ములు కాలేవా? అంతే కాను; ఉపనిషత్తులందుని భాసములను నేత్రార్థకభాప్రభావమున విగ్రహములందు తొక్కితీయలేదా? “గంగానై స” అనుబ్రాహ్మిని క్రతుకుముగ నంగునందును రాలియంగును మాస్త్రీభవించేయలేదో? యని యడుగవచ్చును. కాశ్రమి? కాని, ఇవి సమకాలికతేజీయతీరనమునందును, రాజధర్మమును నడిపించుటయందును దెట్టి ప్రభావము గల్గియుండె ననునది విచారించవలసియున్నది. జీవితమును నుజ్జ్వలముగ జేయు ప్రభావమే యున్న

లో నీపథ్యవాసంస్కారములను, మహాభారతకథా రత్నములవంటివి యెట్లుతో యుద్ధములయ్యెడివి యాయుగమునను. కావ్యకవ్యయొక్క పాటకము, పరిమళము నీకవ్యకవ్యకవలె మండికింది. ప్రాణము లేని దేశతాపిగ్రహములు గాదు, ప్రాణము గల దేశతాపిగ్రహములు లుచ్చించెడివారు. ఈనుహారముల సంగతి పాశ్చాత్యులు తెలియపరచునరకు నేకావ్యకవ్యలందును చేక్కొనబడిన, అంతి నిరూపముగ మంతులనుబట్టి పన్నాశ్యముల మనములుగా, పన్నాశ్యప్రభావముగా డిక్క, మరొక్కవిధముగ ఇవి పనుకాతికీకీతిమయిద పట్టిప్రభావమును గలిగియుండలేని చెప్పవచ్చును. వినుమిక్కిలి, ఆకాలపు రిమోంకాగ్రహణమున కీతము, సూక్ష్మగ్రహముల ప్రాబల్యము, సుహృదయముల యుత్పత్తికి వోడ్పడెనని చెప్పవచ్చును. అటు గాక, పౌరాణికహిందూభక్తియు, ప్రాచీనగ్రహమునకీ, కీర్తనంత మైయుండి

నంతయు వాత్సల్యక మయియుండి, హిందూదేశీయత్తిగతి వేరువిధముగ మండెడిది.

దీవితమును సత్త్వవిలసితముగ తేయలేని సభ్యత, కావ్యకలాపిజ్ఞానవిధములతో వలరారునదియైనను, మృగత్వస్థిమంబిది. కళోపాదములు గాను, విద్యాకంఠులుగాను, విజ్ఞాన, నులనుగాను, ముఖ్యులగు గాను, సత్త్వగూర్తులను నేకావ్యత యుద్ధిత్తిచేయునో యదియే మెచ్చుకొనదగినది. అదియే నొప్పుది. అదియే లోక కల్యాణమును పనుమార్చుచది. అదియే మానవత్వమును నీకవ్యత్వమునను కొంపొల్పాలినది. అట్టి మానవత్వత్వయందు, కావ్యకలాపంపత్తి లోపించినను లోపము లేక, దీవితమే యొక మరుచిరకావ్యమై, కలాపంతమై, యానందియును మనును, ప్రాచీనాద్వైతమై, సభ్యతయిట్టి మహోన్నత విద్యకీతిమనే ప్రకాశించకేముగాని, దీవితమును కృతానూటికవలె గానించి యందునై కావ్యకలాపములు నిర్మింప దొరకొనలేదు.

“కలికి, యెవ్వడతండు నిక్కముగ చెప్పుమ?”

శ్రీ రి. ప. నారాయణస్వామిగారు

త్రొలికారుముగులు వన్నెలనెగ్గులాడడు చెలువంబు నెమ్మొక పెరియువాడు
తెలిగిండుమీల బెక్కిలఁ జల్కనఁగఁజేయు కలికికన్తోముసాం పెరియువాడు
మొలనిండ జాళువా వలిపంపుమప్పటి నెరియువాఁ డలఁతిన న్నొయువాడు
నలువైన నెమ్మికన్నులనెట్ట మౌదల నెలకొల్పి యాలలో మెలఁగువాడు
కలితనమ్మున నాలలో నిలుచుచెలుల - వలపువలలఁదగుల్కొన మెలఁగి; తనదు
చెలువమునుజూపి నలపించు చిన్నెలాడు - కలికి, యెవ్వడతండు నిక్కముగఁ జెప్పుమ?

చోడభక్తిరాజు మద్రాసు మ్యూజియం తామ్రశాసనము

కొన్ని వివరణములు

టి. యన్. రామచంద్రన్ గారు, యమ్. ఏ.

6.

ఈ తామ్రశాసనమును ప్రకీర్తి అక్షర మాసపు భాగమునదిక (పుట 120-128) లో ప్రకటించి యిది. నే నాతామ్రశాసనమును ప్రకటించుటకై గమనించ దగిన కొన్ని విషయములు వాకపూను స్ఫురింపకపోవుట వేరే వాటిని ఈవివరణమునందు తెల్పుకొనుచున్నాను.

మొట్టమొదట తామ్రశాసనపుకాలమును గుర్తించు మార్పు.* ఆహుధమాసపు భాగమునదికలో చెప్పబడిన శక 1277 మహాకార్తిక సోమవారమును “వర్తమాన” శకరత్నరములకు తలది శ్రీ. శ. 1255 అక్టోబరు 21 న సోమవారము తర్పినాడును. అయితే ఆశక సంవత్సరములను “అతీతి”ముగా భావించినచో స్వామికణ్ణుగల్గ గారి గణనిము ననుసరించి ఈక్రింద తెల్పుబడిన మామ విధములను తేములు లభించుచున్నవి. అవియేవనగా:—

వారము	లేది	నెల	సం.	రిధి
గ. సోమవారము	24	అక్టోబరు	1255	అమావాస్య .40
అ. (ఎ) “	7	నవంబరు	“	14.60
(బి) మంగళవారము	8	“	“	పూర్ణిమ .87

శాసనములో కనబరచిన “మహాకార్తిక” అను పదమునకు అమావాస్య యని అర్థ మయ్యేనేని మొదట నిర్ణయించు 1256 అక్టోబరు 24 సోమవారము అనుటకు వీలున్నది.

అ. (ఎ), (బి) లో గుర్తించిన తేదీలలో సోమ వారమునాడు పూర్ణిమ సంధ్యాకాలమునం దారంభించి మరునాడు .87 నాకుండుటబుద్ధియు, కార్తిక సోమ

వారమునాడే సంధ్యాకాలవ్యాపి యను పూర్ణిమయందు బ్రజలు దీపోత్సవమును కొనియాడుట యావారముగా నుండుటచేతను, మంగళవారము దీపోత్సవమున కనగ్న ముండుచేతను 1256 నవంబరు నెల 7 లేది సోమవారమునే దావార్త మైన లేదగా భావించు టచిత మనుచున్నది. కావున శక సంవత్సరమును మన్యులే లేక గుర్మభిగా తీసి కొనవలయును.

మూలమునకు సంబంధించిన మార్పుల సీక్రింద వివరించినట్లు చదువుకొనవలయును:

పుట.	బంధి.	తప్పులు.	ఓప్పులు.
125	7	“మహావ”	“మహావ”
126	19-20	“భా[భా] న్ధీ య్యం”	“భానీ యం” †
130	34	“యయేహం”	“యజాహం”

అనువాదములో సవరించి చదువుకొనవలసిన మార్పులు:—

పుట.	పేరా.	మార్పులు.
131	4	ఉష్ణరశ్మిగల మూర్ఖుడును, శీత రశ్మిగల చంద్రుడును తమయందు జనించిన

[మూర్ఖవంశము లేక చంద్రవంశములో జనించిన] రాజుల సత్కీర్తికృద్ధిక్త విజయము నిర్దురు గాక.

,, 10: బంటులు 6, 7, 8: అతడు [కరికాలుడు] భోజరాజుచే ప్రతిదివమును మూర్ఖ

* ఈ మార్పును చెప్పిన డెబ్బాటి వైర్లర్ జనరల్ ఆఫ్ ఆర్కాట్టుల జ పవాలంకృతు లను శ్రీయుత కే. యన్. దీక్షితులవాదికి వాక్యతెజ్జ తామ్రార్థక పండితముల వర్ణించుచున్నాడును.

† ఈ మార్పులకు వాకు చెప్పిన శ్రీయుతులు బ్రహ్మశ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిలుగానికి వాక్యతెజ్జ తామ్రార్థక పండితములను సమర్పించుచున్నాడును.

నకు పంపబడిన పూజాద్రవ్యములు
గల భాజనమును మూర్ఖునకు చెంద
కుండునట్లుగా నడ్డగించెను.

182

18 : 3 వ బంధి : “కీర్తి కాస్తుడును”

అనుటకు బదులు “యజ్ఞార్చ్యదమునకు
నిధానము — అనగా యజ్ఞార్చ్యవిచారంగ
కుడు” అని.

పై చెప్పియుండునట్లుగా భోజనిచే బంపబడిన
పూజాపాత్రమును కరికాలుని అడ్డగించి నమనుగూర్చి
వికరించెది. ఈవిషయమున కాధారములు రెండు - ౧.
లింగనకృతమున నవచోళచరిత్ర, పుట 16, 17 (అంగ్ర
ప్రతికవారీచే ప్రకటితము). 2. విభవ సం. పుష్కరమనవు
భారతీసుందిక, పుట 90, 91 లో గల దాక్షు యజ్ఞ.
వెంకటరమణయ్యగారిచే ప్రకటింపబడిన “కరికాలుని
పుటవర్తి శిలాకాసనము.”

౧. నవచోళచరిత్రలో దెల్పబడిన కథాంశము
గమనించునది దానిబట్టి ఈక్రింది వివరించుచున్నాను.

“కరికాలుడు రాజ్యపరిపాలనను చేయుచుం
డగా నూర్యోపాకుడగు భాస్కరచోడు డెనురా నొక
డుండెను. అతడు ప్రార్థనావసరమున మూర్ఖునికి పూజా
ద్రవ్యములను పల్లెరములం దుంచి వాటిని మూర్ఖునికి వివే
దించుచుండెను. మూర్ఖుగనాను దాద్రవ్యములను స్వీక
రించి పంతువులై యాభాస్కరచోడుని దీవించుచుం
డెను. ఇట్లుండగా నొకప్పుడు శివారాధనతిత్వపు డగు
కరికాలుడు కావేరీనదికి వంతెనకట్టుటకై భాస్కరచో
డుని సహాయమును గోరి అతినికి కలుగుపంపెను. అందుల
కాభాస్కరచోడుడు తా నారాధించుచుండుమూర్ఖుని
సహాయముచేత దృపుడై కరికాలుని యజ్ఞను నిరాకరిం
చెను. కరికాలు దీనింగతివెరిగి మూర్ఖుని ఇట్లాడ్డానించెను:
“భాస్కరా! నేనొనరిన కాసనమును భాస్కరచోడు
దుల్లంఘించెగాన బాధచే నీకు బంపబడు పూజాద్రవ్యము
లను నీవు స్వీకరించకువాడును. ఇట్లు నీవుస్వీకరించువని శివా
పరాధము నీకు వాటిల్లుచునుమా!” అని. మూర్ఖుండును
కరికాలును మాటల నంగీకరించెను. మరువా. దాభాస్కర

చోడుడు యథావిధిగా మూర్ఖు కేవునికి పూజాద్రవ్యపు
బల్లెములను బంపించెను. అతడు వాటిని స్వీకరింపక
వాపుచే నాపల్లెగము లట్లే కొంతకాలం వంబరస్థములై
యుండి భాస్కరచోడు వాద్దకు మృతినొచ్చినది. అందు
కై యాభాస్కరచోడుడు మూర్ఖుని సమగంగా “కరికా
లుడు శివభక్తుడు. వాడు నీ కొనర్చిన కాసనము నంగీక
రింపక దుల్లంఘించితివి. కావున శివాపరాధము తలపిం
చెను. అందుచేత నేను పూజాద్రవ్యముల నంగీకరింపక
మరల్చితిని. కనుక నీవు కరికాలుని యజ్ఞ నమనసింతు
నని వాడు తృప్తి కలుగును” అని మూర్ఖుగనానుడు
చెప్పెను. అంత నాభాస్కరచోడుడు కరికాలునికి
లోబడెను. వెంటనే కరికాలు దాభాస్కరచోడుని
కరుణించి యాలింగన మొనర్చి అపందపూర్వకముగ
సమ్మానించెను.”

2. పుటవర్తి శిలాకాసనములోనుండి ఈవిషయ
ములు తెలియవచ్చుచున్నది:—

“భోజపూజార్చ్యపాత్రాది త్రిణి మూర్ఖాస్మిరనిత,
నిజాజ్ఞ యాంబరస్థాని చిక్రై తం దాసవ న్నృపమ.

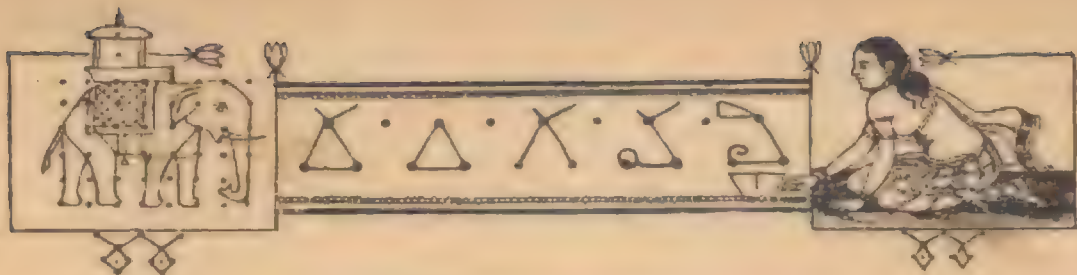
భోజరాజుచే మూర్ఖున కర్పింపబడిన పూజార్చ్య
పాత్రములు మాడిటిని తన యజ్ఞచే నాకాశమున
నిలిపివేసెను. ఇట్లు చేయుటచేత అభోజని తన
దాసునిగా కేసికొనెను.”

పై చెప్పినయాధారములు రెండింటిలో రెండవది
యగు పుటవర్తి శిలాకాసనపు బాధారమే అంగీకరించదగి
యున్నది. ఎందుకనగా—

1. ఈకరికాలుని విషయము మన తామ్రకాసన
ముగో చెప్పియుండుటకు సరియై యున్నది. రెంటి
యందును రాజు పేరు భోజ డని తెల్పబడియున్నది.
నవచోళచరిత్రలో మాత్ర మరాజుపేరు భాస్కర
చోడుడని తెల్పబడియున్నది.

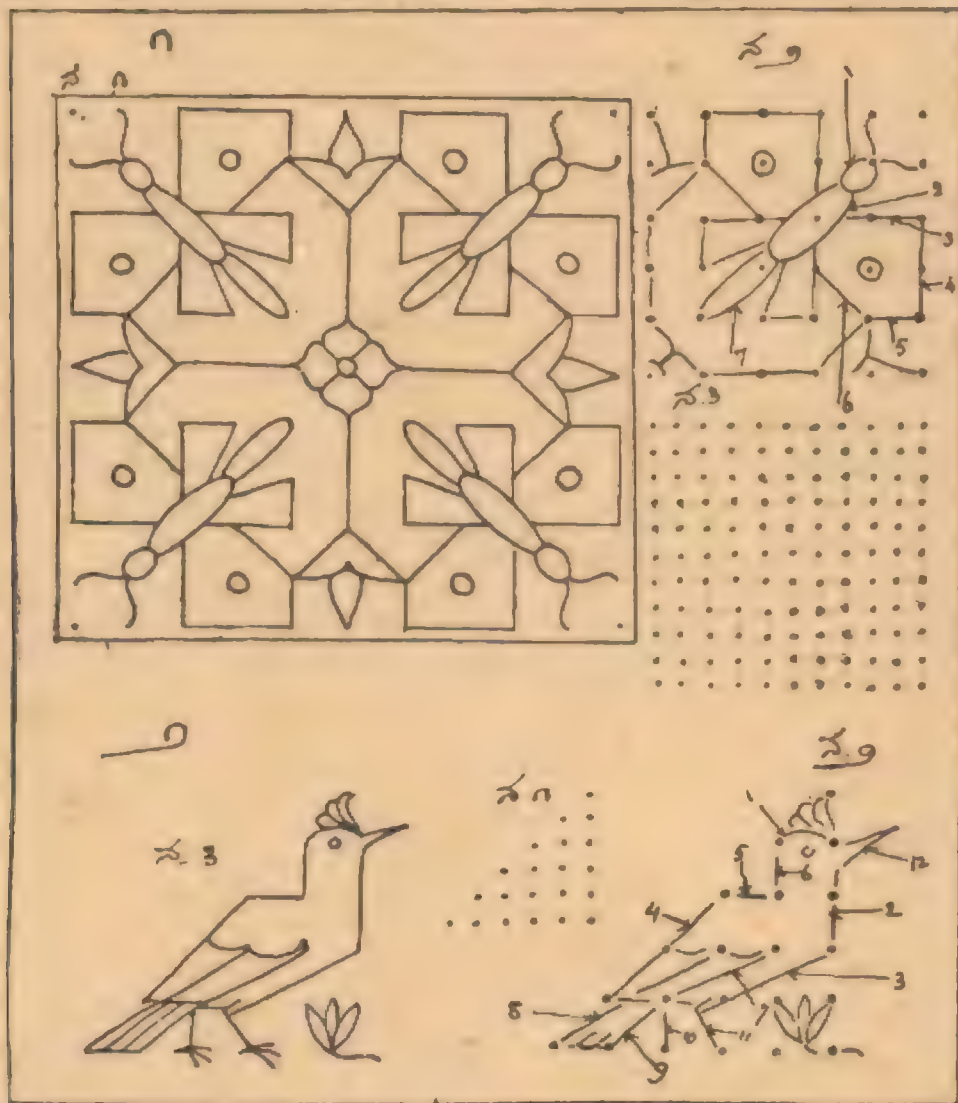
2. పుటవర్తికాసనము శ్రీ. క. 11 వ కతార్తి
యందలి శిలాకాసనమగుచున్నది.

నవచోళచరిత్ర యన్నచో శ్రీ. క. 15 వ కతార్తి
కడపట నుండిన లింగనకృత మగుచున్నది.

పి. విశ్వనాథకాగారు

రంగవల్లిరచనము చిత్రకళాశాఖలలో నొకటి. నిమిష మంగళకరముగ తిలపబడుచున్నది. అట్టి యీ ప్రతి ప్రాంతవ్యూహము ముందు నిట్టి రంగవల్లుల పారాశవ కళను ప్రస్తుత ముపేక్షింపబడుచుండునానిని

వైదికభామణి

బ్ర. శ్రీ ములుగు శివానందశాస్త్రిగారు

వీరు గుంటూరుమండలమునందలి తెనాలి నగర వాస్తవ్యులు. పావరంఠినామ సం.రమున వీరి జననము. పదిసంవత్సరముల వయసునందును నిమిత్తంశ్చిగార్తవ బ్ర. శ్రీ వందనారాధ్యులవారియొద్ద || సంగీతవిద్య || నభ్యసించిరి. తరువాత

మైసూరునకు తోయి గుప్రసిద్ధి సంగీతవిద్వాంసులగు శ్రీవీణా శేషయ్యగారియొద్ద వీణాగానమునేర్చి లలితమును శృంగారమును ననువాదమునభ్యసించి నలవత్సరముల యాంధ్రదేశమునగల గుప్రసిద్ధసంగీతవిద్వాంసులలోనొకరుగ ప్రసిద్ధిపడయుచున్నారు. శ్రీ శేషాద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులవారి పుత్రికా పరిణయమునా త్వమునను, శ్రీ శ్రీ శ్రీ దర్శాంగ మహారాజావారు తెజవాడ విచ్చేసినప్పుడును, శ్రీ చిల్లపల్లి జమీందారుగారి పట్టభిషేక మహోత్సవమునను, శ్రీ రాజా మంత్రివగడ భుజంగరాయబహద్దరుగారియింట జరిగిన వివాహమునను, శ్రీ మోతే నరసింహరాయ, కృష్ణరాయ జమీందారులయిండ్లను బ్రత్యేకముగ వాహ్యవింపబడి సమ్మానింపబడిరి. శ్రీ శ్రీ శ్రీ దర్శాంగ మహారాజావారు వీరి లలితగానమునకు గడు సలలితమ దర్పారునకు వీరి నాహ్వనించిరి. ౧౯౨౯ సం. రము మేసెల ౨౯, ౩౦ తేదలందు విజయనగరమున జరిగిన ప్రథమాంధ్ర సంగీతపరిషత్వార్షిక సభయందు వీరి వీణాగానమును మెచ్చి శ్రీ వారాయగదాసపర్యులు 'వైదికభామణి' విరుద మొసంగి సత్కరించిరి. ఆంధ్రదేశమున వీణాచారులు శ్రీ తుమరాడ సంగమేశ్వరకామ్యులవారి పితవ వీర ప్రసిద్ధిజెందుచున్నారు.

కో. వెం. శ.

నిమిషకని వెంకయ్య పంతులుగారు

శ్రీస్వామి నిమిషకని వెంకయ్య పంతులుగారు సహసభావులు. ౧౫ వర్షముల నయోన్మయులు. సుకేవ ప్రపంచానుభవముగల ఉత్తమపురుషులు. రాజభక్తికలిగి ఆసియాంధ్రప్రదేశ్, వ్యాయవ్యార్ధమున ముప్పదివర్షములు ప్రభుత్వోద్యోగమునొంది, ఉపకారవేలెనయినందున, తమ క్రాంతికాలమును వ్యర్థపరుపక, దైవభక్తి, సర్వజీవానురక్తియు గల్గినవారిందు కిరి మునుగొంప భక్తి మెచ్చి పరమేశ్వరుడు వ్యాప్తములయందు నీతి కుపదేశించిన అద్వైతిసిద్ధాంతానుభూతియును గ్రోలును, పవిత్రతనము చేయుచున్న పరమయోగి.

ఆధ్యాత్మ తత్త్వపారంగతులగు శ్రీపంతులువారి శిష్యునిమంది ఇంకొకడు గిరివ నుదాహరించిన మహాత్మన మగు వేదాంత గ్రంథములు వెలువడినవి:—

౧. వ్యాప్తలక్ష్మణైవశివోధి ౩౦౦ పుటలు డిమ్మి
౨. బ్రహ్మసార్థ ప్రదీపిక ౧౦౦ " క్రాసు "
౩. ప్రపత్తిమార్గ ప్రదీపిక ౩౦ " " "
౪. విష్ణునామాసందితేకము ౧౦౦ " " "
౫. దివ్యప్రబంధసార్థ ప్రదీపిక ౩౦౦ " డిమ్మి "

‘వికమర్తము’ అను స్వాధ్యమగు సర్వజన సమాచారదీపికయ మైన గ్రంథరాజము త్వరగానే వెలువడనున్నది. దైవభక్తిబోధకములగు పుస్తకములు పిక్రయింపమాడదని మనకాప్రయోజనము, మహామృతీయులకొరాను నిషేధించుటచే, ముద్రాబాధికములకై వేయిసూక్ష్మములకు ప్రైగా చెప్పించి, కుతూహలులగు సర్వగ్రంథులను, గ్రంథాలయములను ప్రైపుస్తకముగల్గి నుచితిముగనే బంపుచున్నాడు. శ్రీవారు కమపాత్రిమలను శీఘ్రము పొందమార్చికచింతలో లోకోపకారార్థమే ఇటులు పంచిపెట్టుచున్నాడుగాని భాగ్యవంతులగుటచే గాదు.

ముముక్షువులు, అన్యైకమహాజనులు, వేదాంతజిజ్ఞాసువులు ఈ యమూల్యావకాశముం బోగొట్టుకొనక, శ్రీపంతులువారి గ్రంథరాజముల పూర్తివంపులము తెప్పించుకొని, తిప్పనవలొగ్గము పొంది సన్మూలగురుగాక ! గ్రంథములు కొరవారగు తపాలుశ్యమును నిమిత్తము ౦-౧౪-౦౦ (పదునాలుగణాలు) ౪ రూపాయలకు మాన్దగి చేయవలయును. వారివినియము—శ్రీ నిమిషకని వెంకయ్య పంతులుగారు, రి మెన్టు మేజిస్ట్రేటు, మోడే కుర్రు, కొత్తపేట పోస్టు, తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

ము. వి.

చిత్రము ౭

ఈ ఏడు చామ్యులు P. P. A. వారివి.

'దొరొలి ప్లాజర్డు కస్య' ఈతకత్తియ
ఈతర అమెరికాలో లాస్ ఏంజెల్స్ నందు నీటిలో దుముకుదున్నప్పుటి చిత్రము.

చిత్రము ౮

ఈమె గోకె.ఎ.న. సంవత్సరమున గునచ జరుగమన్న బిలింకిగు వ్యాయామములందు పాటుకొనుటకై తయారగుచున్నది.

[G. S. A.]

కలగూరగంప

పైపు-యంత్రచిత్రములు

నెల్లూరు మండలమునందలి గూడూరున నున్న బోర్డు ఉన్నత పాఠశాలలో సాంకేతిక విద్యాబోధకులు (Commercial Instructor)

శ్రీయుత వి. సత్యనారాయణమూర్తిగారు రెమింగ్టన్-వల్లడెండవ సంబంధ పైపు-యంత్రముతో కొన్ని కేటాచిత్రములను చిత్రించినారు. అందు రూపచిత్రములు, జాతుచిత్రములు, ప్రకృతి చిత్రములు గలవు. చిత్రకారుడు తూలికతో చిత్రములను చిత్రించునపుడు తన భావములకు సరిపోవునట్లు వానిని చిత్రించు తూలిక ను యోగించుకొనగలడు. ఈచిత్రములను చిత్రించుటకు అన్యభాకరింపరాని యంత్రవిధానము చిత్రకారుని కడు దగులును. కాన నాతడు స్వయంగా తన భావాను సారముగా చిత్రములను చిత్రించజాలడు. అట్లుయ్యు సీసంచయమునందలి మహాత్ముడు, తులసీదాసు, రామకృష్ణ పరమహంస అను యీ చిత్రములందు కూడినంతవరకు వ్యక్తుల పోలిక యుండుట యీ చిత్రకారుని కౌశలమునకు నిదర్శనము. మరియు పక్షి - పుష్పము, కుక్క, సింహము అను చిత్రములను ఎన్న

వలయున్నవి. ఈ సంచయమును ఈ 1981 సం. మార్చి నెలలో పాలనాసంస్థ (కేరళ మండలమునందలిది) జరిగిన సాంస్కృతిక మహాసభ మెచ్చుకొని, చిత్రకారుని వెండిపదకముతో బహుకరించినది.

ప్రపంచకళాసాధారోహణమునకు అన్ని దేశము నిర్మించుకొనుచున్న సోపానములలో నేతచ్చిత్రరచనావిధాన మొకటి. ఇట్టివే శ్రీ వి. వి. రంగారావుగారిచేత చిత్రించబడినవి కొన్ని వెనుక ప్రమోదూత సంవత్సర చిత్ర మాస భారతి సంచికయందు ప్రకటితము లయినవి. మరల సినాడు శ్రీసత్యనారాయణమూర్తిగారి చిత్రకళాకౌశలములగు నీచిత్రములు భారతీయందు ప్రకటితము లగుచున్నవి. అన్నిదేశీయులగు చిత్రకారులెల్లరు నిట్టి చిత్రములను చక్కగా చిత్రించి తమ కళాపైదుష్కవికాసములను ప్రపంచమున జాటవగుచు. శ్రీసత్యనారాయణగారు తమ కౌశలము నింకను వృద్ధిచేసుకొని కళాభిజ్ఞుల యాదరమునకు బాహుళ్యము పెంపుటకు కళాభివేషత యగు భారతి యదుగ్రహించును గాక! ఈ సంచయముననుగి మూడుచిత్రములు ఈ సంచికయందు ప్రకటితము లయినవి. తక్కినవి రేరువాటి సంచికలయందు ప్రకటితములు కాగలవు. తమ చిత్రములను భారతీయందు ప్రకటింపనగిన శ్రీ సత్యనారాయణమూర్తిగారికి కృతజ్ఞతా పూర్వకవందపములు.

—సంభారతి.

సింహము

పక్షి - పువ్వు

మహాత్మా గాంధీ

రసవాద సర్వస్వము

గ్రంథకర్త: ఆయుర్వేదవికారద, కర్తా అప్పా రావుగారు. ప్రకాశకులు: యేదోబూరి రామకృష్ణారావుగారు, కాకినాడ, చెల రు గి.

ఈగ్రంథమునకు పండిత పండ్రంగి సుబ్బారావుగారు పీఠికను వ్రాసియున్నాడు. అందుచేతనే ఈగ్రంథముని పృథ్విచేయు ప్రాచీనములలో రసవాదములైన భిక్షువులు బన్నియు పాపరసముతోనే సరిపాల్పబడినప్పటికి భిక్షువులకు కేంద్రస్థి మానోపింపబడినదియు, భిక్షుజాతులన్నియు రసవాదయోగ సంస్కారములవలననే పీఠవాంఛముతో రసానుభవము అనుచున్నవనియు, యిట్టి వర్ణమునే పాపరసానుభవాదులకు రసవాదయోగముచే నీజనంతములుగ జేయు సంస్కారమునకే రసస్థి యనియు, రసవాదమనియు గ్రంథవాదులును స్పష్టీకరించిరి. కాని జైన్యగ్రంథములకు, అందును ముఖ్యముగ రసగ్రంథములకు, రసవాదశ్లోకత, ఉద్దేశ్యము, ఇత్యోగిషయములను గూర్చి ఉపోద్ఘాతము వ్రాశులం మిక్కిలి భిన్నశ్లోకము. ఈగ్రంథమున కట్టిలోపము విశేషము.

ఇందు రసోపరసము లన్నిటి ఉపయోగవిధానములు లేవు. గ్రంథకర్తగారు వారి కిష్టమైన వాటిని మాత్రము అక్కడక్కడ వారి అనుభవముల తీర్చి వ్రాసియున్నారు. వారి ప్రయత్నము సమ్యాగ్భావ మేగాని, యింతకన్న 'రసజలనిధి'యిత్యదిగ్రంథములవలన వ్రాసినయుపయోగముగా నుండెడిది. ఈగ్రంథముందు ప్రమాదములుగ జీవనోపబడిన సంస్కృతములములు ఏగ్రంథములనుండి యొత్తి వ్రాసినది తెలుపలేదు. అందుచే వాచకులకు నానిసంతములతో, వ్రాసినందులతో తెలియదు. రస

వాద చిహ్నములందు సంధ్యా విరాజిము, తిష్ఠితిష్ఠులు తెలుపుటకు గల కారణములు తెలుపలేదు. పీఠికయందు గ్రంథకర్త స్వామిభవ యోగములు తెలిపియున్నా రని కలదు. కాని స్వామిభవము లేనో తెలుపలేదు. సంస్కృత మూలములు లేనివి స్వామిభవముల? లేక గ్రంథిప్రగభితిలే మూలములు కానివేయవచ్చునా? గ్రంథకర్త వేమన యొక పద్యములలోని రసవాదములయందును పరిశోధనలలో జెల్లడివడవివాదు; కాని వారిపరిశోధనలు విశేష శ్లాఘనీయములుగ లేవు.

గ్రంథకర్తగారి స్వామభవ యోగము లన్నిటిని పీఠికాకర్తలు తమ నిజమైన భావాలతోపాటు ఇంజక్షనుల కరలంబనీరులుగ జీయుటకు పరిశోధనలు ప్రారంభింపబడినవిని వ్రాసినారు. ఆయుర్వేదము ఇంజక్షనుల సిద్ధాంతము నంగీకరించునా?

వ. సు.

Thyself Thy Doctor

గ్రంథకర్త: 'The Recluse'

ప్రకాశకులు: సరస్వతీసంఘము, 20 పిదారి యర్లోనెలపేణి, జి. టి. మద్రాసు. పుటలు ౧౦౩. చెల రు ౧౦-౦.

ఇది యొక పద్య (అంట్ల) వైదిగ్రంథము. హెక్టరు పరాసిస్సుస్ (Paracelsus) గారు చెడినవారు "Nature is the Physician, not thou. Thou must learn of her, not of thyself". దీనిచూడవలయునకు ప్రకృతిచికిత్స బాధశ్లోకములని గ్రంథకర్త హెచ్చు

నిండును వ్వాగు. ఈ గ్రంథములోని విషయము లన్నియు ముద్రాలతో ప్రచురించబడు. 'సంక్షేపము' పత్రిక యందు ప్రకటింపబడిన పదియు పీటిని గ్రంథముగా ప్రచురించిన బాగుండునని చాలవంది శోరినందున ఇట్లు ప్రాసీదించుచు గ్రంథకర్త తొలుపుటచేతనే ఈ గ్రంథము ముద్రించుచు ఉండినవలయునని యుద్ధము అర్థము కాక మానదు. గ్రంథకర్త వ్రాతలు మిక్కిలి ప్రశంసనీయములు. అందరికి మలభముగా అందుపాటులో నుండగలందులకై వెల స్వల్పముగా ఉన్నది.

వ. సు.

सेवादल सप्तपदी

(నేపాదలు పట్టపదీ)

సంగ్రహకర్త: ప్రా. వి. ఆర్. దేవభద్ర గారు.
మూల్యము రెండణాలు.

ప్రకాశకులు: డా. వా. సు. హర్షీకరు గారు,
సంచాలనమంత్రి, హిందూస్థానీ నేపాదలము, మున్సి
(కర్నాటకము).

ఇందు హిందూస్థానీ నేపాదళమువారు పాడెడి ఏడు (హిందీ, గీతములు, స్తోత్రవిన్యాసముతో (వాదనలిపిని) మూర్ఖబుద్ధుని, అవి రాష్ట్రగీతము (అనగా జాతీయగీతము), ధ్వజానందగీతము, ధ్వజానందగీతము, మాతృకంచనము, రెండు ప్రస్తావనగీతములు, ఈగీతములు గ్రామోద్యమ నికార్వలుగా నిర్వహించు నేర్పాటు చేసినాడనువారు కాలించుచున్నాము. అందులన పల్లవమును ఒక్కమాదిరి పగులును బలభిములను. ఇందు బాగాపాఠాల్ సప్రమాగాదు 'రెండుమాటలు' వ్రాసిరి. శ్రీహర్షీకరుగారు తక్కిన పదియయింకయు నిర్వచించుచున్నాడు. ఇందు నోలెలి స్వరములను, స్వర, స్థాయి, మాత్రాది విన్నములను శ్రాద్ధవారికినో పరిచిత కలిగిండునకుగాను వివరించి మించ ఒక్కొక్క గీతము పాఠాత్మ్యమును, దాని అయస్వరముల తెలుపుమార్పును చూపినారు.

ఈ అభిభావక జాతీయగీతములకు సమగ్రమను జోడికలము అంశవలె వచ్చి, వీరిని ఒక్కొక్కపదికి భాగములుగాను. పరిగీయవలె యైతిహాసము, పాఠాత్మ్య పద్ధతులు కన్నములుగా! ఇందు జోత్తిరాజాపద్ధతి నమూనింపి శాస్త్రము అనుసంధించుచున్నాడు. దాక్షిణాత్య పద్ధతి నమూనించుచు తినినవారిచే ఇట్టి ముగ్ధు ముగ్ధులచే నచో చక్షుభావరతులైనపాలు తాను పొందిన దనును.

కొం. జ.

అలియరామరాయలు (వచనము)

గ్రామ ౨ పులలపైజా, పు. ౨౩౩, వెల తెలియరాదు.
గ్రంథకర్త : శ్రీ చిలుమూరి వీరభద్రరావుగారు.
ప్రకాశకులు : యస్. ఏ. వరనింహముగారు, రాజమహేంద్రవరము.

'చరిత్రసంవాసం' విరుదాంబులను శ్రీవీరభద్రరావుగారు రాంధ్రలోకమునకు విరచించియు. వీరు రచించిన యాంధ్రలక్షిత్రము, ఇతర చరిత్రగ్రంథములు ఆంధ్రుల ప్రాచీనాన్నిత్యమును చాటుచు వాచింద్రాక్షము వెలుగులపు. శ్రీ వీరభద్రరావుగారు చక్కని ఉపజ్ఞ గలవారు. వీరి చరిత్రభాషను సత్యోక్త్యనుతత్వరము. కావుననే ఆంధ్రచరిత్రనిర్మాణమునకు వీరిగణనములు గట్టిప్రవాది యయ్యెను.

శ్రీ వీరభద్రరావుగారు వయోవృద్ధులు. సావ్యధనురమయిన వీరి శీఘ్ర మంతయు చరిత్ర పరిశోధనమునకే సమర్పిత మయినది. నేడును వీరు చరిత్రగ్రంథముల సోపిక పుయి రచించుచుచుండు ఆంధ్రుల యుద్ధజైము. ఇంకను వాంధ్రజీతునకు చరిత్రసంపదన సమమూర్ఖు వీరికి పదమేళ్లకు దామురాశ్యముల ననుగ్రహించునగాక!

ఈ 'అలియరామరాయలు' అనుగ్రంథము వీరి శ్రాద్ధరచనము. అలియరామరాయలు విజయనగర సామ్రాజ్యమును దివంగవారులను మహోన్నతిచేత పెందించిన వీరాగ్రణి. ఈ గ్రంథచరిత్ర ముపలభ్యమయినంతవరకు

కొక్కచో నితరమున నాంగ్రులకు లభింపకుండెను. నేను శ్రీవీరభద్రరావుగా గ్రంథమును రచించి యా కొంతను దీర్చి యాంగ్రుల కృతజ్ఞతకు బాదులయి వారు; వీరికి ధన్యవాదములు.

ఈగ్రంథమున నేర్పఁపఁగదములు గలవు. ఒకటవ ప్రకరణమున ఆరియరామరాయలకు పూర్వము లగు తత్త్వం శుల్కల చరిత్రము; రెండవ ప్రకరణమున సలకము తిమ్మరాజు వినాశనము, సామ్రాజ్యపరిపాలనారంభము; మూడవ ప్రకరణమున సహాశనరాయల పట్టాభిషేకము, మహమ్మదీయరాజన్యలతో సోరాలుములు, సామ్రాజ్యవిస్తరణము; నాలవ ప్రకరణమున నరియరామరాయలపయి గల యవనిండులు, తన్నిరాసము; ఆయిదవ ప్రకరణమున దక్షిణదేశమునందు సామ్రాజ్యాభివృద్ధి; ఆరవ ప్రకరణమునరత్నస్థాని (తెల్లికోట) యుద్ధము, రామరాయల నిర్మాణము; ఏడవ ప్రకరణమున రామరాయల సామ్రాజ్య పరిపాలనవిధానము వివరింపబడినది.

పంక్తులౌగ్రవాన్మయములందలి గ్రంథములు, స్థానికచరిత్రలు, కైఫీయములు, కాసనములు, దిరుదానములు, మఱియు పెక్కు ప్రాచీనచారిత్రక శేఖనములు మొదలయినవానిని క్షుద్ధముగా పరిశోధించి, వానియందు సలబములయిన చరిత్రాంశములను ఁక్కగా సమన్వయించి యా యమాన్యగ్రంథమును గ్రంథకర్త రచించినారు. ఫిరీష్టా మున్నగు మహమ్మదీయ చరిత్రకారులు, ఇతర విదేశీయచరిత్రకారులు వ్రాసిపెట్టిన వ్రాతలను ప్రమాణములుగా గొని సత్యచరిత్రాంశములను దెలుపు నితరగ్రంథములు, శేఖనములు పెక్కింటి నున్నను వానిని దరియక, తెలిసియు పరికింపక, ఒండు రెండిటి పరికించయు వానిని విశ్వసింపక, ఏయొక్క యంశముతో విశ్వసించియు తమయొక్కనకు నూటిగ లేదని దానితో నీవుచ్చి యిదానీతములను కొంచెలు చరిత్రకారులు కావించిన యపసిద్ధాంతములను గ్రంథకర్త సత్యబుద్ధితో, ప్రమాణముగా ఖండించి తమ పరిశోధనవై పుణ్యమును, ఉపజ్ఞను ఆంధ్రలోకమునకు మరల నొకమారు చాటినారు. వీరు ఖండించిన యప

సిద్ధాంతములలో నధికాంశము హీరాసుఫాదిరీగారు 'ఆరబీకు వెంశము' నందు కావించినవి. అభిమానగ్రస్తములగు వ్రాతలు ఎప్పుడును సత్యమారములు కాక మానవు. హీరాసుఫాదిరీగారు తమ రచనమున కాధారముగ గొనిన సాధనములు అభిమానగ్రస్తములు. కావుననే వారి యుపజ్ఞ 'మాపస్థమం మూక' న్యాయము నకు నిదర్శనముయి యపసిద్ధాంతముల ఉచ్చిత్తిపాన మయినది పాపము!

చరిత్రకారులు విలసిన గ్రంథాదిపాదుగిని సమకూర్చుకొని, యంచలివిషయముల కొక్కచో పొందుపఱచుకొని, వాని ప్రామాణ్యమును సత్యబుద్ధితో, సమబుద్ధితో చూర్చించి తమనుకూముగ చరిత్రగ్రంథముల రచించుచుట యుక్తము. అట్లు కాక విశ్వాస్యముతో, అవిశ్వాస్యముతో తెలియు సామర్థ్యము లేక, ఎవరో వ్రాసినవ్రాతలను పరమప్రమాణములుగా గైకొని చరిత్రములను రచించుచుట నదర్శవాయకము. అట్లు విరచితములయిన చరిత్రగ్రంథములు పాఠకులను మోసాత్రింప లకు ద్రిప్పి వారికి వానియెడ ప్రమాణబుద్ధి లేకుండ చేయును.

ప్రాచీన రాజ్యములయే, తత్సలకులగు రాజులయే, మహాపురుషులయే, వీరాగ్రణులయే చరిత్రములు దేశీయుల పౌచియనీమలం దుత్సహాదీజములను మొలక పెట్టించి, వానిని దేశాభ్యుదయ ప్రయత్న మునకకు పరువులుచారజీయును. కావున తచ్చరిత్రములు సత్యసంబధములగు నుండెనాచుట చరిత్రకారుల ధన్యము. ఈ 'ఆరియరామరాయలు' ఉపర్యక్తచరిత్రగ్రంథ లక్షణము లకు లక్ష్య మగును. కాని యందు రామరాయలు తన పుత్రుడు మృశుడుకాగా ఆరిఅదిన్నాను ఆతని ప్రార్థనమున పుత్రునిగ సంగీకరించి కొన్ని దినము లంతిపురముననుంచు కొనుట మొదలగు కొన్ని విషయములమాట కానగావు. ఇట్లు లగుటకు కారణ మనూహ్యము. దోషములే ద్రొవను పేర్కొని ఖండించుట పాత్రమునకు మెరుగెక్కించుట యగును. మఱియు ఆరియరామరాయలు కృష్ణదేవరాయల కల్లును, కావున కృష్ణదేవరాయల

కాలముననే యాతని చరిత్ర మారంభించియుండవలెను. తరువాత అత్యంత దీపరాజులకాలమున ఇతని చరిత్రము నకు ప్రాముఖ్యమును గలిగియుండవలెను. ఇదియంతయు సమమౌకినగాని యాతని చరిత్రము సమగ్రముకావాలను.

కాలగర్భమున నెరిగిపోయిన ప్రాచీనచరిత్రము యథావృత్తముగను, సమగ్రముగను లభించుట అశిషి. కావున నింకను గల కొకతెను చరిత్రపరిశోధకులు వలననే పరిశోధనములను గావించి 'అలియరామరాయల చరిత్రము సమగ్రముగావించదగుదురు.

ఇట్టి యామూల్యగ్రంథమును ఈ ముద్రాపకమునకున రచియించి తన కావరముతో నొసగిన శ్రీ వీరభద్ర రావుగారి ఋణము నాంధ్రలోక మెట్లు తీర్చుకొనునో ధూడవలెను.

ఈగ్రంథమున నచ్చు తెచ్చులు గల వనకలనిచ్చెను. ప్రకాశకు లిక నిందుకవాగూకత నహించియుండిన దానుగనుండి యుండును

'X'

రేఖాగణితము

గ్రంథకర్త: కీ. శే. చాగంటి భీమశంకరరావు గారు (2-9-1907 — 1-8-1928). ప్రకాశకులు: హిందూ విశ్వవిద్యాలయము, కలెజియేట్ వరదము, తూ. గోదావరి. క్రాసుపైజా: రూ + 3 గా త్రిలు. పల: రూ. 2.

మాటలుపైసలు తరగతివఱకును గల మైరగతు లకు వలయు రేఖాగణితమును అంధ్రమున (ఇంతవరకు లేకుండుటచే) ప్రాచువలయుచును కొక్కయే యాగ్రంథ కనిపడు ప్రధానోద్దేశము. ఇందు మొదలు ప్రాథమిక భాగ మునూడ కృతముగ చేర్చబడెడి. గ్రంథకర్త పిన్నవయస్సున పంక్తులతో, హిందీ, బెంగాలీ, కర్ణాటక భాషల యందు పరిచయము గల్గించుకొని ఆ భాషలయందలి గణితగ్రంథములను చదివి, అంగ్లరచనల సహసరించి మిక్కిలి కేర్చుతో, కను సుబోధముగ ఈగ్రంథము రచించినాడు. వలసిన చిత్రములతో ఇది యంత అందుముగ

ముద్రించి ప్రకటింపిని ప్రకాశకులు తెంతయు ప్రసంసా న్తులు. అంగ్ల అంగ్ల మిచ్చున వాణిభాషికపదముల పట్టి కలు ఈగ్రంథము గుడిభాగమున కూర్చబడ్డవి. అంధ్రమున కాస్త్రపు పరిభాషావ్యవస్థ కుదుర్చుకొనుటలో ఈగ్రంథ మంతయు సాయపడినది.

ప్రకాశకులు రచనావిధానమును తెలుపుచు, పరి చిత్రమైన అంగ్ల పద్యతని తెలిపించుట యందలి చిక్కులను వివరించెడి. అంగ్ల సంకలన వ్యవకలనాదుల చిహ్నములను స్వీకరించు విషయ మొకటి. అంగ్లమున వాడుకచేయు +, — మున్నగు చిహ్నములు వాడుకొన్న, సోకవ్యమే కాని, వానిని 'ప్లస్', మైనస్' అని కాక తెలుగున చదువు తెల్లవృద్ధి మిగులును. ఈ విషయమున పలుకుబడి మూడేసిపద్ధతులుగా చూపినారు.

Angle A B C = angle D E F: —

- (1) కచట కోణము, సమం, గజడ కోణము;
- (2) కచట కోణము ఈకో ఈక్యర్టు గజడ కోణము;
- (3) కచట, గజడ కోణములు సమములు.

Angle A B C + Angle D E F = angle C A B + angle F D E: —

- (1) కచట కోణము, యుతం, గజడ కోణము, సమం, చకట కోణము, యుతం, జగడ కోణము;
- (2) కచట కోణము ప్లస్ గజడ కోణము ఈకో ఈక్యర్టు చకట కోణము ప్లస్ జగడ కోణము;
- (3) కచట, గజడ కోణముల మొత్తము, చకట, జగడ కోణముల మొత్తమునకు సమానము. — మొ.

ఇందు తుదిపద్ధతియే యందు సాధారణముగ అవలంబించినారు. తుదిప్రకరణములందు ఈపద్ధతికి తోడు చిహ్న పద్ధతి కుండలీకృతముగ నూత్రిము జోడించినారు.

ప్రాచీన సంస్కృతికాన్త్రు గ్రంథములందు సుగ్రుల
వాడుకవిషయమున అంత సులభమై సుచంద్ర్యమైన
పదవి కావరాదు. అందుల నీ క్రింది ఉదాహరణములు
దూషింపనును:—

(c)

C	m
C	n
C	C
C	C

(5)

0	0	3	0	3
0	0	0	0	0

$$= 0 : 0 : 0 : 0 : 0$$

పై రెంటును నిలుపుగీతలకు సంవత్సరానుసారముగా
మనము అర్హము పంపించుకొనవలెను.

(3)

$$= (n-2) (n-2) (n-2) (n-\frac{6}{10})$$

(5)

$$= 80 (n-2) (n-2) (n-2)$$

బుడంకమును తెలుపుటకు అండ్లపై బొట్టు
పొడుముట కలదు. కాని (౪) సంవత్సర పద్ధతి నిష్పన్నమైనది.
సాక్షాత్తుల బిడ్డకును పద్ధతియును నిష్పన్నమైన ప్రాచీనుల
సమీకరణ పరత్వము ఇట్టి పరిణామములకు శాస్త్రగదా
యిత్రము వహించును.

(2) మన రీజగజీతము ననుసరించి $AX + BY = C$ అన్నది

$$\left. \begin{array}{c} AX + BY \\ C \end{array} \right\} \text{— ఇట్లు వ్రాసువలసియుండును,}$$

మొదటి ఉదాహరణములను ఇదియు వూరే, ఒక రాశి (quantity) క్రింద మళ్లీయొకటి లేనిన దాని యర్థమును చాటియొకటి పునఃపునః తీసును,

పైయుదాహరణములను చూచి కేవలము మన
కాన్త్రోలించుటచేత నేమివచ్చునో నేర్పకమును ప్రయ
త్నముచేయకమును నేటి పరిస్థితిములైన నుద్ధరించునాది,
పలుకుబడి తినునీతి కురుచ్చునాదులయే యుక్తులు.
కానించు నమకు స్పష్టము.

గుర్తులకు పలుకుచుచి నిర్ణయించుటలో ఒక్కటే
దేని యున్నది. ఆంగ్లమున నామవాచకమునకు ప్రావ్యము
నేదని preposition (ప్రత్యయము) లేదుని నామవా
చకము తరువారకు గలదినును. కావున,—

కవట కోణము, ప్లస్, గజడ కోణము, ఈజ్
ఈక్వల్ టు, చకటకోణము, ప్లస్ జగడ కోణము
అన్వది

కవట కోణము, గజడ కోణయంతమై, చక్కట
 కోణము, జగడ కోణయంతమైనదానిని సమము
 అని సమాజముగ వేగును కాని,

కచట శోణము, యూతం, గజడ శోణము,
సమం, చకట శోణము, యూతం, జగడ శోణము

అని చెప్పిన సమంజసముగ కాన్పింపడు. అందులకే కా
బోలు ఇందు తొలుపధ్యతనే సాధారణముగ వాడిరి.
స్వమాన్ జగన్నాథులు శ్రీభాగవతే గ్రంథములందును
ఇట్టి వాక్యరచనము కానవచ్చును. అంగ్లముననిన, తెలు
గునను భాషాసంప్రదాయము నతిక్రమింపని పలుకుబడి
గుర్తులకు కల్లుట వాంఛింతుము. కాని, చెందురాగు
లకు గల సంబంధమును నడుమ గుర్తుతో దూపుచు
నడుమనే పలుకుటకు అంగ్లమున భాషాసృష్టి తోడ్పడు
మిండా, తెలుగున గుఱిని పల్కవలెను. ఈ గ్రంథమున
'సమానము' అనుటకు 'సలి' అని చిహ్నించుట సమాజ
మును సంస్కారము, అయిన, ఆత్మ కొనసా గాక నడుమ
నే సంబంధమును సుద్రింప 'జ్జన్, మైనస్సు' లు
మనకు వచ్చు తెట్టి? వానిని 'జ్జన్, మైనస్' మన్నును
జేర్చితో వాడిన, భాష అభివృద్ధియగును గాని చెడిపో
వనియు నొకవాదము. అనుర్తులను స్వీకరించి భన,
బుర్రాది నామములతో వ్యవహరించుటకు బొంకు
బాటుగ కాన్పింపడు.

జగన్మాత ప్రమాట్లు కేభాగణితమునను (ప్రాసా, పంకితము (జగము), 'కాయే' గారి 'Indian Mathematics' అను గ్రంథమునను, 'జీజగణితము' పై ఎస్. జీజిన్ గారి జ్ఞాపికలందును కొన్ని పరిభాషాపదములు కలుగుచున్నవి. Figure = షేత్ర. Solid Figure = ఘన షేత్ర. Pyramid = మూర్తి. ఇంకొక షేత్ర (ఇందు, గోళాకృతి). Cylinder = సులలిలను షేత్ర (ఇందు, మూర్తి). Prism = ఛేదన షేత్ర (ఇందు, త్రిభుజాకృతి, త్రిపాద్య); 'హిందీ సయంజీఫ్ క్ గ్లాస్' అను గ్రంథమును 'ప్రిన్సిపల్స్' మిచ్చుచున్నది. Any = అభివ్యక్తి. Magnitude = ప్రమాణ. Chord = చాపకర్ణ. Unit = రూప. Segments of the base = చాపభాగ. Side = పార్శ్వ. Right-angled (triangle) = జాత్య (త్రిభుజ). ప్రశ్నోకము జాత్య త్రిభుజవిషయమున (జీజగణితమునుండి) జేరినట్లుగా రిచ్చినది. Base = భజ. Side = కోణి. Hypotenuse = కర్ణ, కర్ణి.

ఈపట్టికలో వీరి ప్రయోగములకంటె కొన్ని అనువదలుగ నున్నవి; కొన్ని మాత్రము గ్రోతరివి. వీరు శ్రమపడి చక్కని పరిభాషాపదములు నేకరించివారు. (వీరికి లోప్యగ్రంథము లేవేరయినా తెలిసిన బాగుండెడిది.) కొన్ని మాత్రము పంపాగ్గరాపేక్షములు. 'Opposite (angles) = అభిముఖ, సంపక్షతర (కోణములు). Non-adjacent = సంపక్షతర, దూరస్థి. ఈరెంటును 'సంపక్షతర' పదము వాడుట యుక్తతరము. 'Non-adjacent' కే ఈపదము పరిపూర్ణము. 'Interior opposite (angles) = అంతర్గత సంపక్షతర (కోణములు)'. 'అంతర్గత ప్రతిముఖ (కోణములు)' అన్న బాగుండును. 'Vertically opposite (angles) = విపరీతముఖ, త్విరభిముఖ, అనభిముఖ (కోణములు)'. నిజమున కవి అభిముఖ కోణములు, అనభిముఖములు కావు. కావున 'అభిముఖ' కోణము లన్న పేరు బాగుండును.

Pythagoras Theorem అనుబదు మాత్రము మన నుల్లమాత్రములలో కానవిద్యుత్తుచే దానికి 'సుల్ప మాత్ర' మనియే వీరు నామకరణము గావించిరి.

ఈగ్రంథమును మద్రాసు టెక్నొలొజీ కమిటీ వారు పాఠశాలోపయోగమునకు అనుమతించినారు. ఇది శుభాశుభము. ఈగ్రంథమాలవారు ఇట్టి శాస్త్రగ్రంథము లను జాగరూకతతో నిర్ణయించి ప్రచురించురను ఆకే జనియింపజేసిరి. చెప్పపురి ప్రాచ్యులిఖిత పుస్తకభాండాగారము, కొమ్మేపూరు శైలబరీ మున్నగు పెన్నిధులలో బాట్లు ఇట్టి శాస్త్రగ్రంథముల రచనమునకు చాల ఆనకేగము.

—కొం. జ.

మాధవశతకము

కర్త: గంధం వరసింహాచార్యులుగారు, కొల్లూ పురం, జటప్రోలు సంస్థానం. శైలి ధారాళము. పలక ౨ అ.

గ్రంథస్వీకారము

ప్ర జ రా ని

గ్రంథకర్త: ప్రేమచంద్రుడు. అనువాదకుడు: కోటంరాజు సీతావతిగారు. ప్రకాశకులు: సమస్వతీగ్రంథమండలి, రాజమహేంద్రవరము.

దెవ్విసెనా ౨౦౬ పుటలు. పల రు. ౧-౮ అ.

వారీరకశాస్త్రము

(అనుబంధములు: గ్రంథకర్త పంకజవీరేంద్ర; ధారణము; ప్రశ్నోకర్త నము.) గ్రంథకర్త: శ్రీరాజా మాన్వా కందు హరి దాక్షరు నాగమ్మి కాన్తునరావు పంత్ గారు, H.M. B. & A. V. R. జమిందారు, యిసోరీచిగు, మధ్య రాష్ట్రములు. ప్రకాశకులు: శ్రీరాజా మాన్వా కందు హరి పీఠకళింగంపంత్, సమాట్, విశ్వవిశ్ర అశ్రమము, తెజవాడ. గ్రంథపైజా (మొత్తము) ౧౧౩ పుటలు. పల (విద్యార్థులకు) (?) రు. ౧.

ఉత్కలపతనము

(కలా పహాడీ.) శ్రీ అశ్వినీ కుమారభూషణుగారి 'కలాపహాడీ' అను ఉత్కలవాటికమునకు తెలుగు అనువాదములు : పురిసందా ఆప్తులపావనిగారు, కవితా సమితి కార్యదర్శి, వికాఖపట్నము.

డెమ్మి పైజా ౧౮౬ పుటలు. వెల ౧౩ అ.

ఆంధ్ర గ్వని

ఆంధ్రకర్త : అవ్వారి సుబ్రహ్మణ్యకాస్త్రిగారు, సాహిత్యోపాధ్యాయులు, ఆంధ్రగీర్వాణవిద్యాలయము, కొవ్వూరు, ప. గోదావరి.

క్రాసుపైజా ౫౨ పుటలు. వెల ౮ అ.

భ ర తు డు

గ్రంథకర్త : వి. రంగస్వామిఅయ్యంగార్, బోర్డు మిషన్ స్కూలు, పాకాల, చిత్తూరు.

క్రాసుపైజా ౩౨ పుటలు. వెల ౨ అ.

రసవాదసర్వస్వము

గ్రంథకర్త : ఆయుర్వేద వికారద, కర్తా అప్పారావుగారు. శ్రేణికాళములు : యోటిహారి రామభద్రరాజుగారు, కాకినాడ.

క్రాసుపైజా ౧౦౮ పుటలు. వెల రు. ౧.

గాంధీ మహాత్ముడు

పద్యములు. గ్రంథకర్త : ఆదిపూడి సోమనాథరావుగారు, ౧౮, ప్రసన్న విద్యానాథర్ కోశల వీధి, మైలాపూరు, నువరరాసు.

క్రాసుపైజా ౨౪ పుటలు. వెల ౪ అ.

ఆంధ్ర భగవద్గీత

గ్రంథకర్త : ఆదిపూడి సోమనాథరావుగారు. క్రాసుపైజా ౮౦ పుటలు. వెల రు. ౧.

మారుతి విజయము

(లంకాదహనము) నాటికము. కర్త : శేలపాటూరు సుబ్బారావుగారు. రీర్, రులసింగపెరుమాళ్ కోశల వీధి, తిరువల్క్రిశి, మద్రాసు. డెమ్మి పైజా ౮౦ పుటలు. వెల రు. ౧.

స్వరాజ్యసోపానము

పాటలు. గ్రంథకర్త : వంగిపురం వెంకటరంగాచారియరు, కాకినాడ క్రాసుపైజా ౧౨ పుటలు, వెల ౨ అ.

శాంతి సంక్రామము

పద్యములు. కాలకవి, వేదాంతం వెంకటసుబ్రహ్మణ్యకర్తగారు, ఆదర్శగ్రంథమండలి, ఎలమట్ల, కృష్ణా జిల్లా. డెమ్మి ౨౨ పుటలు. వెల ౩ అ.

భారతీయ ప్రబోధము

పద్యములు, గేయములు. కర్త : సాయం నరదాసు. ప్రకా : ఆదర్శగ్రంథమండలి, ఎలమట్ల, కృష్ణా.

క్రాసు ౧౬ పుటలు. వెల ౧ అ.

ఉత్తరాకల్యాణము

స్త్రీపాత్ర ప్రవేశమే కల చిన్న నాటికము. గ్రంథకర్త : బులుసు పాపయ్యకాస్త్రిగారు, అనకాపల్లి. డెమ్మి ౧౬ పైజా ౩౪ పుటలు వెల ౨ అ.

ఆంధ్రపల్లె గ్రామీణ చరిత్రము

పర్యవేక్షకులు: కర్త: పెండ్లాల రామకృష్ణ గారు. సంపాదకులు: పెండ్లాల వెంకటసుబ్బారావు కృష్ణగారు. ప్రకాశకులు: డిజైనింగరులు, రామచంద్రమ, తూర్పుగోదావరి జిల్లా.

—

The Charkha—Its Immense Economic Possibilities.

(ప్రభుల్ల చంద్రుని ఉపన్యాసము)

(ఆంగ్లము.) తిరుచినాపల్లియందు గాకిగ మార్పి ర శేష జరిగిన అఖిలభారత జాతీయ ప్రదర్శనమున శ్రీ ఆచార్యప్రభుల్ల చంద్రరాయగారు గాకిగ ప్రారంభోపన్యాసము. డిసెంబరు ౧౩ వుటలు. చల అణుమెలు. ముద్రాణ విభాగజనానుకూల ముద్రాలయము, తిరుచినాపల్లి.

—

‘బంధుసేవ’ మహాసంచిక

గాకిం-గాకిం. సంపాదకులు, ప్రకాశకులు: డి. శ్యామసుందరరావుగారు, బంగళూరు, గంజాంజిల్లా. డిజైనింగరులు ౧౦౪ వుటలు. (చల తెలియదు.)

—

తల్లితొట్టె (సంస్కృతము: తెలుగునది)

జగద్గురు శ్రీ కల్యాణానంద భారతీ మాతాచార్య స్వామి విరచితము.

ప్రకాశకులు: వంగిపురపు జగన్నాథరావుగారు, శ్రీ శీరామంజనేయ పీఠ, తెనాలి. క్రాసుపైకా గిర్ర పుటలు, చల రు. ౧-౨-౦.

—

(౧) భౌతిక శాస్త్రము

పదార్థవిజ్ఞాన శాస్త్రము; రసాయన శాస్త్రము.

గ్రంథకర్త: వేమూరి శ్రీరామలుగారు, డి. ఏ., ఎల్. టి. క్రాసుపైకా. పుటలు ౧౩౦+౬౧.

(౨) ప్రకృతి శాస్త్రము

ప్రథమ భాగము: జంతు శాస్త్రము; వృక్ష శాస్త్రము.

గ్రంథకర్త: డి. పట్టాభిరామయ్యగారు, ఎం. ఏ., ఎల్. టి., తెక్సరర్, బ్రెయిలింగు కాలేజీ, రాజమండ్రి. క్రాసుపైకా: పుటలు ౧౪౦.

(౩) ప్రకృతి శాస్త్రము

ద్వితీయ భాగము: శరీర శాస్త్రము, ఆరోగ్య శాస్త్రము, ప్రథమ చికిత్స. పుటలు ౧౦౪.

పై మూడు గ్రంథములకు ప్రకాశకులు: ఎమ్. శేషచలం ఆండ్ కంపెనీ, హిందూ ప్రెస్, మచిలీ పట్టణము.

ఈ గ్రంథములు ఎస్. ఎస్. ఎల్. పి. క్రాస్త ప్రకాశిక వసుసరించి రచించినవి.

సా భి ప్రాయ వి శేష ము లు

ప్రచంద పరిశితు భృతిదారుణముగ నున్నది. శాంతిసమరములు సంపదమువేసి పరు వినుచున్నది. వ్యక్తులు, జాతులు కలహమునకు శాలు దుశ్వచున్నారు. ప్రపంచమునందు భోగమునకు గల శారవృత్తియు యోగము నకు గలుగకున్నవి. భాగ్యభోగార్థమై ప్రపంచ యాత్రయందు ప్రపంచమైన సంరంభము సంప్రాప్తమగుచున్నది. జాతులు, సంఘము లు, కులములు, కుటుంబములు, వ్యక్తు లు, స్త్రీలు, పురుషులు, వృద్ధులు, యువ కులు భాగ్యభోగభిలాషయందు మహాసంరం భమునకు బూనుచున్నారు. దేశాభిమానము, జాత్యభిమానము, మతాభిమానము, సంఘాభిమానము, వంశాభిమానము, కులాభి మానము, ధనాభిమానము, పిద్యాభిమానము మొదలుగాగల యభిమాన పరివారలు స్వభా ర్థారాధన వ్యాజమునను దురభిమానములై మహాసంతో భమునకు మూలములగుచున్నవి. వివిధరాజ్యములందును, జాతులందును, సంఘములందును, మతములందును నీ సంతో భము దినదినప్రవర్ధమానం బగుచున్నది. ఒక కాలమునందు మానవధర్మవికాసమునకై స్థా పితము లైన రాజ్యములు, జాతులు, సంఘ ములు, మతములు వర్తమానసమయమునందు మానవధర్మవినాశమునకు వినియోగపడు చున్నవి. పెద్ద చిన్న రాజ్యములకు తెల్ల నల్ల జాతులకు, హిందూ మహమ్మదీయ

కైస్తవ బౌద్ధాదిమతస్థులకు, ఆగ్ర నిమ్న జాతులకు, సంపన్న సామాన్యులకు, పండిత పామరులకు ప్రతిగుటనము ప్రవర్ధమానం బగు చున్నది. స్వప్రయోజనము సర్వత్ర ధర్మ ప్రయోజనముగ ను బ్రకాశించుచున్నది. ప్రపంచపరిశితులు వివిధసందర్భములందును మహాసంరంభమును ప్రత్యక్షము చేయుచున్న వి. ప్రపంచమునందు శాంతిని స్థాపించుట కుచు, రక్షించుటకును నేర్పడిన నానాజాతి సమితి ధర్మసంస్థాపనమునకును శాంతిసంరక్ష ణమునకును నామమాత్రముగ నున్నది.

* * * *

ధర్మసంస్థాపనము - శాంతిసంరక్షణము
మహాభారతమునందు యుద్ధవర్షానంత రము శాంతివర్షమును తదనంతరము ఆను శాసనికవర్షమును వేనవ్యాసుడు వినిర్మించెను. పర్వమానకాలమునందు యుద్ధవర్షము ముగిసి నను శాంతివర్షారంభమునకు నిమిత్తము లుగోచరంబులు. శాంతివర్షారంభము గాకను ఆనుశాసనికవర్షారంభ మసంభవము. ప్రపంచ పరిశితులు యుద్ధవర్షవర్షములను నిరూపిం చుచున్నట్లులు శాంతివర్షారంభమును నిరూ పించుట లేదు. మంచూరిరూయందు చీనా, జపానురాజ్యములకు సమరము ప్రవర్ధమాన మగుచున్నది. నానాజాతినమితి నిర్ణయించి నట్లులు జపానుప్రభుత్వము ఆక్రమించిన దేశ మును నవంబరు ౧౬-వ తేదిలోపలను ఖాళి

చేయుటకు నిరాకరించుచున్నది. చీనా ప్రభుత్వము జపాను ప్రభుత్వము లాక్రమించిన దేశమును భాగించియున్నందున నిర్ణయములు దుష్టరములని విస్వప్రము చేసినది. జపాను ప్రభుత్వము నానాజాతిసమితి నిర్ణయమునకు వ్యతిరేకభాగించుచున్నది. జపాను ప్రభుత్వము మానవ ప్రతిఘటన మెట్లును పరిణమించుచున్నదియును కాలము పోవుచున్నది. నానాజాతిసమితి ఏకగ్రీవముగను చేసిన నిర్ణయమును జపాను అంగీకరించుట ధర్మసంస్థాపనమునకును శాంతిసంరక్షణమునకును సాధనము. సిద్ధాంతమునందు శాంతియును కార్యములందు సంగ్రామమును శాంతిస్థాపనమునకు సాధనము గాదు.

మంచూరియాయం దారంభమైన
సంగ్రామాంకురములు రాగల సంవత్సరము నందు మహాసంగ్రామరూపమును దాల్చుటయును సంభవము. జపాను సంగ్రామ విజయములతో మడించుచున్నది. చీనా పరివర్తన జ్వరముతో బాధపడుచున్నది. రుష్యానుసరించిన ర్తనోన్మాదముతో తాండవమాచుచున్నది. జర్మని పరాజయమాన భంగముతో పరిణమించుచున్నది. ప్రాన్సు విజయ బలసంపదలతో నున్నగుచున్నది. గ్రేట్ బ్రిటను విజయ విపాదములతో ధర్మసమ్మాధిభావమును దాల్చుచున్నది. హిందూస్థానము పారితోత్త్ర పంజరమునం దాత్మావలోకనమును చేయుచున్నది. శేషించిన దేశములును ప్రపంచ రాజ్యాంగ నాటకరంగమునందు స్వీయ సంస్కారమున కనురూపముగను పటిం చుచు భయసంక్రమములకు పాల్పడుచున్నవి. అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు రాజ్యాం

గనాటక సూత్రములను సవరించుచు లిగియును భర్త సమ్మాధిభావమును బూని విపాదాంధముల ననుభవించుచున్నది. ప్రపంచ మంతయును ప్రళయతాండవరూపమును దాల్చుచున్నది. ధర్మసమ్మాధిభావ దుష్టరముగ నున్నది.

పరివర్తనాభివృద్ధియును అనిశ్చయములైన భాగ్యభోగములందు గల సంకల్పసరాకాష్టలు నిత్యమైన ధర్మాధానమునందు గలుగకున్నవి. మంచూరియాయందు జపా నొకవైపునను, రుష్యా రెండవవైపునను ప్రభుత్వములను సమకూర్చుచున్నది. పరివర్తన ప్రపంచదేశ పనుభవించుచున్న చీనారాజ్యస్థితి దుష్టరముగ నున్నది. లాటివిజిని చక్కచెట్టకొనజాలని చీనా ప్రభుత్వము బయటినిజిని చక్కచెట్టకొనబట్టి యసంభవము. పిచ్చయవరోజులమును చేయుట కమెరికా ప్రతినిధిని బంపినది. యుద్ధ శాంతులు గ్రేట్ బ్రిటను ప్రాన్సు ప్రభుత్వము లవలంబించుచున్న రాజకీయీని నాధారి పడియున్నవి. ప్రాన్సు బలసంపదలతో తాండవ మాచుచున్నది. గ్రేట్ బ్రిటను విపాదవ్యాకులమై తల్లడిల్లుచున్నది. గ్రేట్ బ్రిటనునందు గతమానమునందు ఎన్నికలయందు జాతీయ పక్షమునకు గలిగిన పూర్ణవిజయమునకు ఫలమును ప్రస్తుతము నిర్ణయించుట దుష్టరముగ నున్నది. జాతీయ ప్రభుత్వము ఎన్నికలయందు గలిగిన మహావిజయమున చతుర్విధోపాయములను దేశావ్యతమైన పరమవిపాదావస్థను బోగొట్టుటకు విశ్వప్రయత్నములను చేయబూనునని విశ్వసించదగియున్నది.

* * * *

జాతీయ ప్రభుత్వము

ఎన్నికలయందు కార్తికమాసమునకు గలిగిన పూర్ణిమా రాజయమును, కన్యార్వేటిప్రహేమమునకు గలిగిన పూర్ణిమిజయమును ప్రతీషుప్రజాహృదయమునకును ప్రసించిపిన్ధితులకును లాభ్యముగ నున్నది. ఎన్నికలకు ౧౮౭౩ లకుల వోటులు జాతీయపతిమునకును, ౭౦ లకులమది కార్తికమాసమునకును నమ్మతలు నిచ్చిరి. ౭౪౮ సభ్యులు జాతీయపతిమునకును, ౬౧ సభ్యులు ప్రజాకూటమునకును నెన్నుకొనబడిరి. జాతీయపతిమునందు ౪౭౦ సభ్యులధికముగను గలరు. ఇంతటిలాధిక్యము గల జాతీయపతిము సాహసకార్యములకు బూనుకొనుట నిస్సందేహము. అతిబామునందే దౌర్భాగ్యమంగొర్చితిమైయునుట ప్రకృతిసర్పము. కన్యార్వేటిప్రహేమమునకు గలిగిన బలము వివరీతవ్యవహారములకు గారణభూతియు గావచ్చును. జాతీయపతిమునందు గల ౭౪౮ సభ్యులందును ౪౭౩ మంది కన్యార్వేటిప్రహేమమునకు కెందయున్నారు. కన్యార్వేటిప్రము సుకముల వర్ధి నవలంబించుట బహిరంగరహస్యము. ఇంతటితోను తృప్తి పొందక దండయాత్రలకు బయలుదేరుటయును సంధిము. ఏపాదముసాలైన దేశమునందు సాహసకార్యములు ప్రజామోదమును బడయుట సహజము. నవంబరు ౧-న తేదీనూనీ ఒకసంవత్సరము పర్యంతమును అమెరికా, ఇటలీ, ఫ్రాన్సు, గ్రేటు బ్రిటను మొదలగు దేశములు యుద్ధపన్నాహములను విరమించుట కంగకరించినవి. ఈప్రమాణములను మంచూరియాయదలి పరిస్థితులెంతవరకు ముప్పునో కాలము విశేషము చేయగలదు. నవంబరు ౧౦-న తేదీయందు

జాతీయపతిము నిర్వహించదలచిన వ్యవహార విధానమును ప్రధానమంత్రి రామ్మో మాడ్డో నాల్డుగారు విశేషము చేయగలరు.

కన్యార్వేటిప్ర పార్లమెంటునందు కార్తికమాసమునకును మాడ్డోనాల్డుగారు ప్రధానమంత్రియై వ్యవహారములను నిర్వహించుట విచిత్ర విషయముగ నున్నది. లేబరుపతిమును భ్యంసముచేసిన మాడ్డోనాల్డుగారు కన్యార్వేటిప్రహేమమున కెంతయుపకారముచేయగలరో కాలము విశేషము చేయగలదు. మాడ్డోనాల్డుగారు కన్యార్వేటిప్రహేమస్తములందు కీలుబొమ్మనలెనుపెరుగవలసియుండును. స్వతంత్రముగను వ్యవహరించుట కవకాశములను గలిగియుండరని రాజ్యాంగవాతావరణము విస్పష్టము చేయుచున్నది. స్వేచ్ఛావ్యాపారధర్మమును వాపించి పతిమాయకుడు వ్యాపార నిరోధపతియునకు ప్రధానమంత్రిత్వమును వహించుట విచిత్రవైపథుటనగి నున్నది. మాడ్డోనాల్డుగారు స్వయముగ నేమి చేసికొన్నను పతిమును ముంచినేయుట పరమాన్యాయముగ నున్నది. కార్తికపతిమాయకులు హెండర్సను, వెజ్టీప్రదుదెన్నుగారులు మొదలగువారు పరాశితు లగుటవలనను ప్రతీషువ్యవహారములకును ప్రసంచవ్యవహారములకును విశేషమైన సజ్జము సంప్రాప్తము గాగల విధమును భావికాలవ్యవహారములు విశేషము చేయగలవు. సామ్రాజ్యాభిమానమునకు విజయమును, సామ్రాజ్యాభిమాన ప్రతిఘటనమునకు పరాజయమును గలిగించి. సామ్రాజ్యాభిమాన విజయమునందు ప్రసంచము నావరించి ప్రభియాపజ్ఞ గోచరంబగుచున్నది. జాతీయపతివిజయము పరదేశములకువలెనే భరతవర్షమునకును ప్రయోజన

రహితముగ నుండునని నూహించుకొనియున్నది. అందున నగరమునందు ఘోరముకమిటియందు జరుగుచున్న సంగతి సందర్భము లే విషయమును విన్నవము చేయుచున్నది. ఈసందర్భమునందు గాంధీమహాత్ముడు అందున నగరమునందు మునుపటి ధర్మసంస్థానమునకు, శాంతిసంరక్షణమునకు శుభచిహ్నముగ నున్నది.

* * * *

గాంధీమహాత్ముడు - శాంతిరక్షణము

ప్రపంచేతిహాసమునందు గాంధీమహాత్ముని ఇంగ్లండుప్రవాస మ పూర్వచరిత్రముగ నుండగలదు. అంగవత్సరాధిపతి గాంధీమహాత్ముడు జనానరణమును బడయుచున్న విభూషణమును గలిగించుచున్నది. రామాయణకథను “కష్ట, కొట్టు, తెచ్చె” అను మూడుమాటలతో ముగించినట్లులు గాంధీమహాత్ముని శాంతియాత్రను “పెడలె, చూచె, జయించె” అని మూడుమాటలతో ముగియవచ్చును. గాంధీమహాత్ముని శాంతిసందేశమునందు విశ్వాసము లేని బ్రిటీషురాజ్యాధికారులకును, పాశ్చాత్యప్రపంచమునకును భారతీయులకు గాంధీమహాత్మునిపట్ల గల భక్తివిశ్వాసములు లేకపోయినను, గాంధీమహాత్ముని అఖండవిజయము నిర్విత ప్రత్యక్షమైనది. మతగురువులు, పండితులు, సామాన్యులు, వృద్ధులు, బాలుకు, విద్యార్థులు, కార్మికులు గాంధీమహాత్ముని కపూర్వమైన స్వాగతము నొసంగి ధర్మవిజయమును స్థాపించిరి. గాంధీమహాత్ముడు నిర్భయముగను కాంగ్రెసు నిర్ణయించిన పూర్ణస్వరాజ్యోదయమును ప్రతిపాదించి స్వాతంత్ర్యప్రియుల ప్రశంసలకు పాత్ర

లేను బడసెను ఘోరము కమిటియందును, అన్యసంభూతులు యుగసంఘమునందును భేదాభిప్రాయములు ప్రబలి సంయోజనము కుదురకపోవుట సంతాపకరము. విభేదములకు గాంధీమహాత్ముడు తెలివినటులు ప్రభుత్వతంత్రమును, ప్రతినిధులును బాధ్యులు. ప్రభుత్వవియమితులు ప్రభుత్వవిధానమును పోషించవలసియుండును.

ఇన్నా గారును, అంబేడుకరుగారును నేమి చెప్పినను, గాంధీమహాత్మునిపట్లను మహమ్మదీయులకును, నిన్నుజాతులకును గల విశ్వాసగౌరవములో సహస్రాంశమైనను ప్రజలకు వారిపట్ల లేదని నిర్భయముగను చెప్పవచ్చును. సంస్థానముల పితృముగను, కైదరిగాను ఇస్త్తాయిలుగారును తెలివిన భావములు విమర్శనార్హములైనను, బికినీరు మహారాజాగారు మొదలగువారు తెలివిన భావములు సంగతులైనను నిర్భయముగ నున్నవి. భేదాభిప్రాయములను బూని దేశాధిపమునకు గారకులైన భారతీయ ప్రతినిధులకు బ్రిటీషుపన్నికలు, జ్ఞానోదయమును గలుగజేయవలసి యున్నది. బ్రిటీషు ప్రజలవలెనే భారతీయులును దేశక్షేమము పరయమున భేదాభిప్రాయములను విడనాడవలసిన యవసరమును గ్రహించవలసియుండును. కాని పారతంత్ర్యము మనుభవించెడి దేశములందు భేదతంత్రమునకు గల బలము మిత్రతంత్రమునకు గలుగజాలదు.

ఘోరముకమిటి నిర్ణయించిన ఆర్థికవిధానము కొంత సంతృప్తికరముగ నున్నట్లులు నివేదిక తెలుపుచున్నను గాంధీమహాత్ముడు తెలివినటులు స్వరాజ్యము నిర్ణయము గానపుడితర నిర్ణయము లన్నియును నిరుపయోగ

ములు. ఆర్థికస్వాతంత్ర్యము, సైన్యము, రక్షణములు, ఉద్యోగములు, కేంద్రాధికారము నిర్ణయింపబడక, ఇతరవిషయములు నిర్ణయింపబడుటనిరుపయోగమని సామాన్యులునుగ్రహింపగలరు. సర్ సామ్యుద్దేలు హోరుగారిదివరకే జాతీయప్రభుత్వ నిర్ణయములను సూచించిరి. ఆసూచనలు గాంధీమహాత్మునకును, నితరులకును నిరాశను గలుగజేయుచున్నవి. గాంధీమహాత్ముడుమాత్రము నిరాశను బూనక, చివరవరకును వ్యవహారక్రమమును నడుపదలచినవిధము వారు నవంబరు ౧ - వ తేదినాడు కేంబ్రిడ్జియందు జేసిన క్రింది ప్రసంగము విశదము చేయుచున్నది.

“కాండుటెలిస్ సభ విఫల మైనచో భారతదేశమున మరల సత్యాగ్రహమును ప్రారంభించుట విశ్వయమెగాని అది వెంటనే జరుగదు. సత్యాగ్రహమును ప్రారంభింపక తప్పదు అని కాంగ్రెసువారికి తోచినచో వారు బాగుగా నాలోచించిన పిమ్మటనే నిర్ధారణ చేసెదరు. అటుపిమ్మట నా విషయమును ప్రకటించెదను. అటు పిమ్మటనే సత్యాగ్రహము ప్రారంభమగును.”

గాంధీమహాత్ముని నిశ్చయము భారతపూర్ణ స్వరాజ్యసంపాదనమునకును ప్రపంచశాంతికిని భారతీయులును, ప్రపంచమును, ననుష్ఠేంపవలసిన అహింసాసాధనమును విస్పష్టముచేయుచున్నది. ప్రపంచావృతమైన దౌర్జన్యసాధనమును వినర్జించి శాంతిసాధనము నవలంబించవలసిన యవసరమును ప్రపంచావృతమైన ప్రళయావస్థ విశదముచేయుచున్నది.

* * *

సత్యాగ్రహము - దౌర్జన్యము

ప్రపంచవ్యవహారములందు ధర్మసంస్థాపనమునకును, శాంతిసంరక్షణమునకును, సత్యాగ్రహసాధనమునకును దౌర్జన్య సాధనమునకును ప్రవర్ధమానం బగుచున్న సంరంభమును ప్రపంచావృతమైన మహాసంక్షోభము వేయుముఖములను చాటుచున్నది. ప్రపంచ యాత్రయందు సకలజీవులకును శాంతివలెను సంరంభము సహ్యము గాదు. పార్థుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్ముని విశ్వరూప సందర్శనమును జేసినపుడు భయపడుటయును, తదనంతరము సామ్యరూపమును జూచినపుడు ఆనందించుటయును సకలజనులకును నిత్యానుభవమునందుగలవిషయము. ఈయనుభవమునే గాంధీమహాత్ముడు ప్రపంచమునకు నిత్యవ్యవహారములందు ప్రత్యేకము చేయుచున్న విధము ప్రపంచమునందు సంచలనమును బుట్టించినది. సంకల్పసిద్ధి కాత్మార్పణమునకు గల సామర్థ్యము పరపీడనమునకు లేదు. దౌర్జన్యము పరమనర్థములకు మూలమగుచున్నది. నిరపరాధులెందరో ఒకదౌర్జన్యకార్యమునకు బలియగుచున్నారు. దౌర్జన్యమున కనురూప మైన ఫలము గలుగకున్నది. దౌర్జన్యమున కభ్యాసమైన ప్రపంచపరిస్థితులును, గాంధీమహాత్ముడవలంబించిన సత్యాగ్రహపాకమును నీ పరమార్థమును పరిస్ఫుటము చేయుచున్నవి. సత్యాగ్రహనాయకుడైన గాంధీమహాత్ముని కింగ్లాండునందు గలిగిన ధర్మవిజయ మహింసాప్రభావమును విశదము చేయుచున్నది. అహింసాప్రభావ మెటు లున్నను స్వరాజ్యసంపాదనమును శాంతియుత ధర్మ

సాధనముల మూలమునను జేయుటకు భారత జాతీయమహాసభ నిర్ణయించినది. ఆనిర్ణయమును సారముగాను స్వరాజ్యస్థాపనమునకు గాంధీ మహాత్ముడు చేయుచున్న ప్రయత్నములు ప్రపంచాదరణమును బడయుచున్నవి. గత సంవత్సరమునందు సత్యాగ్రహసమరమునందు కాంగ్రెసు పడసినవిజయము భారతీయుల కనుభవసిద్ధము. అనుభవసిద్ధమైన శాంతిసాధనమును విడిచి ఘోరమైన దౌర్జన్యమార్గము నారాధించుట యనర్థదాయకము. విశ్వప్రవృత్తియందు శాంతిబీజములు శాంతిఫలములను, దౌర్జన్యబీజములు దౌర్జన్యఫలములను ఫలింపజేయుట ప్రకృతిధర్మము. వంగదేశమునందు గతవారమునందు విల్లియంసు డూర్నో గార్లను జంపుటకు జేసిన దౌర్జన్యప్రయత్నములు పరమానర్థములకు మూలమగుచున్న విధమును దేశావృతమైన దండయాత్ర విశేషము చేయుచున్నది. ప్రభుత్వము, యూరపియనులు, ప్రజలు చూపుచున్న నిరసనభావము నిరపరాధులనుభవించుచున్న కష్టములు దౌర్జన్యమువలనను గలిగెడి బీభత్సమును వేయికోట్లను చాటుచున్నవి. దేశస్వాతంత్ర్యప్రియు లీశరమార్గమును గ్రహించి అహింసాదీక్షను బూని కామితార్థములను బడయుట దేశక్షేమమునకును ప్రపంచకళ్యాణమునకును శ్రేయోదాయకము. గ్రేటుబ్రిటనునందు జాతీయప్రభుత్వము వ్యవహారవిధానము నెటులు నిర్ణయించునో దురూహ్యముగ నున్నది. రామ్మోహన్ కృష్ణానాట్టగారు రాండుటేబిలుసభ్యులతోను, గాంధీమహాత్మునితోను జేయుచున్న సంప్రతింపులాశాజనకములుగ నున్నవి. పార్లమెంటునమావేశము కాగానే వారికాలమును

భారతరాజ్యాంగసమస్యను నిర్ణయించుటకును, నిరూపించుటకును వినియోగించునటులు మా కృష్ణానాట్టగారు చెప్పుచున్నారు. మా కృష్ణానాట్టగారి యూహాప్రోహ లెటులున్నను, వారి నిర్ణయములను కన్సర్వేటివుసభ్యు లెంతవరకు బలపరచునదియును సంశయస్పదము. మా కృష్ణానాట్టగారిని కన్సర్వేటివుపక్షమువారి నిర్ణయముల ననుసరింప జేయుట యథార్థము. గాంధీ మహాత్ముడుమాత్ర మొకవైపునను కాంగ్రెసు నిర్ణయములను ప్రతిపాదించుచు రెండవవైపునను మంత్రులతోను, సభ్యులతోను, ప్రతినిధులతోను సంప్రతింపులను జేయుచు, స్వధర్మ నిర్వహణమును జేయుచున్న విధము స్వాతంత్ర్యప్రియులకును సేవాపరాయణులకును నాదర్శప్రాయముగ నుండగలదు.

ప్రపంచపరిస్థితులందు యుద్ధపర్వమంతరించి శాంతిపర్వమును, అనుశాసనికపర్వమును సాధ్యముచేయుటకు ప్రభుత్వములును ప్రజలును త్రికరణశుద్ధిగను సత్యాహింసాధర్మముల నారాధించుట యవసరము. పారితంత్ర్యసిత్తియం దనో్యస్యవిశ్వాసమును, నాత్మవిశ్వాసమునులేకను దుఃఖవేదన ననుభవించుచున్న హిందూస్థానమునందు సత్యాహింసాధర్మారాధన మత్యంతావసరము. హిందూస్థానము వివిధమతస్థులకును, సాంఘికులకును, ప్రజలకును, ప్రభుత్వమునకును నాత్మవిశ్వాసములేకను ప్రళయమార్గమునకు బలాత్కారముగ నీడ్వబడుచున్నది. హింసాదండనసాధనములు శాంతిసాధనమునకు ప్రభుత్వమునకును ప్రజలకును నిరుపయోగములు. గత సంవత్సరమునందు సంప్రాప్తమైన సత్యా

గ్రహప్రస్థాన మీవిషయమును ప్రభుత్వమున కును ప్రజలకును సువ్యక్తముచేసినవి. ఇంగ్లాండునందు గాంధీమహాత్మునకు గలుగుచున్న ధర్మవిజయమును సీపరమార్థమును విశేషము చేయుచున్నది. శాంతిధర్మప్రియులైన ప్రభుత్వాధికారులును ప్రజలును గాంధీమహాత్ముడు ఆత్మవిజయరూపమున నారాధ్యము చేసిన అను శాసనములను విని మననధ్యాన సంకీర్తనములను జేసి స్వరాజ్యమునకును ప్రపంచశాంతికిని సత్యాహింసా ధర్మముల నారాధించుట శ్రేయస్కరము.

* * * *

నిరంకుశాధికారము-దౌర్జన్యము

ఋరస్పరాశ్రయములేని నిరంకుశాధికారమును, దౌర్జన్యమును దుఃఖానుభవమునకు సాధనములైన విధమున సుఖశాంతిలకు సాధనములుగావు. శాంతిసంరక్షణమునకు ప్రేమత్యాగసాధనములవలెను దండనాయుధములు నిరుపయోగములు. ఋరప్రభుత్వము, జాతి మతభేదములు గల చేతమునందు దండనోపాయము గలుగజేసెడి బీభత్సము వర్జనాతీతము. ప్రభుత్వనిర్మితములైన దండనాస్త్రములు దౌర్జన్యవ్యాపనమునకు దోడ్పడుచున్నటులు దౌర్జన్యసంహారమునకు వినియోగపడకున్నవి. దౌర్జన్యపరాయణులవలంబించెడి హింసాకార్యములు నిర్బంధవ్యాపనమునకు వినియోగపడుచున్నవి. శాంతికి ప్రతికూలములైన నిర్బంధ దౌర్జన్యసాధనములు ఋరత్యాజ్యములు. గాంధీమహాత్ముడు ప్రజల దౌర్జన్యములవలెను, సాధికారుల నిరంకుశత్వమును నిర్భయముగను ఖండించుచు శాంతికి మార్గదర్శకుడుగ నున్నాడు. చిట్టగాంగు హిజ్జలి

దురంతములు ప్రజాదురంతములకు గారణములగుటవలనను దురంతములు వ్యాపించునుగాని, శాంతి వ్యాపింపజాలదు. విషమవృత్తమునందు ఋరతపించుచున్న భరతవర్షమునకును, ప్రపంచమునకును తరణోపాయము గాంధీమహాత్ముడారాధించుచున్న ఆత్మవిజయమునందును సత్యాగ్రహమునందును గలదని సకలదేశములందును—ముఖ్యముగను భరతఖండమునందు ప్రజాప్రభుత్వములు గ్రహించి స్వధర్మనిర్వహణమును జేయుటకు భగవదనుగ్రహము గలుగుగాత! కష్టభూయిష్టమైన ఆంధ్రరాష్ట్రమునందును ప్రజాధికారులును సీపరమార్థమును గ్రహించి స్వధర్మారాధనమును జేయుట సంకల్పసిద్ధికి సాధనము.

* * * *

ఆంధ్ర రాష్ట్రము-ప్రజల కష్టములు

దేశావృతమైన విషాదావస్థ ఆంధ్రరాష్ట్రమును సంపూర్ణముగ నావహించినది. ఆంధ్రరాష్ట్రమున గణనీయమైన ఋరశ్రమలు లేవు; వ్యాపారము లేదు; ధనాగారములు లేవు. ప్రజాపోషణమునకు మూలమైన వ్యవసాయఋరశ్రమము దురవస్థల పాలగుచున్నది. భాగ్యములధరలు పడిపోయినవి. రయితులకు ఋరఋరిని గల్పించుటకు ధనాగారములు దుర్లభములు. అతివృష్టి అనావృష్టిదోషము లీదురవస్థకు దోడ్పడుచున్నవి. ఈదురవస్థకు దోడుగను, కృష్ణాగోదావరిమండలములందు ప్రభుత్వము తరమును వృద్ధిచేయుటకు బూనుకొనుచున్నది. భూమిసిస్తును వృద్ధిచేయుట విషయమై ప్రబలమైన ప్రతిఘటనము గలిగిన ౨౦వందల నుండియును దేశమునందు చెలరేగియున్నది.

భూమిసిన్నును తగ్గించుటకు బదులు వర్తమాన విషమపరిస్థితులందు పన్నును వృద్ధిచేయుట రాజనీతిగాదు. రయితల దుర్భర దారిద్ర్యస్థితియందు రిసెటిలుమెంటు విషయమై దేశమునం దంతటను ప్రబలమైన ప్రతిఘటనము బయలుదేరుటయందు విచిత్రము గనుపడదు. ఈ ప్రతిఘటనమును ప్రభుత్వాధికారులు సామోపాయమునను శాంతింపజేయుట పివేకముగాని దండనోపాయమునను శాంతింపజేయబూనుట పివేకముగాదు. ఏలూరు సభయందు సభాధిపతి మేజిస్ట్రేటు అధికారమును బూని శ్రీయత నారాయణరాజు, అంజయ్య, పట్టాభిరామయ్యగార్ల మీదను దండనాయుధముల ప్రయోగించుట యన్యాయము. బహిరంగ సభలయందు సభాధిపతికి ఉపన్యాసకుల నంగీకరించుటకును ప్రతిపేధించుటకును సభికార మున్నను దండించుట కధికారము లేదని నాగరక ప్రపంచవ్యవహారములు చాటుచున్నవి. సభాధిపతి తన దండనాధికారమును వినియోగించుటయును, రివిన్యూశాఖామంత్రి దానిని సమర్థించుటయును న్యాయసమ్మతముగాజాలదు. రిసెటిల్మెంటువిషయమై ప్రజలయందు గలిగిన యుద్వేగము దీక్షోదినమునను, దేశమునం దంతటను జేయబడిన సభలును తీర్మానములును విశేషము చేయుచున్నవి. గవర్నరుగారును క్యాంబెలుగారును వారిప్రసంగములందు ధరప్రతుల ననుసరించి తరమువసూలు నిర్ధారణ చేయబడునని సూచించిరి. ధరలు గతసంవత్సర మంతయును తగ్గియున్నవి. వర్తమానసంవత్సరమునందు కొంచెము పెరిగినను హెచ్చుపన్నును వసూలు చేయదలచుట యసర్థదాయకము. అధికారులనవసరముగను నిర్బంధాయుధము

లను ప్రయోగించుటయును శాంతికిని క్షేమమునకును సాధనముగాదు. ప్రజలును వారిశక్తి సామర్థ్యములను సభలకును తీర్మానములకును వినియోగించి సంతృప్తిని జెందుట కార్యసిద్ధికి సాధనముగాదు. కాంగ్రెసుపక్షము వారు వారిశక్తి సామర్థ్యములను స్థానికసంస్థలం దధికారలాభమునకై వినియోగించుటయును నిరుపయోగము. ప్రజలందరును గాంధీమహాత్ముడును, కాంగ్రెసుమహాసభయును నిర్ణయించిన నిర్మాణకార్యవిధానము నాచరింపవలసిన యవసరము నాంధ్రదేశపరిస్థితులును ప్రపంచపరిస్థితులును విశేషము చేయుచున్నవి. ప్రజలు రిసెటిల్మెంటు దీక్షోదినమునందుజూపిన యుత్సాహకార్యవరత్వములను నిర్మాణకార్యవిధానమునందుజూపుట ప్రయోజనకరము. ప్రజాశయపూరణమునందుసామాన్యశయములును ప్రయోజనములును సులభముగను సఫలముగా గలవు. రయితల సమస్యకును స్వరాజ్య సమస్యయే మూలాధారముగ నున్నది. ప్రజలందరును వారిశక్తి సామర్థ్యములను సాంఘిక ప్రయోజనములకును, స్థానిక ప్రయోజనములకును, ప్రత్యేక ప్రయోజనమునకును, స్వప్రయోజనములకును వినియోగించి విభేదముల నభివృద్ధి చేయుటకన్నను సమగ్రమైన కాంగ్రెసు ప్రయోజనములకును, దేశప్రయోజనములకును, వినియోగించుటవలనను, సత్యాగ్రహ సాధనమునను, ప్రత్యేకలాభములతోపాటు పూర్ణ స్వరాజ్యమును సయితము పొందగలరు. గాంధీమహాత్ము డాత్మహత్యమున నారాధించుచున్న సత్యాగ్రహశాసనము నాంధ్రులును, యథాశక్తి నారాధించి కామితార్థములను బడయుదురుగాత!